

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΤΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1956

ΔΩΡΕΑ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΕΝ ΔΕΛΤΑ
ΕΝ Β ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ
ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

1956 ΤΖΑ ΣΥΝ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΤΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1956

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Χρησιμοποιουμένων μετὰ τὰ παραδείγματα.

Αἰσχ.	=	Αἰσχύλος		Ἴσοκρ.	=	Ἴσοκράτης
Αἰσχίν.	=	Αἰσχίνης		Λουκ.	=	Λουκιανός
Ἄνακρ.	=	Ἄνακρέων		Λυκ.	=	Λυκοῦργος (ὁ ὀρίτωρ)
Ἄριστ.	=	Ἄριστοτέλης		Λυσ.	=	Λυσίας
Ἄρφ.	=	Ἄριστοφάνης		Μέν.	=	Μένανδρος
Δημ.	=	Δημοσθένης		Ξ.	=	Ξενοφῶν
Εὐρ.	=	Εὐριπίδης		Ὅμ.	=	Ὅμηρος*
Ἡρόδ.	=	Ἡρόδοτος		Πλ.	=	Πλάτων
Θ.	=	Θουκυδίδης		Σοφ.	=	Σοφοκλῆς
Ἰσαϊ.	=	Ἰσαῖος		Φωκνλ.	=	Φωκνλίδης

* Ἄλλαι συντομογραφίαι

πρβλ. = παράβαλε

βλ. = βλέπε

* Αἱ παραπομπαὶ εἰς τὴν Ἰλιάδα μὲ κεφαλαῖα γράμματα καὶ εἰς τὴν Ὀδύσειαν μὲ πεζά. Π. χ. Ὅμ., Α 35 (= Ἰλ. Α) ἢ Ὅμ., α 73 (= Ὀδυσ. α).

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α΄. Πρότασις και εἶδη αὐτῆς.

§ 1. Ὅπως εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὕτω και εἰς τὴν ἀρχαίαν πρὸς σχηματισμὸν λόγου αἱ λέξεις συντάσσονται, ἤτοι τάσσονται ἢ μία πλησίον τῆς ἄλλης, κατὰ ὠρισμένους κανόνας.

Οἱ συντακτικοὶ κανόνες τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἰς πολλὰ μὲν εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς τῆς νέας γλώσσης, εἰς πολλὰ δὲ διάφοροί.

Σημείωσις. Τὸ βιβλίον τὸ ὁποῖον πραγματεύεται περὶ τῆς συντάξεως, ἤτοι περὶ τῶν συντακτικῶν κανόνων μιᾶς γλώσσης, λέγεται **Συντακτικὸν** αὐτῆς.

§ 2. Λόγος συντομώτατος (προφορικὸς ἢ γραπτὸς) μὲ ἐντελῶς ἀπλοῦν περιεχόμενον καλεῖται (ἀπλῆ) **πρότασις**.

§ 3. Κατὰ τὸ ἰδιαιτέρον περιεχόμενόν της μία πρότασις εἶναι

α) **ἀποφαντικὴ** ἢ **κρίσεως**: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός· (ἀρχ. Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ στρατιώτης γυμνάζεται.

β) **ἐπιθυμίας**: πρόσχε, κλείσε τὸ παράθυρον· (ἀρχ. στέργε τὰ παρόντα).

γ) **ἐρωτηματικὴ**: εἶναι ἐπιμελής ὁ Πέτρος; (ἀρχ. ἐστὶ Σωκράτης σοφός;). νὰ καθίσω; (ἀρχ. εἶπω τι;).

δ) **ἐπιφωνηματικὴ**: τί ὥραϊον ἄνθος! (ἀρχ. ὡς καλός μοι ὁ πάππος!).

§ 4. Ὅταν μία πρότασις ἐκφέρεται μετ' ἀρνήσεως (δὲ ν ἢ μ ἢ. ἀρχ. ο ὐ ἢ μ ἢ), λέγεται **ἀποφατικὴ** ἢ **ἀρνητικὴ**: ὁ Πέτρος **δὲν** εἶναι ἐπιμελής· (Σωκράτης **οὐκ** ἐστὶ σοφός). **μὴ** γράφετε.

Ἄλλως λέγεται **καταφατική**: ὁ Πέτρος εἶναι ἐπιμελής (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). **γράφετε**.

§ 5. Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται μία πρότασις πρὸς ἄλλην ἢ πρὸς ἄλλας προτάσεις, λέγεται

α) **κυρία ἢ ἀνεξάρτητος**, ὅταν ἐκφέρεται μόνη καθ' ἑαυτὴν ἢ συνδέεται μὲν μὲ ἄλλην ἢ μὲ ἄλλας προτάσεις, ἀλλὰ κατὰ παροτάξιν, (ἢτοι διὰ συνδέσμον συμπλεκτικῶν ἢ διαζευκτικῶν ἢ ἀντιθετικῶν): ὁ Πέτρος γράφει. ὁ Παῦλος ἐπαγορεύει **καὶ** ὁ Πέτρος γράφει. ἢ ἀνεχώρησεν ὁ Πέτρος **ἢ** εἶναι ἀσθενής. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησεν, **ἀλλὰ** ἐβόσκειται ἐδῶ. ἦλθε κανείς; **νὰ** μείνω **ἢ** **νὰ** φύγω; (ἀρχ. ἤγειτο μὲν Χειροσόφος, ὠπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. **ἢ** λέγε τι σιγῆς **χορεῖται** ἢ **σιγῆν** ἔχε. **οὐκ** ἠμφεσβήτει, **ἀλλ'** ὁμολόγει. εἴπωμεν **ἢ** σιγῶμεν).

β) **δευτερεύουσα ἢ ἐξηρημένη**, ὅταν δὲν δύναται **νὰ** σταθῆ εἰς τὸν λόγον μόνη καθ' ἑαυτὴν, χρησιμεύει δέ, ἵνα προσδιορίσῃ ἄλλην πρότασιν καὶ τρόπον τινὰ ἐξαορτᾶται ἐξ αὐτῆς: ἐπαγόρευε εἰς τὸν Πέτρον, **διὰ** **νὰ** γράψῃ. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησε, **διότι** εἶναι ἀσθενής. εἰπέ μου, **ἂν** ἦλθε κανείς. μείνε ἐδῶ, **ἕως** **ότου** ἐπιστρέψω. (ἀρχ. Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, **ἵνα** **μὴ** Κῦρος διαβῆ. **χαίρω** **δου** ἐνδοκιμεῖς. σκέψαι, **εἰ** ὁ νόμος καλῶς ἔχει. αὐτοῦ διατρούφομεν, **ἕως** **ἂν** φῶς γένηται).

Σημείωσις. Λόγος τις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακρός, ὅταν εἶναι γραπτός, διαιρεῖται κανονικῶς εἰς περιόδους καὶ κῶλα περιόδων.

Περίοδος καλεῖται λόγος πλήρης ἀποτελούμενος συνήθως ἐκ πλειοτέρων τῆς μιᾶς προτάσεων καὶ καταλήγων, ὅταν εἶναι γραπτός, εἰς τελείαν στιγμὴν ἢ κατακλειόμενος μεταξὺ δύο τελείων στιγμῶν.

Κῶλον δὲ περιόδου καλεῖται μέρος περιόδου μὲ ὁποσδήποτε αὐτοτελές νόημα ἀποτελούμενον ἐκ μιᾶς ἢ πλειόνων προτάσεων καὶ κατακλειόμενον μεταξὺ τελείας καὶ ἄνω στιγμῆς ἢ μεταξὺ δύο ἄνω στιγμῶν.

Ὄτω π.χ. τὸ κατωτέρω χωρίον ἐκ τῆς Ξενοφάντος Κύρου Ἀναβάσεως (1, 5, 5) εἶναι μία περίοδος περιέχουσα τρία κῶλα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει μίαν πρότασιν, τὸ δὲ δεύτερον δύο καὶ τὸ τρίτον τρεῖς: « Ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ἐποζηγίων ἀπόλετο ἐπὶ λιμῶν· οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ γῆλη ἦν ἄπασα ἢ χώρα· οἱ δὲ ἐνοικοῦντες ὄρους ἀλείας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἤγον καὶ ἐπόλων καὶ ἀγοράζοντες σῖτον ἕζων ».

Β'. Συστατικά μέρη τῆς προτάσεως.

α) Ἀπλή πρότασις.

§ 6. Πᾶσα πρότασις κανονικῶς σύγκεται ἀπὸ δύο κύρια μέρη, ἥτοι ἀπὸ ὑποκειμένου καὶ ἀπὸ κατηγορήμα.

1) Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται λόγος εἰς αὐτήν: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός· (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

2) Κατηγοῖον τῆς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός· (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

Ὑποκείμενον καὶ κατηγοῖον ὁμοῦ λέγονται κύριοι ὅροι τῆς προτάσεως.

§ 7. Τὸ κατηγοῖον μιᾶς προτάσεως δύναται νὰ εἶναι

1) μονολεκτικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ ἓνα μόνον ὀνόματι-κόν τύπον: ὁ ἥλιος λάμπει. τὸ παιδίον παίξει.

2) περιφραστικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ ἓνα τύπον τοῦ ὀνόματος εἶμαι (ἀρχ. εἶμι) καὶ ἓν ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός· (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). σὺ εἶσαι Ἕλλην· (σὺ Ἕλλην εἶ).

Τοῦ περιφραστικοῦ κατηγορήματος τὸ μὲν ὄνομα (ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν), τὸ ὁποῖον φανερώνει τί ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, λέγεται κατηγορούμενον (σοφός, Ἕλλην), ὁ δὲ μεσολαβῶν τύπος τοῦ ὀνόματος εἶμαι (ἀρχ. εἶμι) λέγεται ὄνομα συνδετικόν, διότι τρόπον τινὰ συνδέει τὸ κατηγορούμενον μὲ τὸ ὑποκείμενον: Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὁμοίως ἐστε Ἕλληνες.

Σημείωσις. Τὸ ὄνομα εἶμι δὲν εἶναι πάντοτε συνδετικόν. Πολλάκις χρησιμοποιεῖται καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ ὑπάρχειν (ὑπαρκτικόν εἶμι): π.χ. Ἔστι Θεός (= ὑπάρχει Θεός).

§ 8. Τὸ ὑποκείμενον. Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν ἢ ἀντωνυμία (συνήθως προσωπικὴ ἢ δεικτικὴ): Σωκράτης ἐστὶ σοφός· ὁ παῖς γράφει. ἐγὼ εἶμι Ἕλλην. ἐκεῖνος ἄδει.

Δύναται ὅμως τὸ ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως νὰ εἶναι καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὀλόκληρος καὶ οἰαδήποτε λέξις ἢ

φράσις μὲ τὸ ἄρθρον τὸ πρὸ αὐτῆς, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς οὐσιαστικά: τὸ ἄρθρον ἄτιμόν ἐστι Ξ. οἱ φθονοῦντες μισοῦνται. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ. τί ἐστι νόμος; Ξ. ασφαλέον ἐστι τό, ἃ μὴ οἶδέ τις, ταῦτα ἢ λέγειν ἢ πράττειν Ξ.

Τὸ ὑποκείμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πῶσιν ὀνομαστικήν.

§ 9. Τὸ κατηγορούμενον. Τὸ κατηγορούμενον καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κανονικῶς εἶναι ἢ ὄνομα ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικόν: Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Κῦρος ἦν βασιλεύς.

Ἄλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὀλόκληρος, ὅταν ἐπέχη θέσιν ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ, δύναται νὰ λαμβάνεται ὡς κατηγορούμενον: ὁ ἄνθρωπος ἐν τῶν ζώων ἐστὶν Πλ. τοῦτό ἐστιν ἡ ὀητορικὴ Πλ. ταῦτα τί ἐστί; Ξ. τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν Πλ. Φίλιππος ἐστὶν ὄ,τι ἄν εἴπη τις Δημ. ἃ διαφερόμεθα ταῦτ' ἐστὶν Πλ.

Σημεῖωσις. Τὸ ὑποκείμενον καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον, ὅταν δι' αὐτῶν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ποσόν τι κατὰ προσέγγισιν, ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν προθέσεων εἰς, ἀμφί, περί, κατὰ, ὑπὲρ μετὰ αἰτιατικῆς: εἰς ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι (= 220 περίπου ἄνδρες) ἐπέμειναν ἰθελονταί Θ. ἀπέθανον τῶν βαβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους Ἡρόδ. οἱ ὀπλίται ἦσαν ἀμφὶ τοὺς πεντακοσίους (= περίπου πεντακόσιοι).

§ 10. Τὸ συνδεδεικόν. Συνδεδεικόν ὄημα κυρίως εἶναι τὸ ὄημα εἰμὶ (§ 7). Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἄλλα ὄματα ἔχοντα συγγενῆ πρὸς αὐτὸ σημασίαν λαμβάνονται ὡς συνδεδεικά, ὡς

1) τὰ ὄματα ὑπάρχω, τυγχάνω, διατελῶ, (ὁ ἀόριστος καὶ ὁ παρακείμενος τοῦ ὄ. φύομαι, ἦτοι τὸ) ἔφυν (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), πέφυκα (= εἶμαι ἐκ φύσεως) κ.ἄ.: οἱ πλονιῳτάται ἀτελεῖς ὑπάρχουσιν Δημ. ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων διατελεῖς Ξ. ἀπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυν Εὐρ. (Πρβλ. Ἐγὼ Γραικὸς γεννήθηκα).

2) τὰ ὄματα γίγνομαι, καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκβαίνω καὶ ὅσα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐκλέγεσθαι ἢ διορίζεσθαι, ὡς αἰροῦμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω (= ἐκλέγομαι διὰ κλήρου), ἀποδείκνυμαι (= διορίζομαι) κ.ἄ.: ἡ πόλις φρούριον κατέστη Θ. σοφοῖς ὀμιλῶν κατὸς ἐκβήσει σοφός (= καὶ σὺ ὁ ἴδιος θὰ ἀποβῆς). Περικλῆς ἠρέθη στρατηγός. Δημοσθένης οὐκ ἔλαχε τειχοποιὸς Αἰσχίν. (Πρβλ. Βγήκε κλέφτης στὰ βουνά. Ἐκληρώθηκε ἔροκος. Ἐχειροτονήθηκε ἐπίσκοπος).

3) τὰ ῥήματα λέγομαι, νομίζομαι καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὡς ἀκούω, καλοῦμαι, ὀνομάζομαι κ. ἄ. : οὗτοι κόλακες καὶ θεοὶ ἐχθροὶ ἀκούουσιν (= ὀνομάζονται)· αὐτοὶ νομοθέται κληθήσονται Πλ. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ.

§ 10α. Μὲ πᾶν σχεδὸν ῥήμα, ἰδίᾳ δὲ μὲ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, δύναται νὰ συνδέεται μετὰ τοῦ ὑποκειμένου ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον σημαῖνον τόπον, χρόνον, τρόπον, τάξιν κ.τ.λ. (ἐπιρρηματικὸν κατηγορούμενον): ἐγὼ σε ἄσμενος εἶδρακα (= μὲ εὐχαρίστησιν) Ξ. ἐθέλοντῆς ὑπομένει τοὺς πόνους (= μὲ τὴν θέλησίν του) Ξ. οἱ στρατιῶται ἐσκήνουν ὑπαίθριοι (= εἰς τὸ ὕπαιθρον) Ξ. Ἐπύαξα προτέρα Κύρου ἀφίκετο (= πρὸ τοῦ Κύρου) Ξ. (Πρβλ. Ὁ Κωνσταντῆς ἐπρόβαλε στὸν κάμπο καβαλλάρης. Ἐδιάβαινε καμαρωτός. Ὁ Πέτρος ἦλθε πρῶτος κ.τ.λ.).

Σημεῖωσις. Μὲ μερικὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐξέλιξιν τοῦ ὑποκειμένου πρὸς ἓν ἀποτέλεσμα (ὡς ἀυξάνομαι, αἴρομαι, τρέφομαι κ.τ.λ.), ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον προληπτικῶς ὡς κατηγορούμενον κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὸ ὑποκείμενον κυρίως, ὅταν συντελεσθῇ ἔκειθεν, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ ῥήμα· (Προληπτικὸν κατηγορούμενον ἢ κατηγορούμενον τοῦ ἀποτέλεματος): τὸ Κύρου ὄνομα μέγιστον ἠύξητο (= ἠύξθη καὶ αὐξηθὲν ἐγγέγονε μέγιστον) Ξ. διὰ τούτων Φίλιππος ἤρθη μέγας Δημ. (Πρβλ. Ὁ Πέτρος σπουδάζει γιατρός = σπουδάζει γιὰ νὰ γίνῃ γιατρός).

β) Σύνθετος πρότασις.

§ 11. Μία πρότασις εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχη περισσότερα τοῦ ἑνὸς ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα. Ἡ τοιαύτη πρότασις καλεῖται σύνθετος: φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ Πλ. ἐγὼ ὑμῖν φίλος καὶ σύμμαχος ἐγενόμην Ξ. ἐγὼ τε καὶ ὁ σὸς πατήρ εταίρω τε καὶ φίλω ἡμεν Πλ. (Πρβλ. Ὁ ψεύτης καὶ ὁ κλέφτης τὴν πρώτην μέραν χαίρονται. Ἡ μάγνα μου ἦταν καλὴ καὶ ἀγαθὴ).

Γ'. Συμφωνία τῶν ὄρων τῆς προτάσεως.

α) Τοῦ ῥήματος πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 12. Τὸ ῥήμα μᾶς ἀπλῆς προτάσεως μὲ τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γενικῶς συμφωνεῖ ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, ἥτοι κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν: ἐγὼ γράφω· ὑμεῖς παι-

ζετε. Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ἐγενέσθην τὸ ἄνδρα τοῦτο φῶσει φιλοτιμοῦτάω Ξ.

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἶναι ὄνομα οὐδετέρου γένους πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς ἐνικὸν ἀριθμὸν: **τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον. πάντα τὰ δίκαια καλὰ ἐστὶ** Πλ.

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη σύνταξις καλεῖται Ἀττικὴ, ἐξηγεῖται δὲ αὕτη ἐκ τούτου, ὅτι ἀρχῆθεν ἢ κατάληξις α τῶν δευτεροκλίτων οὐδετέρων ἦτο ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, θηλυκοῦ γένους, μετὰ περιληπτικὴν σημασίαν, ἣτοι ἀρχῆθεν π. χ. φύλλα = φύλλωμα, ξύλα = ξυλεία κλπ.

§ 13. Ὅταν τὰ ὑποκείμενα μιᾶς συνθέτου προτάσεως εἶναι δύο ἢ περισσότερα, τότε

1) ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀριθμὸν, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ἐκτὸς ἐὰν τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο, ἐκάτερον ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, ὁπότε τὸ ῥῆμα δύναται νὰ τίθεται καὶ εἰς δυϊκὸν ἀριθμὸν: **Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς εἰς Κέρκυραν ἐστράτευσαν** Θ. **ἦρχον τῆς στρατιᾶς Εὐφραμίδας τε καὶ Τιμόξενος καὶ Εὐμαχος** Θ. **Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης** πλεῖστα κακὰ τὴν πόλιν **ἐποίησάντην** Ξ.

2) ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸ πρόσωπον, τὸ ῥῆμα τίθεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον πρόσωπον. Εἶναι δὲ ἐπικρατέστερον τὸ πρῶτον πρόσωπον τοῦ β' καὶ τοῦ γ', τὸ δὲ δεύτερον τοῦ γ': **μαχοῦμεθα κοινῇ ἐγώ τε καὶ σὺ** Πλ. **οὐ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι** πρῶτοι ταύτην τὴν δόξαν **περὶ θεῶν ἔσχετε** Πλ.

Σημείωσις. Πολλάκις τὸ ῥῆμα συνθέτου προτάσεως, ἡ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, συμφωνεῖ εἴτε κατὰ τὸν ἀριθμὸν εἴτε κατὰ τὸ πρόσωπον πρὸς ἓν μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων τούτων, τὸ πλησιέστερον ἢ σπουδαιότερον διὰ τὸν λέγοντα: **ἐστρατῆγει τῶν νεῶν Ἀριστεὺς καὶ Καλλικράτης καὶ Τιμάντω** Θ. **βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσιπίπτει** εἰς τὸ Κίρκειον στρατόπεδον Ξ. (Πρβλ. **Σὲ πατάει ἡ Κονιαριὰ κι' οἱ Λαοιοῖ ἀγᾶδες**). **οἶδα σαφῶς ἐγώ τε καὶ σὺ** Ξ. (Πρβλ. **Νὰ βαφτιστώ σὴ χάρη σου κι' ἐγώ καὶ τὸ παιδί μου**).

β) Τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 14. Τὸ κατηγορούμενον μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως, ἐὰν μὲν εἶναι ἐπίθετον, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς κατὰ γένος,

ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν· ἔάν δὲ εἶναι οὐσιαστικόν, συμφωνεῖ πρὸς αὐτὸ ἀναγκαιῶς μόνον κατὰ πτῶσιν, τυχαίως δὲ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν, (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): *ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἀνδρεῖος. οἱ ἄνδρες εἰσὶν ἀνδρεῖοι. αἱ γυναῖκες εἰσι καλά. τὰ παιδιά ἐστὶ καλά. ἡ πόλις φρούριον κατέστη Θ. οἱ Δελφοὶ εἰσι πόλις. τὰ ἄθλα ἦσαν σιλεγγίδες Ξ. ἡ Δήλος ἐστὶ νῆσος.* Ἀλλὰ

α) πολλάκις ὑποκείμενον ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, μάλιστα δὲ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ὅταν μὲ αὐτὸ δηλοῦται οὐχὶ ἐν ὀρισμένον ὄν ἢ ὀρισμένα τινὰ ὄντα ἐκ πολλῶν ὁμοειδῶν, ἀλλὰ ὅλον τὸ εἶδος τῶν ὁμοειδῶν, δέχεται κατηγορούμενον ἐπιθετὸν γένους οὐδέτερου καὶ ἀριθμοῦ ἐνικοῦ: *ὡς χαρίζεν ἔστ' ἀνθρώπος, ὅταν ἀνθρώπος ἦ* (= ὁ ἀνθρώπος ἐν γένει). *αἱ μεταβολαὶ λυπηρόν* (= αἱ μεταβολαὶ ἐν γένει, πᾶσα μεταβολή).

β) πολλάκις τὸ οὐσιαστικὸν κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ πτῶσιν γενικήν, ἢ ὁποῖα καλεῖται γενική κατηγορηματικὴ καὶ δηλοῖ συνήθως

1) κτῆσιν: *τοῦτο τὸ πεδῖον ἦν ποτε Χορασμίων* Ἡρόδ. (Πρβλ. *Αὐτὸ τὸ βιβλίον εἶναι τοῦ Πέτρου*).

2) ἐν διηρημένον ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρους εἶναι τὸ ὑποκείμενον: *Ἰπποκράτης ὄδε ἐστὶ τῶν ἐπιχωρίων* (= ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους) Πλ.

3) ὕλην: *ἡ κορηπίς ἐστὶ λίθων μεγάλων* (= ἀπὸ λίθους) Ἡρόδ.

4) ἰδιότητα: *εἰμὶ τριάκοντα ἐτῶν* (= τριακοντούτης). (Πρβλ. *Ὁ Πέτρος εἶναι δέκα χρονῶν*).

5) ἀξίαν: *πολλοῦ ἀργυρίου γίγνεται* (= γίνεται πολὺ ἀκριβὸς) Δημ.

§ 15. Μιᾶς συνθέτου προτάσεως, ἢ ὁποῖα ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, τὸ ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, καὶ

1) ἔάν μὲν τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἔμψυχα ὄντα τοῦ αὐτοῦ γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ κοινὸν γένος αὐτῶν: *Ἰππάρχος καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν. ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ καλά εἰσιν.*

2) ἔάν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἔμψυχα ὄντα διαφόρου γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον

γένος τῶν ὑποκειμένων. Εἶναι δὲ τὸ μὲν ἀρσενικὸν γένος ἐπικρατέστερον τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου, τὸ δὲ θηλυκὸν ἐπικρατέστερον τοῦ οὐδετέρου: *συνεληλυθότες ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήρη πολλά* Ξ.

3) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν πάντα ἄψυχα ὄντα, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατ' οὐδέτερον γένος, οἰουδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὰ ὑποκείμενα ταῦτα: *αἰδώς καὶ φόβος ἔμφυτα ἀνθρώποις εἰσὶν* Ξ. *λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμοι ἀτάκτως ἐροισμένα οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν* Ξ.

4) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἄλλα μὲν ἔμψυχα, ἄλλα δὲ ἄψυχα ὄντα, τότε τὸ κατηγορούμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ τὸ γένος τῶν ἐμψύχων ὑποκειμένων: *αὐτοὶ τε οἱ ἄνθρωποι καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεφαιμένου καλέονται* Ἡρόδ.

Δ'. Ἑλλιπῆς πρότασις.

§ 16. Εἰς ἣ καὶ πλείοτεροι ὄροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν ὡς εὐκόλως ἐννοούμενοι εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. Πρὸβλ. τὰ σημερινά: *Ὁ Πέτρος!* (ἐνν. εἶναι ἐκεῖ ἢ ἔρχεται). *Εἶναι ἐπιμελὴς ὁ Πέτρος; εἶναι* (ἐνν. ἐπιμελὴς ὁ Πέτρος).

§ 17. Ἐλλειψις τοῦ ὑποκειμένου. 1) Ἐπὶ τοῦ α' ἢ τοῦ β' προσώπου τὸ ὑποκείμενον (ἐγώ, σύ, ἡμεῖς, ὑμεῖς), ἐπειδὴ σαφῶς δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως τοῦ ῥήματος, κανονικῶς δὲν τίθεται τίθεται δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔμφασις ἢ νὰ γίνῃ ἀντιδιαστολή: *πολλάκις ἐθαύμασα* (ἐνν. ἐγώ) Ξ. *τί φατε;* (ἐνν. ὑμεῖς). *ὅσα δ' ἐμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε, τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον ἐγὼ οἶδα* Ξ.

2) Ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον, ἐπειδὴ οὐδόλως δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως, κανονικῶς τίθεται.

Παραλείπεται δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον

α) ὅταν ἡ ἐννοια τοῦ ῥήματος εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἐν μόνον ὀρισμένον ὑποκείμενον νὰ δύναται κανονικῶς ν' ἀποδοθῇ εἰς αὐτό, ὡς *ἐσήμνη* (τῇ σάλπιγγι) ἢ *ἐσάλπιγξε* (ἐνν. ὁ σαλπικτής), *ἐκήρυξε* (ἐνν. ὁ κήρυξ), *οἰνοχοεῖτω* (ἐνν. ὁ οἰνοχόος), κ.τ.τ. (Πρὸβλ. τὰ σημερινά: *Σημαίνει διάλειμμα, σαλπίζει ουσσίτω*).

Οὕτως ἄνευ ὑποκειμένου ἐκφέρονται κανονικῶς εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν φυσικὸν φαινόμενον, ὡς βροντᾶ, ἀστράπτει, βεῖ, ἔσεισε κ.τ.τ., διὰ τῶν ὁποίων ἀρκεῖται ὁ λέγων νὰ ἐκφράξῃ τὸ φυσικὸν φαινόμενον, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναζητῇ ἢ νὰ δηλώσῃ, τίς ὁ τούτου αἴτιος. Ἀλλὰ καὶ εἰς ταῦτα ἐνίοτε, ὅταν εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἐπικρατῇ ἡ θρησκευτικὴ ἀντίληψις, τίθεται ὡς ὑποκειμενον τὸ ὄνομα ὁ θεὸς ἢ Ζεὺς: ἔσεισεν ὁ θεὸς Ξ. Ζεὺς ἀστράπτει Ὅμ. (Ποβλ. τὰ σημερινά: βρέχει, χιονίζει, ξημέρωσε κ.τ.τ. καὶ τὴν παροιμίαν: *Τί βρέχει, ὁ θεὸς καὶ δὲν πίνει ἢ γῆς*);

β) ὅταν εἶναι ὅλως γενικὸν καὶ ἀόριστον, ὅπως ἐπὶ τῶν ῥημάτων λέγουσι, φασὶ καὶ ἄλλων, εἰς τὰ ὁποῖα ὡς ὑποκειμενον δύναται νὰ νοητῇ ἡ λέξις οἱ ἄνθρωποι: τὰ Ὅμηρον σέ φασιν ἔπη κεκτῆσθαι (= λέγουν ὅτι σὺ) Ξ. μηδενὶ χρῶ τῶ πονηρῶ ὦν γὰρ ἄν ἐκεῖνος ἀμάοιη, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν (ἐνν. οἱ ἄνθρωποι) Ἰσοκρ. (Ποβλ. *Πῶς σὲ λένε; Στὰ Σάλωνα σφάζουν ἀγριά κλπ.*).

γ) ὅταν δύναται εὐκόλως νὰ νοητῇ ἐκ τῶν συμφραζομένων: ὅσον χρόνον προὔστη *Περικλῆς τῆς πόλεως*, ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτὴν καὶ ἐγένετο ἂπ' ἐκείνου μεγίστη (ἐνν. ὁ Περικλῆς — ἡ πόλις) Θ.

§ 18. Ἐλλειψις τοῦ ῥήματος. Οἰονδήποτε ῥῆμα δύναται νὰ ἐλλείπῃ ἐκ μιᾶς προτάσεως, ὅταν τοῦτο εὐκόλως νοητῇ εἴτε ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως τῶν διαλεγομένων ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως, ὅπως συμβαίνει ἴδια εἰς τὰ γνωμικά, τὰς παροιμίας καὶ τὰς ἐπιφωνηματικὰς προτάσεις: ὁ μὲν *Κεράμων* δούλους *τρέφει*, ἐγὼ δὲ *ἐλευθέρους* (ἐνν. *τρέφω*) Ξ. *μηδὲν ἄγαν* (ἐνν. *ποίει*). *ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα* (ἐνν. *γιγνώσκει τις*). *σοφὸν τὸ σαφές* (ἐνν. *ἐστὶ*). *κοινὴ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον* Ἰσοκρ. *δεῦρο*, ὦ *Σώκρατες* (ἐνν. *ἐλθέ*). Ποβλ. *Στὸ καλὸ* (ἐνν. *πήγαινε*). *Χρόνια πολλὰ* (ἐνν. *νὰ ζήσης*). *Θέρος, τρύγος πόλεμος* (= ὁ θέρος καὶ ὁ τρύγος εἶναι πόλεμος).

Σημείωσις. Τοῦ ῥήματος εἰμί τὸ γ' ἐνικὸν ἐστὶ συνηθέστατα παραλείπεται ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν ἀκμῇ, ἀνάγκη, καιρὸς, χρεῶν, ὦρα κλπ., ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων δηλον, φανερόν, δυνατόν, οἶόν τε - ῥάδιον, χαλεπὸν - ἀμήχανον ὅσον, θαυμαστὸν ὅσον κλπ., ἐπὶ τῶν εἰς - τέον ῥηματικῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν μετοχῶν δέον, εἰκόσ, πρέπον κλπ.: *ἀνάγκη φηλάττεσθαι* (ἐνν. *ἐστὶ*) Δημ. οὐ *ῥάδιον ἐν*

χορόν ὀλίγω μεγάλης διαβολῆς ἀπολύεσθαι Πλ. ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον Δημ. βαρβάρων "Ἐλλήνας ἄρχειν εἰκόδς Εὐρ.

Γενικῶς ἡ ἀπλῆ παρτάξις ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου χωρὶς κανέν συνδετικόν ῥῆμα ἦτο ἀρχῆθεν κανονικὴ. Καὶ ἐξηκολούθησε νὰ ὑπάρχη πάντοτε ἡ τοιαύτη σύνταξις, ἰδίως εἰς γνομικά, εἰς ἐπιγραφάς, εἰς τυπικάς φράσεις τῶν νόμων κ.τ.τ.: *χορήματ' ἀνήρ. χαλεπὰ τὰ καλά. ἱερός ὁ χώρος τῆς Ἀοιτέμιδος.* (Πρβλ. τὰ σημερινά: "Ανεμομαζώματα διαβολοσκορπίσματα." *Ασκοπος ὁ τοῦδ' διπλὸς ὁ κόπος*). Αἱ τοιαῦται ἄνευ ῥήματος προτάσεις καλοῦνται ὀνομαστικαὶ προτάσεις.

§ 19. "Ἐλλειψις τοῦ κατηγορουμένου ἢ πλειοτέρων τοῦ ἐνὸς ὄρων τῆς προτάσεως. Τὸ κατηγορούμενον ἢ πλειότεροι τοῦ ἐνὸς ὄροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν, μόνον ὅταν ἐνκόλως ἐννοοῦνται ἐκ τῶν συμφραζομένων: *κάτοπιτρον εἶδους χαλκός ἐστιν, οἶνος δὲ τοῦ* (ἐνν. *κάτοπιτρον ἐστιν*).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΕΠΗΥΞΗΜΕΝΗ ΠΡΟΤΑΣΙΣ

§ 20. Οἱ κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως (§ 6 καὶ § 7) δύνανται νὰ ἔχουν συμπληρώματα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἢτοι προσδιορισμούς: *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον. Κριτίας τῷ Θηραμένει φίλος ἦν Ξ. Ἀγησίλαος παῖς ἔτι ἦν Ξ.*

1) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὅποιοι εἶναι ὀνόματα οὐσιαστικὰ ἢ ἐπίθετα ἢ ἐπέχουν θέσιν ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπιθέτου, καλοῦνται ὀνομαστικοί. Οὗτοι

α) ὅταν μὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώσιν, λέγονται ὁμοιοπτωτοί: *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος. Ἀριστιίδης ὁ δίκαιος. ἐκάλεσε Τολμίδην τὸν κήρυκα.*

β) ὅταν δὲ δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώσιν, λέγονται ἑτεροπτωτοί: *υἱὸς Ἀπολλοδώρου. ὁδὸς τριῶν ἡμερῶν.*

2) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐπιρρηματα ἢ ἐπέχουν θέσιν ἐπιρρηματος, καλοῦνται ἐπιρρηματικοί: *κατέβην χθὲς εἰς Πειραιᾶ Πλ. Κόνων παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον ἀπέπλευσε Ξ. οἱ λαγὼ τῆς νυκτὸς νέμονται Ξ. (πρβλ. *νύκτωρ*).*

1. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ὁμοίωπτωτοι.

α) Παράθεσις καὶ ἐπεξήγησις.

§ 21. Τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον τίθεται ὡς ὁμοίωπτωτος προσδιορισμὸς ἄλλου οὐσιαστικοῦ, καλεῖται παράθεσις ἢ ἐπεξήγησις αὐτοῦ.

1) Ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς προσθῆτει ἐν ὁπωσδήποτε κύριον καὶ γνωστὸν γνώρισμα τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἢ ἀπλῶς χαρακτηρίζει αὐτό. Γενικῶς ὁ προσδιορισμὸς οὗτος δύναται νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν: *Λαρεῖος ὁ βασιλεὺς* (= ὅς βασιλεὺς ἦν). *Ἀθῆναι πόλις μεγάλη* (= αἱ πόλις μεγάλη εἰσίν). (Πρβλ. *Καποδίστριας ὁ Κυβερνήτης*. Ἡ Ἀγία Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι). *Φιλῆσιος καὶ Λύκων, οἱ Ἀχαιοὶ* Ξ. *θάρος καὶ φόβον, ἄφρονε ξυμβούλω* Πλ. (Πρβλ. Ὁ Ὀλυμπος καὶ ὁ Κίσσαβος τὰ δύο βουνά). (Πρβλ. καὶ § 13,1).

2) Ὁ κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορισμὸς ἐπεξηγεῖ, ἤτοι διασαφεῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον συμβαίνει νὰ σημαίη κάτι γενικὸν καὶ ἀόριστον. Κατὰ τὴν ἐρμηγίαν δύναται νὰ προτάσσεται αὐτοῦ ἡ λέξις δηλαδὴ: *ὁ παῖς με, ὁ Σάτυρος, ἀπέδρα* (= δηλαδὴ ὁ Σάτυρος) Πλ. *τοῦ ἡδίστου ἀροσάματος, ἐπαίνου, οὔποτε σπανάζετε* (= δηλαδὴ ἐπαίνου) Ξ. (Πρβλ. *Οἱ κλέφτες τὰπαντήσανε, οἱ Κολοκοτρωναῖοι*).

Σημείωσις. Ἡ ἐπεξήγησις ἐνίοτε δηλοῦται σαφέστερον μὲ τὴν προσθήκην τῆς λέξεως λέγω (= θέλω νὰ πῶ, ἔννοω): *Τελαμῶν δέξει μητοῖ τε, Ἐριβοία λέγω* Σοφ. Τότε ὅμως ἡ ἐπεξήγησις ἐκφέρεται συνήθως κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον τοῦ λέγω: *προσέκρουσα ἀνθρώπων πονηρῶ, Ἀνδροτίωνα λέγω* (= τὸν Ἀνδροτίωνα ἔννοω) Δημ.

§ 22. Κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸν δέχονται συνηθέστατα καὶ ἀντωνυμίαι, ἰδίᾳ δὲ αἱ προσωπικαὶ καὶ αἱ δεικτικαὶ: *ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ* Ξ. *τούτου τιμῶμαι ἐμαντόν, ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως* Πλ. Ὁμοίως: *Θεμιστοκλῆς ἦκω παρὰ σέ* (= ἐγὼ ὁ Θεμιστοκλῆς ἦκω κλπ.) Θ.

Σημείωσις. Εἰς τὰς κτητικὰς ἀντωνυμίας ἡμέτερος, ὑμέτερος, σφέτερος λαμβανομένης μετ' ἐμφάσεως προστίθεται ὡς προσδιορισμὸς κατὰ παράθεσιν ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτός, καθόσον αἱ λέξεις ἡμέτερος, ὑμέτερος καὶ σφέτερος ἰσοδυναμοῦν μὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἡμῶν, ὑμῶν, σφῶν

πολύ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν μέλλομεν πλεῖν (= ἀπὸ τῆς χώρας ἡμῶν αὐτῶν) Θ. οἱ Ἀργεῖοι τῷ σφετέρῳ αὐτῶν κέρει προσέησαν (= τῷ κέρει σφῶν αὐτῶν) Θ.
 Ὅμοια σύνταξις ὑπάρχει εἰς φράσεις, ὅποιαι π. χ. *δαρη ἔμὸς ἔσκε κυνώπιδος* (= ἔμοῦ τῆς κυνώπιδος). *γοργεῖη κεφαλῇ, δεινοῖο πελώρου* (= τῆς Γοργοῦς, τοῦ δεινοῦ πελώρου) Ὅμ. Ἀθηναῖος εἰ, *πόλεως τῆς μεγίστης* (= ἐξ Ἀθηῶν, πόλεως κλπ.).

§ 23. Ὡς ἐπεξηγήσεις ὀνόματος, μάλιστα δὲ τοῦ οὐδετέρου δεικτικῆς ἀντωνυμίας, τίθεται πολλάκις ἀπαρεμφατική ἢ ἄλλη πρότασις, ἰδίᾳ εἰδική: *εἰς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάσης* Ὅμ. *οὐκ ἐπὶ τούτῳ κἀθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια* Πλ. *ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοὺς* Πλ.

Ἀντιστρόφως δὲ μία παράθεσις δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς ὀλόκληρον πρότασιν, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον νὰ χαρακτηρίζῃ κατὰ τινα τρόπον. Ἡ τοιαύτη παράθεσις κανονικῶς προτάσσεται καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται προεξαγγελτική: *ὁ τάχιστος τῶν λόγων, τέθνηκε θεῖον Ἰοκάστης κόρα* Σοφ.

Συνηθέστατα λαμβάνονται ὡς προεξαγγελτικαὶ παραθέσεις αἱ φράσεις τὸ λεγόμενον, τὸ τῆς παροιμίας, τὸ τοῦ Ὀμήρου, τὸ κεφάλαιον, τὸ μέγιστον ἢ τὸ πάντων μέγιστον, τὸ δεινότατον ἢ τὸ πάντων δεινότατον, τὸ ἔσχατον, δυσὶν ἥττερον, ἀμφοτέρων, τὸναντίον κ. ἄ. τ. *τὸ λεγόμενον, κατόπιν ἐορτῆς ἤχομεν* (= ὅπως συνήθως λέγουν) Πλ. *καὶ τὸ πάντων δεινότατον, ἡμεῖς μὲν τοῦτον οὐ προύδοτε, οὗτος δὲ ἡμᾶς νῦν προδέδωκεν Αἰσχίν.*

β) Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί.

§ 24. Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς λέγεται τὸ ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικὸν οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελῇ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν: *μεγάλη πόλις* (πρβλ. *μεγαλόπολις*). *ὁ σοφὸς ἀνὴρ.*

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς συμφωνεῖ μὲ τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν ὄχι μόνον κατὰ πῶσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν: *ἀγαθοὶ στρατιῶται. μεγάλα πράγματα. οὐδὲν διαφέρει ἀνθρώπος ἀκρατῆς θηρίου τοῦ ἀμαθεσιᾶτου* Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ε. Ὅτι ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει, ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν, δεικνύει καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ταῦτα ἀμφοτέρωθεν δύναται νὰ ἔχουν ἕτερον κοινὸν προσδιορισμὸν: *πόλις ἐρήμη*

μεγάλη (= ἔρομόπολις μεγάλη). *ἐφόρει χιτῶνα πορφυρεῶν, ποδήρη, στολιδωτόν τὰ κάτω* Ξ.

Ὅταν δὲ δύο ἢ περισσότεροι ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ νοοῦνται κεχωρισμένοι, τότε συνδέονται διὰ τοῦ καί: *φίλος σαφῆς καὶ ἀγαθός* Ξ. Ἀλλὰ τὸ ἐπίθετον π ο λ ὗ ς λαμβανόμενον μετ' ἄλλου ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ συνδέεται μὲν μετ' αὐτοῦ διὰ τοῦ τ ἐ — καί, δὲν ἐννοεῖται ὁμως κεχωρισμένως: *διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν πραγμάτων σεσωσμένοι πάρεστε* (= διὰ πολλῶν δεινῶν πραγμάτων) Ξ.

§ 25. Ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ, ἐκτὸς τῶν ἐπιθέτων, τῶν μετοχῶν, τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀντωνυμιῶν καὶ τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀριθμητικῶν, λαμβάνονται πολλάκις

1) μετὰ τῶν ὀνομάτων *ἀνὴρ, γυνή, ἄνθρωπος*, ὀνόματα οὐσιαστικά προσηγορικά, τὰ ὅποια δηλοῦν ἡ λ ι κί α ν, ἀ ξ ί ω μ α, ἐ π ά γ γ ε λ μ α, ἐ θ ν ι κ ό τ η τ α κ.τ.τ.: *γέρον ἀνὴρ, γραῦς γυνή, ἄνδρες δικασταί, ἀνὴρ τύραννος, ἄνθρωποι ὑπογραμματεῖς*. (Πρβλ. *Γέρος ἄνθρωπος, γριά γυναῖκα, παπᾶς ἄνθρωπος*).

2) μετὰ τῶν γεωγραφικῶν ὄρων ἕρος, λίμνη, ποταμός κ.τ.τ., τὰ γεωγραφικά κύρια ὀνόματα αὐτῶν, ὅταν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ ἀριθμοῦ καὶ προτάσσονται ἐκείνων μετὰ τοῦ ἄρθρου: *τὸ Πήλιον ὄρος, ὁ Ἀλφειὸς ποταμός, ἡ Ἀχερουσία λίμνη*.

3) μετὰ οἰουδήποτε ὀνόματος γενικῆ πτώσεως οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον μὲ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν: *ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος* (= ὁ βασιλεὺς θρ.). *οἱ Ἀθήνησι δικασταί* (= οἱ Ἀθηναῖοι δ.). *τὰς ἡδονὰς θήρενε τὰς μετὰ δόξης* (= τὰς ἐνδόξους) Ἴσοκρ. (Πρβλ. *Ὁ κάτω κόσμος. Τὸ πρὸς τὰ ἐδῶ σίτι*).

§ 26. Ὁ σύναρθρος ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς πολλάκις ἐκφέρεται καθ' ἑαυτὸν ὡς οὐσιαστικὸν ἄνευ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζόμενου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὅποῖον παραλείπεται ὡς ἐνκόλως ἐννοούμενον ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως: *ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρίδας οὐσίας ἐστὶ προδότης* (ἐνν. ἀνὴρ). *οἱ εἰδότες τὰ δέοντα* (= οἱ ἄνδρες οἱ εἰδότες τὰ δέοντα πράγματα) Ξ. (Πρβλ. *Ὁ τρελλὸς εἶδε τὸν μεθυσμένο κ' ἔφηνε*).

Οὔτω πολλὰ ἐπίθετα ἢ μετοχαὶ καὶ ἐπιρρήματα ἢ ἐμπρόθετοι προσδιορισμοὶ μὲ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν λαμβάνονται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικῶν, ὡς

1) *οἱ ἀθάνατοι* (= οἱ θεοί), *οἱ θνητοί* (= οἱ ἄνθρωποι), *οἱ*

πολλοί (= ὁ λαὸς ὁ δημοκρατικός), οἱ ὀλίγοι (= οἱ ὀλιγαρχικοί), οἱ λέγοντες (= οἱ ῥήτορες, οἱ πολιτευόμενοι), ὁ ἄκρατος (= ὁ οἶνος ὁ ἄκρατος), οἱ κάτω (= οἱ θεοὶ τοῦ "Ἄδου ἢ οἱ νεκροί), κλπ. (Ποβλ. οἱ πλούσιοι, οἱ φτωχοὶ — τὸ μαῦρο, τὸ ρετινᾶτο, ἔνν. κροσί: *Τ' ἀντρειωμένον τ' ἄρομα*).

2) ἡ πατρὶς, ἡ ξένη, ἡ οἰκουμένη, ἡ πολεμία (ἔνν. γῆ ἢ χώρα), ἡ ἐπιούσα, ἡ προτεραία, ἡ ὑστεραία (ἔνν. ἡμέρα), ἡ δεξιὰ, ἡ ἀριστερά (ἔνν. χεῖρ), ἡ γραφικὴ, ἡ μουσικὴ, ἡ ῥητορικὴ (ἔνν. τέχνη), ἡ εὐθεία (ἔνν. γραμμὴ ἢ ὁδός), ἡ πλατεία, ἡ ταχίστη (ἔνν. ὁδός), ἡ τριήρης, ἡ πεντηκόντορος (ἔνν. ναῦς), ἡ εἰμαρμένη, ἡ πεπρωμένη (ἔνν. μοῖρα), κλπ. (Ποβλ. τὰ ξένα — τὸ δεξι, τὸ ξερβὶ — ἡ καλογερικὴ, κλπ.).

3) τὸ ἱερὸν (= ὁ ναός), τὰ ἱερά (= τὸ θῆμα ἢ ἡ θυσία) τὰ οἰκεία, τὰ τῆς πόλεως, τὰ τῶν πολεμίων, τὰ οἴκοι, τὰ δέοντα (ἔνν. πράγματα), τὸ κοινόν (ἢ κοινότης, ἡ πόλις, τὸ κράτος), τὸ πεζόν ἢ τὸ πεζικόν, τὸ ἵππικόν, τὸ πελταστικόν, τὸ γαντικόν (ἔνν. στρατεύμα), τὸ παρόν, τὸ παρελθόν, τὸ μέλλον (= ὁ παρῶν χρόνος, κλπ.) (Ποβλ. Τὸ μωρό, τὸ μικρό, τὰ λεπτά κλπ.).

Οἷτω ἀρχετῶν ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν τὸ οὐδέτερον μετὰ τοῦ ἄρθρου κατήντησε νὰ λαμβάνεται καὶ ὡς ἀφηρημένον οὐσιαστικὸν ἢ ὡς ὄνομα περιληπτικόν: τὸ κακόν (= ἡ κακία), τὸ δίκαιον (= ἡ δικαιοσύνη), τὸ Ἑλληνικόν, τὸ βραβαρικόν (= οἱ Ἕλληνες ἢ ὁ Ἑλληνισμός, οἱ βιάβαροι), τὸ ὑπήκοον (= οἱ ὑπήκοοι).

γ) Κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοί.

§ 27. Κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς λέγεται ὁ δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς μετοχῆς ὁμοίωπτως προσδιορισμὸς ἑνὸς οὐσιαστικοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποδίδει εἰς τὸ οὐσιαστικὸν μίαν παροδικὴν (1) ἰδιότητα: Ἀγροίλαος *φαιδρῶ τῷ προσώπῳ ἐκέλευσε* (= μετ' πρόσωπον φαιδρὸν) Ξ. *ἠλλίξεσθε ἐργεχαλινωμένοις τοῖς ἵπποις* Ξ. (Ποβλ. *Περλατεῖτε μετὰ τὸ κεφάλι ὄρθιο*. Κάθεται μετὰ τὰ χέρια *στανρωμένα*).

1. Ὁ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς εὐρίσκεται πρὸς τὸ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν εἰς ἣν σχέσιν τὸ κατηγορούμενον τῆς προτάσεως πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς (§ 7,2), ἥτοι διὰ τοῦ κατηγορηματικοῦ προσδιορισμοῦ νῦν ἀποδίδεται εἰς τὸ οὐσιαστικὸν μία ἰδιότης, ἢ ὅποια διακρίνεται ἀπὸ

Ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ συνηθέστατα λαμβάνονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν

1) τὰ ἐπίθετα ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, ὅταν πρόκειται νὰ διακριθῇ μέρος τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἀπὸ τὸ ὅλον ἢ ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη αὐτοῦ: ἐκ κεφαλῆς εἰς πόδας ἄκρους (= ἔως τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν) Ὅμ. ἐν αἰθέρι μέσῳ κατέστη λαμπρὸς ἡλίον κύκλος (= εἰς τὸ μέσον τοῦ αἰθέρος) Σοφ. τάξιν ἐσχάτην Αἴας ἔχει (= τὸ ἔσχατον μέρος τῆς παραιδέως) Σοφ.

2) τὰ ἐπίθετα πᾶς, ἅπας, ὅλος (= ὁλόκληρος), μόνος καὶ αἱ ἀντωνυμίαι αὐτός (ὡς ὀριστική) καὶ ἕκαστος: πᾶσαν ἔμῃν ἀλήθειαν ἐσῶ. κατεκέμηρ τὴν νύκτα ὄλην Πλ. μόνην τὴν τῶν ἀνθρώπων γλῶτταν οἱ θεοὶ ἐποίησαν οὐκ ἀποθροῦν τὴν φωνήν Ξ. αὐτὸς Μένων ἐβούλετο ἵναί (= ὁ ἴδιος ὁ Μένων, χωρὶς νὰ τὸν παραικινήσῃ ἄλλος κανεῖς) Ξ. ἡ καταδίκη ἦν κατὰ τὸν ὀπλίτην ἕκαστον δύο μναί Θ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Μετὰ τοῦ ἄρθρου τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ ἔχουν διάφορον σημασίαν· π.χ. ὁ μ ε σ ς ς = ὁ εἰς τὸ μέσον εἰρισζόμενος, ὁ π ᾶ ς ἢ ὁ ὅ λ ο ς = τὸ σύνολον, ἐν τῷ συνόλῳ: οὐδ' οἱ πάντες ἀνθρώποι δύνανται ἄν διεθεῖν (= τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων) Ξ. ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον (= πρὸς τὸ πρόσωπον ἐν τῷ συνόλῳ του λαμβανόμενον) Πλ. ὁ μόνος νῖος (= ὁ μονογενῆς νῖος). (Πρβλ. Μην εἶδεν τὸ γριὸν μου, τὸ μοναχὸ παιδί μου.).

2. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ἑτερόπτωτο.

α) Εἰσαγωγή. Αἰ πτώσεις.

§ 28. Αἰ πτώσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀρχήθεν ἦσαν ὀκτώ, ἤτοι ἡ ὀνομαστική, ἡ κλητική, ἡ αἰτιατική, ἡ γενική, ἡ ἀφαιρετική, ἡ δοτική, ἡ τοπική, ἡ ὀργανική ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐχάθησαν ἕξ αὐτῶν αἰ τρεῖς, ἤτοι ἡ ἀφαιρετική, συγχωνευθεῖσα μετὰ τῆς γενικῆς, καὶ ἡ τοπική καὶ ἡ ὀργανική, συγχωνευθεῖσα μετὰ τῆς δοτικῆς.

ἀντίθετον ἰδιότητα τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ: ἴμενι ὄξει τῷ πέλεκυ (= μέ τὸν πέλεκυν ὄξυν, καὶ ὄχι ἀμβλύν). Ὁ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐκφράζει ἰδιότητα ἐνός οὐσιαστικοῦ γ ν ω σ τ ἦ ν ἢ δ η κ α ἰ ὑ π ᾶ ρ χ ο υ σ α ν εἰς αὐτό, καὶ δι' αὐτοῦ διαστελλεται τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο ἀπὸ ἄλλο ὁμοειδές, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει τὴν ἰδιότητα ταύτην: ἴμενι τῷ ὄξει πέλεκυ (= μέ τὸν ὄξυν πέλεκυν, καὶ ὄχι μὲ τὸν ἀμβλύν).

1) Ἡ ὀνομαστική εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίς; (= ποιός;), ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸν φορέα τῆς ὀηματικῆς ἐννοίας, ἥτοι ἡ πτώσις τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, καθὼς καὶ ἡ πτώσις τοῦ κατηγορουμένου καὶ τῶν ὁμοιοπτώτων προσδιορισμῶν τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ κατηγορουμένου, ἡ πτώσις τῶν τίτλων ἢ ἐπιγραφῶν κ.τ.τ.: *Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φygάς ἦν* Ξ. *ἤγγειτο Ἄρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμων, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς* Θ. (*Ὁμήρου*) *Ἰλιάς, Ὀδύσεια. ἱερὸς ὁ χώρος τῆς Ἀρτέμιδος* Ξ.

Σημείωσις. Πολλάκις συμβαίνει νὰ χρησιμοποιηθῆται εἰς μίαν πρότασιν μία ὀνομαστική, ἡ ὁποία συντακτικῶς δὲν εὐρίσκεται εἰς καμίαν σχέσιν μὲ τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλην λέξιν τῆς προτάσεως: *οἱ δὲ φίλοι, ἦν τις ἐπίσθηται αὐτοῖς χρῆσθαι, ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι;* Ξ. Πρβλ. *Τότε δὲ ποντικὸς γίνηκεν ἡ καρδιά του.* (Ἀπὸ ἑνα παραμῦθι). Ἡ τοιαύτη ὀνομαστική λέγεται ψυχολογικὸν ὑποκειμενον τῆς προτάσεως, διότι ἐκφράζει τὴν ἐννοίαν, ἡ ὁποία κυριαρχεῖ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ὁμιλοῦντος καὶ τὴν ὁποίαν οὗτος τὴν παρουσιάζει ἔτσι ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελῆ, ὡς τὸ κύριον στοιχεῖον τῆς φράσεως, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν συντακτικὴν συμφωνίαν τῶν λέξεων.

2) Ἡ κλητική εἶναι ἡ πτώσις, κατὰ τὴν ὁποίαν καλοῦμεν καὶ ἐν γένει προσαγορευόμεν πρόσωπα ἢ καὶ πράγματα: *δεῦρο, ὦ Σώκρατες. ὦ ἤλιε καὶ γῆ.* (Πρβλ. *Ἐδῶ, Πέτρο. Μὴ μὲ μαλώνῃς, Κίτσαβε*).

Σημείωσις. Πολλάκις συνδέονται κλητικὴ καὶ ὀνομαστικὴ ἢ τίθεται ὀνομαστικὴ ἀντὶ κλητικῆς: *ὦ Ἀγνοῖαι καὶ πάντες οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι* Ξ. ἢ *Πρόκνη, ἔκβαινε* (= ὦ Πρόκνη). (Πρβλ. *Γεῖά σας, χαρά σας, μάστοροί καὶ οἱ οἱ μαθητᾶδες. Ποῦ εἰστε οἱ Μποτοσαῖοι*);

3) Ἡ αἰτιατικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: τίνα; (ποιόν;), πόσον; ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον κατευθύνεται ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου' προσέτι δὲ ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ ἔκτασιν τόπου ἢ χρόνον: *φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ. ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα* Θ. *ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν* Ξ.

4) Ἡ καθαρὰ γενικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίνος; ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς καὶ μεταφορικῶς) τὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν

περιλαμβάνεται κάτι τι, ἥτοι ἡ πτώσις, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκφράζεται σχέσηις κτήσεως ἢ ἐξαρτήσεως, τὸ ὄλον τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ ὄλον, εἰς μέρος τοῦ ὁποίου ἐξαπλοῦται μία ἐνέργεια: αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς. Συρακούσας Ἀρχίας τῶν Ἑρακλειδῶν ᾤκισε (= εἰς ἐκ τῶν Ἑρ.) Θ. σταγόνες ὕδατος. Ἐκτορος Ἀνδρομάχη τῶν κηρίων ὄσου ἔφαγον ἄφρονες ἐγένοντο (= ἀπὸ τὰ κηρία) Ξ.

5) Ἡ ἀφαιρετικὴ γενικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: π ὅ θ ε ν ; (ἀπὸ τίνοσ; ἐκ τίνοσ;), ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τίς ἡ ἀφετηρία μιᾶς πράξεως: Θέτις ἀνέδν πολιῆς ἀλός (= ἐκ τῆς θαλάσσης) Ὅμ., Α 359. Ἦρη μειδήσασα παιδὸς ἐδέξατο χειρὶ κύπελλον (= παρὰ τοῦ παιδὸς) Ὅμ., Α 596. ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα (= ἀπὸ τὰς Θήβας) Θ.

6) Ἡ καθαρὰ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: εἰς τί ν α ; διὰ τί ν α ; (γιὰ ποιόν;), ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει ἢ τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει μία πράξις ἢ ἐν πρᾶγμα: ἡ μοῖρα δίδωσιν ἀνθρώποις κακὰ (= εἰς τοὺς ἀνθρ.). Ἐκαστος οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγένηται, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι (= ὄχι μόνον γιὰ τὸν πατέρα του κτλ.). ἤλοι ταῖς θύραις (= διὰ τὰς θύρας, ἥτοι γιὰ κάρφωμα τῶν θυρῶν).

7) Ἡ τοπικὴ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: πο ὕ ; π ὅ τ ε ; ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς ἢ μεταφορικῶς) τὸν τόπον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συμβαίνει τι: Ἀχιλλεὺς εἶδε μυχῷ κλισίης (= ἐν τῷ μυχῷ) Ὅμ. πατὴρ σὸς αὐτόθι μίμνει ἀργῷ (= ἐν τῷ ἀργῷ) Ὅμ. τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐδήουν τὴν γῆν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ πρὸς τὴν πόλιν προσέβαλλον Θ.

8) Ἡ ὄργανικὴ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν μὲ τί ν α ; μὲ τί ; (μὲ ποιόν; πῶσ;), ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ὑποκείμενον κατὰ τινα ἐνέργειάν του (δοτικὴ τῆς συνοδείας) ἢ τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς ὄργανον αὐτοῦ διὰ ταύτην (κυρίως ὄργανικὴ δοτικὴ): ἐντεῦθεν Κῦρος ἐξελάνει συντεταμένῳ τῷ στρατεύματι (= μὲ τὸ στρατεύμα) Ξ. Νανοικᾶ Ἴμασον μάλιστα ἡμίονους (= μὲ τὴν μάλιστα) Ὅμ.

Σ η μ ε ἰ ὠ σ ι ς. Ἡ ἀνάμειξις τῶν πτώσεων καὶ κατόπιν ἡ ἀπόλεια με-

ριζῶν ἐξ αὐτῶν προήλθεν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος τοῦ τύπου αὐτῶν (πρβλ. *οἶκω*, δοτικὴ—*οἶκοι*, τοπικὴ)—*οἶκω* = οἰκοῦν, ἀφαιρετικὴ) ἢ τῆς σημασίας αὐτῶν (πρβλ. *Ἦση ἐδέξατο χεῖρι κόπυλλον*, ἔνθα ἡ λέξις *χεῖρι* ἠδύνατο νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς πτώσεως τοπικῆς—εἰς τὸ χεῖρι της, καὶ ὡς πτώσεως ὀργανικῆς = μετὰ τὸ χεῖρι της), ἀφ' ἑτέρου δὲ ἕνεκα τῆς χρήσεως ταυτοσημῶν ἐμπροσθέντων (πρβλ. *ἴγω τινί τι* καὶ *ἴγω πρὸς τινά τι*).

β) Ἡ γενικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 29. Ἡ γενικὴ συναπτομένη μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων ὡς ἑτερόπλωτος προσδιορισμὸς αὐτῶν δηλοῖ

1) Ἐν διηρημένον ὄλον (γενικὴ διααιρετικὴ): *ἀνὴρ τοῦ δήμου* "Ομ. (Πρβλ. *Ἀνθρωπος τοῦ λαοῦ*), *ἀπέθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλειος* (= ἀπὸ τοῦς στρ.) Ἡρόδ. *ὀλίγοι τῶν στρατιωτῶν, τὸ ἡμῶν τοῦ στρατοῦ, μέσον ἡμέρας* Ξ.

2) τὴν ὕλην, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ: *κόπη ἐλέφαντος* (= λαβὴ ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν) "Ομ. *ἄμαξα* (1) *σίτου* (= φορτωμένη σιτάρι), *ἀγέλη βοῶν* (= κοπάδι ἀπὸ β.) Ξ.

3) τὸν κτητόρα (γενικὴ κτητικὴ): *Περικλέους οἶκος*, *Ἀριστομάχη Ἀριστοκλέους*, *ἱερὸς ὁ χῶρος τῆς Ἀρτέμιδος* (= ἀφιερωμένος εἰς τὴν Ἀρτ.) Ξ. *οἱ κίνδυνοι τῶν ἐφρονηκότων ἴδιοι* Δημ.

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς κτητικῆς συνήθη εἶναι τὰ: *οἰκίος, ἴδιος, κοινός, συγγενής, ἐταίρος, φίλος, ἐχθρός, ξένος* (τινός).

4) τὸν δημιουργόν τινος: *νόμος Σόλωνος*, *ἔλκος ὕδρου* (= ἀπὸ ὕδρου, ἤτοι ἀπὸ δάγκωμα ὕδρου) "Ομ.

5) ἰδιότητα, ἐπὶ ὀνομάτων τὰ ὁποῖα σημαίνουν μέγεθος τι ἢ ἡλικίαν, συναπτόμενα μετ' ἀριθμητικῶν προσδιορισμῶν: *δύο ἡμερῶν πλοῦς* Δημ. *ὀκτὼ σταδίων τείχος* Θ. *παῖς τριῶν ἐτῶν*. (Πρβλ. *δέκα χρονῶν ἀγῶσι*).

6) τὴν ἀξίαν ἢ τὸ τίμημα: *δέκα μνῶν* χωρίον Ἰσαϊ. *ἰσθία* (= θυσία) *τριῶν ταλάντων*, *ἡ ἀνθρωπίνῃ σοφίᾳ ὀλίγου τινός ἀξία* ἐστίν Ξ. *δόξα χρημάτων* οὐκ ὠνητὴ Ἰσοκρ.

7) τὴν αἰτίαν: *δίκη κλοπῆς* (= διὰ κλοπῆν), *ὄργη τῶν πρραττομένων* Δημ. (Πρβλ. *Ἡ πίκρα τοῦ χωρισμοῦ*). *οὐδέεις ἔνοχος λιποταξίου οὐδὲ δειλίας*.

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας συνήθη εἶναι τὰ: *αἴτιος, ὑπεύθυνος, ὑπόδικος, ὑπόλογός* (τινος).

1. Παρ' Ὀμήρῳ ἡ λέξις ψιλῶται.

8) τὸ ὑποκείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ὑποκειμενική): *Θουκυδίδης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων* Θ. (πρβλ. οἱ Π. καὶ οἱ Ἀθ. ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους). (Πρβλ. *εἶναι θέλημα Θεοῦ* = θέλει ὁ Θεός).

9) Τὸ ἀντικείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ἀντικειμενική): *νομὸς ἀγέλης* Ξ. (πρβλ. *νέμει ἀγέλην*). *ἡ τῶν ἐφήβων ἐπιμέλεια*. (πρβλ. *ἐπιμελεῖται τῶν ἐφήβων*). *Κρίτων ἦν Σωκράτους ὁμιλητὴς* Ξ. (πρβλ. *ὠμίλει Σωκράτει*). *Σωκράτης οὐδὲ τούτων ἀνήκοος ἦν* (πρβλ. *ἤκουσε καὶ ταῦτα*).

§ 30. Ἐπίθετα μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντασσόμενα εἶναι πολλά, ἰδίᾳ δὲ ὅσα ἔχουν ἀντίστοιχα ἢ συνώνυμα ῥήματα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς. Οὕτω συνήθως

I. συντάσσονται μετὰ καθαρῶς γενικῆς (§ 28,4) τὰ ἐπίθετα

α) τὰ ἐπιμελείας ἢ ἀμελείας σημαντικά: *ἐπιμελής, ἀμελής, ὀλιγωρός τινος*.

β) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά: *μνήμων, ἀμνήμων, ἐπιλήσμων τινός*.

γ) τὰ ἐμπειρίας ἢ ἀπειρίας σημαντικά: *ἐμπειρος, ἄπειρος, τρίβων, ἀθήης τινός* Πλ.

δ) τὰ μετοχῆς ἢ πλησμονῆς σημαντικά: *μέτοχος, κοινωνός, μεστός, πλήρης τινός*.

ε) τὰ φειδοῦς ἢ ἀφειδίας σημαντικά: *φειδωλός, ἀφειδής τινος*.

ς) τὰ ἀρχικὰ καὶ τὰ ἐναντία αὐτῶν κύριος, ἐγκρατής, ἀκράτωρ, ὑπήκοός τινος.

Σημειώσεις. Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα συντάσσονται μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς (ἰδίᾳ εἰς τοὺς ποιητάς) καὶ μετοχαὶ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ αιτιατικῆς: *οἰωνῶν σάφα εἰδὼς* Ὁμ., α 202. *διδασκόμενος πολέμοιο* Ὁμ., Π 811 (πρβλ. *ἐμπειρός τινος*).

II. συντάσσονται μετὰ ἀφαιρετικῆς γενικῆς (§ 28,5) τὰ ἐπίθετα

α) τοῦ χωρισμοῦ ἢ ἀπαλλαγῆς σημαντικά: *μόνος* (= ἀποκεχωρισμένος), *ἔρημος, ἐλεύθερος, ἄγνός τινος*.

β) τὰ στερησεως σημαντικά: *ἐνδεής, γυμνός, κενός, ὀρφανός τινος*.

γ) τὰ διαφορῶς σημαντικά: *διάφορος, ἕτερος, ἄλλος, ἀλλοτρίος τινος*: *ἄλλα τῶν δικαίων* (=διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ δ.) Ξ.

δ) τὰ παραθετικά καὶ ὅσα ἔχουν ἔννοιαν συγκρίσεως (γενική συγκριτική) *πρότερος, ὕστερος, διπλάσιος, πολλαπλάσιός τινος: ἀξιοεκμαρτότατον τοῦ λόγου τὸ ἔργον ἐστίν* (= ἀπὸ τὸν λόγον) Ξ. *ναυμαχία αὕτη μεγίστη δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς γεγένηται* Θ. *Ἐλύξα προτέρα Κύρου εἰς Ταροῦς ἀφίκετο* Ξ.

Σημειώσεις. Ὅτι ἡ γενική, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα, εἶναι ἀφαιρετική (§ 28,5), ἥτοι πῶσις ἥτις δηλοῖ τὸ πῶθεν ὁρμάται τι, δεικνύει σαφῶς ἢ ἀντίστοιχος σύνταξις τῶν ἐπιθέτων τούτων εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται μὲ ἐμπρόθετον, ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἀπὸ καὶ αἰτιατικήν: *Ἐλεύθερος ἀπὸ βάρανα. Ὀρφανός ἀπὸ πατέρα. Διαφορετικός ἀπὸ σένα. Ὁ Πέτρος εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Παῦλον.*

γ) Ἰδιαίτεροι παρατηρήσεις περὶ τῆς συντάξεως τῶν παραθετικών.

§ 31. α) Τὸ συγκριτικόν. 1) Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συγκρίνεται πρὸς ἄλλο τι ὁμοειδές, καλεῖται *πρῶτος ὅρος* τῆς συγκρίσεως· ἐκεῖνο δέ, πρὸς τὸ ὁποῖον γίνεται σύγκρισις αὐτοῦ, καλεῖται *δεύτερος ὅρος* τῆς συγκρίσεως: *ὁ Ὀλυμπος ὑψηλότερος τῆς Ὀσσης ἐστίν* (*Ὀλυμπος, α' ὅρος τῆς συγκρίσεως — Ὀσσα, β' ὅρος τῆς συγκρίσεως*).

2) Ὁ α' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ποικιλοτρόπως, καθόσον οὗτος δύναται νὰ περιέχεται ὄχι μόνον εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς οἰονδήποτε ἄλλον ὅρον αὐτῆς, κύριον ἢ δευτερεύοντα: *τὴν πόλιν κατέστησαν ἰσχυροτέραν τῆς τῶν πολεμίων. προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.*

3) Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως

α) ὅταν μὲν εἶναι οὐσιαστικὸν ἢ ἄλλη τις λέξις ἀντὶ οὐσιαστικοῦ λαμβανομένη (πρβλ. § 8), κανονικῶς μὲν ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν), σπανιώτερον δὲ διὰ τοῦ μορίου *ἢ* (= παρὰ) καὶ ὁμοιοπτώτως πρὸς τὸν α' ὅρον τῆς συγκρίσεως: *σιγή ποτ' ἐστίν αἰρετωτέρα λόγου* (= ἀπὸ τὸν λόγον). *προσῆκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν* (= ἢ ἐτέροις, παρὰ εἰς ἄλλους) Θ. *τὸ φυλάξασθαι τάγαθὰ χαλεπώτερον τοῦ κησασθαι ἐστίν* Δημ. *Παρούσατις ἐφίλει Κύρον μᾶλλον ἢ τὸν Ἀργεξέρεξην* Ξ. *οἱ Πέρσαι Κύρω μᾶλλον φίλοι ἦσαν ἢ βασιλεῖ* Ξ.

β) ὅταν δὲ δὲν εἶναι οὐσιαστικόν, ἀλλὰ κάποια ἄλλη λέξις ἢ φράσις, ἐκφέρεται πάντοτε διὰ τοῦ *ἢ* καὶ ὁμοιοτρόπως πρὸς τὸν α' ὅρον τῆς

συγκρίσεως: *καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. Σωκράτης παιδίων οὐδὲν ἦτιον ἢ σπουδάξων ἐλνοιτέλει τοῖς συνδιατριβοῦσι* Ξ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται σπανίως καὶ διὰ τῆς προθέσεως ἀντί ἢ πρὸ μετὰ γενικῆς, ἢ διὰ τῆς παρὰ μετὰ αἰτιατικῆς (ὅπως συνθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): *μείζον' ὅσους ἀντι τῆς αὐτοῦ πατρός φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμῶν λέγω* (= ἀπὸ τὴν πατρίδα του) Σοφ. *μηδὲν περὶ πλείονος ποιοῦ πρὸ τοῦ δικαίου* (= ἐμπρὸς εἰς τὸ δίκαιον, ἀπὸ τὸ δίκαιον) Πλ. *ἡλίον ἐκλείψεις πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνον μνημονεύμενα ξυνέβησαν* Θ.

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ μεγάλη δυσαναλογία μεταξὺ τῶν συγκρινόμενων, ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἢ κατὰ μετὰ αἰτιατικῆς ἢ διὰ τοῦ ἢ ὥστε ἢ διὰ τοῦ ἢ ὡς μετ' ἀπαρεμφάτου: *Ἄγρις ἔτι χει σεμινοτέρας ἢ κατ' ἀνθρώπων ταφῆς* Ξ. *φοβοῦμαι μή τι μείζον ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι κακὸν τῆ πόλει συμβῆ* Ξ.

§ 32. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως πολλάκις παραλείπεται, ὡς ἐννοούμενος ἐκ τῶν συμφραζομένων, ἢ ἐκφέρεται βραχυλογικῶς: *τὰ τῶν ἀγρίων ὄνων κρέα ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλωτέρα δὲ* (ἐνν. αὐτῶν) Ξ. *ἢ τῆς πόλεως δύναμις ἦτιον τῶν ἐναντιῶν ἐστίν* (= ἦτιον τῆς δυνάμεως τῶν...) Ξ. (Ποβλ. *Ὁ Πέτρος ἔχει μεγαλύτερον σπῆτι ἀπὸ τὸν Παῦλο* = ἀπὸ τὸ σπῆτι τοῦ Παύλου).

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Βραχυλογικὴν ἔκφρασιν τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως ἀποτελοῦν καὶ αἱ γενικαὶ τοῦ ὄντος, τοῦ λόγου ἢ λόγου, τοῦ δέοντος, τοῦ προσήκοντος, τοῦ εἰωθότου κ.τ.λ., αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μὲ τὸ ἢ καὶ δλόκληρον πρότασιν: *ἡ Κακία ἐφαίνεται λευκοτέρα καὶ ἐρυθροτέρα τοῦ ὄντος* (= ἡ ὄντως ἦν, δηλ. ἀπὸ ὅ,τι πράγματι ἦτο) Ξ. *ἐγένετο κρεῖσσον λόγος τὸ εἶδος τῆς νόσου* (= ἡ ὥστε δύνασθαι τῷ λόγῳ ἐξηγησασθαι αὐτὸ) Θ.

§ 33. 1) Συνήθως συγκρίνονται δύο πρόσωπα ἢ πράγματα ὡς πρὸς μίαν κοινὴν ἰδιότητά των καὶ δηλοῦται ὅτι τὸ ἐν ἑξ αὐτῶν ἔχει τὴν ἰδιότητα ταύτην εἰς ἀνώτερον βαθμὸν. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται σύγκρισις ὑπεροχῆς. (Οὕτως εἰς τὰ προηγούμενα παραδείγματα).

2) Πολλάκις γίνεται σύγκρισις δύο προσώπων ἢ πραγμάτων ὡς πρὸς τινὰ ἰδιότητα ἀντίθετον ἐκείνης, τὴν ὁποῖαν ἔχει τὸ ἕτερον ἑξ αὐτῶν, ἢ συγκρίνονται δύο ἰδιότητες ἢ δύο καταστάσεις ἢ δύο ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος καὶ δηλοῦται ἡ ὑπάρχουσα μεταξὺ αὐτῶν ἀντίθεσις. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται σύγκρισις ἀντιθέσεως: *Ξενίας καὶ Παισίων κακίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς*

περὶ ἐκείνους (= ὁ Ξ. καὶ ὁ Π. εἶναι κακοὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ ὄχι ἀγαθοί, ὅπως ἡμεῖς πρὸς ἐκείνους) Ξ. Κ. Ἐν. 1, 4, 8. ἴθι, γέρον, μὴ μ' ἐρεθίζε, σαώτερος ὡς κε νέηαι (= γιὰ νὰ ἀπέλθης σῶος καὶ ὄχι βεβλαμμένος, ὅπως θὰ συμβῆ, ἐὰν μένης καὶ μ' ἐρεθίζης) Ὀμ., Α 32. φθονέσθαι κρέσσον ἐστὶν ἢ οἰκτιρέσθαι (= εἶναι καλύτερον νὰ φθονῆται κανεῖς εὐτυχῶν παρὰ νὰ τυγχάνῃ οἴκτου δυστυχῶν, ἥτοι μεταξὺ τῶν δύο κακῶν, τοῦ φθονεῖσθαι καὶ τοῦ οἰκτιρέσθαι, ὀλιγώτερον κακὸν καὶ ἐπομένως προτιμότερον εἶναι τὸ φθονεῖσθαι) Ἡρόδ. 3, 52.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ε α'. Ἐπὶ συγκρίσεων ἀντιθέσεως, ὅταν συγκρίνονται δύο ἰδιότητες ἢ καταστάσεις ἢ ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος, τὰ σχετικὰ ἐπιθέτα κανονικῶς ἐκφέρονται ἀμφοτέρω εἰς συγκριτικὸν βαθμὸν μὲ τὸ μῦθον ἢ μεταξὺ αὐτῶν: στρατηγὸὶ πλείονες ἢ βελτίονες (= μᾶλλον πολλοὶ παρὰ καλοὶ, ἥτοι πολλοί, ὄχι ὅμως καὶ καλοὶ) Ἄρφ. ἐποίησε ταχύτερα ἢ σοφώτερα (= ἐνήργησα ταχέως, ἀλλ' ὄχι σοφῶς) Ἡρόδ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ε β'. Εἰς συγκρίσεις ἀντιθέσεως πολλάκις τὸ συγκριτικὸν ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ θετικόν, καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ τοῦ μορίου π ὶ ε (= κάπως, ὀλίγον): οἱ τε πρεσβύτεροι καὶ οἱ νεώτεροι (= οἱ πρεσβῦται καὶ οἱ νέοι) Ἰσοκρ. μὴ τι νεώτερον ἀγγέλλεις; (= νέον τι) Πλ. Κῆρος ἢν ἴσως πολυλογώτερος (= πολυλόγος πῶς) Ξ. τὸ στραίημα ἀτακτότερον ἐχώρει (= ἀτάκτως π ὶ ε, οὐχὶ ὄλως εὐτάκτως) Θ. (Ἠρβλ. Τὸ μεγαλύτερο τὸ φάρι τρώει τὸ μικρότερο = τὸ μεγάλο φάρι τρώει τὸ μικρό. Ὁ ἄρρωστος σήμερον εἶναι καλύτερα = κάπως καλά, ὄχι τόσο ἀσχημα, ὅσον χθές).

§ 34. β) Τὸ ὑπερθετικόν. 1) Ἀρχῆθεν τὸ ὑπερθετικὸν εἶναι ἀπλῶς ἕτερος τύπος τοῦ συγκριτικοῦ, ἢ δὲ κυρία διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ὅτι διὰ μὲν τοῦ συγκριτικοῦ γίνεται σύγκρισις π ρ ὶ ε ἔν ἢ π ρ ὶ ε ἄλλα ὁμοῦ λαμβανόμενα καὶ ὡς ἔν τι θεωρούμενα (Ἀριστέρες ἢν πρεσβύτερος Κύρου. χροσὸς δὲ κρείσσον μυθίων λόγων βροτοῖς): διὰ δὲ τοῦ ὑπερθετικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς πάντα τὰ ὁμοειδῆ, ἀλλὰ νοούμενα ἐν ἑκαστον χωριστά: Θουκυδίδης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων ἐλπίσας ἀξιολογώτατον αὐτὸν εἶσθαι τῶν προγεγεννημένων (= ἀξιολογώτατον καὶ ἀξιολογώτερον ἐν συγκρίσει πρὸς ἕνα ἑκαστον τῶν προγεγεννημένων) Θ.

2) Ἡ μετὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀρχῆθεν (ἀφαιρετικὴ) γενικὴ συγκριτικὴ, ὅπως καὶ ἡ γενικὴ ἢ ὁλοκλήρως συνάπτεται μετὰ τοῦ συγκριτικοῦ. Κατόπιν ὁμως καταπτῆ αὕτη νὰ εἶναι γενικὴ διαιρετικὴ (§ 29, 1), ἐφόσον τὸ διὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ συγ-

κρινόμενον εἶναι ἕν ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων, πρὸς ἕκαστον τῶν ὁποίων συγκρίνεται: *Ἀθηναίων σοφώτατος Σωκράτης ἦν* (= ἑνὸς ἐκάστου τῶν Ἀθηναίων, εἰς τοὺς ὁποίους περιλαμβάνετο καὶ αὐτός): πρβλ. *Κῦρος ἀγαθῶν ἰππέων κράτιστος ἦν ἰππεὺς* Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Οὕτω ἐξηγείται ἡ σύνταξις ἐπιθέτων συγκριτικῶν ἢ υπερθετικῶν βαθμοῦ μετὰ γενικῆς τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ διαφόρου βαθμοῦ μιᾶς ιδιότητος ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου εἰς διάφορα χρονικά σημεῖα: *σοφώτερος ἔμαντοῦ ἐγενόμην* (= παρ' ὃ,τι ἤμουν πρὶν καθ' ὄλον τὸν βίον μου). *τότε σοφώτατος σαντοῦ ἦθα* (= σοφώτερος ἀπὸ κάθε ἄλλην περιόδον τῆς ζωῆς σου) Ξ.

3) Τὸ ὑπερθετικὸν λαμβάνεται καὶ καθ' ἑαυτὸ ἄνευ προσδιορισμοῦ κατὰ γενικήν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἁπλῶς ὅτι μία ιδιότης ὑπάρχει εἰς ἕν πρόσωπον ἢ πρῶγμα εἰς τὸν ἀνώτατον αὐτῆς βαθμῶν: *φῦνα ὁ Κῦρος λέγεται κάλλιστος*.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Τοῦ ὑπερθετικῶ ἡ ἔννοια πολλάκις ἐπιτείνεται διὰ τῆς προσθήκης διαφόρων λέξεων, ὡς *μάλιστα*, ὅτι, ὡς, ἦ, οἶος, ὡς οἶόν τε, ἐν τοῖς, ἀνθρώπων, δῆ: *ἐν τοῖς πρώτοι* Ἀθηναῖοι τὸν σίδηρον κατέθεντο (= πρώτοι πρώτοι οἱ Ἀθην.) Θ. (πρβλ. *τοῦτο δοκεῖ ἐν τοῖς μεγίστοις μέγιστον εἶναι* Πλ.). *οὐ ταύτην κάλλιστ' ἀνθρώπων ἐπίστασι* Πλ. (πρβλ. Ὁ προστυγότερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου). *ὁμολογεῖται πρὸ πάντων κράτιστος δῆ γενέσθαι* Ξ. *ἀποκρίνει ὡς οἶόν τε διὰ βραχυτάτων* Πλ.

Ὅμοιος καὶ διὰ τῆς προσθήκης τῆς γενικῆς πληθυντικῆς τοῦ θετικῶ τοῦ ἐπιθέτου: *κακῶν κάκιστε*.

6) Ἡ δοτικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 35. 1) Μετὰ οὐσιαστικῶν σπανίως συνάπτεται ἑτερόπλωτος προσδιορισμὸς κατὰ δοτικὴν. Εἶναι δὲ τὰ μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα οὐσιαστικά παράγωγα ὀρημάτων ἢ ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς: *ἡ τοῦ θεοῦ δόσις ὑμῖν* Πλ. (πρβλ. *ἔδωκεν ὑμῖν ὁ θεός*). *οὐδεμία εὐνοία ἐμοὶ παρ' αὐτῶν* Ξ. (πρβλ. *οὐκ εὐνοὶ ἐμοὶ εἰσιν*).

2) Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς εἶναι πολλά.

α) Μετὰ καθαρῶς δοτικῆς (§ 28, 6) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὠφέλειαν ἢ βλάβην, φιλίαν ἢ ἔχθραν, εὐπειθειαν ἢ ὑποταγήν, τὸ ἄρμόζον ἢ τὸ πρέπον καὶ τὰ ἀντίθετα τούτων ὠφέλιμος, βλαβερός *τινι* — φίλος, ἐχθρός, πολέμιος, ἐναντίος *τινι* — εὐπειθής, ὑπήκοός *τινι* — ἄρμόδιος, πρεπιδής,

ἀπορείς **τινι**: τύραννος ἅπας ἐχθρός ἐλευθερία καὶ νόμοις ἐναντίος Δημ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὰ ἐπίθετα φίλος, ἐχθρός, πολέμιος κ.τ.τ. συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ἰδίᾳ ὅταν λαμβάνονται μετὰ τοῦ ἄρθρου ὡς οὐσιαστικά: οἱ φίλοι, οἱ ἐχθροί, οἱ πολέμοι τῆς πόλεως (§ 29, 3)

β) Μετὰ ὀργανικῆς δοτικῆς (§ 28, 8) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὅποια σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἰσότητα ἢ συμφωνίαν, ἀκολουθίαν ἢ διαδοχὴν, προσέγγισιν ἢ μεΐξιν, καὶ πολλὰ ἐπίθετα σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως ἐν ἢ σύν· ὁ αὐτός **τινι**—ὁμοιος, ἀνόμοιος, παραπλήσιος, προσφερός **τινι**—ἴσος, ἄριστος, ἰσόροπος, σύμφωνος, συμφόδος, ὁμόγλωσσός **τινι**—ἀκόλουθος, διάδοχος **τινι**—πλησίος, γείτων, ὁμοιος, συμμελής, ἀμεικτός **τινι**—συγγενής, σύμφυτος, ἔμφυτος, ἔνοχος **τινι**: οἱ πονηροὶ ἀλλήλοισι ὁμοιοί Πλ. αἰδώς καὶ φόβος ἔμφυτα τοῖς ἀνθρώποις εἰσίν.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Μετὰ τῶν ἐπιθέτων, τὰ ὅποια σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, πολλάκις ἢ δοτικὴ λαμβάνεται βραχυλογικῶς: κόμαι Χαρίτεσσι ὁμοίαι (= κόμαι ὁμοίαι ταῖς κόμαις τῶν Χαρίτων) Ὁμ. (Πρβλ. § 32).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Ἡ μετὰ ἐπιθέτων συναπτομένη δοτικὴ σημαίνει ἐνίοτε ἀναφοράν, ἥτοι τὸ κατὰ τι: φιλοπροσήγορος τῷ τρόπῳ. ἐρομενίστατοι ταῖς ψυχαῖς.

γ) Ἡ αἰτιατικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 36. Ἡ αἰτιατικὴ ὡς ἑτερόπλωτος προσδιορισμὸς οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων δὲν εἶναι πολὺ συνήθης, σημαίνει δὲ αὕτη μετὰ τούτων τὸ κατὰ τι ἢ ἀναφοράν: τυφλὸς τὰ τ' ὄτα τὸν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματ' εἰ Σοφ.

Συνήθεις τοιαῦται αἰτιατικαὶ μετ' οὐσιαστικῶν εἶναι (τὸ) εὖρος, (τὸ) ὕψος, (τὸν) ἀριθμὸν, (τὸ) πλῆθος, (τὸ) ὄνομα: ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων Ξ. πόλις αὐτόθι ὠκεῖτο, Θάλακτος ὄνομα.

δ) Αἱ πλάγιοι πτώσεις μετ' ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων.

§ 37. α') Γενική. 1) Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων συντάσσονται μετὰ γενικῆς

α) ἐπιρρήματα τοπικά, χρονικά καὶ ποσοτικά: ἐνταῦθα τῆς ἡπείρου Θ. πολλαχοῦ τῆς γῆς Πλ. πρῶτὴ τῆς ἡμέρας Ἡρόδ. τηρικαῦτα

τοῦ θέρους Ἄρφ. τρίς τῆς ἡμέρας. τῶν τοιούτων ἄδην εἶχομεν (= μέχοι χορτασμοῦ, ἦτοι ἀφθονίαν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα) Πλ. (Γενική καθαρά τοῦ ὄλου· πρβλ. § 29, 1).

β) ἐπιρρήματα τροπικά, οἷον πῶς, ὅπως, ὡς (μετὰ τοῦ ὀήματος ἔχω), εὖ, καλῶς, κακῶς, καὶ ἐπιρρήματα τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀπομάκρυνσιν καὶ χωρισμόν, οἷον ἔξω, ἔκτος, πόρρω ἢ πρόσω, κρύφα, λάθρα (¹) (τινός): βασιλεὺς πῶς ἔχει παιδείας; (= ὡς πρὸς τὴν παιδείαν) Πλ. (Πρβλ. Πῶς εἶναι ἀπὸ ὑγείαν;) Ἡ Κέρκυρα καλῶς παράπλου κεῖται (= ὡς πρὸς τὸν παράπλου) Θ. (Γενική ἀφαιρετική, τῆς ἀφετηρίας ἢ τῆς ἀναφορᾶς· πρβλ. § 28, 5 καὶ § 30, II).

Σημείωσις. Μετὰ γενικῆς ἐν γένει συντάσσονται καὶ τὰ λεγόμενα προθετικά ἐπιρρήματα ἐντός, εἴσω, ἐγγύς, πλησίον, πόρρω ἢ πρόσω, ἔμπροσθεν, ὀπίσθεν, ἐκατέρωθεν, μεταξὺ, ἐναντίον κλπ. καὶ ἐπιρρήματα παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ γενικῆς: ἀξίως λόγου (πρβλ. ἄξιος λόγου). οὐκ ἀπειρώς αὐτοῦ ἔχω (πρβλ. ἀπειρώς τινος).

2) Μετὰ ἐπιφωνημάτων συνάπτεται γενική (ἀφαιρετική), ἡ ὁποία δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ τὴν ἀναφώνησιν: φεῦ τῆς ἀνοίας! Σοφ. αἰαῖ κακῶν! οἴμοι τέκνων! Εὐρ.

§ 38. β') Δοτική. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς (ὀργανικῆς, § 28, 8) συνήθη εἶναι τὸ ἄμα (=σύν, συγχρόνως μέ), ὁμοῦ (=μαζὶ μέ), καὶ τινα παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων ἢ ὀημάτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς: ἄμα τῇ ἡμέρᾳ. ταῦτα ἄμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρᾷ ἐστὶ (=ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι κακὰ) Πλ. ὁμοῦ τῷ πηλῷ Ξ. ὁμοῦ ἐκείνῳ (πρβλ. ὁμοίως τινι). συμφερόντως τοῖς φίλοις (πρβλ. συμφέρει τοῖς φίλοις) Ξ. ἐπομένως τῷ νόμῳ (πρβλ. ἐπομαί τινι) Πλ.

§ 39. γ') Αἰτιατική. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ αἰτιατικῆς συνήθη εἶναι τὸ νῆ ἢ ναι μὰ (ἐπὶ βεβαιώσεως) καὶ τὸ μὰ ἢ οὐ μὰ (ἐπὶ ἀρνήσεως): νῆ Δία ἢ ναι μὰ Δία, μὰ Δία ἢ οὐ μὰ Δία· (πρβλ. μὰ τὴν Παναγία).

1. Ἡ νεωτέρα γραφή τῆς λέξεως χωρὶς ὑπογεγραμμένον

Σημείωσις. Ἡ παρά τὸ νή ἢ μὰ αἰτιατικὴ ἐξηγεῖται ὡς προελθούσα ἐκ παραλείψεως τῆς λέξεως ὄ μ ν υ μ ι (= ἐπικαλοῦμαι μάρτυρα: νή Δία (= νή, ὄμνυμι τὸν Δία). Βλ. Ὁμ., Ψ 585. Ξεν. Κύρ. Ἄν. 6, 6, 17.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 40. Αἱ ἀντωνυμιαί, ἐπειδὴ ἐν γένει εἶναι λέξεις λαμβανόμεναι ἀ ν τ ἰ ὄ ν ο μ ἄ τ ω ν οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, δύνανται νὰ ἀναπληροῦν εἰς μίαν πρότασιν οἰονδήποτε ὄρον αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἐκφέρεται διὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ (§ 8, § 9, § 21 κ. ἔ., § 29) ἢ ἐπιθέτου (§ 8, § 9, § 24 κ. ἔ.).

α) Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμιαὶ καὶ ἡ ἀντωνυμία αὐτός.

§ 41. 1) Τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου ἢ μὴ ὑπάρχουσα ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ ἡ σπανία πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ αὐτῆς (σ φ ε ἰ ς) ἀναπληροῦνται ὑπὸ τῆς ἀντιστοίχου ὀνομαστικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ἢ ὑπὸ τῆς (ὀριστικῆς ἀντωνυμίας) αὐτῆς ἐπὶ ἐμφάσεως καὶ ἐκδηλώσεως σεβασμοῦ πρὸς τὸ περὶ οὗ πρόκειται πρόσωπον: "Εκτορος ἦδε γυνή (ἔστι) "Ομ. οὔτε ἡμεῖς ἐκείνου ἔτι στρατιῶται, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης Ξ. αὐτὸς ἔφα (= ἐκεῖνος, ὁ Πυθαγόρας δηλαδή, καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος).

2) Τῶν ἰσχυροτέρων, ἥτοι τῶν ὀρθοτονοῦμένων τύπων τῶν πλαγίων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (ἐμοῦ, ἐμοί, σοῦ, σοὶ κλπ.) χοῤῃσις γίνεται, ὅταν εἰς τὸν λόγον ὑπάρχη ἔμφασις καὶ πρὸ πάντων ἀντιδιαστολή (πρβλ. § 17). "Ἄλλως κανονικῶς γίνεται χοῤῃσις τῶν ἐγκλινομένων τύπων (μοῦ, μοί, κλπ.): ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινώ ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε, ἐμοὶ μελήσει Ξ. οὐκ ἐμοὶ ἀλλὰ σοὶ ἀρέσκει ταῦτα — ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοὶ ἐλθεῖν Ξ. (πρβλ. Ἐμένα φωνάζει, ἐσένα φωνάζει — μὲ φωνάζει, σὲ φωνάζει).

Σημείωσις. Οἱ ὀρθοτονοῦμενοί τύποι τίθενται κανονικῶς καὶ κατόπιν τῶν προθέσεων: παρ' ἐμοῦ, παρ' ἐμοί, περὶ ἐμέ, πρὸς σέ, κλπ. (οὐδέποτε παρὰ μου κλπ. Ἄλλά: πρὸς ἐμέ καὶ πρὸς με):

3) Αἱ εὐχρηστοὶ (εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς) πλάγιοι πτώσεις

τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς) λαμβάνονται συνήθως ἀντὶ τῶν ἀντοπαθῶν ἐπὶ ἐμμέσου ἀντανακλάσεως (βλ. κατωτέρω § 42, 2, β'): *ἔλεξαν ὅτι πέμψει σφᾶς ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς* (= σφᾶς αὐτοὺς — αὐτοὺς) Ξ. Γενικῶς δὲ ἀντὶ τῶν πλαγίων πτώσεων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου λαμβάνονται αἱ πλάγια πτώσεις τῆς αὐτῆς, ὡς ἐπαναληπτικῆς, ἀνευ ἐμφάσεως, ἢ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν *ὕδε, οὗτος, ἐκεῖνος*, ὅταν ὑπάρχῃ ἐμφασις: *Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φηγὰς ἦν τούτῳ συγγενόμενος Κύρου ἡγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυροῦς Λαρεικοῦς* (= τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τοῦ δίδει) Ξ. *τὰ Κύρου οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκείνον* Ξ.

4) Ἡ ἀντωνυμία αὐτῆς

α) οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται ὡς δεικτικῆ, (ὅπως κανονικῶς λαμβάνεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν). Συναπτομένη δὲ μετὰ ὀνόματος ὀνομαστικοῦ ὡς ὀριστικῆ εἶναι κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ: *αὐτὸς Μένων ἐβούλετο ἵνα παρὰ Ἀρσίου* Ξ. (πρβλ. § 27, 2).

β) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου πρὸς δήλωσιν ταυτότητος: *τὴν Ἀττικὴν ἀνθρώποι φέκουν οἱ αὐτοὶ αἰεὶ* (= οἱ ἴδιοι, καὶ ὄχι ἄλλοτε ἄλλοι).

γ) ὡς ὀριστικῆ λαμβάνεται καθ' ἑαυτὴν ὄχι μόνον ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐπὶ τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου ἀνευ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τῶν προσώπων τούτων: *καὶ αὐτὸς πολλῶν πολέμων ἐμπειρὸς εἰμι* (ἐ γ' ὡ αὐτὸς) Θ. *σοφοῖς ὀμιλῶν καὐτὸς ἐκβήσει σοφὸς* (= καὶ σὺ αὐτός, καὶ σὺ ὁ ἴδιος). *ἔδοξε δὲ χορῆναι αὐτούς τε ἔλθειν ἐπὶ θεῶν τάνδρος καὶ ἡμᾶς συμπαραλαβεῖν* (= ἡ μᾶς τε αὐτοὺς = καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι) Πλ.

δ) κατόπιν τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς ὀνομάτων, οἷα τὰ ὀνόματα *στρατηγός, πρεσβευτής* κλπ. χρησιμεύει, ἵνα ἐξάιρῃ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόσωπον ὡς τὸ κύριον καὶ σπουδαιότατον: *Κορινθίων στρατηγὸς ἦν Ξενοκλείδης πέμπτος αὐτός* (= πρῶτος στρατηγὸς μὲ τέσσαρας ἄλλους συστρατήγους) Θ.

β) Αἱ ἀντοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι.

§ 42. 1) Αἱ ἀντοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐκφέρονται μετὰ τοῦ ἄρθρου· πρβλ. *ἐπελαθόμεν ἔμαντοῦ*

(= ἔλησμόνησα τὸν ἑαυτὸν μου) Πλ. *γνώθι σαυτὸν* (= τὸν ἑαυτὸν σου). *ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προσοῶν ἀδελφοῦ* (= γιὰ τὸν ἑαυτὸν του φροντίζει) Ξ.

2) χρησιμοποιοῦνται

α) ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλώσσαν ἀντὶ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐν γένει, ὅταν τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας καὶ διὰ τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό (ἄμμεσος ἢ εὐθεῖα ἀντανάκλασις): (ἐ γὼ) *ἐπελαθόμεν ἑμναυτοῦ* Πλ. (ὕμεῖς) *βλάψετε ὑμᾶς αὐτοὺς* Πλ. *ὁ σοφὸς ἐν ἑαυτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν*.

Σημείωσις. Συνήθως ὅμως (κατὰ τὸ δοκεῖ μοι ἢ ἐμοὶ δοκεῖ) λέγεται *δοκῶ μοι καὶ ἐμοὶ ἢ ἐμοίγε δοκῶ*, ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ *δοκῶ ἑμναυτῷ*.

Ἐνίοτε δὲ ἡ αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀντιζείμενον τῆς προτάσεως: *τὸν κωμῶρχον ὥχτο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οὐκίας* (= πρὸς τοὺς δούλους του, δηλ. τοῦ κωμῶρχου) Ξ.

β) κατὰ τὸ γ' ἰδίᾳ πρόσωπον εἰς δευτερευούσας ἢ ἀπαρεμφατικὰς ἢ μετοχικὰς προτάσεις, ἂν καὶ τὸ σημαιόμενον δι' αὐτῶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἶναι τὸ αὐτὸ οὐχὶ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἢ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἢ τῆς μετοχῆς, ἀλλὰ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς κυρίας προτάσεως (ἔμμεσος ἢ πλάγια ἀντανάκλασις): *οἱ Κλαζομένοι τὴν Πολίχραν ἐτίχιζον, εἴ τι δέου σφίσιν αὐτοῖς πρὸς ἀναζώρησιν* Θ. *ὁ ἥλιος οὐκ ἐπιτρέπει τοῖς ἀνθρώποις ἑαυτὸν ἀκριβῶς ὀράν* Ξ. *πολλοὶ ἀντέλεγον, ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀρεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν σιρατευσαμένους* Ξ.

Πολλάκις ὅμως ἐπὶ τῆς ἀμέσου ἀντανάκλασεως χρησιμοποιεῖται ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου, κατὰ τὰς εὐχρηστοὺς πτώσεις αὐτῆς (οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς, § 41, 3), συνηθέστερον δὲ αἰ πλάγια πτώσεις τῆς (ἐπαναληπτικῆς) ἀντωνυμίας αὐτός, ὅταν ὁ λόγος νοητῆ ἐκφερόμενος ὡς ἀπὸ τοῦ διηγουμένου προσώπου (ἦτοι τοῦ συγγραφέως) καὶ οὐχὶ ὡς ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως: *λέγεται Ἄπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν νικήσας εὐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας* (= αὐτῷ) Ξ. *οἱ φυγάδες ἐδέοντο Κροχρῶν σφᾶς κατάγειν* (= αὐτοῖς) Θ. *λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρον ἐπιδεῖσαι τὸ σφάτεμα αὐτῆ* Ξ.

Σημείωσις. Ἡ αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου λαμβάνεται

ένίστε καί εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἀντὶ τῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου : δεῖ ἡμᾶς ἐροῦσθαι **ἑαυτοὺς** (= ἡμᾶς αὐτοὺς) Πλ. (ὕ μ ε ἰ ς) *ἀποφαίνετε σκαιοτάτους ἑαυτοὺς* (= ὑμᾶς αὐτοὺς) Λυσ.

Ἡ χρῆσις αὕτη ἐπεκράτησε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω προῆλθον αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι τῆς νέας γλώσσης, *τὸν ἑαυτόν μου, τὸν ἑαυτόν σου, τὸν ἑαυτόν του* κλπ.

γ) Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίαι.

§ 43. Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίαι (ἀλλήλων, ἀλλήλους κλπ.) ἐκφέρονται πάντοτε (ὅπως καὶ αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι) ἄνευ ἄρθρου : ἀραπατε **ἀλλήλους** (= ὁ ἕνας τὸν ἄλλον). *βασιλεία καὶ τυραννὶς διαφέρουσιν ἀλλήλων.*

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Πολλάκις ἀντὶ τῆς ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίας γίνεται χρῆσις τῆς αὐτοπαθεῖς (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν) : *διαλέσσαθε τὰς πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς ἔχθρας* (= τὰς πρὸς ἀλλήλους) Ἰσοκρ. *ἀπίστως ἔχουσι πρὸς ἑαυτοὺς οἱ Ἕλληνες* (= πρὸς ἀλλήλους) Δημ.

δ) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 44. 1) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι λαμβάνονται, ὅπως τὰ ἐπίθετα ἐν γένει, μετὰ τοῦ ἄρθρου ἢ ἄνευ αὐτοῦ : ὁ ἐμὸς φίλος — ἐμὸς φίλος, οἱ ὑμέτεροι στρατιῶται — ὑμέτεροι στρατιῶται κλπ.). (πρβλ. ὁ ἰδικὸς μου φίλος — ἰδικὸς μου φίλος κλπ.).

2) χρησιμοποιοῦνται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ τῆς γενικῆς (κτητικῆς) τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (μοῦ, σοῦ, ἡμῶν, κλπ., § 29, 3), ὅταν ἡ σχέσις τῆς κτήσεως ἐκφράζεται μετ' ἐμφάσεως ἢ δὲν ὑπάρχη μὲν ἔμφασις, ὑπάρχη ὅμως ταυτότητος τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας : *ἔρχεται ὁ ἐμὸς φίλος* (= ὁ ἰδικὸς μου φίλος), *ὁ σὸς φίλος* (ὁ ἰδικὸς σου φίλος), *ὁ ἡμέτερος πατήρ* (ὁ ἰδικὸς μας πατήρ) κλπ. — (ἐ γ ῶ) *στέργω τὸν ἐμὸν φίλον* (= τὸν φίλον μου), (ὕ μ ε ἰ ς) *στέργετε τὸν ὑμέτερον φίλον* (= τὸν φίλον σας) κλπ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς I. Ἡ ἀρχῆθεν κανονικῶς ἐσηματισμένη κτητικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου ἐός, -ή, -όν (πρβλ. ἐμός, -ή, -όν κλπ.), εἶναι ὅλως ἀχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἢ γενικῆ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτοῦ, αὐτῆς κλπ.), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἢ γενικῆ τῆς δευτικῆς ἀντωνυμίας οὗτος ἢ ἐκεῖνος) : *ἔρχεται ὁ φίλος αὐτοῦ* (= ὁ φίλος του) — *ὁ τούτου φίλος* (= ὁ ἰδικὸς του φίλος).

Ὁμοίως ἡ ἀντωνυμία σφέντερος εἶναι σπανία, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἢ γενική τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτῶν), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἡ γενική τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (τούτων ἢ ἐκείνων): ἔρχεται ὁ φίλος αὐτῶν (= ὁ φίλος των) — δ τούτων φίλος (= ὁ ἰδικός των φίλος) κλπ.

Σημεῖοις 2. Ὄταν ὑπάρχη ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας, τότε ἐπὶ ἐμφάσεως ἀντὶ μὲν τοῦ ἐμός, σὸς ἢ τῆς γενικῆς τούτου ἢ ἐκείνου χρησιμοποιεῖται ἡ γενική τῆς ἀντιστοίχου ἀποπαθοῦς ἀντωνυμίας (ἐμαυτοῦ, σαυτοῦ, ἐαυτοῦ), ἀντὶ δὲ τῶν ἀπλῶν ἡμέτερος, ὑμέτερος ἢ τῆς γενικῆς τούτων ἢ ἐκείνων χρησιμοποιεῖται τὸ ἡμέτερος αὐτῶν, ὑμέτερος αὐτῶν καὶ ἡ γενική ἐαυτῶν (πρβλ. § 22, Σημ.): (ἐγὼ) στέργω τὸν ἐμαυτοῦ φίλον (= τὸν ἰδικόν μου φίλον). (ὕμεῖς) στέργετε τὸν ὑμέτερον αὐτῶν φίλον (= τὸν ἰδικόν σας φίλον). (οὗτοι) στέργουσι τοὺς ἐαυτῶν φίλους (= τοὺς ἰδικούς των φίλους), κλπ.

ε) Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 45. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὕδε, οὗτος, ἐκεῖνος

1) ἐπὶ αἰσθητῆς δειξέως, (ἤτοι ὅταν κανεὶς τὰς χρησιμοποιεῖται δεικνύων συγχρόνως μὲ τὴν χεῖρα ἢ μὲ τὸ βλέμμα)

α) τῆς ὅδε γίνεται χοῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐντελῶς πλησίον τοῦ ὁμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς καὶ συνήθως νοοῦνται ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενήν σχέσιν πρὸς αὐτόν: Πλάτων ὄδε (= ἐτοῦτος ἐδῶ ὁ Πλ.). ἡδε ἡ ἡμέρα (= ἐτούτη, ἤτοι ἡ σημερινὴ ἡμέρα) Θ.

Οὕτω πολλάκις ἡ ὅδε λαμβάνεται ἀντὶ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας ἐγὼ ἢ ἀντὶ τῆς κτητικῆς ἐμός μετὰ δειξέως: ξὺν τῆδε ἀδελφῆ (= ξὺν ἐμοὶ τῆ σῆ ἀδελφῆ) Σοφ. σκήπτρον τυπεὶς ἐκ τῆσδε χειρὸς (= ἐκ τῆσδε τῆς ἐμῆς χειρὸς) Σοφ.

β) τῆς οὗτος (= ἐτοῦτος, αὐτός) γίνεται χοῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι μὲν πλησίον τοῦ ὁμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς, νοοῦνται ὅμως ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενωτέραν σχέσιν μὲ τὸν ἀκούοντα: οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει (= αὐτοί, οἱ συστρατιῶται σου) Ξ.

Οὕτω ἡ οὗτος λαμβάνεται καὶ ὡς κλητικὴ τῆς σὺ μετὰ δειξέως: οὗτος, τί ποιεῖς; (ἐ! σὺ αὐτοῦ) Ἄρφ.

γ) τῆς ἐκεῖνος χοῆσις γίνεται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσάν, πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων μακρὰν εὐρισκομένων τοπικῶς ἢ

χροινικῶς: *ῥῆες ἐκεῖναι* (= πλοῖα ἐκεῖ πέρα) Θ. *ἐκεῖνης* τῆς νυκτός οὐδεὶς ἐκοιμήθη Ξ.

2) ἐπὶ νοητῆς δεΐξεως, (ἦτοι ὅταν ὁ λέγων νοεθῶς δεικνύη τι, τὸ ὁποῖον ἔχει ἤδη λεχθῆ ἢ μέλλει νὰ λεχθῆ), ἡ μὲν οὗτος συνήθως ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, ἡ δὲ ὁδε εἰς τὰ ἀμέσως ἐπόμενα: *ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις, παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε* (= αὐτὰ λὲς ἐσύ, ἀπὸ ἡμῶς... τὰ ἐξῆς) Ξ.

Πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐπὶ νοητῆς δεΐξεως καὶ ἡ ἐκεῖνος μετὰ τινος ἐμφάσεως ἀντὶ τῆς οὗτος ἢ τῆς ὁδε: *Χειρίσοφος μὲν ἀνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκεῖνῳ* (= οἱ σὺν τούτῳ — οἱ σὺν αὐτῷ) Ξ. *ἐκεῖνα* κερδαίνειν ἠγεῖται, *τὴν ἡδονὴν* Πλ. (§ 21, 2).

§ 46. Αἱ ἀντωνυμίαι *τοιόσδε, τοσόσδε* (καὶ *τγλικόσδε*) διαφέρουν κατὰ τὴν χοῆσιν ἀπὸ τὰς ταυτοσήμους ἀντωνυμίας *τοιούτος, τοσοῦτος* (καὶ *τγλικόστως*) ὅ,τι διαφέρει ἡ ὁδε ἀπὸ τὴν οὗτος: ὁ Κῦρος ἀκούσας τοῦ Γωβρόου *τοιαῦτα τοιάδε* πρὸς αὐτὸν ἔλεξε Ξ. (πρὸβλ. ἀκούσας *ταῦτα* τάδε εἶπε).

§ 47. Πολλάκις γίνεται χοῆσις τῆς ἀντωνυμίας οὗτος (ἢ σπανίως τῆς ἐκεῖνος), ἀπλῶς ἵνα ἐπαναληφθῆ μετ' ἐμφάσεως *κάτι τι* προλεχθέν: ὁ τὸ σπέρμα παρασχών, οὗτος τῶν φύτων κακῶν αἴτιος Δημ. (πρὸβλ. *τῆς θάλασσας τὰ κύματα αὐτὰ μόν' τὸν ρωτοῦσαν*).

Πολλάκις δὲ τότε προτάσσεται τῆς ἀντωνυμίας οὗτος καὶ ὁ σύνδεσμος *καί*, ὅταν μετ' αὐτῆς προστίθεται καὶ προσδιορισμὸς τῆς τοῦ προλεχθέντος ἐπιθετικὸς ἢ περιγραφικὸς, ὁ ὁποῖος ἐξαιρεται ὡς δηλῶν *κάτι τι* σπουδαῖον: *ἐπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηγάνων, καὶ τούτων πονηρῶν*, οὗτοι πρᾶττειν (= καὶ μάλιστα πονηρῶν) Ξ. *ξένους προσήκει σοι πολλοὺς δέχσθαι, καὶ τούτους μεγαλοπρεπῶς* Ξ. (πρὸβλ. *λίγοι μοῦ 'φυγαν, κί' ἐκεῖνοι λαβωμένοι*).

Συχνότατα δὲ ἐπαναλαμβάνεται ἐξαιρομένη μία ὀηματικὴ ἔννοια διὰ τοῦ *καὶ ταῦτα*: *Μένωνα δὲ οὐκ ἐξήτει, καὶ ταῦτα παρ' Ἀοιαίου ὧν τοῦ Μένωνος ξένον* (= καὶ δὲν τὸν ἐξήτει, ἐνῶ μάλιστα...) Ξ. *οὐ ταῦτα ἡμῖν δοκεῖ περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ ταῦτα περὶ τῶν μεγίστων* (= καὶ μάλιστα ἐνῶ πρόκειται περὶ κλπ.) Πλ.

5) Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 48. 1) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία *τίς* σημαίνει ὅ,τι ἡ ἀντω-

νυμία ποιός εις τὴν νέαν γλῶσσαν, λαμβάνεται δὲ (ὅπως καὶ ἡ ποιός) ἢ οὐσιαστικῶς ἢ ἐπιθετικῶς: *τίς ἀγορεύει βούλειαι; τίνος τέχνης Γοργίας ἐπιστήμων ἐστίν;* Πλ.

2) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία ποιός σημαίνει ποιῶς λογιῆς; τί λογιῆς; ἤτοι δι' αὐτῆς γίνεται ἐρώτησις **περὶ τοῦ ποιοῦ** ἐνὸς προσώπου ἢ ἐνὸς πράγματος· ἐπομένως λαμβάνεται αὕτη πάντοτε ἐπιθετικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν: *ποιὸν σε ἔπος φύγε ἕρκος ὀδόντων;* "Ὀμ. (ποβλ. *οὐδὲις ἠρώτα ποία τις εἶη ἡ Γοργίου τέχνη, ἀλλὰ τίς;* Πλ.).

Σπανίως δὲ λαμβάνεται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἡ ποιός ἀντὶ τῆς τίς ἐπιθετικῶς: *ποιούς λόγους οὐκ ἀηλόωσαμεν;* (= τίνας λόγους) Ἰσοκρ.

Σημείωσις. Οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποιός (ποιός;) ἐπεκράτησε, ἢ δὲ τίς ἐξηφανίσθη (πλὴν τῶν τύπων τίνος καὶ τί· ποβλ. *τίνος εἶναι αὐτὸ τὸ σῆμα; τί τρώγει;*).

§ 49. 1) Πολλάκις κατόπιν μὲν τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας τίς ἀκολουθεῖ τὸ ἀόριστον ἐπίρρημα ποτε (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄραγε ἢ τὰχα), κατόπιν δὲ τῶν ἀντωνυμιῶν ποιός καὶ πόσος ἢ ἀόριστος ἀντωνυμία τις (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ σάν), οὕτω δὲ δηλοῦται μεγαλύτερον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐρωτῶντος περὶ τοῦ ἐρωτωμένου ἢ **ἐκπληξίς** αὐτοῦ περὶ τούτου: *τί ποτε σύ, ὦ παῖ, τῷ Σάκῃ οὕτω πολεμεῖς;* (= γιατί ἄραγε, γιατί τὰχα;) Ξ. *τίσι ποτε λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναίους;* (= μὲ ποίους ἄραγε λόγους;) Ξ. *ποιού τινὸς γένους ἐστὶν ὁ Μιθριδάτης;* (= σάν ἀπὸ τί λογιῆς σοί;) Ξ. *Πόσαι τινές εἰσιν αἱ πόσοδοι τῇ πόλει;* (= σάν πόσες, πόσες περίπου;) Ξ.

2) Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι πολλάκις συνεκφέρονται μετὰ δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ αὐτῶν βραχυλογικῶς: *Ἀγγελίαν φέρω χαλεπὴν. Τίνα ταύτην;* (τίς ἐστὶν ἡ ἀγγελία αὕτη, ἣν φέρεις;) Πλ.

§ 50. 1) Πολλάκις εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν συνεκφέρονται δύο ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι ἀσυνδέτως: *τίνας σὺν ὑπὸ τίνων εἴρομεν ἂν μίζω εὐεργετημένους ἢ παῖδας ὑπὸ γονέων;* Ξ.

2) Πολλάκις τίθεται ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία καὶ εἰς δευτερεύουσαν πρότασιν ἐκφερομένην ἐρωτηματικῶς κατόπιν ἄλλης ἐρωτηματικῆς προτάσεως ἀνεξαρήτου: *πότε ἂ χρῆ πράξετε; ἐπειδὴν τί γένηται;* Δημ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Οὕτω παρήχθησαν αἱ ἑλλειπτικά ἐκφράσεις ὅτι τίς; (ἔνν. γίγνεται — γιά ποιόν λόγον); καί ἴνα τίς; ἢ ὡς τίς; (ἔνν. γέννηται = μέ ποιόν σοπόν);: *ἔτι καί τοῦτω αὐτῷ προσθήσεται; ὅτι τίς; ἴνα τί ταῦτα λέγεις; Πλ. ὡς τί δὴ φεύγεις; Εὐρ.*

3) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία πολλάκις τίθεται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐρωτηματικῆς προτάσεως πρὸς μεγαλυτέραν ἔμφασιν: *τρέφεται δὲ ψυχὴ τίνοι; Πλ.*

ζ) Αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμίαι.

§ 51. 1) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τίς (= ἕνας, κάποιος, κανεῖς) εἶτε ὡς οὐσιαστικὸν εἶτε ὡς ἐπιθέτον κανονικῶς λαμβάνεται εἰς καταφατικὰς προτάσεις: *ἴτω τις ἐφ' ὕδαρ* (ἄς πάη ἕνας ἢ κάποιος) Ξ. *ποῖ τις φύγη;* (= ποῦ νά... κανεῖς) Σοφ. *καί τις θεὸς ἠγεμόνευεν* (= κάποιος θεὸς) Ὅμ.

Εἰς ἀποφατικὰς δὲ προτάσεις ἀντὶ τῆς ἀορίστου τίς λαμβάνεται κανονικῶς ἡ ἀντίστοιχος αὐτῆς ἀντωνυμία οὐδεὶς (= κανεῖς, κανεῖς δὲν — ἐὰν ἡ πρότασις εἶναι κρίσεως) ἢ μηδεὶς (= κανεῖς, κανεῖς νὰ μὴ — ἐὰν ἡ πρότασις εἶναι ἐπιθυμίας): *οὐδεὶς ἦλθεν* Ξ. *οὐδ' ἄλλος ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδὲν* (= κανεῖς τίποτε) Ξ. — *μηδεὶς ἰδέτω* (= κανεῖς νὰ μὴν ἰδῆ) Ξ. *μὴ θῆσθε νόμον μηδένα* Δημ.

2) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τίς, τὶ

α) λαμβάνεται καὶ ὡς κατηγορούμενον, καὶ τότε σημαίνει κάποιος ἄξιος λόγου ἢ σπουδαῖος, κάτι, κάτι τι: *ἤνχεις τις εἶναι.* (πρὸβλ. *θαροεῖ πὸς κάτι εἶναι κι' αὐτός*).

Τοιαύτην σημασίαν ἔχει τὸ ἀόριστον τὶ καὶ εἰς τὰς φράσεις λέγειν τι, ποιεῖν τι, κλπ. *ἄρ' ἄσθε τί ποιεῖν οὐδὲν ποιοῦντες;* (= κάτι τι ἄξιον λόγου) Πλ.

β) συνάπτεται καὶ μετὰ ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν, ἀριθμητικῶν ἢ ἐπιρρημάτων, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐνισχύει, ἄλλοτε δὲ μετριάξει τὴν ἔννοιαν αὐτῶν (= κάποιος ἀρκετά, πολὺ, ἐξαιρετικά... ἢ κάπως, κάπου περίπου, σάν...): *δεινὴ τις δύναμις* (= κάποια πολὺ ἰσχυρά...) Ξ. *ὀλίγοι τινές* (= κάποιοι ἀρκετὰ ὀλίγοι) Θ. *ὄσος τις χροσὸς* (= πόσον πολὺς χροσὸς) Ὅμ. *ἡμέρας ἑβδομήκοντά τινας* (= κάπου 70, καμμιά ἑβδομηνταριά) Θ. *διαφερόντως τι ἀδικούμεθα* (= κάπως ὑπερβολικά) Θ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἡ ἀντωνυμία τίς (ὅπως καὶ ἡ κανεῖς εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) λαμβάνεται πολλάκις μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ ἕκαστος, ὁ κα-

θ έ ν α ς : τοῦτό τις ἴστω (= ἄς ξέρη καθένας) Σοφ. (πρβλ. *εὐκόλα μπάινει κανείς στη φυλακή, μὰ δύσκολα βγαίνει*). Ἐπί τῆς τοιαύτης χρήσεως δύναται νά συνάπτεται μετά τῆς ἀόριστου τις καί τὸ ἐπίθετον πᾶς ἢ ἡ ἀντωνυμία ἕκαστος : πᾶς τις Ἡρόδ. *ἕκαστός τις* Ξ.

Ἡ φράσις ἢ τις ἢ οὐδέεις = σχεδὸν κανείς, ἢ δὲ φράσις ἢ τι ἢ οὐδὲν = σχεδὸν τίποτε.

3) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἄλλος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν πολλάκις λαμβάνεται πλεοναστικῶς ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐνὸς οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον κυρίως εἶναι ἐπεξηγήσις τῆς ἀντωνυμίας ἄλλος. Δύναται δὲ νά ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τότε τὸ ἄλλος διὰ τοῦ ἐξ ἄλλου, ἐκτὸς τούτου, προσέτι κ.τ.τ. : *αὐτὸς Ὀδυσσεὺς τέρπειτο καὶ ἄλλοι Φαίηκες* (= καθὼς καὶ οἱ Φ. ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος) Ὁμ. *ἀπέθνησκον ἐπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἄλλης ἀργίας* (= καὶ ἐκτὸς τούτου καὶ ἐκ τῆς ἀνεργίας) Θ.

4) Αἱ ἀντωνυμιαὶ ἕκαστος, ἑκάτερος, ἕτερος, οὐδέτερος (μηδέτερος), πότερος, οὐδεὶς (μηθεὶς) λαμβάνονται καί εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ὁμάδων τινῶν (οἷον ἐθνῶν, φυλῶν, φατριῶν, στρατευμάτων κ.τ.τ.) : *πόλεις τάσδε ἑκάτεροι ξυμμάχους εἶχον* (δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι ἀφ' ἐνὸς καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἀφ' ἑτέρου) Θ. *ὅστις μηδετέροις ἀρέσκει, τοῦτον τί ποτε καὶ καλέσαι χρῆ;* (δηλ. οὔτε τοῖς δημοκρατικοῖς οὔτε τοῖς ὀλιγαρχικοῖς) Ξ.

η) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμιαί.

§ 52. 1) Κανονικῶς ἢ μὲν ὅς (ἦ, ὅ) καὶ αἱ ἄλλαι ἀπλᾶι ἀναφορικαὶ ἀντωνυμιαὶ οἷος, ὅσος, ἡλικίος ἀναφέρονται εἰς ἓν ὠρισμένον πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, ἢ δὲ ὅστις καὶ αἱ λοιπαὶ σύνθετοι ἀναφορικαὶ ἀντωνυμιαὶ (ὅπότερος, ὅποιος, ὅπόσος, ὅπηλικός, ὅποδαπός) ἀναφέρονται εἰς κἀτι γενικὸν καὶ ἀόριστον : *Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὅς τὰ πάνθ' ὄρα* — *μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ ροὴν ἔχει* (= πᾶς ἀνθρώπος, ὅστις).

Σημεῖωσις α'. Οὐχ ἦτον λαμβάνεται ἐνίοτε ἢ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς : *καὶ Ἀπόλλωνος Ἀρχηγέτου βωμόν, ὅστις νῦν ἔξω τῆς πόλεως ἐστίν, ἰδρῶσαντο* Θ.

Ἡ δὲ χρῆσις αὕτη ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω μετὰ ταῦτα ἐπεχράτησεν ἢ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς.

Σημεῖωσις β'. Ἐνίοτε χρησιμοποιεῖται ἀναφορικὸν ἐπίρρημα (ἔνθα,

ἦ, ὅπου, ὅθεν, οἶ) ἀντί τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας ὃς μετά τινος προθέσεως: ἤλασεν εἰς Ταρσοῦς, πόλιν τῆς Κιλικίας, ἐνθα ἦν τὰ Συεγνίστιος βασιλεῖα (= ἐν ἦ) Ξ. δῶμα Πελοπιδῶν τόδε, ὅθεν σε ἦρξα (= ἐξ οὗ) Σοφ. ἐκ Δακεδαίμονος, ὁλπερ πλειστακίς ἀφῆσαι (= εἰς ἦνπερ) Πλ.

Καί ἡ συντακτικὴ χρῆσις αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ ἀναφορικοῦ ἐπιρρήματος ὅπου καὶ οὕτω κανονικῶς λαμβάνεται νῦν τὸ ὅπου (ὀπ οὐ, π ο ὐ) ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν (ὃς, ὅστις, ὁ ὀποῖος): τὸν δρόμον, ὅπου πέρασα, δὲν τὸν ξαναδιαβαίω (= τὸν ὁποῖον). γὰ βροῦν τὰ κλεγκτοκάραβα, ποὺ ἔχουν τοὺς κλέγτες μέσα (= τὰ ὅποια).

Σ η μ εῖ ω σ ι ς γ'. Λέγεται πολλάκις ἀναλυτικώτερα καὶ περιγραφικώτερα ἔστιν ὃς ἢ ἔστιν ὅστις (= ἔστι τις ὃς ἢ ἔστι τις ὅστις) ἀντί τῆς ἀπλῆς ἀόριστου ἀντωνυμίας τίς: ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη (= κάποιος) Ξ. οὐκ ἔστιν ἤτις τοῦτ' ἂν εἴλη Εὐφ. Σχηματίζεται δὲ ἡ φράσις αὕτη καὶ κατὰ τὰς πλαγίαις πτώσεις, καὶ μάλιστα καὶ πληθυντικῶς, ὡς ἐξῆς: εἰ σὶ ν οἶ ἢ ἔστιν οἶ (= ἔνιοι), ἔστιν ὦν (= ἐνίων), ἔστιν οἶς (= ἐνίοις), ἔστιν οὖς (= ἐνίους): ἔστιν ὄν καὶ κριτὴν καθήμενον ἔπειον Ξ. ἔστιν οἶ καὶ Ξενοφῶντα προνβάλλοντο προσβεντήν Ξ. πλὴν Ἰώνων καὶ Ἀχαιῶν καὶ ἔστιν ὦν ἄλλων ἐθνῶν (= καὶ ἄλλων τινῶν) Θ. Ὅμοίως παρήχθη καὶ ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἔνιοι, ἔνιοι, ἔνια ἐκ τοῦ ἔνι (= ἔστι) καὶ τοῦ οἶ, αἶ, ἄ (πρβλ. καὶ τὸ ἐπίρρημα ἐνίοτε = ἐνι ὅτε, ἦτοι ἔστιν ὅτε).

Ὅμοίως δὲ ἀντί τοῦ οὐδ εἰς οὐ λέγεται πολλάκις μετά μεγαλυτέρας ἐμφάσεως οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδ εἰς (ἔστιν) ὅστις οὐ (= πᾶς τις): οὐδενὶ ὄτω οὐκ ἀπεκρίνατο (= παντὶ ἀπ.) Πλ.

2) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία οἶος (= τέτοιος ποῦ) συχνότατα χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς στερεοτύπους φράσεις οἶός εἰμι ἢ οἶός τέ εἰμι μετ' ἀπαρεμφάτου. Καὶ ἡ μὲν φράσις οἶός εἰμι σημαίνει εἰμαι τέτοιος ἄνθρωπος ποῦ (νά), εἰμαι πρόθυμος ἢ ἔτοιμος (νά): Ἀγροῖλαος ἦκιστα ἦν οἶος μεγάλῃροσεν Ξ. Μειδυλίδης ἠγανάκτει καὶ οἶος ἦν ἐπεξίεναι Λεωκράτει Δημ.

Ἡ δὲ φράσις οἶός τέ εἰμι (ἢ οἶός τ' εἰμι) σημαίνει εἰμαι εἰς θέσιν, δύναμαι: Ἀλκιβιάδης οἶός τε ἦν σῶσαι τὴν προτέραν τῆς πόλεως δύναμιν Ξ.

Συνηθεστάτη εἶναι ἡ φράσις οἶόν τέ ἐστι μετ' ἀπαρεμφάτου (= εἶναι δυνατόν νά).

3) α) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι οἶος, ὅσος, ἡλίκος πολλάκις λαμβάνονται εἰς ἀναφωνήσεις ἐπιφωνηματικῶς: οἶα ποιεῖς, ὦ ἑταῖρε! (= τί πράγματα εἶναι αὐτὰ ποῦ) Πλ. ὄσῃν ἔχεις τὴν δύναμιν! (= πόσον μεγάλην) Ἄρφ.

β) Αί σύνθετοι αναφορικά ἀντωνυμιαί ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος, ἐπηλίκοις πολλάκις λαμβάνονται ἀντὶ τῶν ἀντιστοιχῶν ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν (τίς, ποῖος, πόσος, πηλίκος) καὶ δι' αὐτῶν δίδεται ἀπάντησις εἰς γενομένην ἐρώτησιν ἢ εἰσάγεται πλαγία ἐρώτησις: ἀλλὰ τίς γὰρ εἶ; **Ὅστις**; **πολίτης χρηστός** (Ἐρωτᾶς ὅστις εἰμί; = ποῖος εἶμαι;) Ἄρφ. **Οὗτος, τί ποιεῖς**; **Ὅ, τι ποιῶ**; (Ἐρωτᾶς ὅ, τι ποιῶ; = Τί κάνω;) Ἄρφ.

4) Αἱ ἀναφορικά ἀντωνυμιαί ἀναφέρονται πολλάκις εἰς τὴν σύστοιχον αὐτῶν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν ὑπάρχουσαν ἢ νοουμένην ἔξωθεν, ἦτοι ἢ ὅς ἀναφέρεται εἰς τὴν οὗτος, ἡ οἷος καὶ ἐποῖος εἰς τὴν τοιοσόδε καὶ τοιοῦτος, καὶ ἢ ἡλικίος καὶ ἐπηλίκος εἰς τὴν τηλικόσοδε καὶ τηλικοῦτος: οἱ ἄνθρωποι **τούτοις** μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, **οὗς** ἂν ἠγῶνται βελτίστους εἶναι Ξ. **ὃν** οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἀποθνήσκει νέος (= οὗτος ὄν). **σίτῳ τοσοῦτῳ** ἐχρηῆτο Σωκράτης, **ὄσον** ἠδέως ἦσθι Ξ. (πρβλ. **ὄσους** θὰ κόψη τὸ σπαθί, **τόσους** θενὰ σκοτώσω).

Σημεῖοις. Δύναται ὁμοῦς εἰς ὄνομα ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους ἢ εἰς ὀλόκληρον πρότασιν νὰ ἀναφέρεται τὸ οὐδέτερον ὄ, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μὲ τὴν γενικὴν σημασίαν **χρημα ὄ, πραγμα ὄ** (= πρᾶγμα πού, κάτι πού): **πρανίδα θηρᾶς, ὄ** πλήθει **χοήμασιν θ'** ἀλλοκεται Σοφ. **Λεοκτίδας ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων, ὄ** δοκεῖ **κηλὶς εἶναι τοῖς σπονδαίοις** (ὄ = τὸ σταθῆναι τινα ἔχοντα τὴν ἀσπίδα) Ξ. πρβλ. § 14, α'.

5) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία κανονικῶς συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὄνομα ἢ τὴν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν, ἢ δὲ πῶσις αὐτῆς κανονίζεται ἀπὸ τὴν σύνταξιν τῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται. (Βλ. τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα).

Ἄλλὰ πολλάκις ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ τεθῆ εἰς πῶσιν αἰτιατικὴν, τίθεται εἰς πῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, διότι ἡ πῶσις τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς ἀντωνυμίας, εἰς τὴν ὁποίαν αὕτη ἀναφέρεται, εἶναι γενικὴ ἢ δοτικὴ. (Ἐλξίς τοῦ ἀναφορικοῦ).

Τότε δέ, ἐὰν μὲν ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς κάποιαν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, ἢ δεικτικὴ αὕτη ἀντωνυμία κανονικῶς παραλείπεται· ἐὰν δὲ ἀναφέρεται εἰς ἓν ὄνομα οὐσιαστικόν, τοῦτο συνήθως λαμβάνει θέσιν μετὰ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν εἰς τὸ τέλος τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως, ἄνευ ἄρθρου: οἱ **χρηματοδοὶ ἴσασι** οὐδὲν **ὄν** λέγουσιν (= οὐδὲν τούτων, ἅ) Πλ. **ὄπως ἔσεσθε ἄξιοι τῆς ἐλευθε-**

ρίας, ἧς κέκτησθε (= τῆς ἐλευθερίας, ἦν) Ξ. **σὺν τοῖς θησαυροῖς, οἷς ὁ πατὴρ κατέλιπε** (= σὺν τοῖς θησαυροῖς, οὔς) Ξ. **τούτους ἄρχοντας ἐποίει ἧς κατεστρέφετο χώρας** (= τῆς χώρας, ἦν) Ξ. **ἐπορεύετο σὺν ᾗ εἶχε δυνάμει** (= σὺν τῇ δυνάμει, ἦν εἶχε) Ξ. (πρβλ. *Πῶς ἀγαπῶ ὅποιον φορεῖ ἐνδύματα θλιμμένα* = ἐκεῖνον, ὁ ὁ ποῖ ος φορεῖ. Ἄλλοι-μονο σ' ὅποιον βρεθῆ ἔκει = σ' ἐκεῖνον, ὅ ποιοι ος βρεθῆ).

Σημείωσις. Σπανιώτερον συμβαίνει καὶ τὸ ἀντίστροφον, ἥτοι **ἔλκεται τὸ ὄνομα**, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία, καὶ ἐκφέρεται κατὰ τὴν πτώσιν ἐκείνης: **τὴν οὐσίαν, ἣν κατέλιπε τῷ νείει**, ἀξία ἐστὶ δέκα ταλάντων (= ἡ οὐσία, ἦν) Λυσ. (πρβλ. *Τὴν πίττα, πού ἔφαγε ὁ σπα-ρός, ἦταν κολοκυνθῆνα* = ἡ πίττα πού — ἡ πίττα τὴν ὁποῖαν ἔφαγε κλπ. Ἄπο λαϊκὸ τραγούδι).

Κανονικῶς συμβαίνει τοιαύτη ἔλξις εἰς τὰς φράσεις **οὐδεῖς ὅστις οὐ καὶ θσυμαστόν** (ἐστίν) **ὅσος ἢ ὅση ἢ ὅσον**: **οὐδενὶ ὄτω οὐκ ἀποκρίνεται** (= οὐδείς ἐστίν, ὄτω) Πλ. **οὐδένα κίνδυνον ὄντινα οὐχ ἐπέμει-ναν οἱ πρόγονοι** (= οὐδείς κίνδυνός ἐστίν, ὄντινα οὐχ κλπ.) Δημ. **μετὰ ἰδρώτους θναυμαστοῦ ὄσου** (= μετὰ ἰδρώτος θναυμαστόν ἐστὶ μετ' ὄσου) Πλ. **ἐκεῖνος θναυμαστὴν ὄσων περὶ σὲ προθυμίαν ἔχει** (= θναυμαστὴ ἐστίν ἡ προθυμία, ὄσων κλπ.) Πλ.

6) Ὅταν δύο ἢ περισσότεραι ἀναφορικαὶ προτάσεις παρατάσσωνται κατὰ σειρὰν ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία, ἡ ὁποία τὰς εἰσάγει, συνήθως τίθεται μόνον εἰς τὴν πρώτην ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὰς ἄλλας παραλείπεται (νοουμένη ἔξωθεν εἰς τὴν κατάλληλον πτώσιν) ἢ ἀναπληροῦται διὰ τῆς ἀντιστοίχου προσωπικῆς ἢ δεικτικῆς ἀντωνυμίας: **Ἀριᾶδος, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλεῖα καθιστάναι καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστά, ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν πειρᾶται** (= καὶ ᾧ ἐδώκαμεν καὶ παρ' οὗ ἐλάβομεν) Ξ. **Ποῦ δὴ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀνήρ, ὃς συνεθήρα ἡμῖν καὶ σὺ μάλᾳ ἐθαύμαζες αὐτόν;** (= καὶ ὃν σὺ μάλᾳ ἐθαύμαζες). **καὶ νῦν τί χροῖ δρᾶν, ὄστις ἐμφανῶς θεοῖς ἐχθαίρομαι, μισεῖ δέ με Ἑλλήνων στρατός;** (= καὶ ὃν μισεῖ) Σοφ.

7) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπῆλκός πλειστάκις ἐκφέρονται μετὰ τοῦ δὴ ἢ δὴ ποτε ἢ οὐν κατόπιν αὐτῶν ὡς ἀόριστοι μετ' ἐμφάσεως: **ἐγὼ πάσχειν ὄτιοῦν ἔτοιμος** (= ὅτιδῆ-ποτε, ὁποῖονδῆποτε πάθημα) Δημ. **οὔτε δι' ἐχθρῶν οὔτε διὰ φιλονικίαν οὐδ' ἠγντιοῦν** (= οἷανδῆποτε, καμμίαν ἀπολύτως) Λυκ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Τ Ο Α Ρ Θ Ρ Ο Ν

§ 53. Ὅπως καταφαίνεται ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ ἀρχαιότατα γραπτὰ μνημεῖα τῆς γλώσσης μας,

1) ἀρχῆθεν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶχεν ἄρθρον, ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας ἢ ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου ἐνοεῖτο ἐκάστοτε, ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἐνὸς ὀρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ἢ περὶ τινος ἀορίστου: "*Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα* (= τὸ ν ἄνδρα) Ὀμ., α 1. *νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὥρσε κακὴν* (= νόσον ἀνὰ τὸ στρατόπεδον κακὴν) Ὀμ., Α 10 (πρβλ. Λατινικὴν γλῶσσαν).

2) ἀρχῆθεν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** ἦσαν δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ δι' αὐτῶν

α) ὁ λέγων ἐδείκνυνεν ἓν πρόσωπον ἢ ἓν πρᾶγμα ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀκούοντος εὐρισκόμενον: *πῶς γὰρ δὴ τὸν ξεῖνον ἐγὼν ὑποδέξομαι οἴκῳ;* (= τ ο ὕ τ ο ν ἐδῶ τὸν ξένον, αὐτὸν τὸν ξ.) Ὀμ., π 70.

β) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἓν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα: *Ἀητοῦς καὶ Διὸς υἱός· ὁ γὰρ βασιλεῖ χολωθεὶς νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὥρσε κακὴν* (= οὗτος γὰρ = διότι οὗτος, ὁ προμνημονευθεὶς υἱὸς τῆς Α. καὶ τοῦ Α.) Ὀμ., Α 9.

Ἐκ τῆς τοιαύτης χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** προήλθε κατόπιν ἡ συνήθης παρὰ ποιηταῖς καὶ παρ' Ἡροδότῳ χρήσις αὐτῶν ὡς ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν τύπων οἱ ὁποῖοι ἀρχίζουσιν ἀπὸ **τ**: *μαντοσύνην, τὴν οἱ πόρε Φοῖβος Ἀπόλλων* (= τὴν ὁποίαν τοῦ ἐχάρισε) Ὀμ., Α 72. *δῶρα, τὰ οἱ ξείνος δῶκε* (= τὰ ὁποῖα) Ὀμ., φ 13.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Ἡ χρήσις αὕτη σφῆζεται εἰς δημοτικὰ τραγούδια καὶ εἰς νεοελληνικὰς διαλέκτους: *βάλετε τὰ παλιόματα τὰ ὕφανα Ἀνεράδες* (= τὰ ὁποῖα ὕφανα).

γ) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ δηλωθῇ εἰς τὴν ἀμέσως, καὶ προεξήγγελλεν αὐτό: *ὁ δ' ἔβραχε, χάλκεος Ἄρης* (= ἐκεῖνος δέ . . . δηλ. ὁ χαλκοῦς Ἄρης) Ὀμ., Ε 857. *ἄνδρα τόν, ὅς κε θεοῖσιν ἀπέχθεται* Ὀμ., κ 74.

3) Ἐκ τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω (2, α' καὶ γ') χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** παρήχθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἀρθρικὴ σημασία αὐτῶν, ἡ ὁποία

ὑπάρχει καὶ παρ' Ὀμήρῳ συνήθως μὲν μετὰ τῆς δεικτικῆς σημασίας, πολλάκις δὲ καθαρά, ὅπως ὅταν αἱ λέξεις αὐταὶ **ὁ, ἡ, τὸ** προτάσσονται πρὸ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν: *αἰεὶ τοὶ τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα μαντεύεσθαι* (= αὐτὰ τὰ κακὰ = τὰ κακὰ) Ὀμ., Α 207. *ἔδεισεν δ' ὁ γέρον* (= ἐκεῖνος, ὁ γνωστός ὡς προμνημονευθεὶς γέρον) Ὀμ., Α 33 (πρὸβλ. *Ξενίας ἀγῶνα ἔθηκε· ἔθευρε δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος* Ξ.) — *αἱ δὲ γυναῖκες ἰστάμεναι θαύμαζον* Ὀμ., Σ 495. *οἱ γὰρ ἄριστοι ἐν νηυσὶν κέσονται* Ὀμ., Α 658. *Κάλχας ἤδη τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσόμενα* Ὀμ., Α 70.

§ 54. Τὴν ἀρχικὴν τῶν ἀντωνυμικῆν σημασίαν τὴν διετήρησαν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** καὶ ἀφοῦ πλέον κατέστησαν ἄρθρα, εἰς ὠρισμένας ἐκφράσεις. Τοιαῦτα δὲ ἐκφράσεις εἶναι

1) τὸν καὶ τὸν, τὸ καὶ τό, τὰ καὶ τὰ (= αὐτὸν καὶ αὐτὸν ἢ τὸν δεῖνα καὶ τὸν τάδε, αὐτὸ καὶ αὐτό, αὐτὰ καὶ αὐτά). Τούτων χρῆσις γίνεται προκειμένου περὶ προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια ὁ λέγων δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει νὰ ὀνομάσῃ: *Ἀφικνοῦμαι ὡς τὸν καὶ τὸν* Λυσ. *ἔδει τὸ καὶ τὸ ποιῆσαι* Δημ. (πρὸβλ. § 53, 2, α'. Αἱ στερεότυποι φράσεις τὸ καὶ τὸ — τὰ καὶ τὰ σφύζονται ἔτι καὶ νῦν εἰς τὴν γλῶσσαν μας).

2) α) ὁ δέ, ἡ δέ, τὸ δέ κατὰ πάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς (= οὗτος δὲ ἢ ἐκεῖνος δέ, αὕτη δὲ κλπ.).

β) καὶ τὸν, καὶ τήν, καὶ τοὺς ὡς ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικὴν (καὶ οὗτος ἢ καὶ ἐκεῖνος κλπ.).

Διὰ τούτων ὁ λέγων ἀναφέρεται εἰς ἓν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα: *Ἰνάρωσ' Ἀθηναίους ἐπηγάγετο· οἱ δὲ ἤλθον* (= οὗτοι δὲ) Ἡρόδ. *ταῦτα ἀγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία ἦν Ξ. καὶ τὸν κελεύσαι λέγεται* (= καὶ ἐκεῖνος λ. ὅτι) Ξ. (πρὸβλ. § 53, 2, β').

Σημεῖωσις. Τῆς αἰτιατικῆς τὸν τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὴν φράσιν καὶ τὸν ὑπάρχει καὶ ὀνομαστικῆ ὅς (= οὗτος), ὅπως ἄσχετος πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ὅς (= ὁ ὅποιος), σχηματισθεῖσα ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς (τοῦ ἄρθρου) ὁ διὰ τῆς προσλήψεως τῆς συνήθους καταλήξεως τῆς ὀνομαστικῆς ἦτοι τοῦ **ς**. Ταύτης χρῆσις γίνεται εἰς τὰς φράσεις *καὶ ὅς* (= καὶ οὗτος — καὶ ἐκεῖνος), *ἢ δ' ὅς* (= εἶπεν οὗτος ἢ εἶπεν ἐκεῖνος), αἱ ὅποια ἐκφέρονται καὶ κατὰ θηλυκὸν γένος, *καὶ ἢ* (= καὶ αὕτη), *ἢ δ' ἢ* (= εἶπεν αὕτη): *οὐδοὶς ἀντίλεγε, καὶ ὅς ἤρειτο Ξ. εἰ γάρ, ἢ δ' ὅς, ὦ Ζεῦ καὶ θεοί, ἐν ταύτῃ εἶη* (= εἶπεν ἐκεῖνος) Πλ.

Τὸ οἱ δὲ χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μερικῶ ὁ δέ: *οἱ αἰχμάλωτοι ἤχοντο εἰς Δεκέλειαν, οἱ δ' εἰς Μύραρα* Ξ.

3) α) ὁ μὲν — ὁ δὲ κατὰ πάντα τὰ γένη, πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς (= ὁ ἕνας — ὁ ἄλλος, ἄλλος — ἄλλος, μερικοί — μερικοί): *οἱ μὲν ἐδίωκον, οἱ δὲ ἤρπασον* Ξ.

β) τὸ μὲν — τὸ δέ, τὰ μὲν — τὰ δέ, τῆ μὲν — τῆ δέ, ἐπιρροηματικῶς (= ἀφ' ἑνὸς μὲν — ἀφ' ἑτέρου δέ, ἐν μέρει μὲν — ἐν μέρει δέ, ἄλλοτε μὲν — ἄλλοτε δέ): *ἐπορεύθησαν τὰ μὲν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ ἀναπνόμενοι* Ξ.

4) τὸ ἐμπροθέτον πρὸ τοῦ (ἢ πρὸ τοῦ = πρὸ τούτου τοῦ χρόνου, πρότερον): *Κυζάρης πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστους ἰέναι πρὸ τοῦ δὲ ἀναμῖξ ἦν πάντα* Ἡροδ. (Τὸ πρὸ τοῦ σφίζεται ἔτι καὶ νῦν ὡς σύνδεσμος: *Ἐφυγε, προτοῦ ἔροθης ἐοῦ*).

§ 55. Ὡς ἄρθρα αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** εἰς τὴν ἀρχαίαν (τὴν μετὰ τὸν Ὅμηρον) γλῶσσαν κανονικῶς χρησιμοποιοῦνται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν.

1) ἀτομικῶς, ἥτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ἑνὸς ὁρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ὅπως γνωστοῦ καὶ εἰς τὸν λέγοντα καὶ εἰς τὸν ἀκούοντα, εἴτε διότι τοῦτο εἶναι παρὸν καὶ ὑπόκειται εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν αὐτῶν, εἴτε διότι ἔχει προμνημονευθῆ ἢ μέλλει ἀμέσως νὰ διασαφηθῆ, εἴτε διότι ὁπωσδήποτε σχετίζεται μὲ κάτι ἄλλο γνωστόν, πρόσωπον ἢ πρᾶγμα (κυρίως ὀριστικὸν ἢ ἀτομικὸν ἄρθρον): *ὁ ἀνήρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει* (= ὁ ἀνὴρ οὗτος, δηλ. ὁ παρὼν Ὅροντας) Ξ. Κ. Ἄν. 1, 6, 6. *Ξενίας ὁ Ἀρκὰς ἀγῶνα ἔθηκε: ἐθέσσει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος* (= τὸν προμνημονευθέντα ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον ἔθηκεν ὁ Ξενίας) Ξ. *ἐγὼ ὀκνοίην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβάινειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δόσῃ* Ξ. *ὁ τῶν Ἀθηναίων δήμος.*

2) γενικῶς, ἥτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ πάντων τῶν ὁμοειδῶν ὄντων καὶ τὸ μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐκφερόμενον νοῆται ἐν τῇ γενικότητί του. (Εἰδοποιὸν ἄρθρον): *ὁ ἀνθρώπος θείας μετέσχε μοῖρας* (= ὁ ἀνθρώπος ἐν γένει, πᾶς ἀνθρώπος) Πλ. *δεῖ τὸν στρατιωτὴν φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους* (= ὁ στρατιώτης ἐν γένει κλπ.) Ξ.

Σημείωσις Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν ἀτομικὸν ἄρθρον πολλῶς ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς κτήσεως, τοῦ ἀνήκοντος, τοῦ κεκατονομένου, τοῦ συνήθους κ.τ.λ., τὸ δὲ εἰδοποιὸν ἄρθρον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ πᾶς ἢ ἕκαστος, ἰδίᾳ ὅταν συνάπτεται μετὰ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν: *Κῦρος καταπιδῆσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐγένε* (= ἀπὸ τοῦ ἄρματος αὐτοῦ, τὸν θώρακα αὐτοῦ) Ξ. *Κλέαρχος, ἐπεὶ ἐπιτοκῶν ἐγένε, ἔχει τὴν δίκην* (= τὴν προσ-

ήκουσαν τιμωρίαν) Ξ. ὁ μὲν *δειλὸς* τῆς παιδείας, ὁ δὲ *φιλόδοξος* τῆς πατροφῆς οὐσίας· ἐατὶ προδότης (πᾶς δειλὸς ἀνήρ, κλπ.). ὁ *βουλόμενος* (= πᾶς ὅστις θέλει). ὁ *πζών* (= πᾶς ὅστις τύχη).

§ 56. Κανονικῶς εἰς τὴν (μετὰ τὸν Ὅμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐν ὄνομα ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου, μόνον ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ἀορίστως, (ὁπότε εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν συνήθως ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἀορίστου ἄρθρου ἕνας, μία, ἕνα): *ποταμὸς ἦν κύκλω* (ἕνας ποταμὸς) Ξ. *ἐπορεύοντο προαίτερον ἀναστάτες χαράδραν γὰρ ἔδει διαβῆναι* (= μίαν χαράδραν) Ξ.

Πολλάκις ὅμως ἐκφέρονται καὶ εἰς τὴν (μετὰ τὸν Ὅμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως ἀρχήθην, ἄνευ τοῦ ὀριστικοῦ ἄρθρου ὀνόματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν πρόσωπα ἢ πράγματα ὀρισμένα: *οὐκ ἐδύνατο καθεῦθεν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παιδων.* (Ποβλ. *Ἡ Δέσπω κἀνεὶ πόλεμον μὲ νύφες καὶ μ' ἀγγόνια* = μὲ τὶς νύφες τῆς κλπ.).

Κανονικῶς δὲ ἐκφέρονται ἄνευ τοῦ ἄρθρου

1) τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων: *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος* *ξυνέγραψε τὸν πόλεμον* (= ὁ Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος). *Δαρείου καὶ Περυσάτιδος γίγνονται παῖδες δύο* (= τοῦ Δ. καὶ τῆς Π.).

2) τὸ ὄνομα βασιλεὺς ἢ μέγας βασιλεὺς, ὅταν λέγεται περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, καὶ τὸ ὄνομα ἄστυ (= πόλις), ὅταν πρόκειται περὶ τῶν Ἀθηνῶν: *βασιλεὺς νικᾶν ἠγγέλται* (= ὁ βασιλεὺς). *ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς ἄστυ* (= ἕως εἰς τὴν πόλιν, ἕως εἰς τὰς Ἀθήνας) Ξ.

Σημείωσις 1. Ἄνευ ἄρθρου, ὡς εἶδομεν, ἐκφέρεται καὶ τὸ ἐπίθετον χρησιμοποιούμενον ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27).

Σημείωσις 2. Ὡς εἶδομεν (§ 8, § 25, 3 καὶ § 26), τὸ ἄρθρον ἔχει τὴν δύναμιν α) *νά οὐσιαστικοποιῆ*, ἤτοι *νά προσδίδη χαρακτηριστὰ οὐσιαστικοῦ* εἰς ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα λαμβάνονται καθ' ἑαυτὰ ἄνευ οὐσιαστικοῦ τινος, καὶ εἰς προτάσεις ὀλοκλήρους, καὶ β) *νά ἐπιθετοποιῆ*, ἤτοι *νά προσδίδη χαρακτηριστὰ ἐπιθέτου* εἰς ἓν ὄνομα γενικῆς πτώσεως ἢ εἰς ἓν ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόσθετον, προτασσόμενον αὐτῶν

§ 57. **Θέσις τοῦ ἄρθρου.** Τὸ ἄρθρον πάντοτε προτάσσεται τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς λέξεως ἢ τῆς προτάσεως ἐν γένει, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀνήκει: *συνῆλθον οἱ στρατηγοί. οἱ τότε ἦσαν ἀνδρεῖοι. τὸ γρῶθι πάντων πανταχοῦ ἐστι χρήσιμον.*

“Όταν δὲ τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἄρθρου, ἔχη καὶ ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν (καθαρὸν ἢ ὡς ἐπιθετικόν), ὁ προσδιορισμὸς οὗτος

1) προτάσσεται τοῦ οὐσιαστικοῦ τιθέμενος μετὰ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἄρθρου: **ὁ σοφὸς ἀνὴρ. ἢ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία.**

2) τίθεται κατόπιν τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐνάρθρος: **ὁ ἀνὴρ ὁ σοφός. ἢ ναυμαχία ἢ ἐν Σαλαμῖνι.** Οὕτω παρέχεται ἔμφασις εἰς τὸν ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν.

Σ η μ ε ἰ σ ι ς. Σπανίως κατὰ τὴν δευτέραν περίπτωσιν τὸ προτασσόμενον οὐσιαστικὸν ἐκφέρεται ἄνευ τοῦ ἄρθρου: **ἀνὴρ ὁ σοφός. ἐγὼ οἶνεμι ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς** Ξ. **γέγρα τα νομιζόμενα** Θ. Οὕτω ἡ ἔμφασις καθίσταται ἐντονωτέρα. (πρβλ. *Ἀὐτὸ βλέπω παρὰ σύννεφα τὰ μαύρα.* Ἀπὸ λαϊκοῦ τραγουδοῦ).

Ἐκφορὰ δὲ οἷα ἢ τῆς νέας γλώσσης (ὁ σοφὸς ὁ ἀνὴρ, ὁ ἀγαθὸς ὁ ἀνθρώπος κ.τ.τ.) δὲν εὐχρηστεῖ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

§ 58. Ἡ σχέσις, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ἡ ῥηματικὴ ἔννοια μὲ τὸ ὑποκειμένον, λέγεται **διάθεσις** τοῦ ῥήματος. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τοῦ ῥήματος τέσσαρες, **ἐνεργητικὴ, μέση, παθητικὴ καὶ οὐδέτερα**, καὶ ἐπομένως τὰ ῥήματα κατὰ τὴν διάθεσιν εἶναι **ἐνεργητικά, μέσα, παθητικά καὶ οὐδέτερα**.

α) Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα.

§ 59. Τὰ **ἐνεργητικὰ** ῥήματα σημαίνουν ἀπλῶς κάποιαν ἐνεργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Ἐξ αὐτῶν

1) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου μεταβαίνει εἰς ἕν ἄλλο πρόσωπον ἢ πράγμα, λέγονται **μεταβατικά**, ὡς **τύπτω (τινά), κόπτω (τι)** κλπ.

2) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου δὲν μεταβαίνει εἰς κάτι ἄλλο, λέγονται **ἀμετάβατα**, ὡς **βαδίζω, τρέχω, παίζω, γελῶ** κλπ.

§ 60. Τὰ μεταβατικὰ ῥήματα ἔχουν κανονικῶς συμπλήρωμα τῆς

ἐννοίας των τὸ ἀντικείμενον, ἤτοι προσδιορισμόν, ὁ ὁποῖος δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνει ἢ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου: *βλάπτει τὸν ἄνδρα* θυμός. ὁ παῖς *κόπτει τὴν θύραν*.

Τὸ ἀντικείμενον κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν. Ἄλλ' ἐκτός τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πᾶσα λέξις καὶ πρότασις ὀλόκληρος δύναται νὰ τίθεται ὡς ἀντικείμενον, ὅταν ἔχη χαρακτηριστὴρα οὐσιαστικοῦ (πρὸβλ. § 8): *μίσει τοὺς κολακεύοντας* Ἰσοκρ. *ἐνέβαλε τὸ μὲν* Πλ. *ποιήσω ὅ,τι ἂν καὶ ὑμῖν δοκῇ* Πλ.

§ 61. Τῶν μεταβατικῶν ῥημάτων

1) ἄλλων μὲν ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ ἓν μόνον ἀντικείμενον, ὡς φιλῶ, ἀσπάζομαι, θεραπεύω, κολακεύω, ἀδικῶ (τινα).

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικά ῥήματα λέγονται **μονόπτωτα**.

2) ἄλλων δὲ ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ δύο ἀντικείμενα, ὡς διδάσκω (τινά τι), πληρῶ (τινά τινος), δίδωμί (τινί τι).

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικά ῥήματα λέγονται **δίπτωτα**.

Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων τὸ μὲν ἓν ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον πρῶτον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἄμεσον**, τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὁποῖον δεύτερον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἔμμεσον**: διδάσκω (τίνα;) τὸν παῖδα (τί;) μουσικὴν. πληρῶ (τί;) τὴν φιλίαν (τίνος;) ὕδατος.

§ 62. Τὸ ἀντικείμενον τίθεται εἰς μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ἤτοι 1) εἰς αἰτιατικὴν (ὅπως συμβαίνει μὲ πάντα σχεδὸν τὰ μεταβατικά ῥήματα τῆς νέας γλώσσης), 2) εἰς γενικὴν καὶ 3) εἰς δοτικὴν: *βλάπτει τὸν ἄνδρα* θυμός — *μέμνησο τῶν φίλων* — *δμίλει σοφοῖς ἀνδράσιν*.

§ 63. Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν

1) ῥήματα ἀρχῆθεν μεταβατικά λαμβάνονται καὶ ὡς ἀμετάβατα. Τοῦτο προέρχεται ἔνεκα παραλείψεως τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ παραλείπεται, εἴτε διότι εἶναι κάτι τι ὅλως γενικόν (πρὸβλ. ἔσθιε ἐκῆλος — ἐκῆλος πῖνε = τρῶγε, πῖνε μὲ τὴν ἡσυχία σου. Ὅμ. πρὸβλ. φᾶτε καὶ πιέτε, φίλοι μου), εἴτε διότι ἦτο κάτι τι ὅλως ὄρισμένον καὶ ἐπομένως αὐτονόητον. Πρὸβλ. ἄγω (τινά) = ὁδηγῶ — ἄγω (ἐπὶ τοὺς πολεμίους) = βαδίζω ἐναντίον τῶν πολεμίων (ἀρχῆθεν ἄγω τὸν στρατὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους). Ὅμοίως ἐλαύνω (τι,

π.χ. ποιμίον, ἡμίονους, ἵππους κτλ. = κάμνω τι νὰ κινηθῆ ἠὲ πρὸς τὰ ἐμπρός, ὀδηγῶ) — ἐλαύνω (προχωρῶ μετὰ τοῦ στρατοῦ, διευθύνομαι. Παρ' Ὀμήρω: ἐλαύνω τὸν στρατόν)· τελευτῶ (τι = τελειώνω) — τελευτῶ (= ἀποθνήσκω· ἀρχῆθεν τελευτῶ τὸν βίον)· ἔχω (= κρατῶ) — οὕτως ἔχω, εὖ ἔχω (= ἔτσι εἶμαι, καλὰ εἶμαι· ἀρχῆθεν, οὕτως ἔχω ἑμαυτὸν) κλπ. (πρὸβλ. ἀνοίγω ἢ κλείνω τὴν θύραν — ἀνοίγει ἢ κλείνει ἡ θύρα· γυρίζω τὸν τροχὸ — γυρίζει ὁ τροχὸς κλπ.).

Μερικὰ ῥήματα μεταβάλλονται ἀπὸ μεταβατικά εἰς ἀμετάβατα καὶ κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρὸβλ. βάλλω (τι = ῥίπτω τι) — ἐμβάλλω, εἰσβάλλω (εἰς... = εἰσορμῶ εἰς· ἀρχῆθεν, ἐμβάλλω στρατεύματα εἰς...) ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει ἢ εἰσβάλλει ἢ ἐμβάλλει εἰς... (= χύνεται εἰς... ἀρχῆθεν, ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς...)· δίδωμι τι — ἐπιδίδωμι εἰς τι (ἀρχῆθεν, ἐπιδίδωμι ἑμαυτὸν εἰς τι).

2) ἀντιστρόφως μερικὰ ῥήματα ἀρχῆθεν ἀμετάβατα λαμβάνονται καὶ ὡς μεταβατικά ἐξ ἐπιδράσεως τῆς συντάξεως ἄλλων συγγενῶν κατὰ τὴν σημασίαν μεταβατικῶν ῥημάτων· πρὸβλ. ἀποδιδράσκω (= δραπετεύω) — ἀποδιδράσκω τινὰ (κατὰ τὸ ἀποφεύγω τινά)· μένω (που) — μένω τινά (= περιμένω τινὰ ἐχθρικῶς, ἀντίσταμαι κατὰ τινος, κατὰ τὸ π ρ ο σ δ ἔ χ ο μ α ῖ τ ι ν α). πλέω (= ταξιδεύω ἐπὶ πλοίου) — πλέω τὴν θάλασσαν (= διέρχομαι ἐπὶ πλοίου τὴν θάλασσαν) (πρὸβλ. περπατῶ, τρέχω — περπατῶ, τρέχω κάμπους, βουνά. ζῶ καλὰ — ζῶ πολλοὺς ἀνθρώπους = συντηρῶ, διατρέφω...).

Πολλάκις πάλιν μεταβάλλονται οὕτως ἀμετάβατα ῥήματα εἰς μεταβατικά κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρὸβλ. βαίνω (= βαδίζω) — διαβαίνω ποταμόν, παραβαίνω νόμον, ὑπερβαίνω τεῖχος· ἵσταμαι (που) — ὑφίσταμαι κινδύνους. πλέω — παραπλέω νῆσον· (πρὸβλ. τρέχει — κατατρέχει τοὺς συγγενεῖς του. γελᾷ — μὲ περιγελᾷ).

Ἄξια ἰδιαιτέρας σημειώσεως τοιαῦτα ῥήματα εἶναι ῥήματα σύνθετα μὲ τὴν πρόθεσιν κατὰ, ὅπως τὸ κατακυβεύω, καθηδυπαθῶ, καθιποτροφῶ, κ.τ.τ., τὰ ὁποῖα σημαίνουν κατασπαταλῶ τὰ ὑπάρχοντα κυβεύων, ἡδυπαθῶν, ἱποτροφῶν κ.τ.τ.

Σημείωσις. Μερικὰ μεταβατικά ῥήματα εἶναι ἀμετάβατα μόνον εἰς ὄρισμένους χρόνους αὐτῶν (ἰδίᾳ εἰς τὸν ἐνεργ. παρακείμενον καὶ εἰς τὸν ἐνεργ. ἀόριστον β': δύνω τι (= βυθίζω τι) — δέδωκα (= ἔχω βυθισθῆ), ἔδυνω

(= ἐβυθίσθη). φύω τι (= κάμνω νὰ φυτρώσῃ), πέφυκα (ἔχω γεννηθῆ, εἶμαι ἐκ φύσεως), ἔφυν (= ἐγεννήθην, ὑπῆρξα ἐκ φύσεως). ἴστημί τι (= στήνω τι) — ἔστηκα (= στέκομαι), ἔστην (= ἐστάθηκα, ἐσταμάτησα), ἐγείρω τινά (= σηκώνω ἢ ἐξυπνῶ τινά) — ἐγρήγορα (= εἶμαι ξύπνιος), ὄλωμί τινά (= καταστρέφω τινά) — ὄλωλα (= ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος). πέριθω τινά (= προσπαθῶ νὰ πείσω τινά) — πέποθα (= εἶμαι πεπεισμένος).

§ 64. Τὸ ἀντικείμενον, ὅπως καὶ τὸ ὑποκείμενον (§ 17), δύναται νὰ παραλείπεται,

1) ὅταν ἐννοῖται εὐκόλως ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου: *οἰόμεθα ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ ἄλλω παραδόντες* (ἐνν. αὐτὰ) Ξ.

2) ὅταν νοῖται ὡς περιλαμβάνον γενικῶς πᾶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἐξικνῆται ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήματος. Τοῦτο ἰδίᾳ συμβαίνει εἰς ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γνωμικὸν χαρακτήρα: πρὸς τὸν ἔχοντα ὁ φθόνος ἔρπει (= τὸν ἔχοντα χρήματα, κτήματα, ἀγαθὸν τι οἰοδηποτε). οὐ τῶν νικῶντων ἐστὶ τὰ ὄπλα παραδιδόνα (= τῶν νικῶντων πάντα ἀντίπαλον ἐν γένει) Ξ.

1. Μονόπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ αἰτιατικὴν.

§ 65. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον λέγεται

1) **ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον.** Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερώνει πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον φθάνει καὶ τὸ ὁποῖον εὐρίσκει καὶ διαθέτει οὕτως ἢ ἄλλως ἢ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐπίδρασιν ἐπὶ ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα καὶ κάποιαν μεταβολὴν τῆς προτέρας καταστάσεως ἢ θέσεώς του: *ὁ τοξότης τείνει τὸ τόξον. ὁ ἥλιος θεομαίνει τὴν γῆν. ὁ βασιλεὺς ἔπεμψε κήρυκας.*

2) **ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον.** Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερώνει

α) τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἀπὸ μίαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν δημιουργίαν τινός, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπῆρχε, προτοῦ γίνῃ ἡ ἐνέργεια, τὴν ὁποίαν σημαίνει τὸ ῥήμα: *οἶ*

στρατιῶται ὤρουσαν **τάφρον**. γράφω **ἐπιστολήν**. (Ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον τοῦ ἀποτελέσματος).

β) αὐτὸ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐνεργείας τοῦ ὀρήματος: οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν **νίκην λαμπράν**. (Κυρίως ἔσωτερικὸν ἢ σύστοιχον ἀντικείμενον).

§ 66. α) Μὲ σύστοιχον ἀντικείμενον δύναται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) νὰ συντάσσεται πᾶν σχεδὸν ὄημα οἰασδῆποτε διαθέσεως. Συνοδεύεται δὲ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ συστοίχου ἀντικείμενου κανονικῶς ὑπὸ προσδιορισμοῦ ἐπιθετικοῦ: **Σωκράτης θυσίας ἔθνε μικρὰς** Ξ. **τὴν κακίστην δουλείαν οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσι** Ξ. **καλὸν ἔπαινον ἐπαινεῖται** Σωκράτης Πλ. **οὐκ ἂν ἔπεσεν ἡ πόλις τοιοῦτον πτώμα** (= τοιαύτην πτώσιν) Πλ. **ζήσεις βίον κράτιστον**. (πρβλ. **χορεύει ὠραῖο χορὸν — ζῆ καλὴ ζωὴ — ἀρρώστησε μιὰ μεγάλη ἀρρώστια — κοιμᾶται ὑπνον βαθύν**).

β) Τὸ σύστοιχον ἀντικείμενον, ἐπειδὴ δὲν ἐκφράζει κάποια ἀναγκαίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ὅτι ἀκριβῶς καὶ τὸ ὄημα, δύναται νὰ παραλείπεται, νὰ παραμένῃ δὲ μόνον ὁ ἐπιθετικὸς τοῦ προσδιορισμοῦ, ὁ ὁποῖος δηλοῖ κάτι τι τὸ οὐσιῶδες: **βιάδιζε τὴν εὐθείαν** (= τὴν εὐθειαν ὁ δόρυ). **παῖσον διπλῆν** (= διπλῆν πλῆγην).

Ἄλλὰ τότε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ παραλειπομένου συστοίχου ἀντικείμενου ἐκφέρεται κατὰ τὸ οὐδέτερον αὐτοῦ γένος, σπανίως μὲν ἐνικοῦ, συνήθως δὲ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ: **μέγα δύναται** (= μεγάλην δύναμιν δύναται). **ἡ πόλις βραχέα ἡσθεῖσα μεγάλα ζημιώσεται** (= βραχεῖαν ἡδονὴν — μεγάλην ζημίαν) Δημ. **πολλὰ μηχανώμεθα, δι' ὧν τὰ κατὰ ἀλεξόμεθα** (= πολλὰς μηχανάς).

Σημεῖωσις α'. Ἐκ τῆς τοιαύτης συντάξεως προήλθον σὺν τῷ χρόνῳ τὰ συνηθέατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τροπικὰ ἐπιρρήματα εἰς **α**: **καλά, κακά, ὠραῖα, ἀσχημα, χαμηλά, ὑψηλά**, κλπ.

Σημεῖωσις β'. Ἐκ τῆς συντάξεως ὀρημάτων μὲ αἰτιατικὴν συστοίχου ἀντικείμενου προήλθον μερικαὶ ιδιόρρυθμοὶ ἐκφράσεις λίαν συνήθεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω λέγεται

ἀγωνίζεσθαι στάδιον, δρόμον, πάλην, κ.τ.τ. (= μετέχειν εἰς ἀγῶνα σταδίου κλπ.) κατὰ τὸ **ἀγωνίζεσθαι καλὸν ἀγῶνα**.

νικᾶν μάχην, ναυμαχίαν, δρόμον κ.τ.τ. (νικᾶν εἰς μάχην κλπ.) ἢ **νικᾶν**

ἽΟλύμπια, ἽΙσθμια κ. τ. τ. (= νικᾶν εἰς τοὺς ἽΟλυμπιακοὺς ἀγῶνας κλπ.) κατὰ τὸ νικᾶν *νίκη*ν λαμπρᾶν ἢ ἽΟλυμπιακὴν *νίκη*ν κ.τ.τ.

διώκειν *δίκη*ν (= ἐπιδιώκειν τὰ δίκαια ἐν δικαστηρίῳ), εἰοίεσθαι *δίκη*ν (= ἔρχεσθαι εἰς δίκη), ἀγωνίζεσθαι *δίκη*ν ἢ *γραφὴ*ν (= ὑπερασπίζειν ὑπὸ θεοῖν τινα δικαστικὴν μέτρον τέλους), *φεύγειν δίκη*ν (= δικάζεσθαι ὡς κατηγορούμενος περὶ τινος) κατὰ τὸ *δικάζειν* ἢ *δικάζεσθαι δίκη*ν *τινά*.

ὀφλισκάνειν *δίκη*ν ἢ *δία*ταν (= καταδικάζεσθαι εἰς τινα δίκη ἢ διάταν), ὀφλισκάνειν *αἰσχύνη*ν ἢ *γέλω*τα (= ἐπισύρειν εἰς ἑαυτὸν καταισχύνη ἢ γέλωτα, ἤτοι καταισχύνεσθαι, γελοιοποιεῖσθαι), ὀφλισκάνειν *μωρία*ν (= ἀποδεικνύεσθαι ἢ εἶναι μωρὸν) κατὰ τὸ *ὀφλισκάνειν πέντε τάλαντα, χιλίας δραχμᾶς* κ.τ.τ. (= καταδικάζεσθαι εἰς πληρωμὴν πέντε τάλαντων κλπ.).

σπένδεσθαι *ἀναίρει*ων τῶν νεκρῶν (= περὶ ἀναίρεσεως τῶν νεκρῶν) κατὰ τὸ σπένδεσθαι *σπονδᾶς*.

ἔσιτᾶν *γάμους* (= παραθέτειν γαμήλιον συμπόσιον) κατὰ τὸ ἔσιτᾶν *πολυτελεῖ* ἔστιάσιν.

ἀποκρίνεσθαι τὸ *ἔρωτῶμενον* (= εἰς τὸ ἔρωτῶμενον) κατὰ τὸ ἀποκρίνεσθαι *ἀπόκρι*σιν κλπ. (πρβλ. μυρίζει *λιβανιᾶς* = μυροδιά λιβανίου· γράφω *τιμωρία* = γράψιμο τιμωρίας κ.τ.τ.).

8) Μὲ γενικήν.

§ 67. Μὲ γενικήν (καθαράν ἢ ἀφαιρετικήν, § 28,4 καὶ 5) συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά, ὡς μεμνήσθαι, μνημονεύειν, ἐπιλανθάνεσθαι (τινος· καθαρά γενική): *ἄνθρωπος ὢν μήμησο τῆς κοινῆς τύχης. ἐπελαθόμεν ἑμαυτοῦ* Πλ.

2) τὰ φροντίδος, ἐπιμελείας, φειδοῦς ἢ τῶν ἐναντιῶν τούτων σημαντικά, ὡς φροντίζειν, ἐπιμέλεσθαι, κήδεσθαι, προνοεῖν, ἀμελεῖν, φείδεσθαι, ἀφειδεῖν κλπ. (τινος· καθ. γενική): *χρόνου φείδου. ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ*.

3) τὰ ἐπιθυμίας, ἀπολαύσεως, μετοχῆς, πλησμονῆς, στερήσεως σημαντικά, ὡς ἐπιθυμεῖν, ἐρᾶν ἢ ἐρᾶσθαι, ἀπολαύειν, ὀνίνασθαι, μετέχειν, κοινωνεῖν, κληρονομεῖν, μετεῖναι, βρῖθειν, πίμπλασθαι, εὐπορεῖν κλπ. (τινος· καθ. γεν.)—σπανίζειν, ἀπορεῖν, δεῖν, δεῖσθαι κλπ. (τινος· ἀφαιρετική): *πάντες τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσι* Πλ. *ἄνθρώπου ψυχῇ τοῦ θεοῦ μετέχει* Πλ. *ὄναιο τῶν τέκνων* (= νὰ χαρῆς τὴ παιδιά σου). *δεῖ χρημάτων. αἱ ἄριστα δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείας δέονται* Ξ.

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ποθῶ, ἀγαπῶ, φιλῶ (= ἀγαπῶ) συντάσσονται μὲ αἰτιατικήν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν.

Τὸ ῥήμα ἀγαπῶ ὅμως, ὅταν λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἀροῦμαι, συντάσσεται μὲ δοτικὴν: *Φίλιππος οὐκ ἀγαπήσει τοῖς πεπραγμένοις* (= δὲν θὰ ἀρεσθῆ εἰς τά...) Δημ.

4) τὰ αἰσθήσεως, ἀφῆς, ἀκοῆς, ὀσφροῆσεως καὶ γεύσεως σημαντικά, ὡς αἰσθάνεσθαι, ἄπτεσθαι, ὀράττεσθαι, ἀντιλαμβάνεσθαι, ἔχεσθαι, ἀντέχεσθαι, ἀκούειν, ἀχρᾶσθαι, ὀσφραίνεσθαι, γεύεσθαι (τινοῦ καθ. γεν.): ἄκουε **πάντων**, ἐκλέγων δ' ἅ συμφέροι. *τῶν στρατιωτῶν ὀλίγοι σίτου ἐγεύσαντο. κρομμύων ὀσφραίνομαι* Ἄρφ. ἀντίχεται **τοῦ δόρατος** Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ὀρῶ συντάσσεται πάντοτε μὲ αἰτιατικὴν. Μὲ αἰτιατικὴν δὲ συνηθέστερον παρὰ μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ τὰ ῥ. αἰσθάνομαι καὶ ἀκοῦω καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὅταν ἀντικείμενον αὐτῶν εἶναι οὐχὶ κάποιον πρόσωπον ἢ ζῶον ἢ πρᾶγμα, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχεται ὅ,τι αἰσθάνεται κανεὶς ἢ ἀκούει, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον αἰσθάνεται ἢ ἀκούει (ἦτοι λόγοι, βοή, ἦχος κ.τ.τ.)· πρβλ. *τῶν μαρτύρων ἀκηκόατε. ὄνος λύρας ἤκουε καὶ σάλπιγγος ὄς*. ἀλλά: *πάντε' ἀκήκως λόγον. ἦσθετο βοήν*.

5) τὰ ἀποπείρας, ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας σημαντικά, ὡς πειρᾶν, πειρᾶσθαι, τυγχάνειν, κλπ. (τινοῦ καθ. γεν.)—ἀμαρτάνειν, ἀποτυγχάνειν, ψεύδεσθαι κλπ. (τινοῦ καθ. γεν.): *πολλῶν κακῶν πεπεραμέθα. Ἄδρηστος ἀκοιτίζων τὸν ὕν τοῦ μὲν ἀμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδὸς* Ἡρόδ. *ἐφρεύθησαν τῶν ἐλπίδων*.

6) τὰ ὁσμῆς σημαντικά, ὡς ὀζειν, πνεῖν (τινοῦ καθ. γεν.): ὀζουσι **πίτιης** Ἄρφ. **μύρου πνεῖ** Ἄνακρ.

7) τὰ ἐνάροξεως ἢ λήξεως σημαντικά, ὡς ἄρχειν, ἄρχεσθαι (τινοῦ καθ. γεν.)—λήγειν, παύεσθαι (τινοῦ καθ. γεν.): *οἱ βιάβαροι ἤρξαν χειρῶν ἀδίκων* (= ἐπετέθησαν προῦτοι ἀδίκως). *πειρᾶσθε σὺν τοῖς θεοῖς ἄρχεσθαι παντός ἔργου. παύσασθε μάχης* Ἄρφ. *ἔλιξε τῆς θήρας* (= ἔπαυσε ἀπὸ τὸ κυνήγι) Ξ.

8) τὰ ἀρχῆς, ἦτοι ἐξουσίας σημαντικά, ὡς ἄρχειν, κρατεῖν, δεσπόζειν, ἡγεῖσθαι (τινοῦ καθ. γενική): *ζήσεις βίον κρατίστον, ἦν θυμοῦ κρατῆς. ἄλλος ἄλλου δεσπόζειν ἀξιοῖ* Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ῥ. κρατῶ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ νικῶ, καταβάλλω συντάσσεται συνήθως μὲ αἰτιατικὴν: *Ἀθηναῖοι Σικωνίους ἐκράτησαν*.

9) τὰ χωρισμοῦ, ἀπομακρύνσεως, ἀποχῆς, ἀπαλλαγῆς σημαντικά, ὡς χωρίζεσθαι, ἀπίεσθαι, ἀπέχειν, ἀπέχεσθαι, ἀπαλλάττεσθαι (τινοῦ καθ. γεν.)

ἀφαιρ.) : πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς πανουργία φαίνεται Πλ.
ἀφίεται τοῦ δόρατος Πλ.

10) τὰ καταγωγῆς σημαντικά, ὡς γίγνεσθαι, εἶναι, πεφυκέναι, φῦναι (τινος ἀφαιρ.) : **Δαρείου καὶ Παρουσιάδος γίγνονται παῖδες δύο. πατρός εἰμι ἀγαθοῦ** (=πατρός εἰμι ἀγαθοῦ = ἀπὸ πατέρα) "Ομ. **μῖς μητρός πάντες ἀδελφοὶ φύντες** Πλ.

Μετὰ τοιαῦτα ῥήματα δύναται νὰ συνάπτεται ἀντὶ ἀντικειμένου ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἐκ ἢ ἀπὸ καὶ γενικὴν : **ἐκ θεῶν ἐγγόνει. Προκλῆς γεγονὸς ἀπὸ Δημαράτου** Ξ.

11) τὰ συγκρίσεως, διαφορᾶς, ὑπεροχῆς σημαντικά, ὡς πλεονεκτεῖν, μειονεκτεῖν, ὑστερεῖν, ὑπερτερεῖν, ἡττᾶσθαι, διαφέρειν, περιγίγνεσθαι, περιεῖναι, πρωτεύειν, κρατιστεύειν (τινός ἀφαιρ.) : **ἤθελον ἡμῶν πλεονεκτεῖν. ἀγαθὸς ἄρχων οὐδὲν διαφέρει πατρός ἀγαθοῦ. Κῦρος τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευεν** Ξ.

12) ῥήματα τὰ ὁποῖα συντάσσονται κανονικῶς μετὰ αἰτιατικὴν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἐκτείνεται εἰς μέρος μόνον τοῦ ἀντικειμένου : **Κῦρος λαβὼν τῶν κρεῶν διεδίδου** (= ἀφού ἐπῆρε ἀπὸ τὰ κρέατα) Ξ. **τῆς γῆς ἔτεμον** (= μέρος τῆς χώρας) Θ.

§ 68. Μετὰ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων ἀπὸ, ἐκ, κατὰ, πρό, ὑπέρ, ὡς ἀποπηδᾶν, ἐκβαίνειν, καταφρονεῖν, καταγελᾶν, προτρέχειν, προκίεσθαι, ὑπερέχειν (τινός) : **οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πολλάκις τῶν ὀρθῶς λεγόντων καταγελῶσι** Ξ. **πρόκειται τῆς χώρας ἡμῶν ὄρη μεγάλα** Ξ. ἄνθρωπος ξυνέσει **ὑπερέχει τῶν ἄλλων** Πλ.

γ) Μετὰ δοτικὴν.

§ 69. Μετὰ δοτικὴν (καθαρὰν ἢ ὀργανικὴν, § 28,6 καὶ 8) συντάσσονται (τὰ ῥήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα προέρχεται ἡ ἐρώτησις σὲ ποιόν ; σὲ ποιό ; γιὰ ποιόν ; γιὰ ποιό ; ἢ μετὰ ποιόν ; μετὰ ποιό ; ἦτοι)

1) τὰ ῥήματα πρέπειν, ἀρμύζειν καὶ τὰ συνώνυμα (καθ. δοτ.) : **προσῆκει μάλιστα ἐλευθέρω ἢ ἱπικῇ** Πλ.

2) τὰ ῥήματα τὰ ὁποῖα σημαίνουν προσέγγισιν ἢ συνάντησιν ἀπλῆν ἢ φιλικὴν ἢ ἐχθρικήν, ἀκολουθίαν, διαδοχὴν, ἐπικοινωνίαν, ἔνωσιν, ὡς πλησιάζειν, πελάζειν, ἐντυγχάνειν, συντυγχάνειν (τινί

ὄργαν. δοτ.): ὅμοιος **ὁμοίῳ** ἀεὶ πελάζει. **χωρὶς τοὺς βελτίστοις** Ἴσοκρ. **νόμοις** ἔπεισθαι τοῖς ἐπιχωροῖσι καλόν. **σοφοῖς** ὁμιλῶν καὶ τὸς ἐκβήσει σοφός.

3) τὰ ῥήματα τὰ ὁποῖα σημαίνουν φιλικὴν ἢ ἐχθρικήν ἐνέργειαν ἢ διάθεσιν, ἀμιλλαν, ἔριν ἢ συμφιλίωσιν ὡς εὐνοεῖν, ἀρέσκειν, χαλεπαίνειν, ὀργίζεσθαι, φθονεῖν, ἐπιβουλεύειν, βοηθεῖν, ἀμύνειν, δουλεύειν, πείθεσθαι, ἀπειθεῖν, εὐχεσθαι (τινὶ καθ. δοτ.) — ἀμιλλᾶσθαι, διαγωνίζεσθαι, διαμάχεσθαι, μάχεσθαι, πολεμεῖν, διαφέρεσθαι, λοιδορεῖσθαι, σπένδεσθαι (τινὶ ὄργ. δοτ.): ἀμυνῶ **τῇ πατρίδι**. **Δαίδαλος Μίνω** ἐδούλευε Ξ. **θεῶ** μάχεσθαι δεινόν ἐστι καὶ **τύχη**. ἀμφισβητοῦσιν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ ἐχθροὶ **ἀλλήλοις** Ξ.

Σημεῖωσις. Τὰ ῥήματα ὠφελεῖν, βλάπτειν καὶ τὰ συνώνυμα πλὴν τοῦ λυσιτελεῖν (= προξενῶ ὠφέλειαν) συντάσσονται μὲ ἀιτιατικήν: **Σωκράτης ὠφέλει τοὺς συνόντας** — **Σωκράτης ἐνοσιτεύει τοῖς συνδιατρίβουσιν** Ξ. Ὁμοίως τὸ (ἐνεργητικόν) λοιδορεῖν συντάσσεται μὲ ἀιτιατικήν.

Τὸ πολεμεῖν οὖν τινι ἢ μετὰ τινος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν σημαίνει πολεμεῖν μετὰ τινος ὡς συμμάχου ἐναντίον ἄλλου: **Ἀθηναῖοι μετὰ Θηβαίων ἐπολέμησαν Λακεδαιμονίους** (= ἐναντίον τῶν Λ.).

4) τὰ ῥήματα τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἰσότητα, ὁμοιότητα, συμφωνίαν, ὡς ἰσοῦσθαι, ὁμοιάζειν, ἐοικέναι, συμφωνεῖν, συνᾶδειν (τινὶ δοτ. ὄργ.): **φιλοσόφῳ** ἔοικας Ξ. **τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις**.

§ 70. Μὲ δοτικήν (ὄργανικήν ἢ τοπικήν, § 28, 7-8) συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τοῦ ὁμοῦ ἢ μετὰ τινος τῶν προθέσεων σύν, ἐν, ἐπί, παρά, περί, πρός, ὑπό, ὡς ὁμολογεῖν, ἔμνοσεῖν, συνεῖναι, συνοικεῖν (τινὶ ὄργανικῆ δοτικῆ) — ἐμμένειν, ἐπιτίθεσθαι, παρακαθῆσθαι, περιπίπτειν, προσφέρεσθαι, ὑπόκεισθαι (τινὶ τοπικῆ δοτικῆ): **ὁμονοεῖτε ἀλλήλοις**. οἱ συνόντες **Σωκράτει** Ξ. **ἐμμένω τοῖς ὁμολογημένοις** Πλ.

§ 71. **Δοτικὴ προσωπική.** Δοτικὴ ὀνόματος **προσώπου** (ἢ ἀντωνυμίας προσωπικῆς) τίθεται συχνάκις παρὰ τὸ ῥῆμα εἶναι (καθὼς καὶ παρὰ τὰ ῥήματα γίνεσθαι καὶ ὑπάρχειν) καὶ δηλοῖ αὕτη τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ τι (δοτικὴ προσωπικὴ **κτητική**): **ἦσαν τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες** (εἶχεν ὁ Κρ. δύο παῖδας) Ἡρόδ. **τῷ δικαίῳ** παρὰ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων δῶρα γίγνεται Πλ. σοῦ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει **αὐτοῖς** Ξ.

Ἄλλὰ δοτική ὀνόματος προσώπου, καί συνηθέστερον προσωπικῆς ἀντωνυμίας, δύναται νὰ τίθεται εἰς πᾶσαν πρότασιν, ἀνεξαρτήτως τῆς σημασίας καὶ τῆς διαθέσεως τοῦ ῥήματος αὐτῆς. Ἀναλόγως δὲ τῆς σχέσεώς της πρὸς τὸ νόημα τῶν συμφραζομένων ἡ δοτικὴ αὕτη λέγεται

1) δοτικὴ **τῆς συμπαθείας**. Αὕτη δηλοῖ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον συμμετέχει εἰς ὅ,τι σημαίνει τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως: *πολύ μοι καρδιά πηδᾷ* Πλ. (πρβλ. *μοῦ πονεῖ ἡ καρδιά*). *διέφθαρτο τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς* Ἡρόδ. (πρβλ. *τοῦ κόπησαν οἱ ἐλπίδες*).

2) δοτικὴ **χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ**. Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσωπον, πρὸς χάριν ἢ ὠφέλειαν ἢ βλάβην τοῦ ὁποῖου γίνεται κάτι τι: *στογάτευμα συνελέγετο τῷ Κύρῳ ἐν Χερσονήσῳ* (= γὰρ τὸν Κ., χάριν τοῦ Κ.). *μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει* (= ἔχουν χαθῆ γὰρ τὴν πόλιν, πρὸς ζημίαν τῆς πόλεως) (πρβλ. ὁ Πέτρος *μοῦ φυλάγει τὸ σπίτι. τοῦ χάλασαν τὰ σχέδια*).

3) δοτικὴ **ἠθικὴ**. (Κανονικῶς τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου). Αὕτη δηλοῖ τὸ ἐνδιαφερόμενον πρόσωπον, ἥτοι τὸ πρόσωπον πρὸς εὐαρέσκειαν ἢ δυσαρέσκειαν πρὸς χάριν ἢ λύπην τοῦ ὁποῖου γίνεται κάτι τι: *ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος!* (ἐστὶν = τί ὠραῖος ποῦ *μοῦ* εἶναι ὁ π.) Ξ. *καὶ μοι μὴ θορυβήσητε* (= παρακαλῶ μὴ θορυβήσητε, πρᾶγμα ποῦ θὰ μὲ λυπήσῃ) Πλ. *ἡ στρατιὰ οἶτον οὐκ εἶχεν αὐτῷ* Θ. (πρβλ. *μὴ μοῦ κρουώσης. νὰ σοῦ ζήσῃ τὸ παιδί*).

Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ δοτικὴ, μὲ τὴν ὁποίαν συνάπτεται μετοχὴ τοῦ ῥήματος βούλομαι (ἢ ἐθέλω) ἢ ἤσομαι ἢ ἄχθομαι ἢ ἡ λέξις ἄσμενος, διὰ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται φράσεις ἐκφράζουσαι παραστατικώτερον τὴν ἔννοιαν τῶν εἰρημένων ῥημάτων: *εἰ σοι βουλομένῳ ἐστὶν ἀποκρίνεσθαι, σὲ ἐρήσομαι* (= ἂν σὺ ἔχῃς τὴν θέλησιν νὰ) Πλ. *ἐπ' ἐκείνου ἐκελεύσθητε ἐξιέναι, ὅτῳ ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἶη* (= ὅποιος ἀπὸ σᾶς δὲν θὰ ἐστενοχωρεῖτο γι' αὐτὸ) Ξ.

Κατὰ τὸ β' πρόσωπον ἡ δοτικὴ αὕτη χρησιμεύει πολλὰκις, ἀπλῶς ἵνα διεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀκούοντος πρὸς τὸ ὅλον περιεχόμενον τῆς προτάσεως: *ταῦτ' ἐστὶν ὑμῖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰληθῆ* (= αὐτὰ ποῦ λέτε εἶναι κλπ.) Πλ. (πρβλ. *Τί σοῦ εἶναι αὐτὸς ὁ Γιάννης!* ἔννοια σου, θὰ σοῦ τὸν διορθώσω ἐγώ).

4) δοτικὴ τοῦ **κρίνοντος προσώπου** ἢ τῆς ἀναφορᾶς. Αὕτη

δηλοῖ τὸ πρόσωπον, σχετικῶς μὲ τὸ ὁποῖον ἢ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ὁποῖου ἰσχύει κάτι τι: *γέρον γέροντι γλῶττιαν ἡδίστην ἔχει, παῖς παιδί* (= ἓνας γέρον σχετικῶς μὲ ἄλλον γέροντα, κατὰ τὴν κρίσιν ἄλλου γέροντος κλπ.) (πρὸβλ. Αὐτὸ τὸ φόρεμα μοῦ εἶναι στενό).

Καὶ μὲ τὴν τοιαύτην δοτικὴν δύναται νὰ συνάπτεται μετοχή, ἢ ὁποῖα δηλοῖ ὑπὸ τίνα περιπτώσιν ἰσχύει κάτι τι τοπικῶς ἢ χρονικῶς: *Ἐπίδαμος ἐστὶ πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἴόνιον κόλπον* (= ἐσπλέοντί τινα = γιὰ ἓναν ποῦ εἰσπλέει, ὅταν τις εἰσπλέῃ) Θ. *ἦν ἡμέρα λέμπτη ἐπιπλέονσι τοῖς Ἀθηναίοις* (= ἀφ' οὗτου ἤρχισαν νὰ ἐπιπλέον οἱ Ἀθ.) Ξ.

5) δοτικὴ τοῦ ἐνεργουῦντος προσώπου. Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ, ἢ ὁποῖα κανονικῶς τίθεται μετὰ τῶν εἰς-τέος ῥηματικῶν ἐπιθέτων, πολλάκις δὲ καὶ μετὰ παθητικῶν ῥημάτων, ἰδίᾳ ὅταν ταῦτα εἶναι χρόνου συντελικοῦ: *ὁ ποταμὸς ἐστὶν ἡμῖν διαβατέος* (= πρέπει νὰ διαβαθῆ ἀπὸ ἡμᾶς, πρέπει ἡμεῖς νὰ τὸν διαβῶμεν) Ξ. *συνεκοπιέα ἐστὶ σοι καὶ τὴν τρύγα* (= πρέπει σὺ νὰ πῆς μαζί) Ἄρφ. *ταῦτα Θεμιστογένει γέγραπται* (= ὑπὸ τοῦ Θεμιστογένους ἔχουν γραφῆ, τὰ ἔχει γράφει ὁ Θ.) Ξ. ἀληθὲς *ἀνθρώποις οὐχ εὐρίσκεται* (= ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων).

Ὁμοία εἶναι ἡ δοτικὴ, ἢ ὁποῖα τίθεται παρὰ τὰ λεγόμενα τριτοπρόσωπα ἢ ἀπρόσωπα ῥήματα, ὡς μέλει, μεταμέλει, δεῖ, παρεσκευάσται τι νι κλπ.: *οὐ μεταμέλει μοι* (= δὲν μετανοῶ ἐγὼ) Πλ. ἐπειδὴ *παρεσκευάσται τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο* (= ἀφοῦ πλέον εἶχον ἐτοιμασθῆ οἱ Κορίνθιοι) Θ.

2. Δίπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ δύο αἰτιατικός.

§ 72. Μὲ δύο ἀντικείμενα, ἀμφότερα κατ' αἰτιατικὴν πτώσιν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν *ἐρωτᾶν*, *εἰσπράττειν*, *ἀποστειρεῖν*, *ἀποκρῦπτειν*: *οὐ τοῦτο ἐρωτῶ σε* Ἄρφ. (πρὸβλ. *αὐτὸ σὲ ρώτησα*). *οὐδένα ἐγὼ ἐπροξάμην μισθὸν ἢ ἤτησα* (= ἀπὸ κανένα ἐγὼ δὲν) Πλ. *Αιογείτων τὴν θυγατέρα ἔκρουπε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός* (= ἀπὸ τὴν θυγατέρα).

Σημείωσις. Λέγεται ὁμοῦ καὶ αἰτεῖν ἢ εἰσπράττειν τι

παρά τινος καὶ ἀποστρεφεῖν τινά τινος: οὗτος ἐμὲ τῶν πατέρων ἀπεστρέφεν Δημ.

2) τὰ ῥήματα τὰ ὁποῖα σημαίνουν διδάσκειν ἢ ὑπενθυμίζειν: διδάσκει σε τὴν στρατηγίαν Ξ. (πρβλ. σὲ μαθαίνει γράμματα). τὴν ξυμμαχίαν ἀνεμίμησκον τοὺς Ἀθηναίους Θ.

3) τὰ ῥήματα τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνδύειν: ὁ πάππος τὸν Κῦρον καλὴν στολὴν ἐνέδουε Ξ. (πρβλ. τὴν ἐντυσε μαῦρα ροῦχα).

4) πᾶν μεταβατικὸν ῥήμα συντάσσόμενον μὲ αἰτιατικὴν, ὅταν ἔχη ἐκτὸς τοῦ ἔξωτερου καὶ σύστοιχον ἀντικείμενον (§ 65, 2 β): ἕκαστον ἑμῶν ἐδηργέτου τὴν μερίστην εὐεργεσίαν Πλ. ὁδε κακὰ πολλὰ ἔοργεν Τρῶας Ὅμ.

Οὕτω συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ῥήματα δρᾶν, ἐργάζεσθαι, ποιεῖν, ἀγαρεύειν, λέγειν (τινά τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν): οἱ ὑποκρίται ἐν ταῖς τραγωδίαις τὰ ἔσχατα λέγουσιν ἀλλήλους Ξ.

§ 73. Μὲ δύο αἰτιατικὰς συντάσσονται προσέτι τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὀνομάζειν, νομίζειν, ἐκλέγειν, διορίζειν, ποιεῖν. Ἐπὶ τούτων δὲ ἢ μία ἐκ τῶν δύο αἰτιατικῶν περιέχει κατηγορούμενον τῆς ἑτέρας, ὡς τοῦτο καταφαίνεται, ὅταν ἡ ἐνεργητικὴ σύνταξις μετατραπῇ εἰς παθητικὴν: τὴν τοιαύτην δύναμιν ἀνδρείαν ἔγωγε καλῶ Πλ. πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποίηκε Ξ. (πρβλ. ἡ τοιαύτη δύναμις ἀνδρεία καλεῖται — πάντων δεσπότης αὐτὸς γέγονε' πρβλ. § 10, 2 καὶ 3).

Σημείωσις. Ἐπὶ τῆς τοιαύτης συντάξεως ἐνίοτε τὸ δευτέρον ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον εἶναι κατηγορούμενον τοῦ πρώτου, λαμβάνεται προληπτικῶς, ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ῥημάτων αὔξειν, αἴρειν, τρέφειν: ἕνα τινὰ αἰεὶ ὁ δῆμος εἴωθεν τρέφειν καὶ αἴρειν μέγαν (πρβλ. τὸν Πέτρον τὸν σπουδάζον γιὰ τὸ βλ. καὶ § 10α, Σημ.).

β) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικήν.

§ 74. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατὰ αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ γενικήν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα ἐστιᾶν, πληροῦν, κενοῦν κ. τ. τ. τῶν λόγων ἡμᾶς Λυσίας εἰστία Πλ. ἀνδρῶν τήνδε πόλιν ἐκένωσε Αἰσχ.

2) τὰ ῥήματα τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀκούειν ἢ πληροφορεῖσθαι: ἡμεῖς ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν Πλ. μάθε μου καὶ τάδε.

3) τὰ ῥήματα τὰ ὅποια σημαίνουν πιάνειν, ὀδηγεῖν, ἔλκειν κ.τ.τ. ἢ ἐμποδίζειν, ἀπομακρύνειν, ἀπαλλάσσειν, παύειν, ἀποστερεῖν κ.τ.τ.: ἔλαβον τῆς ζώνης τὸν Ὀρόντιαν (= ἀπὸ τὴν ζώνην τὸν Ὁ.) Ε. ἄγει τῆς ἡγίας τὸν ἵππον Ε. Οἱ Ἥλειοι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐκόλυον τοῦ ἀγῶνος Ε. (Βλ. § 72, 1 Σημ.)

4) τὰ ῥήματα τὰ ὅποια σημαίνουν ἀνταλλάσσειν, ἀγοράζειν, πωλεῖν κ.τ.τ. — ἀξιοῦν, τιμᾶν, ἐκτιμᾶν κ.τ.τ. Ἐπὶ τῶν τοιούτων ῥημάτων ἡ γενική σημαίνει τὸ ἀντάλλαγμα, τὸ τίμημα, τὴν ἀξίαν: ἠλλάξαντο πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν (= μὲ πολλὴν εὐδαιμονίαν) Ἀντιφ. τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τὰγάθ' οἱ θεοί. οἱ βάρβαροι τὸν Θεμιστοκλέα μεγίστων δωρεῶν ἠξίωσαν Ἴσοκρ.

5) τὰ ῥήματα τὰ ὅποια σημαίνουν ψυχικὸν πάθημα ὡς θαυμάζειν, εὐδαιμονίζειν, μακαρίζειν, οἰκτιρεῖν, ὀργίζεσθαι κλπ. καὶ τὰ δικαστικά καὶ ἀνταποδοτικά, ὡς αἰτιάζεσθαι, διώκειν, γράφεσθαι, δικάζειν, κρίνειν, τιμωρεῖσθαι κλπ. Ἐπὶ τοιούτων ῥημάτων ἡ γενική σημαίνει τὴν αἰτίαν: ζῆλῶ σε τοῦ πλοῦτου (= διὰ τὸν πλοῦτον) Ε. πολλὰκις σε εὐδαιμόνησα τοῦ τρόπου Πλ. διώξομαι σε δειλίας Ἀρχ. Μέλητος Σωκράτη ἀσεβείας ἐγράφατο Πλ.

Σημείωσις. Μὲ γενικὴν τῆς αἰτίας συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα φεύγω καὶ ἀλίσκομαι ἐπὶ δικαστικῆς ἔννοιαι: ἀσεβείας φεύγω ὑπὸ Μέλητος (= κατηγοροῦμαι δι' ἀσεβείαν) Πλ. ἔλω κλοπῆς (= κατεδικάσθη διά...) Δημ. Κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸς τὸ φεύγω τινός, ἀλίσκομαι τινός λέγεται καὶ κρίνομαι θανάτου (= δικάζομαι δι' ἔγκλημα ἐπαγόμενον ποινὴν τὸν θάνατον).

§ 75. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων, αἱ ὅποια συντάσσονται μὲ γενικὴν, ὡς ἀπό, ἐκ, πρό, πρὸ πάντων δὲ ῥήματα σύνθετα μὲ τὴν πρόθεσιν κατὰ, ἔχοντα δικαστικὴν ἔννοιαν, ὡς κατηγορεῖν, καταγιγνώσκειν, καταψηφίζεσθαι κλπ.: ἀποτρέπει με τούτου Πλ. προέταξε τῶν δπλιτῶν τοὺς ἱππέας Ε. οἱ Ἀθηναῖοι Σωκράτους θάνατον κατέγνωσαν (= κατεδίκασαν τὸν Σωκράτην εἰς...) Ε.

γ) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 76. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατ' αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα λέγειν, ὑπισχεῖσθαι, ἐπιστέλλειν, δεικνύειν, δίδοναι, φέρειν, προσάγειν, προσαρμόζειν, ἀντιτάσσειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν: πάσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ Πλ. ἡ μοῖρα δίδωσιν ἀνθρώποις κακά. τίνα ἀντιτάξεις τῷδε; Αἰσχ.

2) τὰ ῥήματα τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἕξισωσιν, ὁμοίωσιν, μεῖξιν, συνδιαλλαγὴν: ὁ αἰδηρὸς ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς ἐν τῷ πολέμῳ Ξ. κεράννυμι ὕδωρ τῷ οἴνω. οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐδέοντο τῶν Κροκωραίων τοὺς φεύγοντας ξυναλλάξαι σφίσι Θ.

§ 77. Μὲ ἀιτιατικὴν καὶ δοτικὴν συντάσσονται προσέτι πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ δοτικῆς, ἰδίᾳ δὲ σύνθετα μετὰ τῆς ἐν ἢ τῆς σύν: αἱ ἡδοναὶ οὔτε εὐεξίαν τῷ σώματι ἐνεργάζονται οὔτε ἐπιστήμην ἀξιόλογον τῇ ψυχῇ ἐμποιοῦσι Ξ. ξυγκρούειν αὐτοὺς ἀλλήλοις ἐβούλοτο Θ.

δ) Μὲ γενικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 78. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἐν κατὰ γενικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα μετέχειν, κοινωνεῖν, μεταδίδοναι, μεταλαμβάνειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν: μετεσχῆκαμεν ὑμῖν ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων Ξ. χορὴ τοῦ βάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις Ξ.

2) τὰ ῥήματα τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ παρχωρεῖν καὶ τὸ ῥήμα φθονεῖν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀρνεῖσθαι τι εἰς τινα ἐκ φθόνου: τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας παρεχωρήσατε Φιλίππῳ Δημ. μή μοι φθονήσης τοῦ μαθήματος Πλ.

3) τὰ ῥήματα τιμῶναι καὶ τιμῶμαι: εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν: τιμᾶ (ὁ δικαστὴς) τινί τινος = ὁρίζει εἰς τινα ὡς ποινὴν κάτι τι τιμᾶται (ὁ κατηγορὸς) τινί τινος = προτείνει διὰ τινα ὡς ποινὴν κάτι τι: ἴσως ἂν μοι, ὦ ἄνδρες δικασταί, φυγῆς τιμήσατε Πλ. τιμᾶταί μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου Πλ.

β) Τὰ μέσα ῥήματα.

§ 79. Τὰ μέσα ῥήματα ἐν γένει σημαίνουν ἐνέργειαν, ἢ ὁποῖα εὐρίσκεται εἰς ἰδιαιτέραν σχέσιν μὲ τὸ ὑποκείμενον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προέρχεται, καὶ ἐνδιαφέρει αὐτό. Κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν τῶν σημασίαν

τὰ μέσα ῥήματα λέγονται **ἀντανεκλαστικά**, μέσα **ἀλληλοπαθῆ**, μέσα **δυναμικά**.

§ 80. α) Μέσα ἀντανεκλαστικά λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον ἀμέσως καὶ κατ' ἐὺθείαν ἢ ἐμμέσως καὶ πλαγίως: Οὕτω τὰ μέσα ταῦτα ῥήματα ὑποδιαροῦνται εἰς

1) **μέσα εὐθέα** ἢ **αὐτοπαθῆ**, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει ἀμέσως καὶ κατ' εὐθείαν εἰς τὸ ἴδιον τὸ ὑποκείμενον, ὡς λούεσθαι, γυμνάζεσθαι, ἐνδύεσθαι κ. τ. τ. Οὕτω τῶν ῥημάτων αὐτῶν τὸ ὑποκείμενον εἶναι συγχρόνως καὶ ἀντικείμενόν των καὶ δι' αὐτὸ ταῦτα δύνανται νὰ ἀναλύονται εἰς τὸ ἐνεργητικόν των με ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν· γυμνάζομαι = γυμνάζω ἐμαυτόν, ὀπλίξεσθε = ὀπλίξετε ὑμᾶς αὐτούς.

Σημείωσις. Ἐντὶ τῶν μέσων αὐτοπαθῶν οὐχὶ σπανίως λαμβάνεται τὸ ἐνεργητικόν με ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν: *ἔρριψαν σφᾶς αὐτοὺς εἰς φρέατα* (= ἐρρίφθησαν εἰς) Θ.

Πολλάκις καὶ μετὰ τὸ μέσον αὐτοπαθῆ ῥήμα τίθεται ἡ ἀντίστοιχος αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ, οὕτω δὲ καθαρώτερον καὶ ἐντονώτερον δηλοῦται ἡ αὐτοπάθεια: *ἑαυτὸν ἀποκορύπτει ὁ ποιητής* (πρβλ. Νίβεται — καὶ — νίβεται μόνος τοῦ. Χτενίζεται — καὶ — χτενίζεται μόνῃ της).

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῆ ὅτι ἡ αὐτοπάθεια περιορίζεται εἰς ἓν μόνον μέρος τοῦ ὑποκειμένου, τὸ μέρος τοῦτο δηλοῦται μετὰ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ οἰκείου ὀνόματος ὡς ἀντικείμενον τοῦ μέσου ῥήματος: *ἐτίψαιτο χεῖρας*. (πρβλ. ἐπλύθηκε — καὶ — ἐπλυνε τὰ χεῖρια του).

2) **μέσα πλάγια**, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ ἐμμέσως καὶ πλαγίως. Ταῦτα πάλιν ὑποδιαροῦνται εἰς

α) **μέσα διάμεσα**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι εἰς ἑαυτὸ ἢ εἰς κάτι, τὸ ὁποῖον τοῦ ἀνήκει, *διὰ μέσου ἄλλου*· κείρομαι (= βάζω τὸν κουρέα καὶ με κουρεύει): *ὁ πατήρ τοὺς παῖδας παιδεύεται* (= ἐκπαιδεύει τοὺς παῖδας διὰ τῶν διδασκάλων).

β) **μέσα περιποιητικά** ἢ **μέσα ὠφελείας**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν, τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ ἢ

προκαλεῖ τὸ ὑποκείμενον χάριν ἑαυτοῦ, δηλαδή πρὸς χοῦσιν του ἢ πρὸς ὠφέλειάν του· *οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν* (= οἰκοδομῶ οἰκίαν μου διὰ τῶν ἰσοδομῶν), *ἄγομαι γυναῖκα* (= ἄγω εἰς τὴν οἰκίαν μου γυναῖκα, παίρνω γυναῖκα ὡς σύζυγόν μου): *Πανσοσίας τράπεζαν Περσικήν παρετίθετο* = παρετίθει ἑαυτῷ διὰ τῶν ὑπηρετῶν, διέτασσε καὶ τοῦ παρεθέτον οἱ ὑπηρεταί) Θ. πρβλ. συμβουλεύομαι τὸν ἰατρόν, δανείζομαι χρήματα, προμηθεύομαι τροφίμα).

Οὕτω περὶ μὲν τῆς πόλεως ἢ τοῦ λαοῦ λέγεται τίθεσθαι ἢ γράφεισθαι νόμους (= τιθέναι ἑαυτοῖς νόμους διὰ τῶν νομοθετῶν), περὶ δὲ τοῦ νομοθέτου λέγεται τιθέναι ἢ γράφειν νόμους: *ὁ Σόλων τοῖς Ἀθηναίοις νόμους ἔθηκεν ἢ ἔγραψεν* — *οἱ Ἀθηναῖοι νόμους ἔθεντο ἢ ἐγράψαντο*.

Σημείωσις. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως κανονικῶς εἰς τὴν νέαν, λαμβάνεται οὐχί σπανίως τὸ ἐνεργητικὸν ῥήμα ἀντὶ τοῦ μέσου πλαγίου: *Λύσανδρος τὰς ταῦς ἐπεσκεύαζε* (= ἐπεσκευάζετο, ἦτοι διὰ τῶν τεχνιτῶν ἐπεσκεύαζε) πρβλ. κτίζει σπίτι, κόβει τὰ μαλλιά του στὸ κουρείο, κλπ.).

§ 81. Μέσα ἀλληλοπαθῆ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀλληλοπάθειαν, ἦτοι μίαν κοινήν ἐνεργεῖαν δύο ἢ περισσοτέρων ὑποκειμένων, ἢ ὁποῖα μεταβαίνει ἀπὸ τὸ ἓν εἰς τὸ ἄλλο. Ταῦτα ὡς ἐκ τῆς σημασίας των λαμβάνονται κανονικῶς εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν· *φιλοῦνται, μισοῦνται* (= φιλοῦσι, μισοῦσιν ἀλλήλους): *συμβالόντες τὰς ἀσπίδας ἐώθοῦντο* (= ἐώθουν ἀλλήλους) Ξ.

Ἡ κοινὴ καὶ ἀμοιβαία ἐνεργεῖα τῶν ὑποκειμένων δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς κἀτι τι ἔκτος τοῦ ἑαυτοῦ των εὐρισκόμενον, τὸ ὁποῖον ὅμως τὰ ἐνδιαφέρει ἀπὸ κοινοῦ: *διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων* (= διένειμαν ἀλλήλους, διεμοίρυσαν ἀναμεταξύ των τὴν ἔξουσίαν) Πλ.

Σημείωσις. Ἀπὸ τῶν πληθυντικῶν μετεδόθη ἡ ἔννοια τῆς ἀλληλοπαθείας καὶ εἰς τὸν ἑνικόν· διαλεγόμεθα περὶ τίνος — διαλεγομαί τινα περὶ τίνος.

Ἄντι δὲ τοῦ μέσου ἀλληλοπαθοῦς λαμβάνεται πλεισταίκις τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντιτεκίμενον αὐτοῦ τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ἢ τὴν αὐτοπαθῆ τοῦ γ' προσώπου), ἐνίστε δὲ καὶ ῥήμα παρασύνθετον μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν: *οἱ ὑπηρεταὶ διέφθειρον ἀλλήλους* Θ. *φθονοῦντες ἑαυτοῖς μισοῦσιν ἀλλήλους* (= ἐπειδὴ φθονοῦν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον...) Ξ. *ἀλληλο-*

κτονοῦσιν (= κτείνουσιν ἀλλήλους) Ἀριστ. (πρβλ. Ὑποστηρίζονται ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον — ὑποστηρίζει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον — ἀλλήλοῦ υποστηρίζονται).

§ 82. Μέσα δυναμικὰ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι ἐντεῖνον τὰς δυνάμεις του, ἢτοι καταβάλλον πάσας τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις του: **λύομαι αἰχμάλωτον** (= ἐνεργῶν πλησίον τῶν αἰχμαλωτισάντων καὶ καταβάλλων λύτρα ἐλευθερῶ τὸν αἰχμάλωτον). **παρέχομαι τοῖς συμμαχοῖς ναῦς** (= παρέχω εἰς τοὺς συμμαχοὺς πλοῖα, διὰ τὴν ναυπήγησιν τῶν ὁποίων ἐγὼ ἐφρόντισα καὶ ἐδαπάνησα).

Οὔτω: πολιτεύω (= εἶμαι πολίτης) — **πολιτεύομαι** (= ἐνεργῶ ὡς πολίτης, μετέχω τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας)· **πρεσβεύω** (= εἶμαι πρεσβευτῆς) — **πρεσβεύομαι** (= διαπραγματεύομαι διὰ πρεσβευτῶν ἢ ἐνεργῶ ὡς πρεσβευτῆς)· (πρβλ. **Αὐτὸς φορῶνεται ὅλα τὰ βάρη τῆς οἰκογενείας· βάλθηκε νὰ με καταστρέψῃ**). Συνηθέστατον δὲ μέσον δυναμικὸν ῥήμα εἶναι τὸ **ποιοῦμαι** εἰς φράσεις, οἷα **ποιοῦμαι πόλεμον, συμμαχίαν, εἰρήνην κτλ. ἢ ποιοῦμαί τινα φίλον, σύμμαχον, πολέμιον κτλ.**

Τὰ μέσα δυναμικὰ ῥήματα εἶναι συνηθέστατα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, σπανίως δὲ εἰς αὐτὴν λαμβάνεται ἄνευ προφανοῦς διαφορᾶς τὸ ἐνεργητικὸν ἀντὶ τοῦ μέσου δυναμικοῦ ῥήματος (ὅπως π.χ. **σκοπῶ καὶ σκοποῦμαι, στρατοπεδεύω καὶ στρατοπεδεύομαι**). Ἄλλὰ **ἄρχω λόγον** = λαμβάνω τὸν λόγον πρῶτος, **ὄμιλῶ πρῶτος** — **ἄρχομαι τοῦ λόγου** = ἀρχίζω τὸν λόγον μου· ἀντίθετον **παύομαι τοῦ λόγου**· (πρβλ. **ἐπειδὴ πρεσβύτερός εἰμι τοῦ Κύρου εἰκὸς ἄρχειν με λόγου** = νὰ ὀμιλήσω ἐγὼ πρῶτος — **τοῦ λόγου Κύρος ἤρχετο ὧδε** = ἤρχισε νὰ ὀμιλῇ ὡς ἐξῆς) Ξ.

μισθῶ τι = δίδω κάτι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω κάτι εἰς ἄλλον — **μισθοῦμαί τι** = λαμβάνω κάτι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω κάτι ἀπὸ ἄλλον πρὸς ἰδίαν μου χρῆσιν· **ποιῶ τινα δοῦλον** = καθιστῶ τινα δοῦλον, γίνομαι αἷτιος νὰ γίνῃ κάποιος δοῦλος ἄλλου — **ποιοῦμαί τινα δοῦλον** = καθιστῶ κάποιον δοῦλον μου, ὑποδουλῶν κάποιον (εἰς τὸν ἑαυτὸν μου).

Σημεῖοις. Τὰ ὄρια τῆς ἰδιαίτης σημασίας ἐνὸς ἐκάστου μέσου ῥήματος δὲν δύνανται πάντοτε νὰ διαγράφονται ἀκριβῶς, καὶ τὸ αὐτὸ μέσον ῥήμα δύναται ὄχι μόνον εἰς διαφόρους φράσεις νὰ ἔχῃ διάφορον σημασίαν καὶ νὰ ἀνήκῃ εἰς διαφόρους τάξεις τῶν μέσων ῥημάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς μίαν

καὶ τὴν αὐτὴν φράσιν νὰ συνδυάζῃ τὰς σημασίας δύο τάξεων· πρβλ. παρασκευάζομαι εἰς πόλεμον (μέσον αὐτοπαθές = παρασκευάζω ἐμαυτόν, ἐτοιμάζομαι) — παρασκευάζομαι ναυτικόν (μέσον δυναμικόν = ἐτοιμάζω ναυτικόν προμηθευόμενος ξυλείαν, εὐρίσκων ναυπηγούς, δαπανῶν κλπ.)· οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν (μέσον διάμεσον = οἰκοδομῶ οἰκίαν διὰ τῶν οἰκοδόμων, ἀλλὰ καὶ μέσον δυναμικόν = οἰκοδομῶ οἰκίαν προμηθευόμενος τὸ ἀναγκαῖον ὑλικόν, δαπανῶν, ἐπιβλέπων κλπ.).

Ἄριστος δὲ μέσον ῥήματος, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται καὶ ὡς εὐθύ καιὸς πλάγιον, ὅταν μὲν τὸ ῥῆμα τοῦτο εἶναι μέσον εὐθύ, εἶναι ὁ παθητικός, ὅταν δὲ εἶναι μέσον πλάγιον, ὁ μέσος· πρβλ. σφάζομαι ἐκ τοῦ κινδύνου, ἐσώθη ἐκ τοῦ κινδύνου (= ἔσωσα τὸν ἑαυτόν μου) — σφάζομαι τὴν οὐσίαν, ἐσωσάμην τὴν οὐσίαν (= ἔσωσα τὴν περιουσίαν μου).

Ἄλλὰ μερικῶν μέσων ῥημάτων ὁ μέσος καὶ ὁ παθητικός ἀόριστος ἔχουν τὴν αὐτὴν σημασίαν, ὡς ἀνηγαγόμεν ἢ ἀνήχθη ἐκ τοῦ πέλαγος, ὡπλισάμην ἢ ὡπλίσθη. Ἄλλων δὲ μέσων ῥημάτων ὁ παθητικός ἀόριστος λαμβάνεται ὡς μέσος, ὡς ἠθροίσθη, ἀπηλλάγη, ἐπεραιώθη κλπ. (Ἡ τελευταία αὕτη χρῆσις σὺν τῷ χρόνῳ ἀπέδωκε καὶ οὕτω νῦν ὁ παθητικός ἀόριστος εἶναι καὶ μέσος· ἐλούσθη, ἐξυρίσθη, ἐξηπλώθη, ἐδανείσθη κλπ.).

γ) Τὰ παθητικά ῥήματα.

§ 83. Τὰ παθητικά ῥήματα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει κατὰ τι ἀπὸ ἄλλου.

Ὡς πρὸς τὸν τύπον τὰ παθητικά ῥήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, συμπύπτουν μὲ τὰ μέσα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα (ἰδίως ἀπὸ τὰ μέσα διάμεσα, § 80, 2, α') καὶ προέρχονται· (πρβλ. π.χ. τὸ ἀρχαῖον κείρομαι καὶ τὸ σημερινὸν ξυρίζομαι στὸ κουρέϊο = ἀναθέτω εἰς τὸν κουρέα καὶ μὲ ξυρίζει — ἀνέχομαι νὰ μὲ ξυρίξῃ ὁ κουρέυς — ξυρίζομαι ἀπὸ τὸν κουρέα).

§ 84. Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου προέρχεται τὸ πάθος τοῦ ὑποκειμένου τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, λέγεται **ποιητικὸν αἶτιον**. Ἐκφέρεται δὲ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου

1) μὲ τὴν πρόθεσιν ὑπὸ καὶ γενικὴν ἢ σπανιώτερον μὲ τὴν ἀπό, ἐκ, παρά, πρὸς καὶ γενικὴν: *διδάσκεισθαι ἐθέλω ὑπὸ χρησίων μόνον* Πλ. *ἐπράχθη οὐδὲν ἀπὸ τῶν τυράννων ἔργον ἀξιόλογον* Θ. *ἐκ Φοίβου* δαμείς (= ὑπὸ τοῦ Φ.) Σοφ. *τὰ παρὰ τῶν θεῶν* σημαίνόμενα Ξ. *Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων* καλὸς τε κἀγαθὸς ἐπινομάζετο Ξ.

2) με δοτικήν προσωπικήν, τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου: *ταῦτα Θεμιστογένει γέγραπται* (= ὑπὸ τοῦ Θ. Βλ. § 71, 5).

§ 85. Παθητικὰ ῥήματα κανονικῶς σχηματίζονται ἀπὸ τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ῥήματα, κυρίως μὲν τὰ συντασσόμενα μὲ αἰτιατικὴν ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου (§ 65, 1), σπανίως δὲ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἢ ἀπὸ τὰ ἀμετάβατα.

Κατὰ δὲ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεργητικοῦ, τὸ δὲ ὑποκείμενον τούτου μετατρέπεται εἰς προσδιορισμὸν τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου τοῦ παθητικοῦ: (*οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας*) — *οἱ Πέρσαι ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. (βασιλεῖς ἄρχουσι τῶν Περσῶν) — Πέρσαι ἄρχονται ὑπὸ βασιλέων. (τοῖς παλαιοῖς ἀλλόφρονι μᾶλλον ἐπεβούλεον) — οἱ παλαιοὶ ὑπ' ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο Θ.*

§ 86. Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων (§ 72 κ. ἔ.) κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν, εἴαν μὲν τὸ δίπτωτον ῥήμα εἶναι ἐκ τῶν συντασσομένων μὲ δύο αἰτιατικὰς καὶ τούτων ἢ μία εἶναι κατηγορούμενον τῆς ἄλλης (§ 73), τότε ἀμφότεραι αἰ αἰτιατικαὶ αὐταὶ γίνονται ὀνομαστικά, ἢ μὲν μία ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἢ δὲ ἄλλη κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου (*Ἰσχύμαχος πάντες καλὸν τε κάγαθὸν ἐπωνόμαζον*) — *Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων καλὸς τε κάγαθὸς ἐπωνομάζετο Ξ.*

Εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν μόνον ἢ μία πτῶσις, ἢ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου (κανονικῶς αἰτιατικῆ) τρέπεται εἰς ὀνομαστικὴν γινομένη ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἢ δὲ ἄλλη, ἢ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου (αἰτιατικῆ ἢ γενικῆ ἢ δοτικῆ), παραμένει: (*ὁ διδάσκαλος διδάσκει τὸν νεανίαν τὴν στρατηγίαν*) — *ὁ νεανίας διδάσκειται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου τὴν στρατηγίαν (οἱ Ἕλληνες ἐπίμπλασαν τὰς διφθέρας χόρτου κούφου)* — *αἱ διφθέραι ἐπίμπλαντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χόρτου κούφου. (τὰς πόλεις ταύτας βασιλεὺς Παρυσάτιδι ἐδεδώκει)* — *αἱ πόλεις αὐταὶ ὑπὸ βασιλείως Παρυσάτιδι δεδομένα ἦσαν Ξ.*

Σ η μ ε ῖ ο σ ι ς. Παθητικὸν ῥήμα σχηματίζεται ἐνίοτε καὶ ἀπὸ ἐνεργητικόν, τὸ ὅποσον ἔχει σύστοιχον ἀντικείμενον: (*κινδυνεύομεν μέγαν κίνδυνον*) — *οὐκ ἐν τῷ Καρὶ ἡμῖν ὁ κίνδυνος κινδυνεύεται Πλ.*

Ἐπὶ δὲ τῶν διπτῶτων ῥημάτων ἀποκόπτω, ἀποτέμνω, ἐκκόπτω

(τινός τι) καὶ ἐπιτάσσω, ἐπιτρέπω (τινί τι), κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὸν ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται οὐχὶ τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον, ἀλλὰ τὸ κατὰ γενικήν ἢ δοτικήν: (*οἱ βάρβαροι ἀπένεμον τῶν στρατηγῶν τὰς κεφαλὰς*) — *οἱ στρατηγοὶ ἀπειμῆθησαν τὰς κεφαλὰς* Ξ. (*ἐπίτροπον τοῖς ἑννέα ἄρχουσι τὴν φυλακὴν*) — *οἱ ἑννέα ἄρχοντες ἐπιτροπαμένοντες ἦσαν τὴν φυλακὴν*.

§ 87. 1) Μερικῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων ὡς παθητικὸν χρησιμοποιεῖται ἄλλο ῥῆμα ἐνεργητικὸν ἀμετάβητον·

ἀποκτείνω τινά — ἀποθνήσκω (= φονεύομαι) ὑπὸ τινος.

διώκω τινά — φεύγω (= καταδιώκομαι) ὑπὸ τινος.

ἐκβάλλω (= ἐξορίζω) τινά — ἐκπίπτω (= ἐξορίζομαι) ὑπὸ τινος.

εὐλόγω (= ἐπαινῶ) τινα — εὐλόγῶ (= ἐπαινούμαι) ὑπὸ τινος.

εὐποιῶ (= εὐεργετῶ) τινα — (εὐπάσχω) (= εὐεργετοῦμαι) ὑπὸ τινος.

Σημεῖοσις. Τοῦ ῥ. αἰρῶ (= συλλαμβάνω, κυριεύω) παθητικὸν εἶναι τὸ ἀλίσκομαι (= συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι). Τοῦ δὲ μέσου αἰροῦμαι (= ἐκλέγω τινά) παθητικὸν εἶναι πάλιν τὸ αἰροῦμαι (= ἐκλέγομαι) ὑπὸ τινος: *Ἀθηναῖοι αἰροῦνται Μιλτιάδην στρατηγόν* — *Μιλτιάδης αἰρεῖται* ἢ *Ἀθηναῖοι στρατηγός*.

2) Πολλῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων τὸ παθητικὸν σχηματίζεται καὶ διὰ περιφράσεως, ἢ ὁποῖα ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ῥῆμα γίγνομαι, τυγχάνω, λαμβάνω, ἔχω, κ.τ.τ. καὶ ἔν συνώνυμον πρὸς τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν.

μισῶ τινα — (μισοῦμαι καὶ) μισητὸς γίγνομαι ἢ μισσος ἔχω πρὸς τινος.

θεραπεύω τινά — (θεραπεύομαι καὶ) θεραπείας τυγχάνω ὑπὸ τινος.

ζημιῶ τινα — (ζημιόυμαι καὶ) ζημίαν λαμβάνω παρὰ τινος.

Διὰ τοιαύτης δὲ περιφράσεως σχηματίζεται κανονικῶς τὸ παθητικὸν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἐνεργητικῆς διαθέσεως·

αἰδοῦμαι (= ἐντρέπομαι) τινα — αἰδοῦς τυγχάνω ὑπὸ τινος.

αἰτιῶμαι (= κατηγορῶ) τινα — αἰτίαν ἔχω ἢ αἰτίαν λαμβάνω ὑπὸ τινος.

(Πρβλ. ἐπιθυμῶ — γίνομαι ἐπιθυμητός. συγχωρῶ — λαβαίνω

συγγώρσει. **παρηγορῶ** — ἔχω παρηγοριά. **περιποιούμαι** — εὐρίσκω περιποίησι).

Σημείωσις. Τοῦ δίκην λαμβάνω παρά τινος (= τιμωρῶ τινά) παθητικὸν εἶναι τὸ δίκην δίδωμί τινι (= τιμωροῦμαι ὑπό τινος): *οἱ τοὺς νόμους παραβαίνοντες δίκην δίδασιν* (= τιμωροῦνται).

δ) Οὐδέτερα ῥήματα.

§ 88. Οὐδέτερα ῥήματα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλ' ὅτι ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν (οὐδετέραν): ζῶ, ὑγιαίνω, νοσῶ, σωφρονῶ, εὐδαιμονῶ κτλ.

Σημείωσις. Τὰ οὐδέτερα ῥήματα εἶναι κυρίως ἐνεργητικὰ ἀμετάβητα ῥήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

ΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

§ 89. Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ καλοῦνται οἱ ἰδιαιτέροι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος (ἢ καὶ ἄλλων ὄρων τῆς προτάσεως), διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦνται αἱ διάφοροι ἐπιρρηματικαὶ σχέσεις, ἧτοι ἡ σχέση τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τοῦ ὄργάνου, τοῦ τρόπου, τοῦ αἰτίου, τοῦ ποσοῦ, τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς.

Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ ἐκφέρονται

1) δι' ἐπιρρήματος· ἐνταῦθα, ἐκεῖ, χθές, σήμερον, οὕτω, ἄλλως κτλ. (**Καθαρῶς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί**).

2) διὰ τινος ὀνόματος πλαγίας πτώσεως ἢ δι' ἐμπροθέτου τινός: *ἐκείνης τῆς νυκτός οὐδεὶς ἐκοιμήθη* Ξ. *οἱ πολέμοι ἐγρηγόρουν καὶ ἔκασον πρὸς πολλὰ διὰ νυκτός*: (πρὸβλ. ἔβρεξε τὰ μεσάνυχτα—ἔβρεξε κατὰ τὰ μεσάνυχτα) (Ὡς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί).

1. Αἱ πλάγιοι πτώσεις ἐπιρρηματικῶς.

§ 90. α) Ἡ αἰτιατικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) τὴν διεύθυνσιν ἢ τὸ τέρμα μιᾶς κινήσεως· (ποῦ; ἕως ποῦ;)

Ἡ τοιαύτη χοῆσις τῆς αιτιατικῆς εἶναι μόνον ποιητική: *κρίση δ' οὐρανὸν ἴκε* (= εἰς τὸν οὐρανόν, ἕως τὸν οὐρανόν). ἀνέβη *μέγαν οὐρανὸν Οὐλύμπόν τε* (πρβλ. πάω σπί τι, πάω σχολεῖο).

2) ἔκτασιν τοπικῶς ἢ χρονικῶς (πόσον); ἀπέχει ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν *σταδίους ἑβδομήκοντα* Θ. αἱ σπονδαὶ *ἐνιαυτὸν* ἔσονται (= ἐπὶ ἓν ἔτος) Θ. (πρβλ. ἀπέχει δέκα πόντους. θὰ μείνη ἔκει λίγους μῆνας).

Σημείωσις. Τῆς αιτιατικῆς ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν, γίνεται χοῆσις μετὰ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας οὗτος (οὗτοσί), πρὸς δήλωσιν τοῦ χρόνου, ὁ ὅποιος ἔχει παρέλθει, ἀφότου ἔχει γίνει κάτι τι. *Πρωτογῶρας ἐπιδεδήμεκε τρίτην ἡδὴ ἡμέραν* (= ἐδῶ καὶ τρεῖς ἡμέρας) Πλ. ἀπηγγέθη Φίλιππος *τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τουτὶ Ἡρατῶν τεῖχος πολιορκῶν* (= ἐδῶ καὶ τρία ἢ τέσσερα ἔτη) Δημ.

3) αἰτίαν ἢ σκοπὸν (γιατί; πρὸς τί). Μετὰ τοιαύτην σημασίαν λαμβάνεται ἡ αιτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου ἀντωνυμίας ἐρωτηματικῆς ἢ δεικτικῆς ἢ ἀναφορικῆς: *τί τηρικὰδε ἀγῖξαι, ὦ Κρίτων*; (= γιατί ἔχεις ἔλθει; πρβλ. τί γελᾶτε;) Πλ. *ταῦτα δὴ ὑπαισχυνόμεθα τούτους τοὺς νεανίσκους* (= διὰ ταῦτα) Πλ. ἠρωτῶντο *δ,τι ἤκοιεν* (= γὰ ποῖόν σκοπὸν) Ξ.

4) τὸ κατὰ τι, ἢτοι ἀναφορὰν (σὲ τί; ὡς πρὸς τί); *πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεὺς* "Ομ. ὁ ἐπίσταται ἕκαστος, *τοῦτο καὶ σοφός ἐστι* (= ὡς πρὸς τοῦτο) Ξ. (πρβλ. τί φταῖω ἐγώ;).

§ 91. β) Ἡ καθαρὰ γενικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) περιοχὴν τόπου τινός, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἢ διὰ τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι (ποῦ; ἀπὸ ποῦ;) Ἡ τοιαύτη χοῆσις τῆς γενικῆς εἶναι μόνον ποιητική: *ποῦ Μενέλαος ἔην; ἢ οὐκ Ἄργεος ἦεν Ἀχαιοῦ;* (= ἐντὸς τοῦ Ἄργους, ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος). Ἴπλος εἰωθὼς *λούεσθαι εὐρρεῖος ποταμοῖο* (= ἐντὸς καλλιρροῦ ποταμοῦ). *ἔρχονται πεδίοιο μαησόμενοι* (= διὰ τῆς πεδιάδος) "Ομ. (πρβλ. ὁ Κωνσταντῖνος ἔρχεται τοῦ κάμπου καβαλλάρης).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς γενικῆς τοπικῶς λαμβανομένης βλ. § 28,5.

2) διάστημα χρόνου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι (πότε; τί καιρό;). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ γενικὴ ὀνομάτων, τὰ

ὁποῖα δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν: οὐ *τῆς ἐπιούσης ἡμέρας ἦξει τὸ πλοῖον, ἀλλὰ τῆς ἐτέρας* (= ἐντὸς τῆς ἐρχομένης ἡμέρας κλπ.). Πλ. *Ἰστρος ἴσος ἀεὶ ὄρει καὶ θέρους καὶ χειμῶνος* (= καὶ ἐν καιρῷ θέρους. .) Ἡρόδ. *οὐδείς μὲ πω ἠρώτηκε καινὸν οὐδὲν πολλῶν ἐτῶν* (= ἐντὸς πολλῶν ἐτῶν, πολλὰ χρόνια τώρα) Πλ. (πρὸβλ. νὰ ζήσης! καὶ τοῦ χρόνου!).

3) αἰτίαν (γιατί;): *τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων* ὁργίζεται (= διὰ τὰ ἴδια ἀδικήματα· (πρὸβλ. πεθαίνει τῆς πείνας· πρὸβλ. § 74, 5).

Σημείωσις. Βλ. § 37, 1 β'.

4) πόσον (πόσον;): *πόσου διδάσκει Εὐῆρος; πέντε μῶν* (= πόσα παίρνει γιὰ τὴ διδασκαλίαν του;) Πλ. (πρὸβλ. § 74, 4).

§ 92. γ) Ἡ δοτικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

I. ἢ τοπικὴ δοτικὴ (§ 28, 7)

1) τὸν τόπον ἐπὶ στάσεως (ποῦ; σὲ ποιό μέρος;).

Ἡ τοιαύτη χοῆσις τῆς δοτικῆς εἶναι κυρίως ποιητικὴ: Ζεῦ, *αἰθέρι ναίων* (= ἐν τῷ αἰθέρι), *τόξα ὤμοισιν εἶχεν* (= ἐπὶ τῶν ὤμων) Ὀμ.

Εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς, εὐχρηστοὶ οὕτως εἶναι μόνον αἱ δοτικαὶ τῆδε (= ἐδῶ), ταύτη (αὐτοῦ), ἐκεῖνη (= ἐκεῖ), ἄλλη (= ἄλλου), ἧ (= οἴου) καὶ ἡ δοτικὴ τοπικῶν ὀνομάτων, ἴδια δὲ ὀνομάτων δήμων τῆς Ἀττικῆς, ὡς Πανάκτω, Βραυρῶνι, Ἐλευσίνι, Ῥαμνοῦντι κλπ.: *στήλας στήσαι Ὀλυμπίασι καὶ Πυθοῖ καὶ Ἰσθμοῖ καὶ Ἀθήναις, ἐν πόλει* (= καὶ ἐν Ἀθήναις, ἐν τῇ ἀκροπόλει) Θ. *τὰ τροπαια τὰ τε Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς* Πλ. *ἐνίκησε Ἰσθμοῖ καὶ Νεμέῃ* (= ἐν Νεμέῃ) Λυσ.

2) χρόνον ὀρισμένον, κατὰ τὸν ὁποῖον συμβαίνει κάτι τι (ποιὰ ἡμέρα; ποιὸν μῆνα; κλπ.). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ δοτικὴ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν χρόνον, καὶ ὀνομάτων ἐορτῶν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, τῆδε τῇ νυκτί, τῷ ἐπιόντι μηνί, τῷ ἐπιόντι ἔτει κλπ. — Παναθηναίαις, Διονυσίαις, Ἀπατουρίαις, Θεοδοφορίαις κλπ. (= στὴν ἐορτὴ τῶν Παναθηναίων κλπ.): *ἐγὼ καταστάς χορηγὸς τραγωδοῖς ἀνήλωσα τριάκοντα μνᾶς καὶ τρίτῳ μηνί, Θαργηλίοις, νικῆσας ἀνδροικῶ χορῶ δισχιλίας δραχμᾶς* (= τὸν τρίτον μῆνα, στὴν ἐορτὴ τῶν Θαργηλίων) Λυσ. *λίχας ταῖς γυμνοπαιδαῖς τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαίμονι ξένους ἐδείπνυζε* (= στὴν ἐορτὴ τῶν γυμνοπαιδῶν) Ξ.

11. ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ (§ 28, 8)

1) τὸ ὄργανον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐκτελεῖται κάτι τι: Ἴπποκράτης τὴν θύραν *τῇ βακτηρίᾳ* ἔκρουε (= μὲ τὴν βακτηρίαν) Πλ. *τοῖς ὀφθαλμοῖς* ὀρώμεν. οὐδεὶς ἔπαινον *ἡδοναῖς* ἐκτίσαστο (= μὲ ἡδονάς).

2) συνοδείαν, ἥτοι τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ὑποκείμενον κατὰ τὴν πράξιν: Ἀλκιβιάδης κατέπλευσεν εἰς Πάρον *ναυσὶν εἴκοσιν* (= μὲ εἴκοσι πλοῖα) Ξ.

Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ καὶ εἰς φράσεις, οἷα π. χ. μίαν ναῦν λαμβάνουσιν *αὐτοῖς ἀνδράσιν* (= μαζὶ μὲ τοὺς ἄνδρας, μαζὶ μὲ τὸ πλήρωμά της) Θ.

3) τρόπον: *δρόμῳ* ἔντο εἰς τοὺς βαρβάρους Ἡρόδ. (πρὸβλ. ἦρθε τ ρ έ χ ο ν τ α ς).

Τοιαύτη δοτικὴ ὑπάρχει εἰς τὰς λέξεις ἢ φράσεις τῆδε, ταύτη (= ἔτσι), τῆδε ἢ τούτῳ τῷ τρόπῳ, οὐδενὶ τρόπῳ, σιγῇ, σιωπῇ, κραυγῇ, βίᾳ, σπουδῇ, παντὶ σθένει, πάσῃ τέχνῃ κλπ.

4) αἰτίαν: *λιμῶ* ἀπέθανον (= ἔνεκα πείνης, ἀπὸ πείναν) Πλ. καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἠχθόμεθα *τοῖς γεγενημένοις* (= διὰ τὰ γεγενημένα) Ξ.

5) ποσόν, ἥτοι μέτρον ἢ διαφοράν: *πολλῶ* μείζον ἔστι (= κατὰ πολὺ). Ἐπύαξα προτέρα Κύρου *πέντε ἡμέραις* εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο Ξ.

Σ η μ ε ἰ ὠ σ ἰ ς. Βλ. καὶ § 71.

2. Τὰ ἐπιρρήματα.

§ 93. Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων

1) πλείστα εἶναι κυρίως πλάγια πτώσεις ὀνομάτων, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπιρρηματικῶς: πρὸβλ. *δωρεάν, μακράν, χάριν, τὴν ταχίστην* (= τάχιστα)—*αὐτοῦ, οὐδαμοῦ—κύκλῳ, ταύτῃ, ἄλλῃ* (= ἄλλαχού) κλπ. (Βλ. § 90 κ. ἑ.).

2) πολλὰ λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν διάφορον τῆς ἀρχικῆς. Οὕτω π. χ.

α) τὸ *ἄλλως* (= ἄλλοιῶς) λαμβάνεται καὶ μὲ τὴν σημασίαν (τοῦ *ἐκ τ ο ῦ τ ο ῦ ἢ ἔ ν γ έ ν ε ἰ ἢ ἄ π λ ῶ ς*: συγγενεῖς καὶ *ἄλλως* *εὔμενεῖς* Πλ.

Ἡ δὲ φράσις *ἄλλως τε καὶ* ἢ σπανιότερον *ἄλλωστε* σημαίνει *καὶ ἰ μ ἄ λ ἰ ς τ α*: πάντων ἀποστερεῖσθαι λυπηρόν ἐστι, *ἄλλως τε κἂν* ὑπ' ἐχθροῦ τῷ τοῦτο συμβαίη Δημ.

β) τὸ ἔτι (= ἀκόμη) εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ ἐρωτηματικὰς, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μὲ ἀρνητικὰς, σημαίνει πλέον, πιά: *τίς αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται*; (= τίς πλέον... οὐδεὶς πλέον) Ξ.

Σημείωσις. Τὸ ὄχι ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λέγεται οὕτω: *οὐπω καιρός* (ἔστι = δὲν εἶναι ἀκόμη καιρός). *οὐκέτι καιρός* (= δὲν εἶναι πιά καιρός).

γ) τὸ μάλιστα (= πάρα πολύ, πρὸ πάντων) μὲ ἀριθμητικὰ σημαίνει περιπόν: Ἡράκλεια ἀπέχει Θερμοπυλῶν σταδίους *μάλιστα* τεσσαράκοντα. (πρβλ. ἔξώδενσε τὸ πολὺ πολὺ ἑκατὸ δραχμές).

δ) τὸ πολλάκις (= πολλὰς φορὰς) κατόπιν τοῦ εἰ (ἐάν), ἵνα μὴ, μὴ, σημαίνει τυχόν, ἴσως: *εἰ ἄρα πολλάκις* μὴ προσεσχέκατε τῷ τοιούτῳ Πλ.

ε) τὸ ποτέ (= μιὰ φορὰ, κάποτε), ὅταν εὐρίσκεται κατόπιν ἐρωτηματικῆς λέξεως, σημαίνει ἄρα γ.ε, τάχα, σάν: Πολλάκις ἐθαύμασα *τίσι ποτέ* λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναίους (= μὲ ποιούς ἄραγε λόγους) Ξ. *τί ποί'* ἐστὶ τοῦτο (= σάν τί) Πλ. Βλ. § 49, 1.

ς) τὸ τάχιστα (= πολὺ ταχέως) κατόπιν χρονικῶν συνδέσμων (ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ὡς κλπ.) σημαίνει ἀμέσως, εὐθύς: οἱ τριάκοντα ἠρέθησαν, *ἐπεὶ τάχιστα* τὰ μακρὰ τεῖχη καθηρέθη (= εὐθύς ὡς) Ξ.

ζ) τὸ ἐπίρρημα ὡς, ἀρχῆθεν δεικτικόν (= οὕτω, ἔτσι) ἢ ἀναφορικόν (= ὅπως), 1) μὲ ὑπερθετικά ἐπίθετα ἢ ἐπιρρήματα σημαίνει ὅσον τὸ δυνατόν: *ὡς* πλεῖστος (= ὅσον τὸ δυνατόν πλεῖστος). *ὡς* τάχιστα (= ὅσον τὸ δυνατόν τάχιστα), 2) εἰς ἀναφωνήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζον τὸν θαυμασμόν, σημαίνει πόσον, τί: *ὡς* καλὸς μοι ὁ πάππος! (= πόσον ὠραῖος! τί ὠραῖος!) Ξ.

Σημείωσις α'. Τὴν ἀρχικὴν τοῦ δεικτικῆν σημασίαν (μὲ τὴν ὁποίαν ἀπαντᾷ συχνότατα παρ' Ὀμήρω) διετήρησε τὸ ὡς (ἢ ὡς ἢ ὦς) εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον εἰς τὰς φράσεις καὶ ὡς (= καὶ ἔτσι), οὐδ' ὦς (= οὐδέ ἔτσι, μόνον τοῦτο δέν): *οὐδ' ὡς* ὠργίζετο Ξ.

Σημείωσις β'. Πολλὰ καὶ ποικίλα εἶναι αἱ σημασίαι καὶ αἱ συντακτικαὶ χρήσεις τοῦ μορίου ὡς. Εἶναι δὲ τοῦτο ὄχι μόνον ἐπίρρημα, ἀλλὰ καὶ σύνδεσμος εἰδικὸς (= ὅτι, πῶς), ἢ χρονικὸς (= ὅτε, ἀφοῦ) ἢ αἰτιολογικὸς (= διότι) ἢ τελικὸς (= ἵνα) ἢ συμπερασματικὸς (= ὥστε), καὶ πρόθεσις (καταχρηστική), ὅποτε συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν προσώπου καὶ σημαίνει πρὸς ἢ μὲ ἀριθμητικὸν καὶ σημαίνει περίπου, ἴσαμετ: *κίλευσον ἔλθειν ὡς ἐμὲ τὸν Ἐρμογόην Ξ. ὁπλίτας εἶχεν ὡς πεντακοσίους Ξ.*

Σημείωσις γ'. Βλ. καὶ § 37, 1 β'.

3. Αἱ προθέσεις (1).

§ 94. α') Αἱ κύριαι προθέσεις ἦσαν ἀρχῆθεν ἐπιρρηματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοπικά (πρβλ. σύνθετα ῥήματα ἀνατείνω = τείνω ἄνω, κατατίθημι = τίθημι κάτω, περιρρέω = ῥέω περίρι κλπ.). Ὡς ἐπιρρηματα δὲ κατ' ἑαυτὰς χρησιμοποιοῦνται πλειστάκις αἱ προθέσεις ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου: μέλανες δ' ἀνὰ βότρυες ἦσαν (= ἐπάνω). ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαίνων (= ἔξω δὲ) Ὀμ.

Εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον διετερηθῆ με ἐπιρρηματικὴν σημασίαν μόνον ἢ πρόθεσις πρὸς εἰς τὰς φράσεις πρὸς δέ, καὶ πρὸς, πρὸς δὲ καὶ (= προσέτι δέ): ἀσύμφορον, πρὸς δὲ καὶ οὐ δίκαιον Πλ. (πρβλ. ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ τὸ μεσημέρι — πῆγαινε καὶ ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ = κατόπι).

Ἐγίνετο δὲ κατ' ἀρχὰς χρῆσις τῶν προθέσεων (ὡς ἐπιρρημάτων) πλησίον τινὸς ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων, κυρίως ἵνα δι' αὐτῶν καθίσταται σαφεστέρα ἢ ἰδιαιτέρα σημασία τῆς πλαγίας πτώσεως λαμβανομένης ἐπιρρηματικῶς (§ 90 κ. ἐ.) πρβλ. νέοι ἔχον πεμπόβολα χερσὶν (Ὀμ., Α 463) — στέμματα ἔχον ἐν χερσὶν (Α 373). κρίση οὐρανὸν ἱκεν (Α 317) — Ὀδυσσεὺς εἰς Χρυσήν ἵκανε (Α 430).

Ἡ ἀρχικὴ ἐπιρρηματικὴ σημασία τῶν κυρίων προθέσεων καταφαίνεται

1) ἐκ τοῦ ὅτι ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ τοῦ Ἡροδότου τινὲς ἐξ αὐτῶν χρησιμοποιοῦνται ἀντὶ ῥήματος, μετὸν τόνον μάλιστα ἀναβιβασμένον ἐπὶ τῆς παραλήγουσης, ὅταν εἶναι δυσύλλαβοι, συμφώνως πρὸς τὸν ἀρχικόν των τονισμόν ὡς ἐπιρρημάτων: πάρα πολλὰ ἐκάστω (= πάρεστι). οὐ γάρ τις μετὰ τοῖος ἀνήρ, οἶος Ὀδυσσεὺς (= μέτεστι, ὑπάρχει μεταξύ). οὐ οἱ ἐνι⁽²⁾ φρένες (= οὐκ αὐτῷ ἔνεισι φρένες) Ὀμ. ἀνα ἐξ ἰδοάνων (= ἀνάστηθι) Σοφ.

2) ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὀμηρον, τοὺς ἄλλους ποιητὰς καὶ τὸν Ἡρόδοτον παρεμβάλλεται πολλακίς μεταξύ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ ῥή-

1. Αἱ προθέσεις, ὡς γνωστόν, εἶναι κύριαι καὶ καταχρηστικαί.

2. Ἐκ τοῦ ἔνι, ἀρχικοῦ πληρεστέρου τύπου τῆς προθέσεως ἐν (= ἐντός), προήλθε τὸ νεοελληνικόν (ἔναι) εἶναι πρβλ. οὐκ ἐνι Ἰουδαίος οὐδὲ Ἑλλήν κτλ. καὶ § 52, 1 Σημ. γ'.

ματος μία ἢ περισσότεροι λέξεις (*ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον*) ἢ τίθεται ἢ πρόθεσις καὶ κατόπιν τοῦ ῥήματος ἢ τοῦ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει: *νύμφη δὲ τίθει πάρα πᾶσαν ἐδωδῆν* (= παρτίθει, ἔθετε πλησίον, παρθέτε). *Ἰθάκην κατά* (= κατὰ τὴν Ἰθάκην) Ὀμ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς α'. Ὁ χωρισμὸς τῆς προθέσεως ἀπὸ τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται (*ἐκ δ' ἄγαγε* — ἐξήγαγε δέ. *κατ' ἄρ' ἔζετο* — καθέζετο ἄρα), ὠνομάσθη *τμῆσις*, διότι ἐσφαλμένως ἐνομίσθη ὅτι κανονικῶς ἀρχῆθεν πρόθεσις καὶ ῥῆμα ἦσαν ἠνωμένα καὶ κατόπιν ἐχωρίσθησαν.

Ὅμοίως ἢ ἐπίταξις τῆς προθέσεως μετὰ τὸ ῥῆμα ἢ τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται καὶ ὁ ἀναβιβασμὸς καὶ τὸν τόνον ἐπὶ τὸν δισυλλάβων προθέσεων, ὠνομάσθη *ἀναστροφὴ* (τῆς προθέσεως), διότι ἐσφαλμένως πάλιν ἐνομίσθη ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς ληγούσης τονισμὸς ἦτο ὁ ἀρχῆθεν κανονικός.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται μὲ ἀναστροφὴν μόνον ἡ πρόθεσις *περὶ*: *ἄρτι ἐγένετο ἀνδρείας πέρι οὐδὲν εἰδώς* (= περὶ ἀνδρείας) Πλ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται, τίθενται ἐνίοτε εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς καὶ αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις *ἐνεκα* καὶ *ἄνευ*: *τοῖτον ἐνεκα, ὡν ἄνευ*.

§ 95. Ἡ ἔξασθένησις τῆς ἀρχικῆς ἐπιρρηματικῆς σημασίας τῶν προθέσεων καὶ ἡ μετατροπὴ των ἀπὸ ἐπιρρήματα (ἦτοι ἀπὸ αὐτοτελεῖς λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν τοπικῶς τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως) εἰς προθέσεις (ἦτοι εἰς ἀπλᾶ μόρια, τὰ ὁποῖα προτάσσονται πρὸ τῶν πλαγίων πτώσεων καὶ ὁμοῦ μετ' αὐτῶν δηλοῦν διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σχέσεις) ἐπῆλθε σὺν τῷ χρόνῳ

1) ἔνεκα τῆς στενῆς πολλᾶκις συνδέσεως τῶν τοιούτων ἐπιρρημάτων μετὰ ῥημάτων εἰς μίαν ἔννοιαν, ὁπότε ταῦτα ἀπέβαλλον τὸν ἰδιαίτερον τόνον αὐτῶν· πρβλ. *ἐκ δ' ἄγαγε* (*Πάτροκλος*) *Βρισηίδα* — *ἐξήγαγεν* Ἀγροίλαος τὸ στράτευμα. *κατ' ἄρ' ἔζετο* — ταῦτ' εἰπὼν *ἐκαθέζετο*· (πρβλ. δὲν τὸν εἶδα *ξανα* — δὲν τὸν *ξαναεἶδα*).

2) κυρίως ἔνεκα μετακινήσεως τῆς συντακτικῆς σχέσεως τῶν ὄρων τῆς προτάσεως. Οὕτως εἰς τινὰ πρότασιν, ὡς π.χ. *ἐκ δὲ Χρυσῆς νηὸς βῆ* (Ὀμ., Α 439), ἦτο εὐκόλον ἢ λέξις *ἐκ* (= ἔξω), ἢ ὁποῖα ὡς τοπικὸν ἐπιρρημα προσδιορίζει τὸ ῥῆμα *βῆ* (= ἔβη), γὰ νομισθῆ ὡς συνδεομένη συντακτικῶς μετὰ τὴν (ἀφαιρετικὴν) γενικὴν *νηὸς* (= ἀπὸ τὴν *ναῦν*), ἀφοῦ καὶ αὕτη εἶναι ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς τοῦ ῥήματος καὶ τὴν ἀπὸ τόπου κίνησιν δηλοῖ καὶ αὐτή· ἦτοι ἢ ἀνωτέρω

πρότασις ἠδύνατο νὰ νοηθῆ συντασσομένη ὄχι μόνον οὕτω, *Χρυσῆς ἐκ βῆ νηός* (= ἡ X. ἔξω ἐβάδισε ἀπὸ τὸ πλοῖον), ἀλλὰ καὶ οὕτω, *Χρυσῆς ἐκ νηός βῆ* (= ἡ X. ἔξω ἀπὸ τὸ πλοῖον ἐβάδισε). Ἄλλ' οὕτως ἡ λέξις ἐκ παύει νὰ εἶναι αὐτοτελής, καὶ τὴν ἐπιρρηματικὴν σχέσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως τὴν ἐκφράζει πλέον αὕτη ὄχι μόνη, ἀλλὰ μετὰ τῆς γενικῆς (ἀφαιρετικῆς) ν η ό ς.

§ 96. Ἐκάστη τῶν κυρίων προθέσεων συντάσσεται μὲ μίαν ἢ περισσότερας ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων ἀναλόγως τῆς συντάξεως τῶν ῥημάτων, παρὰ τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἐτίθετο ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμός. Τοῦτο ἐν συνόψει καταφαίνεται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

		Μετά γενιῆς	Μετά δοτικῆς	Μετά αἰτιατικῆς
Μονόπτοτοι	ἀντί...	ἀλέναντι' ἀντίς γιά' γιά.		
	ἀπό...	μαζράν ἀπό' ἀπό' μέ'		
	ἐξ, ἐκ...	ἀπό μέσα ἀπό, ἀπό' εὐθύς μετά' ἔνεξα.		
	πρό...	ἐμπρός' ἀπό' πρίν ἀπό' ὑτέρω, γιά.		
	ἐν	ἐντός, μέσα εἰς' μέ.	
	σύν, ξύν	μαζί μέ, μέ.	
	εἰς...		μέσα εἰς' ὡς πρός' γιά.
Δίπτοτοι	ἀνά...	(ἐπάνω εἰς) ¹	ἐπάνω εἰς' πρός τὰ ἄνω τοῦ' κατὰ.
	διά...	διά μέσου' κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ' ὕστερ' ἀπό' μέ.	(διά μέσου) ¹ ἔνεξα, γιά.
	κατὰ...	κάτω ἀπό' ἢ κάτω εἰς' ἐναντίον' σχετικῶς μέ' γιά.	καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν' καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν' διὰ μέσου' σύμφορα μέ' ἐπάνω ἀπό' πέραν ἀπό' περισσώτερο ἀπό.
	ὑπέρ...	ἀπό πάνω ἀπό' χάριν, γιά' σχετικῶς μέ.	
Τρίπτοτοι	ἀμφί...	σχετικῶς μέ, γιά.	(γύρω ἀπό) ¹ ἔνεξα, γιά.	γύρω ἀπό' περίπου ἴσαμε.
	ἐπί...	ἐπάνω εἰς (ἐπί στάσεως) ἢ ἐπὶ ἐποχῆ τοῦ' πλησίον' ἐνώπιον' γιά (ἐπί σοπίμου κατευθύνσεως).	ἐπάνω εἰς (ἐπί στάσεως) ἢ ἐπὶ ἐποχῆ τοῦ' πλησίον' κατόπιν' ἐκτός ἀπό' γιά (ἐπί αἰτίας ἢ σοποῦ).	ἐπάνω εἰς (ἐπί κινήσεως) ἢ διαρκῶς ἐπί' πρός' ἐναντίον' γιά (ἐπί σοποῦ).
	μετά...	(μεταξύ) ¹ μαζί μέ, μέ.	(μεταξύ) ¹ .	(μεταξύ) ¹ ὕστερ' ἀπό.
	παρά...	(ἀπό κοντά ἀπό) ¹ ἐκ μέρους.	πλησίον, κοντά εἰς.	πλησίον καί κατὰ μῆκος' κοντά εἰς' ἐν συγκρίσει πρός' ἐναντίον, κατὰ παράβασιν' πλήν, παρά.
	περι...	(γύρω ἀπό) ¹ σχετικῶς μέ, σέ, γιά.	(γύρω ἀπό' σχετικῶς μέ, γιά) ¹ .	γύρω ἀπό' περίπου κατὰ περίπου' σχετικῶς μέ.
	πρός...	ἀλέναντι πρός' ἐνώπιον' ὡς πρός' γιά.	κοντά εἰς.	πρός τὸ μέρος, πρός' ἐναντίον, μέ' σχετικῶς μέ. ὡς πρός' γιά (ἐπί σοποῦ).
	ὑπό...	ὑποκάτω ἀπό' ἔνεξα, ἀπό' ἐν συνοδείᾳ.	ὑποκάτω ἀπό (ἐπί στάσεως) ἢ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἢ ἐπίβλεψιν.	ὑποκάτω ἀπό (ἐπί κινήσεως) ἢ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν.
	1) Χρήσις ποιητικὴ ἢ μᾶλλον ποιητικὴ.			

§ 97. Ἡ σύνταξις καὶ αἱ ἰδιαιτέρας σημασίαι ἐκάστης προθέσεως εἶναι αἰ ἐξῆς :

I. Ἄμφι. Ἀρχικὴ σημασία εἰς τὰ δύο ἢ ἀπὸ τὰ δύο μέρη· προβλ. ἄμφω (εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἢ συνώνυμος περιί).

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς = περίξ, γύρω ἀπὸ: **ἀμφὶ πῦρ ἐκάθητο** Ξ. οἱ **ἀμφὶ Ἀριαῖον** = οἱ ἀκόλουθοι τοῦ Ἀριαίου ἢ ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ ἀκόλουθοί του· β) χρονικῶς = περίπου, κατά: **ἀμφὶ μέσας νύκτας** Ξ. γ) μεταφορικῶς = περίπου, ἴσαμε: **ἀμφὶ τὰ πενήκοντα ἔτη** Θ.

2. Μὲ γενικὴν· (σπανίως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς), μεταφορικῶς = σχετικῶς μέ, γιὰ: **ἀμφὶ ὧν εἶχον διεφέροντο** (= ἀμφὶ τούτων ἃ εἶχον = περὶ τούτων κλπ.).

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητάς καὶ τὸν Ἡρόδοτον· α) τοπικῶς = περίξ, γύρω ἀπὸ: **Ἀχαιοὶ ἐστιασαν ἀμφὶ Μενουτιάδῃ** Ὅμ. β) μεταφορικῶς = ἔνεκα, γιὰ: **ἀμφ' ἐμοὶ στένει** (= γιὰ μὲ) Σοφ. ἢ = σχετικῶς μέ, γιὰ: **ἀμφὶ τῷ θανάτῳ** αὐτῆς διξὸς λόγος λέγεται Ἡρόδ.

Ἐν συνθέσει = ἐκατέρωθεν (ἀμφιθάλασσος) ἢ = περίξ (ἀμφιέννυμι).

II. Ἄνᾱ (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ ἄν). Ἀρχικὴ σημασία ἐπάνω, πρὸς τὰ ἐπάνω· προβλ. ἄνω. (Ἀντίθετος κατά).

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς = (καθ' ὄλην τὴν ἔκτασιν) ἐπάνω εἰς: ᾤκουν **ἀνὰ τὰ ὄρη** Ξ. ἢ = πρὸς τὰ ἄνω: **ἀνὰ τὸν ποταμὸν ἔπλεον** (= ἀντιθέτως πρὸς τὸ θεῖμα τοῦ ποταμοῦ). β) χρονικῶς = καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν τοῦ, κατά: **ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον** Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς ἀνὰ κράτος (= μὲ ὄλην τὴν δύναμιν) — ἀνὰ λόγον (= κατ' ἀναλογίαν) — ἀνὰ πέντε (= πέντε, πέντε, ἀπὸ πέντε).

2) Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν ἢ ὀργανικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητάς, τοπικῶς = ἐπάνω εἰς: **χρυσέῳ ἀνὰ σκήπτρῳ** Ὅμ. **ἤξει ἀνὰ νηυσὶ** Εὐρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐπάνω (ἀναγράφω) σημαίνει ὀπίσω (ἀναχωρῶ), πάλιν (ἀναβιώσκομαι).

III. Ἄντι. Ἀρχικὴ σημασία ἀντικρῦ, ἀπέναντι· προβλ. Ὅμηρικόν ἄντα καὶ τὴν λέξιν ἐν-αντί-ος.

Μόνον μὲ γενικὴν· α) τοπικῶς = ἀπέναντι: **εἰστήκεσαν ἀντι τῶν πιτύων** Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀντικαταστάσεως = στὸν τόπο

τοῦ, ἀντίς γιά: *ἔβασίλευσεν ἀντὶ ἐκείνου* Ξ. Σωκράτης οὐδέποτε προη-
 ρεῖτο τὸ ἥδιον ἀντὶ τοῦ βελτίστου Ξ. ἢ ὁμοιότητος = σάν: *ἀντὶ κυ-
 νός εἰ φύλαξ* Ξ. ἢ αἰτίας = γιά: *ὠφελῶ αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον*
 ὑπ' ἐκείνου (= ἀντὶ τοῦ ὅτι ὧν ἄ = γιά ὅσα) Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἀπέναντι (ἀντιπαράτασσομαι) ση-
 μαίνει ἐναντίον (ἀντίλεγω), ἐπίσης, ὁμοίως (ἀντευρεγέτω).

IV. Ἐπό. Ἀρχικὴ σημασία μακρὰν ἀπό, ἀπό· πρβλ. ἄπω.
 (Συνώνυμος τῆς ἐκ, ἀλλ' ἢ μὲν ἀπό σημαίνει ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ
 ἔξω τινός, ἢ δὲ ἐκ ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ ἔσω τινός).

Μόνον μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν)· α) τοπικῶς (ἀπὸ ποῦ; ἀπὸ
 ποιόν;): *Κῦρος ὠρμήατο ἀπὸ Σάρδεων*. τοὺς νείεις οἱ πατέρες ἀπὸ
 τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσι Ξ. β) χρονικῶς: (ἀπὸ πότε;):
ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου Ξ. ἀφ' οὗ (= ἀφ' ὅτου). γ) μεταφορικῶς, εἰς
 δήλωσιν καταγωγῆς (ἐμμέσου): *γεγονὸς ἀπὸ Δημαράτου* Ξ. ἢ ὕλης:
εἶματα ἀπὸ ξύλου πεποιημένα (= ἀπὸ ξύλο) Ἡρόδ. ἢ αἰτίας = ἀπό,
 γιά: *ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος ἐπληρέθη* (πρβλ. § 91, 3). ἢ τοῦ μέ-
 σου ἢ τοῦ τρόπου = μέ: *σιράτευμα συνέλεξε ἀπὸ τούτων τῶν χρημά-
 των* Ξ. *ἀπὸ στόματος λέγου τι* Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατά:
ταῦτα οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλ' ἀπὸ ξυμβάσεως Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τῆς σημασίας τοῦ μακρὰν (ὡς ἀπέροχομαι)
 καὶ τοῦ ὀπίσω (ὡς ἀπαίτω, ἀποδίδομι) λαμβάνει καὶ διαφόρους
 ἄλλας σημασίας, ὡς ἀπομανθάνω (= ξεμαθαίνω, λημονῶ), ἀπο-
 φοιτῶ (= παύω νά φοιτῶ), ἀπαξιῶ (= οὐκ ἀξιῶ), κλπ.

V. Διά. Ἀρχικὴ σημασία διὰ μέσου ὡς πέρα ἢ εἰς
 δύο χωριστά· πρβλ. δίς.

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς ἢ χρονικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιη-
 τὰς = διὰ μέσου τοῦ, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: *βῆ διὰ δώματα*. θεῖός
 μοι ἦλθεν ὄνειρος ἀμβροσίην διὰ νύκτα Ὀμ. β) μεταφορικῶς εἰς δή-
 λωσιν αἰτίας = ἔνεκα, γιά: *Αἰδάλος διὰ τὴν σοφίαν ἠγαγκάζετο*
Μίνω δουλεύειν Ξ. *τίνες Ἀθηναίων δι' ἐκείνον ἀγαθοὶ γεγονάσι;*
 (= ἐξ αἰτίας ἐκείνου, χάρις εἰς ἐκείνον) Πλ.

2. Μὲ γενικὴν· α) τοπικῶς = διὰ μέσου: *ἐξελαύνει διὰ τῆς Συ-
 ρίας* Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: *διὰ νυκτός*. Θ. *διὰ*
παντός τοῦ βίου Ξ. ἢ = μετὰ παρέλευσιν, ὕστερ' ἀπό: *ἀρχαῖον ἐταί-
 ρον διὰ χρόνου εἶδεν* Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ μέσου ἢ τοῦ

ὄργανου = μέ: δι' ἑρμηνέως διελέγετο Ξ. πάντα διὰ λόγου ἐμάθομεν Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ: διὰ τάχους, διὰ βίας.

Ἐν συνθέσει ἔκτος τοῦ διὰ μέσου (ὡς διέρχομαι) σημαίνει μέχρι τέλους (διαμένω), χωριστὰ εἰς δύο (διασχίζω, διαχωρίζω), ἀμοιβαίως (διατοξεύομαι), ἐντελῶς, πέρα καὶ πέρα (διαφθείρω).

VI. Εἰς ἢ ἔξ. Ἀρχικὴ σημασία μέσα εἰς, ἐπὶ κινήσεως. (Προῆλθεν ἐκ τῆς ἐνς = ἐν-ς, ἀντιθέτου τῆς ἔξ = ἐκ-ς).

Μὲ ἀιτιατικὴν μόνον· α) τοπικῶς, πρὸς δῆλωσιν διευθύνσεως εἰς τὰ ἔνδον τινός = εἰς: Σικελοὶ ἔξ Ἰταλίας διέβησαν εἰς Σικελίαν Θ. Οὕτω καί: εἰς Φωκέας, εἰς Πέρσας (= εἰς τὴν χώραν τῶν Φωκέων κλπ.) Δημ. ἢ πρὸς δῆλωσιν ἀπλῆς διευθύνσεως ἢ τοῦ τέρατος τῆς κινήσεως = πρὸς, μέχρι, ἕως: ἐντεῦθεν ἐξελαίνει εἰς Πέλιας Ξ. ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν (= ἀπὸ τὴν μίαν θάλασσαν ἕως τὴν ἄλλην) Ξ. β) χρονικῶς = μέχρι: εἰς τὴν ὑστεραίαν (= μέχρι τῆς ἐπομένης ἡμέρας). εἰς ἐμὲ (= μέχρι ἐμοῦ, ἦτοι μέχρι τῶν χρόνων τῆς ζωῆς μου) Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς, σέ: εἰς πάντα πρῶτος Πλ. ἢ σκοποῦ = γιά, σέ: εἰς συμβουλήν παρεκάλεσα ὑμᾶς Πλ. ἢ ὀρίου ἀριθμητικοῦ = ἐν συνόλῳ, ὅλο, ὅλο: εἶχε τοξότας καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακοσίους Ξ.

Ἐν συνθέσει ἔκτος τοῦ ἐντός, μέσα (ὡς εἰσέρχομαι) σημαίνει καλὰ, ἀκριβῶς (εἰσορῶ, εἰσακούω).

Σημειώσεις. Περὶ τῆς ἰδιορρυθμῶν συντάξεως εἰς Ἄδου (= στὸν Ἄδην), εἰς διδασκάλου (= στὸ δάσκαλο, στὸ σχολεῖο) κ.τ.τ. βλ. κατωτέρω τὴν πρόθεσιν ἐν

VII. Ἐν (ποιητικῶς καὶ ἐνὶ ἢ μετ' ἀναστροφῆς ἔνι. § 94, 1). Ἀρχικὴ σημασία ἐντός, μέσα εἰς (ἐπὶ στάσεως καὶ ἐν γένει ἐπὶ ἐνεργείας ἐκτελουμένης ἐντὸς ὁρισμένης περιοχῆς).

Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν) μόνον· α) τοπικῶς = εἰς, σέ, μεταξύ: ἐν οἴκοις ἢ ἐν ἀγροῖς Σοφ. ἐν τοῖς δένδροις ἕστασαν (= ἀνάμεσά ἀπὸ) Ξ. β) χρονικῶς = ἐντός, σέ: ἐν τρισὶν ἡμέραις Ξ. ἐν ταῖς σπονδαῖς (ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀνακωχῆς) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐνώπιον: οὐ χαλεπὸν Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινεῖν Πλ. ἢ τοῦ πλησίον = παρὰ: πόλις οἰκουμένη ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ (= εἰς τὰ παράλια τοῦ) Ξ. ἢ τοῦ ὄργανου ἢ τοῦ τρόπου = μέ: οἱ θεοὶ σημαίνουσιν ἐν οὐρανόις σημεῖους Ξ. ἐν τάχει (μὲ ταχύτητα, ταχέως). ἢ

συμφωνίας = κατά: *ἐν τοῖς νόμοις δεῖ τὰς κρίσεις ποιεῖσθαι* (=σύμφωνα μὲ) Ἴσοκρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ μέσα (ὡς ἐνοικῶ, ἐμβαίνω) σημαίνει μὲ (ἔμψυχος=μὲ ψυχὴν, ἐμμελής=μὲ μέλος) πολύ, ἐντελῶς (ἔμπλεως).

Σημείωσις. Εἰς φράσεις οἷαι ἐν Ἀσκληπιοῦ, ἐν Ἄδου, ἐν Ἀρίφρονος, καθὼς καὶ εἰς τὰς ἀντιστοίχους τούτων εἰς Ἄδου, εἰς τοῦ Κλεομένουσ, εἰς διδασκάλου, κατὰ τινος ἢ γενικὴ εἶναι (καθαρὰ γενικὴ) τοῦ ὄλου. ἢ ὅποια δηλοῖ περιοχὴν: ἐν Ἄδου = ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἄδου. Πιθανώτερον ὅμως αἱ φράσεις αὗται εἶναι κατ' ἔλλειψιν αἱ μὲν πρῶται τῆς λέξεως οἴκω, αἱ δὲ δευτεραὶ τῆς λέξεως οἶκον: ἐν Ἀσκληπιῦ = ἐν (τῷ) οἴκῳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ. εἰς τοῦ Κλεομένουσ = εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κλεομένουσ (πρβλ. πέρασε τῇ βραδείᾳ του σιτοῦ Πέτρου — πάω σιτοῦ θεῖου μου = στὸ σπίτι τοῦ...).

VIII. Ἐξ, ἐκ. Ἀρχικὴ σημασία ἀπὸ μέσα, ἀπὸ μέσα ἀπὸ. (Ἀντίθ. εἰς βλ. καὶ ἀπό).

Μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον· α) τοπικῶς = ἀπὸ (μέσα ἀπὸ): *τὰ ἐκ γῆσ φρόμενα* Ξ. β) μεταφορικῶς, συνήθως εἰς δήλωσιν ἀμέσου καταγωγῆς: οἱ *ἐξ Ἡρακλέουσ* (= οἱ παῖδες τοῦ Ἡρ.). ἢ τῆς ὕλης ἢ τοῦ ὄργανου = ἀπό, μέ: *ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων* Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ: *πάτριον ἡμῖν ἐκ τῶν πόνων* τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι (= μὲ τοὺς κόπους) Θ. *ἐκ παντὸς τρόπου* (= μὲ) Λυσ. *ἐκ δόλου* (= μὲ δ.). Σοφ. ἢ αἰτίας = ἀπό, ἔνεκα: *ἐκ ταύτης τῆς ἐξετάσεως* πολλαὶ ἀπέχθεταιί μοι γερόνασι Πλ. (βλ. καὶ § 84, 1), ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατά: *ἐκ τῶν ἔργων* χορῆ μᾶλλον ἢ *ἐκ τῶν λόγων* τὴν ψῆφον φέρειν Δημ.

Ἐν συνθέσει σημαίνει ἔξω (ἐκ πλέω), *πέρα καὶ πέρα*, *τελείως* (ἐκκόπτω, ἔξεργάζομαι).

IX. Ἐπί. Ἀρχικὴ σημασία ἐπάνω, ἐπάνω εἰς. (Ἀντίθ. ὑπό).

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς, ἐπὶ κινήσεως = ἐπάνω εἰς: *ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἵππον* Ξ. Καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκτάσεως: *τὸ ὄμμα δύναται ἐπὶ πολλὰ στάδια ἐξικνεῖσθαι* (= εἰς ἕκτασιν πολλῶν σταδίων) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν: *ἐπὶ δέκα ἔτη. ἐπὶ πολὺν χρόνον* Θ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν διευθύνσεως ἀπλῆς ἢ (συνήθως) ἐχθρικῆς = πρὸς, ἐναντίον: *ἦλθον ἐπὶ τινα* τῶν δοκούντων σοφῶν

εἶναι (= πρὸς τινα) Πλ. *ἐστρατεύετο ἐπὶ Λυδοῦς* (= ἐναντίον τῶν Λ.) Ἡρόδ. ἢ σκοποῦ = σέ, γιά: *τοὺς στρατηγοὺς ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλεσε. φρούραγα συνέλεγον ἐπὶ πῦρ* (= γιά φωτιά) Ξ.

2. Μὲ γενικὴν (καθαράν): α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς: *ἤλαυνεν ἐφ' ἄρματος* Ξ. *τὰ ἐπὶ Θοράκης χωρία* (= τὰ ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Θ., ἤτοι εἰς τὰ παρὰ τῆς Θ.). β) χρονικῶς, εἰς δὴλωσιν χρονικῆς τιнос περιόδου: *ἐπὶ τῶν τριάκοντα (τιράνων)* Λυσ. *ἐφ' ἡμῶν* (= στὰ χρόνια μας, στὴν ἐποχὴ μας). *οἱ ἐφ' ἡμῶν* (= οἱ σύγχρονοί μας) Ξ. (πρβλ. ἐπὶ Ὀθωνος, ἐπὶ Τουρκοκρατίας): γ) μεταφορικῶς, εἰς δὴλωσιν ἐπιστάσεως: *ὁ ἐπὶ τῶν ναῶν, ὁ ἐπὶ τῶν ὀπλιτῶν*. ἢ τοῦ πλησίον: *ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ* Ξ. ἢ τοῦ ἐνώπιον: *ἐπ' ὀλίγων μαρτύρων* Ξ. ἢ σκοπίμου διευθύνσεως = γιά: *ἀπιέειν ἔφη ἐπὶ Ἰωνίας* (= γιά τὴν Ἰωνία). ἢ διανομῆς = εἰς, ἀπό: *ἐτάχθησαν ἐπὶ τεττάρων* (= εἰς τέσσαρας γραμμάς, ἀπὸ τέσσαρες τέσσαρες) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴν (καθαράν ἢ τοπικὴν ἢ ὀργανικὴν). α) τοπικῶς ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς: *οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ* τῆς Παλλήνης Θ. β) χρονικῶς = εὐθὺς μετὰ: *ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ* Ξ. *ἐπὶ τούτοις* Ξενοφῶν εἶπε Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δὴλωσιν τοῦ (ὅλως) πλησίον: *ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ* ἦν Ξ. ἢ ἐπιστάσεως = ἐπὶ (μετὰ γενικῆς): *ὁ ἐπὶ τῷ θεωρικῷ ὦν* Δημ. ἢ τοῦ ἐνώπιον: *ταῦτα ἐπὶ τοῖς δικασταῖς ἔλεγε* Λυσ. ἢ τοῦ κατόπιν ἢ ὀπισθεν: *ἐτάχθησαν ἐπὶ τοῖς ὀπλίταις πελοπόροι* Ξ. ἢ προσθήκης = ἐκτὸς ἀπό, κοντὰ εἰς: *κάρδαμον μόνον ἔχουσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ* Ξ. ἢ ἔξαρτήσεως = εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ: *ἐπὶ τινὶ εἶμι* ἢ *ἐπὶ τινὶ γίγνομαι* (= εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός, κλπ.). ἢ αἰτίας = γιά: *μέγα φρονεῖ ἐπὶ πλούτῳ* Ξ. ἢ τοῦ σκοποῦ = γιά: *οὐκ ἐπὶ τούτῳ κάθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν* Πλ. ἢ τοῦ ὅρου ἢ συμφωνίας: *ἀφιέμεν σε, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν* (= μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν, δηλαδὴ μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ) Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐπάνω (ὡς ἐπιτίθημι) σημαίνει πλησίον (ἐπιθαλάττιος), κατόπιν (ἐφέπομαι), ἐναντίον (ἐπιπλέω), προσέτι (ἐπικτώμαι), λίαν (ἐπιποθῶ), ἀμοιβαίως (ἐπιμείγνυνται).

Χ. Κατά. Ἀρχικὴ σημασία κάτω, πρὸς τὰ κάτω, κάτω ἀπό· (ἀντίθ. ἀνά).

1. Μὲ αἰτιατικὴν: α) τοπικῶς = καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ: *κατά*

τὴν Ἀσίαν (= πανταχοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν) Ξ. κατ' οἰκίαν τὰ πολλὰ δια-
 τριβόμεν (= στὸ σπίτι). Πλ. Καὶ ἄνευ τῆς ἐννοίας τῆς ἐκτάσεως: Κῦ-
 ρος παῖει βασιλέα κατὰ τὸ στέργον (= κάπου εἰς τὸ στέργον) Ξ. β)
 χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον
 Ἡροδ. τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἀνθρώπων ἠρίστευσαν (= τῶν συγχρόνων
 τῶν) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ διὰ μέσου = διὰ: κατὰ γῆν
 ἐπορεύοντο (= διὰ ξηρᾶς) Ξ. ἢ τοῦ ἀπέναντι: οἱ κατὰ τοὺς Ἑλλη-
 νας τεταγμένοι Ξ. ἢ τοῦ κατοπίν: ἤεσαν κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προῖ-
 όντας (= κατοπίν τῶν ἄλλων) Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ: κατὰ τάχος, καθ'
 ἡσυχίαν. ἢ διανομῆς = ἀπό: ἐγὼ ἐθέλω διαβιβᾶσαι ὑμᾶς κατὰ τετρα-
 κισχιλίους Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατὰ: κατὰ τοὺς νόμους.
 ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ: οὐ κολῶ τὸ κατ' ἐμὲ (= ὅσον ἀφορᾷ
 εἰς ἐμὲ) Ξ. ἢ αἰτίας = ἔνεκα, ἀπό: κατ' ἔχθος (ἀπὸ μίσους) Θ.

2. Μὲ γενικὴν α) τολικῶς = ἀπὸ κάτω ἢ ὑποκάτω ἀπὸ ἢ κάτω
 εἰς: ὧ χ ο ν τ ο κατὰ τῶν πειρῶν φερόμενοι (= ἀπὸ τοὺς βράχους
 κάτω. Ἀφαιρετικὴ γενικὴ) Ξ. κατὰ τῆς θαλάττης ἠφανίσθη (= ὑπο-
 κάτω τῆς θ., κάτω εἰς τὴν θ., εἰς τὸ βάθος τῆς θ. Καθαρὰ γενικὴ) Πλ.
 β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ ἐναντίου: τοῦτο κατ' ἐμοῦ εἶπε Ξ.
 ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιὰ: τοῦτο μέγιστόν ἐστι καθ' ἡμῶν ἐγ-
 κώμιον (= γιὰ μᾶς) Δημ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ κάτω (κατατίθημι) σημαίνει
 ἐναντίον (καταβοῶ τινος), ὀπίσω (κατάγω φυγάδα =
 ἐπαναφέρω ἐξόριστον εἰς τὴν πατρίδα του), πέρα καὶ πέρα,
 τελείως (καταναλίσκω, καθορῶ), χωριστὰ (καταγράφω,
 κατανέμω).

XI. Μετά. Ἀρχικὴ σημασία μεταξὺ, ἐν μέσῳ.

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τολικῶς = μεταξὺ. Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι
 συνήθης μόνον εἰς τὸν Ὅμηρον: αἴσσω ὡς τ' αἰγυπιὸς μετὰ χῆνας.
 Εἰς δὲ τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης συντάσσεται
 μὲ αἰτιατικὴν ἢ πρόθεσις μετὰ μόνον εἰς τὴν φράσιν ἔχω τι μετὰ
 χεῖρας (ἀνάμεσα στὰ χέρια μου· πρβλ. μετὰ χειρίζομαι τι). β)
 χρονικῶς = ὕστερ' ἀπό, μετά: μετὰ τὰ Τρωικά Θ. μεθ' ἡμέραν
 (= ἐν καιρῷ ἡμέρας: κυρίως = μετὰ τὰ ἐξημερώματα) γ) μεταφο-
 ρικῶς, εἰς δήλωσιν τάξεως καὶ ἀκολουθίας = ὕστερ' ἀπό: θειότατον
 μετὰ θεοῦς ἢ ψυχῆ Πλ.

2. Μὲ γενικὴν καθαρὰν α) τολικῶς (σπανίως) = μεταξὺ: ἔως ἤν

μετ' ἀνθρώπων (= μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων = σ' αὐτὸν τὸν κόσμον) Ἰσοκρ. β) μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν συνεργείας = μαζί μέ, μέ: ἐπολέμησαν μετὰ ξυμμάχων Θ. (βλ. § 69, 3, σημ.). ἢ τοῦ τρόπου = μέ: ἱκετεύει μετὰ πολλῶν δακρῶν.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς = μεταξὺ: μετὰ τοῖσιν ἀνέστη (= μεταξὺ τούτων) Ὅμ.

Ἐν συνθέσει μὲ τὴν κυρίαν σημασίαν τοῦ μεταξὺ μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς (μέ τιμι, μεθ' ομιλῶ, μεταίχιμιον), συνήθως δὲ σημαίνει μαζὶ (μετέχω, μεταλαμβάνω), κατόπιν (μεθέπομαι, μεταδιώκω), ἄλλως, δαφόρως (μεταγινώσκω).

XII. Παρὰ (εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ πάρ). Κυρία σημασία πλησίον, κοντὰ εἰς.

1. Μὲ αἰτιατικὴν ᾠ) τοπικῶς = πλησίον καὶ κατὰ μῆκος τινός: παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπορεύετο Ξ., καὶ ἀπλῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς παρὰ τὴν ὁδὸν ἦν κορήνη Ξ., καὶ ἐπὶ κατευθύνσεως = πρὸς: γράφει ἐπιστολὴν παρὰ βασιλέα Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ, κατὰ: δόλιον ἄνδρα φεῦγε παρ' ὄλον τὸν βίον. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς: παρὰ τοὺς ἄλλους εὐτακτος ἦν. ἢ διαφορῶς ἢ ἐναντιότητος = διαφόρως ἀπὸ, ἐναντίον: ἐὰν λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς Πλ. πρᾶττει παρὰ τοὺς νόμους. ἢ ἐξαιρέσεως = παρὰ: παρὰ τέσσαρας ψήφους μετέσχε τῆς πόλεως (πρβλ. εἴκοσι παρὰ ἓνα, ἑκατὸ παρὰ δύο). Οὕτω καὶ παρὰ μικρόν, παρ' ὀλίγον, (πρβλ. παρὰ τρίχα), παρ' οὐδὲν (= διὰ τίποτε). ἢ αἰτίας = ἔνεκα: παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν ἐπηύξηται Φίλιππος Δημ.

2. Μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) ᾠ) τοπικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς = ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ: φάσγαγον ἐρύσσατο παρὰ μηροῦ Ὅμ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν προελεύσεως = ἐκ μέρους, ἀπὸ (μόνον μετὰ γενικῆς προσώπου): παρ' ἡμῶν ἀπάγγελλε τάδε Ξ. (βλ. καὶ § 84, 1).

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν), ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ προσώπων ᾠ) τοπικῶς = πλησίον: Πρωταγόρας καταλύει παρὰ Καλλιᾷ Πλ. παρ' ὄχθησιν ποταμοῦ Ὅμ. β) μεταφορικῶς = κατὰ τὴν κρίσιν: δοκεῖς παρ' ἡμῖν οὐ βεβουλεύσθαι κακῶς (= κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν) Σοφ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ πλησίον (ὡς παρ' ἴσταμαι) σημαίνει παρὰ ἄλλῃ ὡς (παρὰ πλέω), παρὰ γίωσ ἢ παρὰ φίωσ (παρὰ δύομαι), ἐναντίον (παρὰ νομῶ), οὐχὶ ὁρθῶς ἢ ἐσφαλμένως (παρὰ κούω, παρὰ ερμηνεύω).

XIII. **Περί.** Ἀρχική σημασία *πέριξ*, γύρω - γύρω (βλ. καὶ ἀμφί).

1. Μὲ αἰτιατικήν· α) τοπικῶς = γύρω ἀπό: *κατεστρατοπεδεύσατο περὶ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν* Ξ. *οἱ περὶ τινα* (π. χ. *οἱ περὶ Ξενοφῶντα*: βλ. ἀμφί)· β) χρονικῶς, εἰς δήλωσιν χρόνου κατὰ προσέγγισιν = περίπου, κατὰ: *περὶ μέσας νύκτας* (= κατὰ τὰ μεσάνυκτα) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς: *οἷτοι περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοί εἰσιν* Ξ. ἢ προσεγγίσεως, ἐπὶ ἀριθμητικοῦ ποσοῦ = περίπου: *περὶ ἑβδομήκοντα* Θ.

2. Μὲ γενικήν· α) τοπικῶς (σπανίως καὶ μόνον εἰς τοὺς ποιητάς) = *πέριξ*, γύρω ἀπό: *τείχη περὶ Δαρδανίας* (= *πέριξ* τῆς Δ.) Εὐρ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, σέ, γιά: *σοφός ἐστιν περὶ τούτων* (= σ' αὐτά) Πλ. *κίρκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν* (= γιά ἀναχωχῆ) Ξ.

Συνήθεις εἶναι αἱ φράσεις *περὶ πολλοῦ* ἢ *περὶ παντὸς ποιεῖσθαι* ἢ *ἡγεῖσθαι* (= θεωρῶ τι πολὺ σπουδαῖον, θεωρῶ τὸ ἀνώτερον παντὸς ἄλλου): ἀλήθειαν *περὶ πολλοῦ ποιητέον ἐστὶν* Πλ. Κατὰ ταύτας δὲ τὰς φράσεις ἐσχηματίσθησαν καὶ αἱ φράσεις *περὶ πλείονος*, *περὶ πλείστου ποιεῖσθαι* τι, *περὶ ὀλίγου*, *περὶ ἐλάττονος*, *περὶ ἐλαχίστου* ἢ *περὶ οὐδενὸς ποιεῖσθαι* τι (= θεωρῶ κάτι σπουδαιότερον, προτιμῶ κλπ.): *τὰ πλείστου ἄξια περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται* (= θεωρεῖ ὅλως ἀσήμαντα, περιφρονεῖ) Πλ.

Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις ἡ *περὶ* ἔχει ἑτέραν ἀρχικὴν σημασίαν, τὴν τοῦ ἐπέκεινα, *πέρα*, *περισσότερον*, καὶ ἡ μετ' αὐτῆς συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀφαιρετικὴ· πρβλ. *χαλεπὸς περὶ πάντων εἰς μνηστήρων* (= περισσότερον ἀπὸ ὅλους κλπ.) Ὁμ., ρ 388.

3. Μὲ δοτικήν (τοπικήν) σπανίως· α) τοπικῶς = *πέριξ*, γύρω ἀπό: *περὶ τῆ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον φέρει* Πλ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιά: *Ζεὺς ἔδεισε περὶ τῷ γένει ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο* Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *πέριξ* (ὡς *περιέρχομαι*) καὶ τοῦ *περισσότερον*, εἰς ἀνώτερον βαθμὸν (ὡς *περιγιγνομαι* = ὑπερτερῶ, νικῶ) σημαίνει πολὺ ἢ ἐντελῶς (*περιδεής*, *περιπίμπλημι*), ὑπερ τὸ δέον (*περιεργάζομαι*).

XIV. **Πρό.** Κυρία σημασία ἔμπροσθεν, ἔμπρὸς ἀπό. Μὲ γενι-

κὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον· α) τοπικῶς = ἔμπρὸς ἀπὸ: *πρὸ τῶν πυλῶν* Ξ. β) χρονικῶς = πρὶν ἀπὸ = *πρὸ τῆς μάχης* Ξ. *οἱ πρὸ ἡμῶν γεγονότες* (οἱ προγενέστεροι ἡμῶν) Ἰσοκρ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ὑπερασπίσεως = ὑπέρ, χάριν, γιὰ: *πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκουσιν* Ἡρόδ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως (σπανίως) ἔξ ὀνόματος, γιὰ: *πρότερον ἔφου πρὸ τῶνδε φωνεῖν* Σοφ. ἢ συγκρίσεως = ἔμπρὸς εἰς, ἀντί: *τότε ἤρῃ πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον* Πλ. (πρβλ. *ἔμπρὸς στήν ὑγεία τὰ χροῖματα δὲν ἀξίζουσιν τίποτε*).

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ ἔμπρὸς καὶ τοῦ πρότερον (πρὸ πορεύομαι — πρὸ λέγω) σημαίνει φανερά, δημοσίᾳ (πρὸ αγορεύω, πρὸ εἶπον, πρὸ κηρύττω), περιεσσότερον (πρὸ τιμῶ).

XV. Πρὸς (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ προτὶ ἢ ποτί). Ἀρχικὴ σημασία ἀπέναντι, πρὸς τὸ μέρος.

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, πρὸς: *ὑπεχώρησαν πρὸς τὸν λόφον* Θ. *πρὸς ἄρκτον, πρὸς μεσημβριαν.* ἄξομεν ὑμᾶς *πρὸς αὐτούς* Ξ. β) χρονικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ περιῖπου: *πρὸς ἐσπέραν ἦν* (= πρὸς τὸ βράδυ) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν φιλικῆς ἢ ἐχθρικῆς ἐνεργείας ἢ διαθέσεως = μὲ ἢ ἐναντίον: *συνηλλάγη πρὸς τοὺς οἴκοι* (= μὲ τοὺς) Ξ. *πρὸς τοὺς Θεῶνας* ἐπολέμησα (= ἐναντίον τῶν Θ.) Ξ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μὲ, ὡς πρὸς: *ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον* Ξ. ἢ παραβολῆς καὶ συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς, ἔμπρὸς εἰς: *οὐδὲν τὰ χροῖματα πρὸς τὴν σοφίαν.* ἢ σκοποῦ = γιὰ: *πρὸς τί με ταῦτ' ἐρωτᾷς;* (= γιὰ ποιὸν σκοπὸν) Ξ. *πρὸς χάριν* λέγουσι (= γιὰ εὐχαρίστησι, γιὰ νὰ εὐχαριστοῦν) Δημ.

2. Μὲ γενικὴν (καθαράν)· α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, ἀπέναντι πρὸς: *Χαλκίς πρὸς τῆς Βοιωτίας κεῖται* Δημ. *πρὸς τῶν θεῶν* (κυρίως = ἐνώπιον τῶν θεῶν, καὶ ἔπειτα = ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν). β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μὲ, ὡς πρὸς: *ἐλεύθερος καὶ πρὸς πατρός καὶ πρὸς μητρός.* ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μὲ: *ἄτοπα λέγεις καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ* Ξ. ἢ ὠφελείας, συμφέροντος = πρὸς ὠφέλειαν, πρὸς τὸ συμφέρον: *σπονδάς ἐποιήσαντο πρὸς τῶν Θηβαίων μᾶλλον ἢ πρὸς ἑαυτῶν* Ξ. (Βλ. καὶ § 84, 1).

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν)· α) τοπικῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς: *πρὸς Βαβυλῶνι ἦν Κῦρος* Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀσχολίας = μὲ: *πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν* (= εἶχε νὰ κάμῃ μὲ) Πλ. ἢ προσθήκης =

κοντὰ εἰς, ἔκτος: *πρὸς τούτοις, πρὸς τοῖς ἄλλοις* (= κοντὰ στᾶλλα) Θ.

Ἐν συνθέσει ἔκτος τοῦ πρὸς τὸ μέρος τινὸς (ὡς πρὸς ἔρχομαι πρὸς τινα) σημαίνει πλησίον (πρὸς οἰκῶ), πρὸς ἔτι (πρὸς αἰτῶ, πρὸς εἶσι).

XVI. **Σὺν** ἢ **ξύν**. (Εἰς τοὺς ἄλλους πλὴν τοῦ Ξενοφῶντος πεζοῦς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἀντ' αὐτῆς ἢ μετὰ μὲ γενικίην). Ἀρχικὴ σημασία μαζί, μαζι̇ μέ.

Μὲ δοτικὴν ὀργανικὴν μόνον, εἰς δῆλωσιν συνοδείας = μαζι̇ μέ, μέ: βασιλεὺς *σὺν πολλῶν στρατεύματι προσέρχεται* Ξ. ἢ συνοδοῦς = μὲ τῆν βοήθειαν: *σὺν τοῖς θεοῖς ἀμυνόμεθα τοὺς πολεμίους* Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ: *σὺν τῷ νόμῳ τὴν ψῆφον τίθεσθε* Ξ.

Ἐν συνθέσει ἔκτος τοῦ μαζι̇ (ὡς συνοικῶ) σημαίνει ἐντελῶς καλὰ (συγκάλυπτω, συνορῶ).

XVII. **Ὑπέρ**. Κυρία σημασία ὑπεράνω, ἀπὸ πάνω ἀπό.

1) Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = ἐπάνω ἀπό, πέραν: *ἐπολέμει τοῖς Θραξί τοῖς ὑπὲρ Ἑλλάσποντον οἰκοῦσι* Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ περιεσσότερον ἢ ὑπερβάσεως ὀρίου τινὸς ἢ μέτρου: *οἱ ὑπὲρ τὰ τετραράκοντα ἔτη γεγονότες* Ξ. *ὑπὲρ τὴν δύναμιν, ὑπὲρ ἀνθρώπων, ὑπὲρ ἡμᾶς* (= ὑπὲρ τὰς δυνάμεις μας, τὰς σωματικὰς ἢ τὰς πνευματικὰς) Πλ.

2) Μὲ γενικίην (καθαράν) α) τοπικῶς = ὑπεράνω ἀπό, ἐπάνω ἀπό: *πόλις ὑπὲρ τοῦ λιμένος κεῖται* Θ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ὑπερασπίσεως = χάριν, γιά: *νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγῶν* Αἰσχ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως = ἀντί, γιά: *ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀποκρινοῦμαι* (= ἀντὶς γιά σένα) Πλ. ἢ σκοποῦ = γιά: *ἡ τελευτὴ τοῦ πολέμου ἤδη ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς* (= γιά νὰ μὴ) Δημ. ἢ αἰτίας = ἔνεκα, γιά: *ὑπὲρ τῶν γεγεννημένων ἀργίετο* Ἰσοκρ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, περὶ: *ἡ ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμη*. ('Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς ὑπὲρ ἀντὶ τῆς περὶ εἶναι συνηθῆς ἀπὸ τοῦ Δημοσθένους καὶ ἐντεῦθεν).

Ἐν συνθέσει ἔκτος τοῦ ὑπεράνω (ὡς ὑπερκαθήμαι) σημαίνει πέραν, πιδπέρα (ὑπερβάλλω, ὑπερπόντιος—ὑπερορῶ = περιφρονῶ) ὑπερβολικὰ (ὑπερπονῶ), πρὸς χάριν (ὑπεραπολογουμαι τινος).

XVIII. **Ὑπό**. Ἀρχικὴ σημασία ὑποκάτω, ὑποκάτω ἀπό. (ἀντίθ. ἐπί).

1) Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς — ὑποκάτω ἀπὸ ἢ εἰς τὸ κάτω μέ-

ρος, πλησίον (τῆς βάσεώς τινος) : **ὑπὸ τὰ δένδρα ἀπῆλθον** Ξ. **ὑπὸ τὸν λόφον ἔστησε τὸ στρατεύμα** (= εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου, πλησίον τοῦ λόφου) Ξ. β) χρονικῶς=κατά : **ὑπὸ νύκτα** (=διαρκούσης τῆς νυκτός) Θ. **ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους** Δημ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ὑποταγῆς = ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν : **Αἴγυπτος ὑπὸ βασιλέα ἐγένετο** Θ.

2) Μὲ γενικὴν (καθαράν ἢ ἀφαιρετικὴν)· α) τοπικῶς = ὑποκάτω ἀπὸ : **ξικίδια ὑπὸ μάλης εἶχον** Ξ. **τὰ ὑπὸ γῆς** Πλ. **ἔλαβε βοῦν ὑπὸ ἀμάξης** (= ὑποκάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἀμάξης)· β) μεταφορικῶς, ἐπὶ αἰτίας = ἔνεκα, ἀπὸ : **ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ** (= ἀπὸ πείνας) Ξ. (βλ. καὶ § 84, 1) ἢ ἐπὶ συνοδείας = ἐν συνοδείᾳ, μέ : **τὰ μακρὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ' ἀλητριδων** (= ἐνῶ συγχρόνως ἀλητριεῖδες ἤϋλουν Ξ.

3) Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν)· α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ὑποκάτω ἀπὸ, κάτω ἀπὸ : **ἔστι δὲ καὶ βασιλεία ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει** Ξ. β) μεταφορικῶς = ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν : οἱ **ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες** (= οἱ ὑπήκοοι τοῦ β.) Ξ. ἢ = ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν : **ὑπὸ παιδοτριβῆ ἀγαθῶ πεπαιδευμένος** Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ὑ π ο κ ά τ ω (ὡς ὑ π ό κειμαι, ὑ π ό γειος) σημαίνει κ ρ υ φ ί ω ς (ὑ π ο πέμπω), ὀ λ ί γ ο ν, λ ί γ ο λ ί γ ο (ὑ π ό πικρος, ὑ π ο πίνω = κουτσοπίνω), ἔ μ π ρ ό ς, π ρ ό τ ε ρ ο ν (ὑ φ ηγοῦμαι = προηγοῦμαι, ὑ π άγω, ὑ π άρχω = πρῶτος ἀρχίζω), σ υ γ χ ρ ό ν ω ς (ὑ π αυλῶ).

§ 98. β') **Αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις** διαφέρουν ἀπὸ τὰς κυρίας προθέσεις κατὰ τοῦτο, ὅτι αὐταὶ λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν συνθέσει. (Ἡ καταχρηστικὴ πρόθεσις π λ ἦ ν λαμβάνεται καὶ ἐν συνθέσει, ὡς πρῶτον συνθετικὸν μὲ τὴν λέξιν μ έ λ ο ς — πλημμελής, καὶ ὡς δεῦτερον συνθετικὸν εἰς τὴν ἐπιρρηματικὴν λέξιν ἔ μ π λ η ν = ἐντελῶς πλησίον, κολλητά).

Ἐκ τῶν καταχρηστικῶν προθέσεων

1) ἡ **ἀνευ, ἄχρι, μέχρι, ἔνεκα** ἢ **ἐνεκεν** (καὶ Ἰωνικῶς εἴνεκα ἢ εἴνεκεν) καὶ **χωρὶς** συντάσσονται μὲ γενικὴν.

2) ἡ **ὡς** συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν. (βλ. § 93, 2, ζ', σημ. β').

3) ἡ **πλὴν** κανονικῶς μὲν συντάσσεται μὲ γενικὴν : **πλὴν ἐμοῦ** (= ἐκτὸς ἢ ἐξαιρέσει ἐμοῦ) Σοφ. Συντάσσεται ὅμως καὶ μὲ οἰανδήποτε ἄλλην πτῶσιν ὁμοιοπτῶτως πρὸς τινὰ προηγούμενον ὄρον τῆς προτάσεως, ἀπὸ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ ἐξαιρέσις : **συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος** (= ὅλοι ἐκτὸς ἀπὸ τοῦ ἀνδρα τοῦ Ν.). Ξ. **παντὶ δῆλον**

πλήν ἐμοί (ἐκτός ἀπό ἐμέ) Πλ. οὐκ οἶδα **πλήν ἐν** (οὐκ οἶδα ο ὕ δ ἐ ν ἄ λ λ ο πλήν ἐν = παρὰ μόνον ἓνα προῦγμα) Σοφ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἡ λέξις **πλήν** λαμβάνεται καί ὡς σύνδεσμος, ὁ ὁποῖος συνδέει μίαν πρότασιν πρὸς τὰ προηγούμενα παρατακτικῶς (= καὶ μόνον, παρὰ μόνον): *νῦν δ' οὐδεμία πάρεστιν, πλήν ἢ γ' ἐμὴ κομῆς ἣδ' ἐξέρχεται* Ἀρφ.

§ 99. Ἡ πρόθεσις **ἔνεκα** δηλοῖ α) αἰτίαν = ἔξ αἰτίας, γιά: **οὐ τῶν ἀδικημάτων ἔνεκα** αὐτοὺς *ἐπέκειναι* Λυσ. β) σκοπὸν = χάριν, γιά: **τῶν παιδίων ἔνεκα** βούλει ζῆν, (ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς;) Πλ. γ) ἀναφορὰν = ὅσον ἀφορᾷ εἰς, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπό: *φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν ἔνεκά γε τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν* Ξ.

2) Αἱ συνώνυμοι προθέσεις **ἄνευ** (= χωρὶς, δίχως) καὶ **χωρὶς** (= χωριστὰ ἀπό, δίχως) λαμβάνονται ὄχι μόνον εἰς δήλωσιν ἐξαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ προσθήκης (= ἐκτός τοῦ, χωρὶς νὰ λογαριασθῇ κανεῖς, ἀνεξαρτήτως τοῦ, κοντὰ εἰς: *ὁ τότε ἐνστάς πόλεμος ἄνευ τοῦ καλῆν δόξαν ἐνεργεῖν ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθορωτέροις καὶ εὐνοωτέροις διήγεν ἡμᾶς* (= ἐκτός τοῦ ὅτι ἔφερε καλὴν δόξαν) Δημ. **χωρὶς δὲ τῆς δόξης** οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ (= ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος τῆς δόξης) Πλ.

4. Ἐπιφωνήματα.

§ 100. **Τὰ ἐπιφωνήματα**, ἦτοι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουσι ἰσχυρόν τι ψυχικὸν πάθημα (οἷον ἔκπληξιν, θαυμασμόν, χαράν, λύπην, ἀγανάκτησιν, ὀργήν, φόβον κ.τ.τ.), ἐκφέρονται συνήθως καθ' ἑαυτὰ ἢ μὲ κάποιαν γενικὴν, ἢ ὁποία δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος. Οὕτω ἀποτελοῦνται μονομελεῖς (ἐπιφωνηματικά προτάσεις ο ἴ μ ο ι! φ ε ὕ! π α π α ἰ! ἰ ὦ! φ ε ὕ **τῆς ἀνοίας** (= ἀλλοίμονον τί ἄνοια!) Σοφ. Βλ. § 37, 2.

Τὸ ψυχικῶς πάσχον πρόσωπον δηλοῦται μὲ ὀνομαστικὴν ἢ δοτικὴν (προσωπικὴν), ἢ ὁποία συνάπτεται μὲ τὸ ἐπιφώνημα: *οἴ μοι ἐγὼ τλήμων!* (= ἀλλοίμονο σ' ἐμένα τὸ δυστυχῆ!) *ὦ μοι μοι!* Σοφ.

§ 101. Ἐπιφωνηματικῶς λαμβάνεται προσέτι.

1) κλητικὴ πτώσις τοῦ ὀνόματος κάποιου θεοῦ ἢ ἥρωος, καθ' ἑαυτὴν ἢ συνημιμένη μὲ γενικὴν: *Ἡράκλεις! ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τῆς λεπτότητος τῶν φρενῶν!* (= Θεέ μου! τί λεπτότης φρενῶν!) Ἀρφ.

(Προβλ. Χριστέ μου! Παναγία μου! "Άγιε Γεράσιμε!).

2) πρότασις ἀπαρεμφατική ἢ (συνηθέστατα) ἀναφορική: *ἐμὲ παθεῖν τάδε!* (ἐγὼ γὰρ τὰ πάθω αὐτά!). *οἷα ποιεῖς, ὦ ἐταῖρε;* (= τί εἶναι αὐτά, πού κάνεις, φίλε!) Πλ. *ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος* (= τί ὥραϊος!..) Ξ.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ζ'

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

1. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν.

§ 102. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἶναι τύποι αὐτοῦ, διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦται ἀφ' ἑνὸς μὲν ἢ *χρονικὴ βαθμὶς*, κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαίνει τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἦτοι τὸ παρελθὸν ἢ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον), ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ *τρόπος τῆς ἐμφανίσεως* τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἦτοι ἐξέλιξις ἢ διάρκειαι, σύμπτυξις ἢ σύνοψις, τετελεσμένον τῆς πράξεως).

§ 103. Ἡ σημασία τῶν χρόνων δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ κατὰ πάσας τὰς ἐγκλίσεις, ἀλλ' ἄλλη μὲν εἰς τὴν ὀριστικὴν, ἄλλη δὲ εἰς τὰς λοιπὰς ἐγκλίσεις.

Ἐκ τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν

1) ἀναφέρονται εἰς μὲν *τὸ παρελθὸν* ὁ παρατατικός, ὁ ἀόριστος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς *τὸ παρὸν* ὁ ἐνεστώσ καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, καὶ εἰς *τὸ μέλλον* οἱ δύο μέλλοντες (').

2) ἐμφανίζουσι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος *ἐξελισσόμενον* μὲν ἢ *διαρκοῦν* ὁ ἐνεστώσ, ὁ παρατατικός καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν μέρει, *συνεπτυγμένον* δὲ ἢ *ἐν συνόψει* ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν μέρει, καὶ *τετελεσμένον* ὁ παρακείμενος ἐν μέρει, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων.

1. Ὁ ἐνεστώσ, ὁ μέλλων καὶ ὁ παρακείμενος λέγονται *ἀρκτικοὶ χρόνοι*, ὁ δὲ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται *παραγόμενοι ἢ ιστορικοί*.

Συνοπτικῶς ἡ σημασία τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν δηλοῦται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

		Κατὰ τὴν χρονικὴν βαθμίδα		
	Χρόνοι	τοῦ παρελθόντος	τοῦ παρόντος	τοῦ μέλλοντος
Κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σημειομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος	τοῦ ἐξελισσομένου, τοῦ διαρκούς	ὁ παρατατικός· <i>ἔγραφον</i>	1) ὁ ἐνεστώς· <i>γράφω</i> 2) ὁ παρακείμενος, ἐν μέρει. <i>ἔστηκα</i> = στέκομαι	ὁ ἀπλοῦς μέλλον, ἐν μέρει· <i>γράψω</i> = θὰ γράψω. <i>ἔξω</i> = θὰ ἔχω
	τοῦ συνεπιγμένου ἢ συνοπτικού	ὁ ἀόριστος· <i>ἔγραψα</i>		ὁ ἀπλοῦς μέλλον, ἐν μέρει· <i>γράψω</i> = θὰ γράψω. <i>σχίσω</i> = θὰ λάβω
	τοῦ τετελεσμένου	ὁ ὑπερσυντέλικος· <i>ἔγεγράφη</i>	ὁ παρακείμενος· <i>γέγραφα</i>	ὁ τετελεσμένος μέλλον· <i>γεγραφῶς ἔσομαι</i>

Αἱ εἰδικώτεραι σημασίαι ἐκάστου χρόνου εἰς τὴν ὀριστικὴν ἀνατίσσονται ἐν τοῖς ἐξῆς.

§ 104. α') Ὁ ἐνεστώς εἰς τὴν ὀριστικὴν κανονικῶς σημαίνει ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος γί ν ε τ α ι τ ὴ ρ α, ἤτοι κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ ὁ λέγων: *γράφω*. *ἔγω*, *ὦ ἄνδρες*, *ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ* (= τὴν ὥρᾴν αὐτῶν ἐπαινῶ) Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαίτης σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων ὁ ἐνεστώς σημαίνει προσέτι ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος

1) σ υ μ β α ῖ ν ε ι π ἄ ν τ ο τ ε ἢ ἐ π α ν α λ α μ β ἄ ν ε τ α ι κατὰ τι ἔθος ἢ ἀορίστως. Μὲ τοιαύτην δὲ σημασίαν λαμβάνεται συν-

ηθέστατα ὁ ἐνεστώσ ἐἰς ἀποφθέγματα, γνομικά καὶ παροιμίας (καὶ τότε λέγεται **γνομικὸς** ἐνεστώσ): πάντων οἱ θεοὶ **κρατοῦσιν** Ξ. **αἶε** τὰ αὐτὰ **λέγω** Ξ. **χείρ χεῖρα νίξει**. (πρβλ. στάλα τῆ στάλα τὸ νερὸ τ ρ υ π ά ε ι τὸ λιθάρι).

2) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον θί έ έ λ ε ι ἢ π ρ ο σ π α θ ε ἰ νά πράξει τὸ ὑποκείμενον (**βουλευτικὸς** ἢ **ἀποπειρατικὸς** ἐνεστώσ): *ἐπεὶ ἡμῖν φίλοι ἐγένεσθε, νῦν δὴ **ἐξελαύνετε** ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας* (= θέλετε ἢ ζητεῖτε νά μᾶς ἐκδιώξετε) Ξ. **πεῖθω** τινά (= προσπαθῶ νά πείσω) (πρβλ. ποιός π α ί ρ ν ε ι κόρην ἔμορφην, ποιός π α ί ρ ν ε ι μαυρομάτα; = θέλει νά πάρῃ).

3) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον π ρ ο έ ρ χ ε τ α ι ἐκ τ ο ὦ π α ρ ε λ θ ό ν τ ο ς (**ἀποτελεσματικὸς** ἐνεστώσ, συγγενὴς κατὰ τὴν σημασίαν μὲ τὸν παρακείμενον): *ὡς ἐγὼ **πυνθάνομαι*** (= ὅπως πληροφοροῦμαι ἥτοι ἔχω πληροφορηθῆ καὶ εἶμαι πληροφορημένος) Θ.

Οὕτω λαμβάνεται μὲ σημασίαν καὶ παρακείμενον ὁ ἐνεστώσ τῶν δημάτων, **ἀκούω** (ἀτῶ εἰς τὸν Ὅμηρον, κλύω εἰς τοὺς τραγικούς), **αἰσθάνομαι**, **γινώσκω** κτλ., **νικῶ** (= εἶμαι νικητής), **κρατῶ**, **φεύγω** (= εἶμαι φυγᾶς), **ἀδικῶ** κτλ., (πρβλ. τί νέα μ α θ α ἰ ν ε ι ς; = ἔμαθες καὶ γνωρίζεις. ἀ κ ο ύ ω πὼς θ' ἀναχωρήσῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν παρακείμενον ὁ ἐνεστώσ τῶν δημάτων ἦκω (= ἔχω ἔλθει), **οἴχομαι** (= ἔχω ἀπέλθει), **κάθιμαι** καὶ **κείμεαι**.

4) εἶναι **κ ά τ ι β ε β α ι ό τ α τ ο ν** καὶ τρόπον τινά γίνεται τώρα, ἐνῶ κυρίως πρόκειται νά γίνῃ εἰς τὸ μέλλον, ἐὰν πραγματοποιηθῆ κάποια ἄλλη μέλλουσα πράξις (ἐνεστώσ **ἀντὶ μέλλοντος**): *εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, **ἔχεται** καὶ ἡ πᾶσα Σικελία* (= ἔξάπαντος θὰ καταληφθῆ) Θ. (πρβλ. *τῆρα καλᾶ, καλόγερε, καὶ μὴ μᾶς μαρτυρήσῃς*· σ ο ὦ κ ό β ε ι ὁ Γιάγγης τὰ μαλλιά κι' ὁ Γιώργης τὸ κεφάλι = τότε χωρὶς ἄλλο θ ἰ ἄ σ ο ὦ κ ό ψ η).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν μέλλοντος εἰς τὴν ὀριστικὴν ὁ ἐνεστώσ **εἶμι** (= θὰ πάω), ὁ ὁποῖος ἀναπληροῦται ὡς ἐνεστώσ ὑπὸ τοῦ **ἔρχομαι** (= **πηγαίνω**): *νῦν δ' **εἶμι** Φθίηνδε* (= πάω στῆ Φθία) Ὀμ. (πρβλ. **μείνε** ἐσὺ ἐδῶ, ἐγὼ θὰ π ά ω σί τ ι).

§ 105. Συνηθέστατα ὁ ἐνεστώσ λαμβάνεται **ἀ ν τ ἰ ἄ ο ρ ἰ σ τ ο υ** εἰς διηγήσεις παρελθόντων γεγονότων, καὶ τότε καλεῖται **ἱστορικὸς ἐνεστώσ**. Τοῦτου διακρίνονται δύο εἶδη, ἥτοι

1) ὁ **δραματικὸς ἐνεστώς**. Ὁ διηγούμενος δηλαδὴ διὰ τῆς φαντασίας του μεταφέρεται εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον, ὅτε συνέβαιναν ἢ ἱστορουμένην πράξιν, καὶ τρόπον τινὰ θεᾶται αὐτὴν ἐκτελουμένην καὶ τὴν προβάλλει ὡς εἰς ἓν δράμα καὶ εἰς τοὺς ἀκούοντας. Οὕτω δὲ ἡ διήγησις καθίσταται λίαν ζωηρὰ καὶ ἐναργής: ὁ δὲ ἀκούσας **ἀνίστησί τε τὸν Θεμιστοκλέα μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ υἱέος καὶ ὕστερον οὐ πολλῶ τοῖς τε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθοῦσιν οὐκ ἐκδίδωσιν, ἀλλ' ἀποστέλλει εἰς Πύδραν Θ.** (Ποβλ. σ η κ ὦ ν ο μ α ι μιὰ χαραυγὴ μαῦθος ἀπὸ τὸν ὕπνο, π α ἰ ρ ν ω νερὸ ν ἰ β ο μ α ι κτλ. = σ η κ ὦ θ η κ α μιὰ χαραυγὴ κτλ.)

2) ὁ **ἐνεστώς** τῶν ἀπλῶν ἱστορικῶν **ἀναγραφῶν**, (ὅστις κυρίως εἶναι ἄ χ ρ ο ν ο ς ἐνεστώς, περὶ τοῦ ὁποίου ἴδὲ κατωτέρω: *Δαρείων καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο Ξ.*

Σ η μ ε ἰ ὼ σ ι ς. Ἀρχῆθεν οἱ τύποι τοῦ ἐνεστώτος ἦσαν ἄχρονοι ῥηματικοὶ τύποι, ἢτοι ῥηματικοὶ τύποι ἐστερημένοι χρονικῆς σημασίας, δυνάμενοι δὲ ὡς ἐκ τούτου νὰ χρησιμοποιοῦνται περὶ πράξεως ὄχι μόνον νῦν γινομένης, ἀλλὰ καὶ παρελθούσης ἢ μελλούσης. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὁ μ η ρ ο ν καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα συγγραφείς συνδέεται ὁ ἐνεστώς μὲ ἐπιρρήματα, τὰ ὅποια δηλοῦν τὸ π ρ ὅ τ ε ρ ο ν ἢ τὸ κ α τ ὀ π ι ν (π ἄ ρ ο ς = πρότερον, π ἄ λ α ι = πρὸ πολλοῦ, π ρ ὀ σ θ ε ν = πρότερον, ἄ ρ τ ι = πρὸ ὀλίγου): *πάρος γε μὴν οὐ τι θαμίξεις (= ἐθάμιξες) ἀλλὰ τε καὶ μετόπισθεν ἔχει κάτον (= ἔξει)* Ὁμ. (ποβλ. δουλεῦει εἴκοσι χρόνια τ ὴ ρ α καὶ τίποτε δὲν ἔχαμε — α ὕ ρ ι ο ἀ ν α χ ω ρ ῶ γιὰ τὴν πατρίδα).

§ 106. β') Ὁ **παρατατικὸς** εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐ γ ἰ ν ε τ ο εἰς τὸ π α ρ ε λ θ ὶ ν κατὰ ἓν χρονικὸν διάστημα, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων καὶ τὸ ὁποῖον ἢ δηλοῦται ῥητῶς ἢ νοεῖται ἐκ τῶν συμφραζομένων: *μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρνη οἱ Ἕλληνες ἡμέρας εἴκοσιν Ξ. πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολλὸν χρόνον ἐστὼς Ξ.*

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαίτης σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων καὶ ὁ παρατατικὸς, ὅπως ὁ ἐνεστώς, δύναται νὰ εἶναι

1) **ἐπαναληπτικὸς** (ποβλ. § 104, 1): *ἐργαζόμεναι μὲν ἡρίστων, ἐργασάμεναι δὲ ἐδείπνουν Ξ.* (ποβλ. Ὅταν ἤμουν παιδί, ἔ λ ε γ α στὴν ἐκκλησίᾳ τὸν Ἀπόστολο).

2) **βουλητικὸς ἢ ἀποπειρατικὸς** (ποβλ. § 104, 2): *ἐπίτηδές σε*

οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἡδίστα διάγῃς (= δὲν ἦθελα νὰ σὲ ξυπνήσω) Πλ. ἕκαστος ἐπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχὴν (= πρὸσσεπάθει νὰ τὸν πείσῃ) Ξ. (πρὸβλ. Σαράντα πέντε μαστοροὶ κι' ἐξήντα μαθητῶδες γεφύριν ἐθεμέλιωναν στῆς Ἄρτας τὸ ποτάμι = πρὸσπαθοῦσαν νὰ θεμελιώσουν).

Σημείωσις. Ὁ παρατατικός ῥημάτων, τὰ ὁποῖα εἰς τὸν ἐνεστώτα λαμβάνονται καὶ με σημασίαν παρακειμένου, λαμβάνεται καὶ αὐτὸς με σημασίαν ὑπερουντελικού: ἐνίκων (= ἤμουν νικητῆς), ἔφευγον (= ἤμουν φυγᾶς). Ὁ παρατατικός ὁμοσ τῶν ῥημάτων ἤκω καὶ οἶχομαι (ἤκον, ῥχόμην) συνήθως λαμβάνεται με σημασίαν ἀορίστου: Φαλίτος μὲν δὴ ῥχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ παρὰ Ἀργαίων ἤκον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος (= ἀπῆλθεν — ἤλθον) Ξ.

§ 107 γ') Ὁ ἀόριστος εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ἀπλῶς ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον ἔγινε: ἔγραψα ἐπιστολήν. ἀνέβη ἐπὶ τὸ ὄρος.

Διαφέρει δὲ ὁ ἀόριστος ἀπὸ τὸν παρατατικὸν κατὰ τοῦτο ὅτι τὴν πρᾶξιν, ἣ ὁποία ἀνήκει εἰς τὸ παρελθόν, ὁ μὲν παρατατικός τὴν ἐμφανίζει ἐξελλισσομένην καὶ μήπω λαβοῦσαν πέρας, ὁ δὲ ἀόριστος τὴν ἐμφανίζει ἐν τῷ συνόλω της ἐν συνόψει, ἥτοι **συνεπτυγμένην** (πρὸβλ. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης οὐκ ἀρέσκοντο αὐτοῖς Σωκράτους ὠμιλησάτην, ὃν χρόνον ὠμιλείτην αὐτῷ = τὸν συνανέστραφῆσαν, ὅσον καιρὸν τὸν συνανέστρέφοντο) Ξ. ἐβασίλευσε ἔτεα δώδεκα Ἡρόδ.

Ὡς ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας του δὲ σημασίας ταύτης ὁ ἀόριστος χρησιμοποιεῖται καὶ ὁσάκις πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔναρξις μιᾶς πράξεως ἢ εἰσόδος τοῦ ὑποκειμένου εἰς μίαν κατάστασιν, ἰδίᾳ ἐπὶ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ψυχικὸν πάθημα (ἐναρκτικός ἀόριστος): ἔφυγον (= ἐτράπησαν εἰς φυγὴν). ἐκ τούτου ἐπλούτησε (= ἔγινε πλούσιος). ἐνόσησε (= ἔπεσεν ἀρρωστος). ἐπειδὴ δὲ ἐβασίλευσε Θησεύς, εἰς τὴν νῦν πόλιν οἶσαν ξενόκησε πάντας (ἅμα ἔγινε βασιλεύς, εὐθὺς ὡς ἔλαβε τὴν βασιλείαν) Θ. ἐχάρη, ἐφοβήθη (= κατελήφθη ἀπὸ χαρᾶν, φόβου).

Σημείωσις. Παρομοία εἶναι ἡ σημασία τοῦ ἀορίστου, καθ' ἣν οὗτος δηλοῖ πρᾶξιν παρελθούσαν, συνεχιζομένην ὁμοσ καὶ ἐν τῷ παρόντι: διὰ τοῦτο **συνεκάλεσα** ἡμᾶς ὧδε.

§ 108. Ὁ ἀόριστος λαμβάνεται πολλαίκις.

1) **ἀντί ἐνεστῶτος**, εἰς γνωμικά, τὰ ὁποῖα ἐν γένει σημαίνουν κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἰσχύει διὰ πάντα χρόνον. Τοῦτο συμβαίνει, διότι ὁ ἀόριστος ὡς ἐκ τῆς κυρίας σημασίας του δύναται νὰ παριστᾷ καὶ τὰ ἐκ τῆς πείρας δεδομένα: *ὄρχθὲν δέ τε νῆπιος ἔγνω* (= τὸ καταλαμβάνει) Ὅμ. τὰς τῶν φανύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος *διέλυσε* (= διαλύει) Ἰσοκρ. (**Γνωμικός ἀόριστος**).

Ὅμοίως λαμβάνεται εἰς τοὺς ποιητὰς ὁ ἀόριστος ἐπὶ παρομοιώσεων: *ὡς δ' ὅτε τίς τε δράκοντα ἰδὼν παλίνορσος ἀπέστη, ἄψ δ' ἀνεχώρησεν*, ὡς αὐτὶς καθ' ὄμιλον ἔδν Ἀλέξανδρος (ὡς ἀφίσταται — ἀναχωρεῖ) Ὅμ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Μὲ ἐνεστῶτα ἰσοδυναμεῖ ὁ ἀόριστος καὶ εἰς φράσεις, οἶαι π.χ. *πῶς τοῦτ' ἔλεξας* (= λέγεις). *ἤνεσα* (= αἰνῶ). (πρβλ. Θὰ μείνεται ἀκόμη ἐδῶ; Ἐγὼ σᾶς ἐ χ α ι ρ ἔ τ η σ α = σᾶς χαιρετῶ).

2) **ἀντί μέλλοντος**, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι κάτι τι ἀφεύκτως θὰ γίνῃ, ἐὰν γίνῃ κάτι ἄλλο, ὡς ἐκ τούτου δὲ ὁ λέγων θεωρεῖ αὐτὸ ὡς γενόμενον ἤδη (πρβλ. § 104,4) *ἀπωλόμεσθ' ἄρ, εἰ κακὸν προσοίσωμεν νέον παλαιῶ* (= ἐχαθήκαμε, ἀφεύκτως θὰ χαθοῦμε) (πρβλ. χἀθήκες, ἄν σὲ κατὰλάβουν).

§ 109. δ') **Ὁ παρακείμενος** συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ὀρήματος σηματινόμενον ἔ χ ε ἰ γ ἰ ν ε ἰ, ἦτοι ἐξετελέσθη εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ὑπάρχει τετελεσμένον εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα κατὰ τὸ παρόν: *γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης* (= τὰ ἔχει γράψει, ἦτοι τὰ ἔγραψε καὶ τώρα παραμένουν γεγραμμένα) Θ. *τέθαιπται πρὸ τοῦ ἄστεως* (ἐτάφη καὶ παραμένει θιμμένος). (**Ἀποτελεσματικός παρακείμενος**, ὁ ὁποῖος δὲν ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὸν Ὅμηρον).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Ὁ παρακείμενος ἀρχῆθεν εἶναι χρόνος λίαν συγγενῆς κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὸν ἐνεστῶτα. Σημαίνει δηλαδὴ ἀρχῆθεν ὁ χρόνος οὗτος (διὰ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ του).

1) **κατάστασιν ὑπάρχουσιν εἰς τὸ παρόν**, ἢ ὁποῖα προῆλθεν ἐκ προηγουμένης ἐνεργείας' *ἔσθη κα* (= ἔσθη καὶ παραμένω ἰστάμενος = στέκομαι), *τέθνηκε* (= ἀπέθανε καὶ εἶναι πεθαμένος — εἶναι νεκρός): *ἡ θύρα ἀνέφκται* (= ἠνοιχθῆ καὶ παραμένει ἀνοιγμένη = εἶναι ἀνοικτή).

Ἐκ τούτου προέρχεται ὅτι πολλοὶ παρακείμενοι ἔχουν σημασίαν ἐνεστωτος' *δέδοικα* (= φοβοῦμαι), *ἔοικα* (= ὁμοιάζω), *κέκμημαι* (= ἔχω), *μέμνημαι* (= θυμοῦμαι), *οἶδα* (= γνωρίζω).

2) **ἐπίτασιν ἢ ἐπανάληψιν πράξεως κατὰ τὸ παρόν**, ἦτοι ὅτι τὸ

σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐκτελεῖται κατὰ τὸ παρὸν εἰς μέγαν βαθμὸν ἢ κατ' ἐπανάληψιν. Τοιοῦτοι παρακείμενοι εἰς τὸν "Ὀμηρον ἢ τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εἶναι π. χ. βέβραχε (= βρουχάται πολὺ καὶ δυνατά, βογγάει), κέκραγε (= κράζει ἰσχυρῶς, σκούζει), γέγηθε (= γηθεῖ ἰσχυρῶς, χαίρει μεγάλως), πεφόβηται (= φοβεῖται ἰσχυρῶς, ἔχει μεγάλον φόβον), πεποτήται (= πεπότηνται = πέτονται ἐδῶ κι' ἐκεῖ).

Ἐντεῦθεν προέρχεται ὅτι ὁ παρακείμενος λαμβάνεται, καὶ ἵνα δηλωθῇ σειρά ὁμοίων πράξεων, αἱ ὁποῖαι συνέβησαν μὲν εἰς τὸ παρελθόν, λαμβάνονται δὲ συγκεντρωμέναι κατὰ τὸ παρὸν: πολλοὶ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύνανται μεγάλα κακὰ πεπόνθασιν (= ἔχουν πάθει εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἕως τώρα) Ξ. Βλ. καὶ Ὀμ., Β 272.

§ 110. Ὁ παρακείμενος λαμβάνεται ἐνίστε ἀντὶ μέλλοντος, ὅπως ὁ ἀόριστος (§ 118, 2): εἴ με τόξον ἐγκρατῆς αἰσθήσεται, δλωλα (= εἶμαι χαμένος, θὰ χαθῶ χωρὶς ἄλλο) Σοφ. (πρβλ. ἄν σε νοιώσουν, εἷσαι χαμένος).

§ 111 ε') Ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὀριστικὴν συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος εἶχε γίνεαι εἰς τὸ παρελθόν, ἢτοι ἦτο τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων: ἐν δ' ἦν χωρίον μητρόπολις αὐτῶν εἰς τοῦτο πάντες συνεερρηκέσαν (εἶχαν συρρεῦσαι τότε πού ἔγινε ἡ ἐπιδρομὴ) Ξ. ἐπὶ δὲ τὸ ναυτικόν, ὃ ἐκεῖνος ἠθροῖκε ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξεπέμφθη Κρατησιππίδας (= τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος εἶχε συναθροῖσαι ἕως τότε) Ξ.

Σημεῖωσις α'. Ὁ ὑπερσυντέλικος ἐν γένει σημαίνει ὅτι καὶ ὁ παρακείμενος, ἀλλὰ διὰ τὸ παρελθόν. Οὕτως εἰστήκει (= ἐστέκετο), ἡ θύρα ἀνέφκτο (= ἦτο ἀνοικτὴ) Ξ. ἐδεδοίκειν (= ἐφοβούμην), ἐώκειν (ὁμοίᾳζα) κλπ., ἐκεκράγετε (= ἐφώναζετε δυνατὰ) Ξ. ἐγεγηθει (ἔχαρε μεγάλως). πολλὰ ἐπεπόνθησαν (= εἶχαν πάθει ἕως τότε εἰς διαφόρους περιπτώσεις). (Βλ. § 109, Σημ. 1 καὶ 2).

Σημεῖωσις β'. Ὁ ὑπερσυντέλικος λαμβάνεται πολλάκις, ἵνα δηλωθῇ πράξις παρελθούσα, ἡ ὁποία ἠκολούθησεν εὐθύς κατόπιν ἄλλης πράξεως ὡσαύτως παρελθούσης, καὶ ὡς ἐκ τούτου νοεῖται ὡς τετελεσμένη μετ' ἐκείνης. Τότε ὁ ὑπερσυντέλικος πρέπει νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν γλῶσσαν μασ μὲ χρόνον ἀόριστον, μὲ τὸ εὐθὺς ἢ ἀμέσως, στήσιγμήν προῦ αὐτοῦ: ὡς δ' ἐλήφθησαν οὗτοι, ἐλέλυτο αἰσπονδαί (= ἀμέσως ἐλύθησαν αἰ συνθήκαι) Θ. Βλ. καὶ Ὀμ., ΙΙ 344.

§ 112. ζ') Ὁ τετελεσμένος μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει

ὅτι τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος *θὰ ἔχη γίνοι*, ἥτοι *θὰ* εἶναι τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος, τὸ ὅποιον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων: *φίλος ἡμῶν οὐδεὶς λελείπεται* (= κανεῖς δὲν *θὰ* μᾶς ἔχη μένει τ ὅ τ ε).

Σ η μ ε ῖ ο σ ι ς. Ὁ τετελεσμένος μέλλον ἐν γένει σημαίνει ὅ,τι καὶ ὁ παρακείμενος ἢ ὁ ὑπερσυντέλικος, ἀλλὰ διὰ τὸ μέλλον: *ἢ γε μὴν θύρα ἢ ἐμὴ ἀνέφκτο μὲν καὶ πρόθεν, ἀνεῴξεται δὲ καὶ νῦν* (= *θὰ* εἶναι ἢ *θὰ* μείνη ἀνοικτῆ) Ξ. *ἀφειστήξω* (= *θὰ* ἀποστατήσω), *μεμνήσομαι* (= *θὰ* θυμοῦμαι), *κεκτήσομαι* (= *θὰ* ἔξω). Βλ. § 109, Σημ. 1 καὶ 2.

Πολλάκις ὁ τετελεσμένος μέλλον λαμβάνεται, ἵνα δηλωθῇ μέλλουσα πράξις, ἢ ὅποια *θὰ* ἀκολουθήσῃ ἀ μ ἔ σ ω ς ἢ ἀ φ ε ὑ κ τ ω ς κατόπιν ἄλλης μελλούσης ὡσαύτως πράξεως: *φράζε καὶ πεπράξεται* (= καὶ ἀ μ ἔ σ ω ς *θὰ* πραχθῇ αὐτὸ τοῦ *θὰ* πῆς) Ἄφρ. (πρβλ. § 111, Σημ. β').

§ 113. ξ') Ὁ (ἀπλοῦς) μέλλον εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος *θὰ γίνη εἰς τὸ μέλλον*: *γράψω ἐπιστολὴν* (*θὰ* γράψω). *ἡ στρατιὰ ἔξει τὰ ἐπιτήδεια* (= *θὰ* ἔχη) Ξ.

Σ η μ ε ῖ ο σ ι ς. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὁ ἀπλοῦς μέλλον δὲν ἔχει δύο τύπους, ὅπως εἰς τὴν νέαν (*θὰ γράφω* — *θὰ γράψω*), ἀλλὰ μόνον ἓνα (*γράφω*), καὶ ὅ τ τ ο ς εἶναι καὶ μέλλον διαρκείας ἢ ἐπαναλήψεως (= *θὰ γράφω*) καὶ ονομαστικὸς μέλλον (= *θὰ γράψω*). Ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ ἐκ τῶν συμφραζομένων νοεῖται, ἂν ἡ μέλλουσα πράξις λαμβάνεται ὡς διαρκῆς, ἢ κατ' ἐπανάληψιν, ἢ ἐν συνόψει: *ἐκεῖθεν θάλατταν ὄψεσθε* (= *θὰ* ἰ δ ῆ τ ε). *ὅταν ἔμεῖς πλήρη ἔχητε τὰ ἐπιτήδεια, τότε καὶ ἐμὲ ὄψεσθε ἀφθονώτερον διαιτώμενον* (*θὰ* μ ἔ β λ ἔ π ε τ ε νὰ διαιτώμαι) Ξ.

§ 114. Ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων τροποποιεῖται ἡ ἀρχικὴ σημασία τοῦ μέλλοντος καὶ πολλάκις οὗτος ἔχει τὴν ἔννοιαν

1) τοῦ δυνατοῦ ἢ ἐπιτρεπομένου: *πρὸς ταῦτα πράξεις οἶον ἂν θέλῃς* (= δ ὕ ν α σ α ἰ νὰ πράξῃς) Σοφ. *λέγει ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, ὅθεν ὄψονται θάλατταν* (= ὅτι ἡ μ π ο ρ ε ῖ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν) (πρβλ. μὰ *θὰ* μου πῆς, γιὰτὶ νὰ τὸ κάμω, ἀφοῦ ἤξερα, πὼς *θὰ* ζημιωθῶ = ἡ μ π ο ρ ε ῖ νὰ μου πῆς).

2) βουλήσεως (βουλευτικὸς μέλλον): *κεῖ τὸ μηδὲν ἔξερω, φράσω δ' ὅμως* (= θέλω ὅμως νὰ δηλώσω) Σοφ. *τί χρῆμα δράσεις;* (= τ ἰ θ ἔ λ ε ἰ ς νὰ κάμῃς; Σοφ. (πρβλ. Ἐγὼ βᾶγια γεννήθηκα καὶ

βάγια θ ἄ πε θ ἄ ν ω — Ἐγὼ Γραικὸς γεννήθηκα, Γραικὸς θ ε ν ἄ πε θ ἄ ν ω = θ ἔ λ ω ν ἄ πε θ ἄ ν ω).

Οὕτω λαμβάνεται συνήθως τὸ β', ἢ σπανίως τὸ γ' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος ἀντὶ εὐγενικῆς προστακτικῆς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λέγων εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ πρὸς ὃν ἀπευθύνεται θὰ πράξῃ σύμφωνα μετὰ τὴν θέλησίν του: *ὡς οὖν ποιήσετε* (= ἔτσι λοιπὸν θὰ κάμετε = ἔτσι κάμετε) Πλ. (πρβλ. Στάς δύο θ ἄ γ υ ρ ῖ σ η ς νὰ μᾶς πάρης = γ ὕ ρ ι σ ε κ λ π.).

Συνηθέστατα δὲ ἔχει τὸ β' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος σημασίαν προστακτικῆς εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται διὰ μὲν τοῦ οὐ πρὸς δήλωσιν ἐντόνου προσταγῆς, διὰ δὲ τοῦ οὐ μὴ πρὸς δήλωσιν ἐντόνου ἀπαγορεύσεως: *οὐ περιμενεῖς*; (= περιμένε, περιμένε) Πλ. *οὐ μὴ ληρήσεις*; (= μὴ φλυαρῆς, ἄφρασε τίς φλυαρίεις) Ἄρρ. (πρβλ. Δ ἔ θ ἄ π ᾶ ς αὐτοῦ ποῦ σοῦ εἶπα; = π ἦ γ α ι ν ε κ λ π.).

3) *τοῦ πρέποντος*, ἰδίᾳ εἰς ἐρωτήσεις περὶ τοῦ πρακτέου: *φιλόσοφος ἡμῖν ἔσται ὁ μέλλον καλὸς κἀγαθὸς ἔσεσθαι φύλαξ* (= φιλόσοφος π ρ ἔ π ε ι ν ἄ εἶναι) Πλ. *πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον ποιήσεται ἢ πρὸς σέ;* (= π ρ ἔ π ε ι ν ἄ κάμω τὸν λόγον, πρέπει νὰ ὀμιλήσω) Πλ. (πρβλ. *Κι' ἂν δὲν εὔρω αὐτοκίνητο, τί θ ἄ κ ἄ μ ω*; = *τί π ρ ἔ π ε ι ν ἄ κ ἄ μ ω*;). Οὕτω καὶ ἐν συνδέσει ὀριστικῆς μελλοντος με ἀπορηματικὴν ὑποτακτικὴν: *εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν: ἢ τί δράσομεν*; = ἢ τί π ρ ἔ π ε ι ν ἄ κάμωμεν; Εὐρ.

§ 115. Ὁ μέλλον λαμβάνεται καὶ πρὸς δήλωσιν τοῦ συνήθως συμβαίνοντος, ἰδίᾳ εἰς γνώμας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γενικὸν κύρος καὶ ὡς τοιαῦτα ἰσχύουν βεβαίως καὶ εἰς τὸ μέλλον. (Γνωμικὸς μέλλον' πρβλ. § 104, 1): *οὐδείς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτεῖσει* (= πᾶς ἄνθρωπος ἀδικῶν τίσιν ἄ π ο τ ε ἰ σ ε ι = θὰ τιμωρηθῇ, τ ι μ ω ρ ε ἰ τ α ι) Ἡρόδ. (πρβλ. Ἡ πετροπέριδικα, ὀλόβρη μαύρη καψαλιά, θὰ κάτση νὰ βοσκήσῃ = κ ἄ θ ε τ α ι καὶ βόσκει).

Σ η μ ε ἰ ὠ σ ι ς. Ἡ περιφρασις ἢ ἀποτελουμένη ἀπὸ τὸ ῥήμα μέλλω με ἀπαρέμφατον ἐνεστώτους ἢ μέλλοντος (ἢ σπανιώτερον ἀορίστου) δὲν σημαίνει ὅτι ἀκριβῶς καὶ ὁ ἄπλοος μέλλον τοῦ ἀντιστοίχου ῥήματος' π.χ. *μέλλω διδάξαι* δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ μετὰ τὸ *διδάξω* (πρβλ. *θ ἄ χ ἄ σ ω τὸ μυαλό μου — π ἄ ω ν ἄ χ ἄ σ ω τὸ μυαλό μου. θ ἄ β ρ ἔ ξ η — π ἄ ε ι ν ἄ β ρ ἔ ξ η*).

Τὸ μέλλω ἀρχῆθεν σημαίνει ἀναβάλλω, βραδύνω, ἔπειτα μὲ ἀπαρέμψατον ἐνεσιῶτος ἢ μέλλοντος (ἢ ἀορίστου) συνήθως σημαίνει α') ἔχω κατὰ νοῦν, προτίθεμαι, σκοπεύω, πρόκειται νά: *μέλλω ὑμᾶς διδάξειν, ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονε* Πλ. β') πρέπει νά περιμένῃ κανεῖς (νά), πρέπει (νά), ἐπόμενον εἶναι (νά): *σύντιμένέ μοι τὰς ἀποκρίσεις, εἰ μέλλω σοι ἔπεσθαι* Πλ. ἡριθμοῦντο πολλοὶ τὰς ἐπιβολὰς τῶν λίθων καὶ ἔμελλον οἱ μὲν τινες ἀμαρτήσασθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξασθαι τοῦ ἀληθοῦς λογιμοῦ (= καὶ ἐπόμενον ἢ το μερικοὶ μὲν νά ἀποτύχουν κλπ.) Θ.

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 116. 1) Ἐγκλίσεις λέγονται οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, μὲ τοὺς ὁποίους δηλοῦται ἡ ψυχικὴ διάθεσις τοῦ λέγοντος σχετικῶς μὲ τὸ σημαίνομενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἦτοι οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, μὲ τοὺς ὁποίους δηλοῦται

α') ἡ πραγματικότης ἢ ἡ δυνατότης τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος κατὰ τὸν λέγοντα' (*ἔρχεται — ἔλθοι ἄν*) καὶ

β') τὸ ἐπιθυμητὸν (ἢ μὴ) τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος διὰ τὸν λέγοντα' (*ἴσμεν — ἴτε — μὴ ἔλθῃτε*).

2) Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τέσσαρες, ἦτοι ὀριστική, ὑποτακτική, εὐκτική καὶ προστακτική.

3) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἶναι διάφορος, καθ' ὅσον αὐταὶ λαμβάνονται εἰς προτάσεις ἀνεξαρτήτους ἢ εἰς προτάσεις ἐξηρημένους.

Κατωτέρω ἐξετάζεται ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 117. α') Ὅριστική. Ἡ ὀριστικὴ εἶναι κυρίως ἐγκλίσις τοῦ πραγματικοῦ.

1) Ἡ ὀριστικὴ ἀπλῆ κατὰ πάντα χρόνον ἐκφράζει κατὰ τὸ πραγματικὸν ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος ("Ἀρνήσις οὐ"): *Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς Ξ. Σωκράτης οὐ νομίζει θεοὺς Ξ.*

Σημείωσις α'. Ἡ ὀριστικὴ ἀορίστου μὲ τὴν λέξιν ὀλίγου ἢ μικροῦ πρὸ αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ νεοελληνικὸν λίγος ἔλειψε νά καὶ ὑποτακτικὴν: *ὀλίγου ἡμεριῶ ἐπελαθόμεν* (= λίγος ἔλειψε νά λησμονήσω) Πλ. *μικροῦ κακείνων ἐξετραχίλισεν Ξ.*

Ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐκφράζεται καὶ διὰ τοῦ ὀλίγου ἢ μικροῦ ἐδέησα (— ας, -ε κλπ.) μὲ ἀπαρέμψατον ἀορίστου: *τὸ πῶρ τοὺς Πλαταιᾶς ἐλαχίστου ἐδέησα διαφθεῖραι* Θ.

Κάτι τὸ μὴ πραγματικὸν δηλοῦται καὶ μὲ τὴν προσθήκην τῶν προσδιορισμῶν τὸ ἐπ' ἐμοί, τὸ ἐπὶ σοί, τὸ ἐπὶ τούτῳ κλπ.: τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν (= ὅσον ἐξαριτᾶται ἀπὸ τοῦτον) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Ὁ παρατατικὸς τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων ἔδει, ἐχρῆν, προσῆκε, κτ., ἐξῆν, εἰκὸς ἦν, καλὸν ἦν κτ. μὲ ἀπαρέμφοτον λαμβάνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι τὸ σημαϊνόμενον ὑπὸ τοῦ ἀπαρέμφοτου δὲν ἔγινεν ἢ δὲν γίνεται παρὰ τὴν γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος: ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν (= ἔπρεπε νὰ λάβῃς, ἀλλὰ δὲν τὰ ἔλαβες) Ξ. τί σιγᾶς; οὐκ ἐχρῆν σιγᾶν, τέκνον (= δὲν ἔπρεπε = δὲν πρέπει νὰ σιωπᾶς, ὅπως σιωπᾶς) Εὐρ.

2) Ἡ ὀριστικὴ ἱστορικοῦ χρόνου μὲ τὸ (δυνητικὸν) ἄν ἐκφράζει κάτι τὸ δυνατόν κατὰ τὸ παρελθὸν ἢ κάτι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ. (Δυνητικὴ ὀριστικὴ. Ἔρησις οὐ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν θὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικὴν ἢ σπανιώτερον ὑπερσυντελικὴν: ἠγγήσω ἄν (= θὰ νόμιζες). φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὁμοιοὶ τοῖς τυφλοῖς ἄν ἦμεν (= θὰ ἦμεθα, ἀλλὰ δὲν εἴμεθα) Ξ. οὐκ ἄν ἐποίησεν Ἀρασίης, εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα (= δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε — δὲν θὰ τὸ εἶχε κάμει, ἀλλὰ τὸ ἔκαμε) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Ὁ ἄοριστος ἢ ὁ παρατατικὸς τῆς ὀριστικῆς μὲ τὸ ἄν λαμβάνεται ἐνίοτε, ἵνα δηλωθῇ ὅχι τὸ δυνατόν, ἀλλὰ κάτι τὸ κατ' ἐπανάληψιν ἢ συνήθως συμβαῖνον εἰς τὸ παρελθόν: εἴ τις Κλεάρχῳ ἐδόκει βλακεῖν, ἔπαισεν ἄν (= τὸν ἐκτύπα) Ξ. ἀναλαμβάνων αὐτῶν τὰ ποιήματα διηρώτων ἄν αὐτούς, τί λέγοιεν (= τοὺς ἐξήτασα, συνήθιζα νὰ τοὺς ἐξετάζω) Πλ. (πρὸβλ. Ἀπὸ τότε γενήκαμε φίλοι· νύχτα ἡμέρα μαζί· θὰ πῆ γαίνε κείνος στὴ βάρδια; κοντὰ καὶ γῶ = ὄσακις πῆγαινε).

3) Ἡ ὀριστικὴ τοῦ παρατατικοῦ ἢ σπανιώτερον τοῦ ἄορίστου μὲ τὸ εἰ γὰρ ἢ εἰ θε (ποιητικῶς καὶ αἰθε) πρὸ αὐτοῦ ἐκφράζει εὐχὴν ἀνεκπλήρωτον, ἥτοι εὐχὴν, ἢ ὅποια δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἢ εἶναι ἀντίθετος τοῦ πραγματικοῦ. (Εὐχτικὴ ὀριστικὴ. Ἔρησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μακάρυνά, εἰθε νὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικὴν ἢ ὑπερσυντελικὴν): εἰθ' ἦσθα δυνατὸς δοᾶν, ὅσον πρόθυμος εἰ (= ἄμποτε νὰ ἦσουν, ἀλλὰ δὲν εἶσαι) Εὐρ. εἰθ' ἠύρομέν σ', Ἀδμητε, μὴ λυπούμενον (= εἶθε νὰ σὲ βρῖσκαμε — νὰ σὲ εἶχαμε βρεῖ) Εὐρ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Ἡ τοιαύτη εὐχὴ ἐκφράζεται καὶ μὲ τὸ ὄφελον (— ες, — ε κλπ.) ἢ ὡς ὄφελον μετ' ἀπαρέμφοτου ἐνεστώτος ἢ ἄορίστου: ὄφελε Κύρος

ζῆν (= ἔπρεπε νὰ ζῆ) — εἶθε νὰ ζοῖσε) **Ξ. ὡς ὄφελον πάροιδεν ἐκλιπεῖν βίον** (= ἄμποτε νὰ πέθαινα προτιότερα) **Εὐθ.**

§ 118. β') Ὑποτακτική. Ἡ ὑποτακτικὴ κυρίως εἶναι ἔγκλισις τοῦ προσδοκωμένου. Εἰδικιώτερον δὲ ἢ ὑποτακτικὴ

1) ἐκφράζει βούλησιν τοῦ λέγοντος, ὅποτε συνήθως (μάλιστα κατὰ τὸ ἀ' πρόσωπον) εἰσάγεται μὲ τὸ ἄγε, ἄγε δὴ, ἴθι, ἴθι δὴ, φέρε, φέρε δὴ (= ἔμπρός, ἔμπρός λοιπόν, ἔλα, ἔλα κι' ἄς). (**Βουλευτικὴ ὑποτακτικὴ.** Ἔρησις **μή**): **ἴωμεν** (= πᾶμε). **μήπω ἴωμεν ἐκεῖσε** (= μὴν πᾶμε ἀκόμη) **Πλ. ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν** (= ἔλα ἄς ἐξετάσωμε) **Ξ. μή σε κινήω** (νὰ μὴ σὲ συναντήσω) **Όμ.**

Οὕτω κατὰ τὸ β' ἢ γ' πρόσωπον ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς: **μή ἄλλως ποιήσης** (νὰ μὴ κάμης) **Πλ. μή σε πείση Κρότων ποιεῖν ἃ λέγει** (= ἄς μὴ σὲ πείση) **Πλ.**

Σημειώσεις. Εἰς τὸν Ὅμηρον ἡ ὑποτακτικὴ λαμβάνεται πολλάκις μὲ σημασίαν μέλλοντος. (**Μελλοντικὴ ὑποτακτικὴ.** Ἔρησις οὐ): **οὐ γὰρ ποιοῖσιν ἴδον ἀνέσας, οὐδὲ ἴδομαι** (= οὐτε ἐλπίζω νὰ ἴδω, οὐτε θὰ ἴδω). **καὶ νῦν οὐδ' εἴπωσι** (= εἶσι θὰ πῆ). Τῆς τοιαύτης δὲ ὑποτακτικῆς λείψανα εἰς τὴν μετὰ ταῦτα γλῶσσαν εἶναι τὸ **ἔδομαι** (= θὰ φάγω) καὶ **πίομαι** (= θὰ πῶ), τὰ ὁποῖα εἶναι κυρίως μελλοντικαὶ ὑποτακτικαὶ μὲ βραχὺ θεματικὸν φωνῆεν.

2) εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφέρονται κατὰ τὸ ἀ' πρόσωπον, ἐκφράζει ἀπορίαν περὶ τοῦ πρακτέου. (**Ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ.** Ἔρησις **μή**. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν νὰ μὲ ὑποτακτικὴν): **τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρότων;** (= τί νὰ ποῦμε;) **Πλ. εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν;** (= νὰ μιλήσωμεν ἢ νὰ σιωπῶμεν;) **Εὐθ.**

Ἡ τοιαύτη ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ πολλάκις ἔχει πρὸ αὐτῆς τὸ βούλει ἢ βούλεισθε, μὲ τὰ ὁποῖα σαφέστερον δηλοῦνται ὅτι πρόκειται περὶ πράξεως, ἢ ὁποῖα ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ ἐρωτωμένου: **βούλει σκοπῶμεν;** (= θέλεις νὰ ἐξετάσωμεν;) **Ξ.**

§ 119. γ') **Εὐκτική.** Ἡ εὐκτικὴ κυρίως εἶναι ἔγκλισις τῆς ἀπλῆς ὑποκειμενικῆς σκέψεως, χωρὶς καμμίαν ἀνασκοπὴν πρὸς τὴν πραγματικότητα ἢ πρὸς τὸ προσδοκώμενον. Εἰδικιώτερον δὲ ἢ εὐκτικὴ

1) ἀπλῆ ἐκφράζει εὐχὴν, ἥτις κανονικῶς ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλ-

λον και επομένως δύναται να εκπληρωθῆ. (**Εὐχετική** εὐκτική. Ἄρ-
νησις μῆ): ὦ παῖ, **γένοιο** πατρὸς εὐτυχεστέρος (= εἶθε να γίνης)
Σοφ. **μῆ μοι γένοιθ'** ἂ βούλομ', ἀλλ' ἂ συμφέροι (= εἶθε να μὴ μοῦ
γίνουν...).

Τῆς εὐχετικῆς εὐκτικῆς προτάσσεται συνήθως τὸ εἶθε, εἰ γάρ,
(ποιητ. καὶ αἶθε, ὡς· προβλ. § 117, 3, ἔνθα ὁ λόγος περὶ εὐχῆς ἀνεκ-
πληρώτου): **εἶθε** σὺ τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν **γένοιο** Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Ἀρχῆθεν ἡ εὐχετικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο καὶ ἐπὶ εὐ-
χῆς ἀνεκπληρώτου (§ 117, 3): **εἶθ'** ὡς ἠβώοιμι, ὡς ἄπότ' Ἠλείοισι καὶ ἡμῖν
τεῖκος ἐτύχθη. (= ἄμποτε να εἶχα τώρα τὰ νεύατα, ποῦ εἶχα ὄταν...) Ὅμ.

Ἐλαμβάνετο δὲ προσέτι κατὰ τὸ β' καὶ γ' πρόσωπον ἐπὶ προσταγῆς
γινόμενης μετὰ λεπτότητος καὶ εὐγενείας ἢ ἐπὶ παραχωρήσεως: ταῦτ' **εἶποις**
Ἀχιλλῆι (= αὐτὰ λάβε τὴν καλωσύνην να τὰ πῆς = αὐτὰ πὲς τα παρακαλῶ)
Ὅμ. (προβλ. § 114, 2). **λήγ'** ἔριδος, Τρωῶς δὲ καὶ αὐτίκα διὸς Ἀχιλλεύς ἄσπετος
ἐξελάσειε (= κι' ἄς ἐκδιώξῃ ἀμέσως ὁ Ἀχιλλεύς...) Ὅμ.

2) μετὰ τὸ (δυνητικὸν) ἄν (ποιητικῶς καὶ κ ἐ ν ἢ κ ἐ) ἐκφράζει
κάτι **τὸ δυνατόν** κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. (**Δυνητικὴ** εὐκτική.
Ἄρνησις οὐ): **ἔδοι τις ἄν** (= μπορεῖ να ἰδῆ κανεὶς, θὰ ἔβλεπε κανεὶς)
Δημ. **Αἰς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἄν ἐμβαίης** Πλ. **ἔχοις ἄν με**
διδάξαι τί ἐστι νόμος; (= θὰ μπορούσες να με διδάξῃς;) Ξ.

Εἰς τοὺς Ἀττικῶς συγγραφεῖς λαμβάνεται ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ
προσέτι πρὸς δήλωσιν τοῦ πιθανοῦ ἀντὶ μέλλοντος, ἢ πρὸς ἔκφρασιν
μετριόφρονος γνώμης, ἢ ἐπὶ προσταγῆς, ἢ ὁποῖα γίνεται μετὰ λεπτό-
τητα: ταῦτα ποιούντων ἡμῶν εὐθὺς **ἄν** Ἀρκαίου **ἀποσταίη** (= ἀποστή-
σεται ὡς τὸ εἰκὸς = θὰ ἀποστατήσῃ κατὰ πῶσαν πιθανότητα) Ξ. ὦ
παῖ, **γένοιο** πατρὸς εὐτυχεστέρος, τὰ δ' ἄλλ' ὁμοῖος, καὶ **γένοιο ἄν** οὐ
κακὸς (= καὶ θὰ γίνης, πιστεύω, ὅχι ἀνάξιος). Σοφ. **χωροῖς ἄν εἶσω**
(= ἔμπα μέσα, παρακαλῶ — ἔμπα μέσα, ἄν εὐχαριστεῖσαι) Σο4. (προβλ.
§ 114, 2).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς α'. Ἀρχῆθεν ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο ὄχι μόνον
διὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ παρελθόν: **Τυδεΐδην δ' οὐκ ἄν**
γνοίης, προΐεροι μετείη (= οὐκ ἄν ἐγνώσῃ = δὲν θὰ μπορούσες να καταλά-
βῃς τότε, ποῦ ἐμάχετο) Ὅμ. (Βλ. § 117, 2).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο ἡ εὐκτικὴ ἀπλή, ἤτοι ἄνευ τοῦ
ἄν (κεν, κε), καὶ ὡς δυνητικὴ: **ὅσα θεὸς γ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σώσσει**
(= σώσει ἄν ἢ σώσειεν ἄν = μπορεῖ να σώσῃ) Ὅμ. Τὸ μόριον ἄν (κέν, κέ),

ἀρχῆθεν ἐπίρρημα μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ τυχόν, ἐνδεχομένως, ὅσον ἐξαρτάται ἀπὸ τὰς περιστάσεις προσετίθετο ἀπλῶς, ἵνα καθιστᾷ σαφεστέραν τὴν δυνητικὴν σημασίαν τῆς εὐκτικῆς. Ἐκ τῆς δυνητικῆς εὐκτικῆς τὸ ἄν, ἀφοῦ κατέστη ἀναπόσπαστον στοιχείον αὐτῆς, ἐλίφθη καὶ συνεδέθη καὶ μετὰ τὴν ὀριστικὴν τῶν ἱστορικῶν χρόνων πρὸς δήλωσιν τοῦ δυνατοῦ κατὰ τὸ παρελθόν (§ 117, 2). (Πρβλ. τὸ νεοελληνικὸν θά, τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἐκ τοῦ θέλεινά, θενά μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ μέλεινά, πρόκειται νά, καὶ τὸ ὁποῖον ἀρχῆθεν μὲν συνετάσσετο μόνον μετὰ ὑποτακτικῆν, κατόπιν δὲ ἤρχισε νὰ συντάσσεται καὶ μετὰ ὀριστικῆν θά γράφη, θά γράψῃ — θά ἔγραφε, θά ἔγραψε κλπ.).

Ἡ δὲ θέσις τοῦ δυνητικοῦ ἄν (κέν, κέ) εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει (ἔχοις ἄν, ἔλθοις ἄν)· ἀλλ' ἄν εἰς τὴν πρότισιν ὑπάρχει ἄρρησις ἢ κάποια ἀντωνυμία ἢ ἐπίρρημα ἢ ἄλλη λέξις ἰσχυρῶς τονιζομένη, τότε τὸ ἄν τίθεται κατόπιν αὐτῶν: οὐκ ἄν λόγοις. τί ἄν τις αἶποι: ποῦ ἄν ἴδοι: ταῦτ' ἄν εἶη βλαβερά. (Οὕτω προέκυνσαν καὶ οἱ σύνδεσμοι ἐπάν, ἐπειδάν, ὅταν, ὅποτε κλπ. ἐκ τοῦ ἐπεὶ ἄν, ἐπειδὴ ἄν, ὅτε ἄν, ὅποτε ἄν κλπ.).

Σημεῖοις γ'. Εἰς ἐξηρημέναις προτάσεις, περὶ τῶν ὁποίων ὁ λόγος κατωτέρω, ἢ εὐκτικὴ εἶναι προσέτι α') τοῦ πλαγίου λόγου. Αὕτη ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς τὴν ὀριστικὴν, συνήθως ἱστορικὸν χρόνον, ἢ πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν. Κανονικῶς δὲ εἶναι εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου ἢ εὐκτικὴ τοῦ μέλλοντος β') ἐπαναληπτικῆ, εἰς προτάσεις ὑποθετικῆς ἢ χρονικῆς ἢ ἀναφορικῆς. (Βλ. παραδείγματα εἰς τὰ σχετικὰ κεφάλαια).

§ 120. δ') Προστακτικῆ. Ἡ προστακτικὴ εἶναι ἡ ἔγκλισις τῆς δεδηλωμένης ἀπαιτήσεως. (Ἄρρησις μὴ). Εἰδικιώτερον δὲ σημαίνει ἢ προστακτικῆ

1) προσταγὴν ἢ ἀπαγόρευσιν: ἄπιτε, παῖ, λύχνον Ἄρφ. ταῦτα μὴ ἐρώτα Ξ.

2) προτροπὴν ἢ ἀποτροπὴν ἢ παραίνεσιν: ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποιεῖ Πλ. γνῶθι σαντόν. ἠδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χερῶ δὲ τοῖς βελτίστοις Ἴσοκρ.

3) συγκατάθεσιν ἢ παραχώρησιν: ἔστω (= ἄς εἶναι). ἐγὼ παραχωρῶ καὶ λεγέτω (= ἄς λέγῃ, ἄς πῆ) Πλ. οἱ δ' οὖν βοῶντων (= ἄς φωνάζουν, ὅσο θέλουν) Ἄρφ.

4) δέησιν ἢ παράκλησιν, εὐχὴν ἢ κατάραν: Ζεῦ, Ζεῦ τέλειε, τὰς ἐμὰς εὐχὰς τέλει. μὴ θοορβεῖτε. ὑγίαινε. ἐρρέτω (= ἄς πάῃ στὸ διάβολο).

Σημεῖοις ε'. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι

χρόνον άορίστου, λαμβάνεται συνήθως ή ύποτακτική, σπανιώτερον δέ ή προστακτική, ιδίαι επί του γ' προσώπου: *μη ποιήσης, μη ποιήσητε. Μηδενί συμφορών όνειδίσης* Ίσοκρ. *μη ποιήση. μη ποιησάτω. μηδεις θαυμάση* Δημ. *μηδεις ήμων προσδοκασάτω* Πλ. (Βλ. § 118, 1).

§ 121. **Άνασκόπησις.** Άνασκοπούντες τά περι των έγκλίσεων εις τās άνεξαρθήτους προτάσεις παρατηρούμεν ότι

1) ή (κυρίως) όριστική και αι δύο δυνητικά (ήτοι ή δυνητική εύκτική, § 119, 2, και ή δυνητική όριστική, § 117, 2) είναι έγκλίσεις των προτάσεων κρίσεως, ή δέ άρνησις εις αυτάς είναι **ού** (= δέν).

2) ή ύποτακτική, ή προστακτική και αι δύο εύχεται (ήτοι ή εύχεται εύκτική, § 119, 1, και ή εύχεται όριστική, § 117, 3) είναι έγκλίσεις των προτάσεων επιθυμίας, ή δέ άρνησις εις αυτάς είναι **μή**.

Ίδιαίτερα παρατηρήσεις εις τās εύθείας έρωτήσεις,
ήτοι τās άνεξαρθήτους προτάσεις έρωτήσεως

§ 122. 1) Αί έρωτηματικά προτάσεις έν γένει ουδέν άλλο είναι παρά ή προτάσεις κρίσεως ή προτάσεις επιθυμίας υπό έρωτηματικήν μορφήν. Καί όταν μέν έχουν αντίστοιχον πρότασιν κρίσεως, εκφέρονται κατά τινά των έγκλίσεων των προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1): *τί τηρικαδε άφίξαι*; Πλ. (ά φ ι γ μ α ι, ίνα κτλ.). *Τίνι άν άρέσκοι πόλις άνευ νόμων*; Πλ. (ουδενί άν ά ρ έ σ κ ο ι κτλ.). "Όταν δέ αντιστοιχούν πρός πρότασιν επιθυμίας, ήτοι όταν είναι άπορηματικά, εκφέρονται καθ' ύποτακτικήν άπορηματικήν (§ 118, 2): *είπωμεν ή σιγώμεν*; (ε ι π α τ ε, σ ι γ α τ ε — μή ε ι π η τ ε κτλ.).

2) Αί έρωτήσεις έν γένει είναι

α) **έρωτήσεις όλικής άγνοίας**, ήτοι έρωτήσεις, εις τās όποιās ζητείται βεβαίωσις ή άρνησις του όλου περιεχομένου αυτών και εις τās όποιās ή άπάντησις δύναται να είναι έν άπλουν **ναι** ή έν άπλουν **ού** (= όχι), ή κάποια άλλη βεβαιωτική ή άρνητική έκφρασις μάλιστα, πάνυ μέν ούν, πώς γάρ ού; κτλ. — ουδαμώς, ήμιστά γε, κτλ.).

Αί τοιαύται έρωτήσεις ή εξαγγέλλονται άπλώς διά του τόνου τής φωνής ή εισάγονται διά τινος των έρωτηματικών μοριών, άρα, άρά γε, άρ' ούν, ή, μών (μή ούν), ουκούν, ούκουν κλπ.: *Ό πατήρ σε άρχοντα του οίκου κατέλιπε*; **Μάλιστα Ξ.** *μη άρχιτέκτων βούλει γενέσθαι*; **Ούκουν** έγωγε Ξ.

Ἐὰν δὲ ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερῆς, συνήθως προτάσσεται τοῦ πρώτου μέρους αὐτῆς ἡ λέξις *πότερον* ἢ *πότερα*, πρὸ δὲ τοῦ δευτέρου μέρους τίθεται τὸ ἢ: *πότερα* ὡς *κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ* ὡς *διὰ φιλίαν δῶρα*;

Κατὰ τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἢ μετάφρασιν τοῦ π ὅ τ ε ρ ο ν (ἢ π ὅ τ ε ρ α) εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις δύναται νὰ παραλείπεται.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Γενικῶς εἰς ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ οὐ, ἄ ρ ' ο ὐ, ο ὐ κ ο ὖ ν κ.τ.λ., περιμένεται ἀπάντησις καταφατικῆ, εἰς ἐρωτήσεις δέ, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ μ ἦ, ἄ ρ α μ ἦ, μ ὦ ν κ.τ.λ., περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικῆ: *οὐκ ἐχθρὸς Φίλιππος*; (Περιμένεται ἀπάντησις: Ναί). *ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι βασιλεὺς, ὡς πᾶσιν ἀνθρώποις γάβρον παρῶχοι*; Ξ. (Περιμένεται ἀπάντησις καταφατικῆ: Ν α ἰ ἐπὶ πᾶν ἔλθοι ἂν κλπ). *οὐκ οὖν γέλωσ ἡδίστος εἰς ἐχθροὺς γέλαν*; Σοφ. (Ν α ἰ). *μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι*; *Οὐκ οὖν ἔγωγε* Ξ *ἄρα γε μὴ ἐμοῦ προμηθεῖ*; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικῆ: Ο ὐ σοῦ προμηθεύμαι). *μῶν τί σε ἠδίκηκε Προϊαγῶρας*; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικῆ: Οὐδέν με ἠδίκηκε).

β) ἐρωτήσεις *μερικῆς ἀγνοίας*, ἥτοι ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀνάγκην διασαφήσεως μόνον ὡς πρὸς ἓν μέρος τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν.

Αἱ τοιαύται ἐρωτήσεις εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρημάτος (*τίς, ποῖος, πόσος* κτλ. — *ποῦ, πῶθεν, πῶς* κτλ.): *Μανία δὲ τίνος ἦν*; *Φαρναβάξου* Ξ. *Ἐμὲ δὲ ποῦ χροὶ οἰκεῖν*; *Ἐν Σκῆψει* Ξ.

3) Πολλάκις αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις δὲν εἶναι κυρίως εἰτεῖν ἐρωτήσεις, ἥτοι ἐκφράσεις διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἐρωτῶν ζητεῖ νὰ πληροφορηθῇ κάτι τι, ἀλλ' ἄλλῶς τρόποι τοῦ λέγειν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ λόγος καθίσταται ζωνρὸς καὶ ἔντονος. (*Ῥητορικαὶ ἐρωτήσεις*). Οὕτω

α) πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐρωτηματικὴ πρότασις εἰσαγομένη μὲ τὸ τί οὐ ἢ οὖν οὐ καὶ ἐκφερομένη καθ' ὀριστικὴν ἀορίστου, ἢ σπανιώτερον ἐνεστώτος, ἀντὶ προστακτικῆς ἢ ὑποτακτικῆς (προτροπικῆς, § 118, 1), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔντονος προτροπὴ ἢ θεομιῆ παρὰ κλησις καὶ ἅμα ἀνυπομονησία τοῦ λέγοντος: *τί οὖν οὐ καὶ Πρόδικον ἐκαλέσαμεν*; (= καλέσωμεν οὖν τάχιστα καὶ Π.) Πλ. *τί οὐ καλοῦμεν ἤδη Ἀντισιοράτην*; (= καλέσωμεν τάχιστα) Ἄρφ. (πρβλ. Λιά-

καινα, δὲν παντρεύεσαι, δὲν παίρνεις Τοῦρκον ἄνδρα;
= παντρεύου — πᾶρε).

β) ἐνίοτε προβάλλεται ἐρώτησις ἀντὶ ὑποθέσεως: **ἐξημαρτέ τις ἄκων**; *συγγνώμη τοῦτο* (= ἐάν τις ἐξαμάρτη ἄκων). (πρβλ. Καλὸ εἶδα γῶ; καλὸ θὰ πῶ, καλὸ θὰ μαρτυρήσω = ἂν εἶδα καλὸ, κλπ.).

γ) προβάλλεται πολλακίς ἐρώτησις ἀντὶ ἐντόνου βεβαιώσεως ἢ ἐντόνου ἀρνήσεως: **οὐκ ἐχθρὸς ὁ Φίλιππος**; (= ἀναμφισβητήτως ἐχθρὸς ἐστὶν ὁ Φ.) Δημ. **τίμι ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων**; (= οὐδενὶ γε ἀρέσκοι ἂν...) Πλ.

3. Οἱ χρόνοι εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἐκτός τῆς ὀριστικῆς.

§ 123. Εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, τὴν εὐκτικὴν, τὴν προστακτικὴν, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἕκαστος χρόνος διατηρεῖ τὴν σημασίαν του μόνον ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σηματομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἥτοι ἕκαστος χρόνος δηλοῖ καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας, ὅπως εἰς τὴν ὀριστικὴν, **διάρκειαν** ἢ **ἐπανάληψιν** τοῦ σηματομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, **σύνοψιν** ἢ **ἀπλήν πραγματοποίησιν** ἢ **τὸ τετελεσμένον** αὐτοῦ (§ 103,2). Δὲν διατηροῦν ὅμως οἱ χρόνοι καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὴν ὀριστικὴν καὶ ὡς πρὸς τὴν χρονικὴν βαθμίδα (§ 103,1), ἀλλὰ

1) εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις πάντες οἱ χρόνοι καθ' ὑποτακτικὴν, εὐκτικὴν καὶ προστακτικὴν (καὶ εἰς τὸ ἀνεξαρτήτως ἐκφερόμενον ἀπαρέμφατον) ἀναφέρονται **εἰς τὸ μέλλον**: **ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν** (§ 118, 1). **εἵπομεν** ἢ **σιγῶμεν**; (§ 118, 2). **ὦ παῖ, γένοιο πατρός ἐντυχέστερος** (§ 119, 1). **ἴδοι τις ἂν** (§ 119, 2). **ἄπιε, παῖ, λόχρον** (§ 120). **θαροῶν, Διόμηδες, μάχεσθαι** (= μάχου) "Ομ.

2) εἰς τὰς ἐξηρημένους προτάσεις καὶ εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν γενικῶς πάντες οἱ χρόνοι δύνανται νὰ ἀναφέρονται εἴτε εἰς τὸ παρὸν εἴτε εἰς τὸ παρελθὸν εἴτε εἰς τὸ μέλλον, ἀναλόγως τοῦ χρόνου τοῦ κυρίου ῥήματος ἢ τοῦ ῥήματος προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, καὶ ἀναλόγως τῆς ὅλης ἐννοίας τῶν συμφραζομένων:

λέγω ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε (ὁ ἀόριστος ἀναφέρεται εἰς τὸ παρὸν)
ἔλεγον ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε (» » εἰς τὸ παρελθὸν)
ἢ ἵνα πεισθῆτε (» » »)
ἔρω ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε (» » εἰς τὸ μέλλον)

Οἱ στρατιῶται ἔφασαν τοὺς στρατηγούς πάλαι ταῦτι' εἰδότας κρύ-
 πειν (= ὅτι, εἰ καὶ ἤδεσαν, ἔκρυπτον. Οἱ ἐνεσιῶτες εἰδό-
 τας καὶ κρύπτειν ἀναφέρονται εἰς τὸ παρελθόν) Ξ. *Λεονκλίδας*
ἄρξων ἀφίκετο (ἵνα ἄρξῃ, τότε. Ὁ μέλλον ἄρξων ἀναφέρεται
 εἰς τὸ παρελθόν).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄
ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΥΤΗΣ

§ 124. Προτάσεις σχετικαὶ πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὸ περιεχόμενον νόημα **συνείρονται** κατὰ τρεῖς τρόπους, ἤτοι

1) **παρατίθεται** ἀπλῶς ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης χωρὶς κανένα σύνδεσμον. Ἡ τοιαύτη ἀπλῆ παράθεσις τῶν προτάσεων καλεῖται **σχῆμα ἀσύνδετον**, εἶναι δὲ ὁ πρῶτος καὶ ἀρχικὸς τρόπος τοῦ συνειρμοῦ τῶν προτάσεων εἰς τὴν γλῶσσαν μας, (ὅπως εἰς πάσας τὰς γλώσσας ἐν γένει), καὶ συνήθως κανονικῶς μὲν εἰς τὸν λόγον τῶν μικρῶν παιδίων, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ εἰς τὸν ἀφελῆ καθημερινὸν λόγον καὶ εἰς τὰ ἀφελῆ λαϊκὰ ποιήματα. (Πρὸβλ. Κ λ α ἰ ν ε τὰ μαῦρα τὰ βουνά, παρηγοριὰ δ ἔ ν ἔ χ ο υ ν. Δ ἔ ν Κ λ α ἰ ν ε γιὰ τὸ ψῆλωμα, δ ἔ ν κ λ α ἰ ν ε γιὰ τὰ χιόνια ἢ κλεφτουριὰ τ' ἄ ρ ν ἢ θ η κ ε κ λ π.).

Τὸ ἀσύνδετον σχῆμα εὐρίσκεται συχνὰ ὄχι μόνον εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Ὅμηρου, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότατον μνημεῖον τῆς γλώσσης μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα πεζοὺς συγγραφεῖς, ὑπὸ τῶν ὁποίων ὅμως χρησιμοποιεῖται ἰδίᾳ, ὅταν πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ κάτι τι μὲ γοργότητα καὶ ζωηρότητα καὶ πολλὰ νοήματα νὰ παρουσιασθοῦν ἠνωμένα εἰς ἓν ὅλον. (Πρὸβλ. *Συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον* Ξ. *πάσομαι κατηγορῶν ἀκηκόατε, ἐοράκατε, πεπόνθατε, ἔχετε, δικάζετε* Λυσ.).

Κανονικῶς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, ὅταν μία περίοδος ἢ ἐν κῶλον περιόδου ἀρχίζῃ ἀπὸ δεικτικὴν λέξιν, διότι αὐτὴ αὕτη ἢ δεικτικὴ λέξις ὡς ἐκ τῆς σημασίας της χρησιμεύει ὡς σύνδεσμος τῶν ἐπομένων μὲ τὰ προηγούμενα ἢ τῶν προηγουμένων μὲ τὰ ἐπόμενα: *Ἄλλο δε στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τόνδε*

τὸν τρόπον Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγάς-ἦν· **τούτῳ** συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν κλπ. (πρὸβλ. § 45, 2).

2) **συνδέονται κατὰ παράταξιν**, ἦτοι μὲ παρατακτικούς συνδέσμους· (πρὸβλ. ἔφαγε καὶ ἰ ἐκοιμήθη· ἔφαγε πολὺ καὶ ἰ ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. § 5, 1).

Καὶ ὁ δεύτερος οὗτος τρόπος συνδέσεως προτάσεων, ὁ κατὰ παράταξιν, εἶναι ἀρχαϊκός· προῆλθε δὲ ἐκ τοῦ πρώτου, ἦτοι τοῦ ἀσυνδέτου, ἀφοῦ μερικαὶ λέξεις (ἐπιρρηματικαὶ ἢ ἀντωνυμικαὶ) σὺν τῷ χρόνῳ μετέβαλον τὴν σημασίαν αὐτῶν καὶ ἀπὸ ἀνεξαρτήτων λέξεων μετέπεσαν εἰς ἀπλᾶ μόρια συνδετικὰ προτάσεων ἢ ἀπλῶν ὄρων μιᾶς προτάσεως. Οὕτω π. χ. ἡ λέξις καὶ ἰ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ προσέτι, ἐπίσης, καὶ φράσεις οἷαι π. χ. *παίζει καὶ ἄδει* ἢ *Ζεὺς καὶ Ἥρα* ἀρχῆθεν ἐσήμανον *παίζει, προσέτι ἄδει* — ὁ Ζεὺς, *προσέτι ἢ Ἥρα*.

3) **συνδέονται καθ' ὑπόταξιν**, ἦτοι μὲ ὑποτακτικούς συνδέσμους (εἰδικούς, αἰτιολογικούς, κλπ.) ἢ μὲ ἀναφορικὰς λέξεις. Διὰ τῆς τοιαύτης συνδέσεως τῶν προτάσεων ἐκφράζεται ἡ ἐσωτερικὴ, ἦτοι ἡ λογικὴ σχέσις αὐτῶν, ἦτοι δηλοῦται ποία ἐκ τῶν δύο προτάσεων ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα καὶ ποία τὸ δευτερεύον, συγχρόνως δὲ ποία ἡ σχέσις τοῦ νοήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως πρὸς τὸ νόημα τῆς κυρίας· (πρὸβλ. ἀφοῦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη — ἐπειδὴ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. § 5, 2).

Ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται πρὸ πάντων εἰς τὸν γραπτὸν λόγον, ὅπου ἐπιδιώκεται κατὰ τὸ δυνατόν μεγίστη ἀκρίβεια τῆς διατυπώσεως τῶν νοημάτων, προῆλθεν ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα καὶ ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ παράταξιν, ὅπως τοῦτο εἶναι δυνατόν εὐκόλως νὰ παρατηρηθῇ εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, εἰς τὰ ὁποῖα καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι λέξεις, αἱ ὁποῖαι κανονικῶς λαμβάνονται κατόπιν ὡς ἀναφορικαί, ἦσαν ἀρχῆθεν δεικτικά. Οὕτω π. χ. τὰ ἀναφορικὰ ἐπιρρ. ὡς (= ὅπως, καθὼς, κτλ.) καὶ ἔνθα (= ὅπου) εἰς τὸν στίχον Ὀμ., ζ 1 λαμβάνονται ὡς δεικτικά: *ὡς ὁ μὲν ἔνθα καθεῦθε πολὺτίας διὸς Ὀδυσσεὺς* (= ἔτσι ἐκεῖνος μὲν ἐκεῖ ἐκοιμᾶτο κτλ.).

Ἡ δὴ δυνατόν νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως τῶν προτάσεων ἢ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἑτέρα ἐκ

τῶν συνδεομένων προτάσεων (ἡ δευτερεύουσα) ἔχει χιάσει πλεόν τὴν αὐτοτέλειάν της καὶ χρησιμεύει ὡς προσδιορισμὸς τῆς ἐτέρας (τῆς κυρίας), ἔνεκα τοῦ ἑξῆς λόγου. Καὶ κατὰ τὴν κατὰ παράταξιν σύνδεσιν δύο προτάσεων ὁ λέγων ἔχει βέβαια συνείδησιν τῆς ἐσωτερικῆς, ἥτοι τῆς λογικῆς σχέσεως τῶν νοημάτων τῶν παρατασσομένων προτάσεων, καὶ συνήθως δηλοῖ ταύτην διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλας θέσεως τῶν προτάσεων ἢ διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς. (Ἐφαγε, ἐκοιμήθη — ἔφαγε καὶ ἰ ἐκοιμήθη = ἀ φ ο ὦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη. Ἐφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε — ἔφαγε πολὺ καὶ ἰ κακοδιαθέτησε = ἐ π ε ἰ δ ἦ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε). Ἀλλὰ κατὰ τὴν τοιαύτην ἀρχικὴν σύνδεσιν ἦτο δυνατόν κάποια λέξεις τῆς μιᾶς ἐκ τῶν παρατασσομένων προτάσεων, ἐκείνης ἢ ὁποῖα περιέχει τὸ δευτερεῖον νόημα, (ἥτοι κάποιο ἐπίρρημα ἢ κάποια ἀντωνυμία), ἰδιαίτερος πὼς τονιζομένη, νὰ νομισθῇ ὅτι αὐτὴ τρόπον τινὰ εἶναι ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο παρατασσομένων προτάσεων καὶ ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἐτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν λογικὴν σχέσιν, ἢ ὁποῖα ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν. Οὕτω π. χ. ἡ λέξις ὥ σ τ ε ἀρχῆθεν εἶχε δεικτικὴν σημασίαν (ὥ σ τ ε = καὶ οὕτω, καὶ ἔτσι). Ἄλλ' αὕτη εἰς σύμπλεγμα δύο προτάσεων, ὡς π. χ. ἔπεσε χιῶν πολλή, ὥς τε ἐκαλύφθη πᾶν τὸ πεδίον (= ἔπεσε χιῶν πολλή καὶ ο ὕ τ ω ἐ κ α λ ύ φ θ η κ λ.), εὐκόλον ἦτο νὰ νομισθῇ ὅτι ἐκφράζει τὴν λογικὴν σχέσιν τῆς δευτέρας πρὸς τὴν πρώτην καὶ νὰ ἐκληφθῇ ὡς **σύνδεσμος ἀποτελεσματικὸς** (ὥ σ τ ε). Ὁμοίως τὸ μόριον εἰ (ποιητικῶς καὶ αἰ) ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα δεικτικὸν (= ἔτσι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τότε), ὡς τοιοῦτον δὲ ἐλαμβάνετο κανονικῶς μὲ τὸ (βεβαιωτικὸν) γ ἄ ρ ὡς εἰσαγωγικὸν εὐχῆς (*εἰ γὰρ ἐγὼ ὡς εἶην ἀθάνατος καὶ ἀγήραος* κτλ. = μακάρι ἀλήθεια ἐγὼ νὰ ἦμουν κτλ. Ὁμ., Θ 583· πρβλ. προσέτι τὰ ἐκ τοῦ εἰ καὶ αἰ προελθόντα σχετικὰ μόρια, εἶ θ ε, αἶ θ ε καὶ φράσεις τῆς νέας γλώσσης, ὡς π.χ. Ἐ τ σ ι νὰ ζήσης, πῆγαινε νὰ ἰδῆς, ποῦ εἶναι τὸ παιδί). Ἀλλὰ εἰς ἓν σύμπλεγμα προτάσεων, ὁποῖον π.χ. Ὁμ., υ 236 *αἰ γὰρ τοῦτο, ξεῖνε, ἔπος τελέσειε Κρονίων γνοίης χ'* (= γνοίης κε) *οἷη ἐμὴ δύναμις καὶ χεῖρες ἔπονται* (= εἶθε βέβαια, ξένη, νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου· τότε θὰ γνῶρίζεις κτλ.), ἦτο εὐκόλον τὸ μόριον αἰ (= εἰ), τὸ ὁποῖον εἰσάγει τὴν πρώτην, τὴν εὐχeticὴν πρότασιν, νὰ νομισθῇ ὅτι εἰσάγει ὑπόθεσιν, ἀφοῦ ἡ πρώτη αὕτη εὐχeticὴ πρότασις ἐν σχέσει πρὸς τὴν δευτέραν περιέχει συγχρόνως τὴν περίπτωσιν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι

δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῆ ἑκεῖνο, τὸ ὁποῖον αὕτη ἐκφράζει. (Ἄν βέβαια, ξένη, ἤθελεν ἐκτελέσει αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου, τ ὁ τ ε θὰ γινώριζες κτλ.). Βλ. καὶ Ὅμ., Θ 369 κ. ἔ.

Α'. Σύνδεσις προτάσεων κατὰ παράταξιν.

1. Συμπλεκτικοὶ σύνδεσμοι.

§ 125. α') **Συμπλοκὴ καταφατικῆ (καί, τέ)**. Καταφατικὴ συμπλοκὴ προτάσεων (ἢ ὄρων προτάσεως) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γίνεται διὰ τοῦ **καί** (ὅπως εἰς τὴν νέαν), καὶ διὰ τοῦ **τέ** (= καί).

Ὁ **καί** ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κατὰ τὸ πλείστον ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν. Ὁ **τέ** ὡς ἐγκλινομένη λέξις τίθεται πάντοτε κατόπιν τῆς λέξεως, τὴν ὁποίαν συνδέει μὲ ἄλλην προηγουμένην· ἐὰν δὲ συνδέῃ συναρθρὸν ὄνομα, τότε κανονικῶς ὁ **τέ** ἐγκλίνεται εἰς τὸ ἄρθρον. (Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

Ὅταν τὰ καταφατικῶς συμπλεκόμενα εἶναι δύο, εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἢ σύνδεσις κανονικῶς γίνεται.

1) ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἢ μὲ ἐν ἀπλοῦν **καί**, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασιν, ἢ μὲ δύο **καί** (καί — καί), ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασιν: οἱ πολέμιοι ἐγρηγόρεσαν **καί** ἔκαον πυρὰ πολλὰ Ξ . ὁ ἀνὴρ σοὶ ὁ ἐμὸς **καί** τάλλα φίλος ἦν **καί** τοὺς φόρους ἀπεδίδου Ξ . ἠσχύνθημεν **καί** θεοὺς **καί** ἀνθρώπους Ξ .

2) συνθηέστατα μὲ τὸ **τέ** — **καί**, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασιν, ὅπως καὶ μὲ τὸ **καί** — **καί**: ὁ Κῦρος ἠγάσθη **τε** αὐτὸν **καί** δίδωσιν αὐτῷ μυρίαὺς Δαρεικοὺς Ξ .

Καταφατικὴ δὲ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ δύο ὄρων προτάσεως μὲ ἐν ἀπλοῦν **τέ** ἢ μὲ τὸ **τέ** — **τέ** εἶναι συνήθης μὲν εἰς τοὺς ποιητάς, σπανία ὁμως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς: τὸν δ' ὁ γέρον ἠγάσατο φώνησέν **τε** Ὅμ. πατὴρ ἀνδρῶν **τε** θεῶν **τε** Ὅμ. ἢ **τε** βουλή ἠδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο οἷ **τε** ἄλλοι οὐδὲν ἤχθοντο Ξ .

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Μὲ τὸ **καί** συνδέεται πολλάκις πρότασις μὲ προηγουμένην πρότασιν, ἢ ὁποῖα ἔχει τὸ **ἅμα**, ἢ **ἅμα τε**, εὐθύς ἢ εὐθύς **τε**, ἦδη ἢ ἦδη **τε** οὐπω ἢ οὐπω **τε**, σχεδὸν ἢ σχεδόν **τε** ἢ τὴν φράσιν οὐκ ἔφθην (-ης, -η κλπ.) μὲ μετοχὴν, διὰ δὲ τῆς τοιαύτης συνδέσεως δηλοῦνται τὸ ὅπως σύγχρονον δύο πράξεων: καὶ ἦδη **τε** ἦν περὶ πλήθονσαν ἀγορὰν **καί** ἔρχονται παρὰ βασιλέως κήρυκες Ξ . οὐκ ἔφθησαν πνθόμενοι τὸν περὶ τὴν Ἀιτικὴν πόλεμον **καί** ἦγον ἡμῖν ἀμνοῦντες (= δὲν ἐπρόφθασαν νὰ πληροφροηθοῦν καὶ ἦρθαν =

μόλις ἐπληροφορήθησαν, ἀμέσως ἦρθαν) Ἰσοκρ. (Πρβλ. Μόλις εἶχαμε καθίσει στό τραπέζι καί νά σοῦ ἔρχεται κι' ὁ Πέτρος).

§ 126. Σημασία τοῦ καί.

1) Ἀρχῆθεν τὸ καί ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ προσέτι, ἐπίσης (προσθετικὸς καί): ἔστι δὲ καί μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς Ξ. (πρβλ. Κλαίει καί μιὰ χανούμισσα γιὰ τὸ μοναχογιό της).

Ἐκ ταύτης τῆς ἀρχικῆς σημασίας προῆλθον πᾶσαι αἱ ἄλλαι σημασίαι τοῦ καί.

2) Ὁ καί εἶναι ἐπιδοτικὸς εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ μείζον εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ ἔλασσον (= ἀκόμη καί, ἔστω καί): ἀνάγκη καί θεοὶ πείθονται. καί τοιχὸς ἀξιὸν (= πού ν' ἀξίζη ἔστω καί μιὰ τρίχα) Ἀρφ. (Πρβλ. Τὰ ρούχα μου καί τὰ καλά, ὅποιος τὰ βρῆ, ἄς τὰ πάρῃ. Καί δέκα δραχμῆς νὰ σοῦ δώσῃ, καλὰ εἶναι).

3) Ὁ καί εἶναι ἐναντιωματικὸς (= ἂν καί, μολονότι), ὡς τοιοῦτος δὲ συντάσσεται κανονικῶς μὲ μετοχὴν (ὅπως καί τὸ καίπερ): Ἀθηναῖοι καί οὐ μεταλαβόντες τοῦ χροσίου πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον (= μολονότι δὲν ἔλαβαν μέρος) Ξ. (Πρβλ. Στους χίλιους μέσα καί χωρὶς συντροφιά = καί ὅμως χωρὶς...).

4) Ὁ καί εἶναι μεταβατικὸς, ἤτοι τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου ἢ κώλου περιόδου, ἀπλῶς ἵνα ὁ λόγος μεταβῆ ἀπὸ τὰ προηγούμενα εἰς τὰ ἐπόμενα, (ὅπως συνήθως καί ὁ σύνδεσμος δέ): Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἐπτά καί ἤγε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χίλιους Ξ. (Πρβλ. Πέφτουν τὰ βόλια σὰ βροχὴ καί τὰ βουνὰ βογγᾶνε· κι' ἔναι πουλάκι φώναξεν ἀπὸ ψηλὸ κλαράκι κλπ.).

Ὁ μεταβατικὸς καί πολλάκις εἰσάγει κάτι, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται ὡς παράδειγμα ἐπιβεβαιωτικὸν τῶν προηγουμένων ἢ τὸ ὁποῖον εἶναι ἐπακολούθημα τῶν προηγουμένων: φιλοθηρότατος ἦν Κῦρος καί πρὸς τὰ θηρία μέντοι φιλοκινδυνότατος· καί ἄρχτον ποτὲ ἐπιφερομένην οὐκ ἔτρεσε (= ἔτσι παραδείγματος χάριν μιὰ φορὰ) Ξ. Ἐδοξε τῷ Κλέαρχῳ συγγενέσθαι Τισσαφέρνηι καί ἔπεμψε τινα ἐρῶντα δι' συγγενέθαι αὐτῷ χοῦζει (= ὅθεν ἔστειλε κάποιον) Ξ.

Σημείωσις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τίθεται πολλάκις ὁ καί κατὸ πλιν λέξεως, ἢ ὁποῖα δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἀντὶ νὰ τίθεται

μετά τὴν τοιαύτην λέξιν δοτική πῶσις ἢ μία φράσις κατάλληλος, ἢ ὅποια νὰ περιέχῃ δοτικὴν προσδιοριστικὴν τῆς προηγουμένης λέξεως, ἢ ὅποια δηλοῖ ἰσότηα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα (§ 35, 2, β'): ἐν τῷ ἱεροῦ ἴσα καὶ ἰκέται ἐσμέν (= ἴσα ἰκέταις = σάν ἰκέται) Θ. οὐχ ὁμοίως πεποιήσαιο καὶ Ὅμηρος (= τῷ Ὅμηρῳ = μετὸν Ὅμηρον) Πλ. παραλήθια ἐπεπόνθησαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Συρακοῦσιν καὶ ἔδρασαν ἐν Πύλῳ (= παραπήσια τούτοις ἢ ἔδρασαν) Θ.

§ 127. β') Συμπλοκὴ ἀποφατική. Εἰς μίαν ἀποφατικὴν συμπλοκὴν δυνατόν νὰ ἀποφάσκεται, ἤτοι νὰ ἐκφέρεται ἀποφατικῶς, τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τῶν συμπλεκομένων μερῶν (προτάσεων ἢ ὄρων προτάσεως), δυνατόν δὲ νὰ ἀποφάσκωνται ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα, ἤτοι

1) δυνατόν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) ἀποφατικὴ μετ' προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καταφατικὴν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ καὶ οὐ, (καὶ μὴ): ἐμὲ ἐχειροτόνησαν καὶ οὐχ ὑμᾶς Δημ. αἰβριον εἴωθεν ἀφικοῦ οἴκαδε καὶ μὴ ἄλλως ποιήσης Πλ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Εἰς τὸν Ὅμηρον διὰ τοιαύτην συμπλοκὴν χρησιμοποιεῖται καὶ οὐ δὲ = καὶ ἢ δέ ν, ἀλλὰ δέ ν, ἀλλ' ὄχι (διάφορον τοῦ οὐδέ, τὸ ὅποιον γράφεται ὡς μία λέξις): ἐνθ' ἄλλοις μὲν πᾶσι ἐάνδραν, οὐ δὲ ποθ' Ἡρῆ (= ἀλλ' ὄχι καὶ εἰς τὴν Ἡρᾶν) Ὅμ.

2) δυνατόν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) καταφατικὴ μετ' προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) ἀποφατικὴν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ οὔτε—τε, (μῆτε—τε): οὔτε ἐπεμείγνοντο παρ' ἀλλήλους καταστάτες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν Θ.

3) δυνατόν νὰ συνδέωνται δύο προτάσεις (ἢ ἔννοια), ἀμφότερα ἀποφατικά. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ οὔτε—οὔτε (μῆτε—μῆτε, οὔτε—μῆτε, μῆτε—οὔτε): ἄνευ ὁμοιοῦσιν οὔτ' ἄν πόλις εὐ πολιτευθείη, οὔτ' οἶκος καλῶς οἰκηθείη.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς α'. Ἀποφατικὴ πρότασις (ἢ ἔννοια), συνδέεται μετ' προηγουμένην ἀποφατικὴν ὡσαύτως πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καὶ διὰ τοῦ οὐδὲ (μῆδὲ = οὔτε, μῆτε), ὅταν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκομένων δὲν λαμβάνεται ὡς ἰσότημον μετ' τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὡς συμπλήρωμα αὐτοῦ: τοῦτων οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες οὐδὲ τοῖς ἀνθρώποις ἐδίωκον.

Τὸ οὐδὲ, μῆδὲ λαμβάνεται καὶ ἐπιδοτικῶς (= οὔτε, οὔτε καί): ἔβριον οὐ ἀτρέστοι οὐδὲ δαίμονες Σοφ. οὐδὲ εἰς, οὐδὲ μία γλ. (πρβλ., § 126, 2).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Κατὰ τὰς ὡς ἄνω συμπλοκάς ἀντὶ τοῦ οὐ, οὔτε, οὐδὲ χρησιμοποιεῖται τὸ μῆ, μῆτε, μῆδὲ, ὅταν τὸ συνδεόμενον δι' αὐτῶν εἶναι πρό-

τασις ἐπιθυμίας (121, 2): διατείνου μᾶλλον πρὸς τὸ σαντῶ προσέχειν, **καὶ μὴ ἀμέλει τῶν τῆς πόλεως** Ξ. *ἐγὼ θρασὺς οὐτ' εἰμί, μήτε γενοίμην Σοφ.* (πρβλ. Πίστευε καὶ μὴ ἐρέυνα. Μὴ σὲ νοιάζῃ γιὰ μένα, μήτε να ρωτᾷς τί κάνω).

§ 128. γ') Συμπλοκὴ ἐπιδοτική. Οὕτω καλεῖται ἡ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ ὄρων μιᾶς προτάσεως κατὰ τὴν ὁποῖαν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκομένων παρίσταται ὡς μείζον καὶ σπουδαιότερον τοῦ πρώτου. Γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη συμπλοκὴ

1) μὲ τὸ οὐ μόνον ἢ μὴ μόνον ἢ οὐχ ὅτι ἢ μὴ ὅτι — ἀλλὰ καί, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα καταφάσκονται. (Ὅσον τὸ ἔν, τόσον καὶ τὸ ἄλλο): **Οὐ μόνον** αἰεὶ τὰ αὐτὰ λέγω, **ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν** (λέγω) Ξ. **Οὐχ ὅτι μόνος** ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν, **ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι** αὐτοῦ (= ὄχι μόνον ὁ Κ.) Ξ. **Μὴ ὅτι θεός**, **ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι** καλοὶ καγαθοί, ἐπειδὴν γινώσκω ἀπιστοῦμενοι, οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας (= ὄχι μόνον θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι . . .) Ξ.

Σημείωσις. Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις τὸ μὲν οὐχ ὅτι προήλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστέρας φράσεως οὐ λέγω ὅτι ἢ οὐκ ἔρω ὅτι (= δὲν θέλω νὰ πῶ ὅτι), τὸ δὲ μὴ ὅτι ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστέρας φράσεως μὴ εἶπησ' ὅτι. (*Μὴ εἶπης ὅτι θεός οὐ φιλεῖ τοὺς ἀπιστοῦντας, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι κλπ.*.)

2) μὲ τὸ οὐχ ὅπως ἢ μὴ ὅπως ἢ μὴ ὅτι (ἢ σπανίως, οὐχ ὅτι) — ἀλλ' οὐδὲ ἢ ἀλλὰ μηδέ, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα ἀποφάσκονται (ὄχι μόνον δὲν — ἀλλὰ καὶ δὲν' οὔτε τὸ ἔν οὔτε καὶ τὸ ἄλλο): **Οὐχ ὅπως** τῆς κοινῆς ἐλευθερίας μετέχομεν, **ἀλλ' οὐδὲ δουλείας μετρίας ἠξιώθημεν** (= ὄχι μόνον δὲν μετέχομεν, ἀλλ' οὔτε . . .) Ἰσοκρ. *ἐγὼ μὴ ὅτι ὑπὲρ ἄλλου, ἀλλ' οὐδ' ὑπὲρ ἐμμαντοῦ πώποτε δίκην ἰδίαν εἶρηκα* (= ὄχι μόνον ὑπὲρ ἄλλου δὲν ἔχω συνηγορήσει, ἀλλ' οὔτε καὶ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ μου . . .) Ἰσαί.

Σημείωσις. Τὸ μὴ ὅτι καθὼς καὶ τὸ μὴ τί γε κατόπιν τοῦ ἐπιδοτικοῦ οὐδὲ ἢ μηδέ (§ 127, 3, Σημ.) ἢ ἄλλης οἰασθήποτε ἀρνητικῆς ἐκφράσεως ἰσοδυναμεῖ πολλάκις μὲ τὴν φράσιν «πολὺ περισσότερον» ἢ «πολὺ ὀλιγώτερον», ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων: ἄχρηστοι (= οὐ χρήσιμοι) καὶ γυναιξὶ μὴ ὅτι ἀνδράσιν (= πολὺ περισσότερο εἰς ἀνδρας) Πλ. οὐκ ἐνὶ γ' αὐτὸν ἀργούντα οὐδὲ φίλους ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μὴ τί γε δὴ θεοῖς (= πολὺ ὀλιγώτερον βέβαια εἰς θεοὺς) Δημ.

3) μὲ τὸ οὐχ ὅπως — ἀλλὰ καὶ (ἢ σπανίως, ἀλλά), ὅταν τὸ μὲν πρῶτον τῶν συμπλεκομένων ἀποφάσκειται, τὸ δὲ δεύτερον καταφάσκε-

ται (= ὄχι μόνον δὲν — ἀλλὰ καί): τῶν Ἀθηναίων οἱ βοιωτιάζοντες ἐδίδασκον τὸν δῆμον, ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὅπως τιμωροῦσαντο, **ἀλλὰ καὶ** ἐπαινεῖσαν τὸν Σφοδρίαν (= ὅτι ὄχι μόνον δὲν θὰ ἐτιμωροῦσαν τὸν Σφοδρίαν, ἀλλὰ καὶ θὰ τὸν ἐπαινοῦσαν) **Ξ.** τῶν ἄλλων, ὅσων ἐδημοσιεύσατε τὰ χρήματα, **οὐχ ὅπως** σκευὴ ἀπέδοσθε, **ἀλλὰ καὶ** αἱ θύραι ἀπὸ τῶν οἰκημάτων ἀφηρηπάσθησαν (= ὄχι μόνον σκευὴ δὲν ἐπωλήσατε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι . . .) **Λυσ.**

2. Ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι.

§ 129. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες ἀντιθετικῶς συνήθεις εἶναι οἱ ἑξῆς: **μέν, δέ, ἀλλά, ἀτάρ** (= ἀλλά), **μέντοι** (= ὅμως), **μὴν** (= ὅμως), **ἀλλὰ μὴν, καὶ μὴν, οὐ μὴν ἀλλά** (= ἀλλ' ὅμως), **ὅμως** (συνήθως μὲ κάποιον ἐκ τῶν ἄλλων ἀντιθετικῶν συνδέσμων, οἷον ὅμως **δέ, δ'** ὅμως, **ἀλλ'** ὅμως, ὅμως **μέντοι** κτ.), **καίτοι** (= καὶ ὅμως, ἐν τούτοις). Ἐκ τούτων

1) οἱ σύνδεσμοι **μέν, δέ, μέντοι, μὴν** δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε κατόπιν μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων αὐτῆς. (Βλ. τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

2) μόνον ὁ **μέν** παρέχει ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἐπόμενα, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι παρέχουν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα.

3) ὁ **καίτοι** συνδέει μόνον κῶλα περιόδου ἢ περιόδους, οὐχὶ δὲ καὶ προτάσεις ἢ ὅρους προτάσεως, ὅπως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι· (βλ. κατωτέρω): οὕτω πιθανῶς ἔλεγον **καίτοι ἀληθές γε οὐδὲν εἰρήκασι** (= καὶ ὅμως, μ' ὅλα ταῦτα) Πλ.

§ 130. Προτάσεις ἢ ὅροι μιᾶς προτάσεως μὲ ἀντίθετον ἢ διάφορον περιεχόμενον συνήθως συνδέονται διὰ τοῦ **μέν** — **δέ**: ἤγειτο **μέν** Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει **δὲ** Ξενοφῶν **Ξ.** ἦν ἡδὺν **μέν,** κεφαλαλγὲς **δὲ** **Ξ.**

Ὅταν ὅμως πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ ἰσχυροτέρα ἀντίθεσις τοῦ δευτέρου μέλους πρὸς τὸ πρῶτον, τότε μετὰ τὸ **μέν** ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ **δὲ** ἀκολουθεῖ τὸ **δ' αὖ** (= δὲ πάλιν, δὲ ἐξ ἄλλου) ἢ τὸ **μέντοι** ἢ **ἀλλά** ἢ **ὅμως** **δὲ** ἢ **ἀλλ'** ὅμως ἢ **οὐ μὴν** ἢ **οὐ μὴν ἀλλά**: καὶ οἱ **μέν** ἠγοῦντο, Κλέαρχος **μέντοι** ἐπορεύετο τὸ στρατεύμα ἔχων ἐν τάξει **Ξ.** τοῖς στρατιώταις ὑποψία **μέν** ἦν ὅτι Κῦρος ἄγοι πρὸς βασιλεία, **ὅμως** **δὲ** ἐδόκει ἐπεσθαι **Ξ.**

§ 131. 1) Ὁ μὲν χρησιμοποιεῖται ἐνίστε ἄνευ ἀνταποδόσεως, ἥτοι χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ δέ, κατὰ τινα βραχυλογία, ἢ δὲ παραλειπομένη ἀντίθεσις νοεῖται ἔξωθεν κατὰ τὰ συμφραζόμενα (σχῆμα **ἀνταπόδοτον**). Τότε ὁ μὲν δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν διὰ τῆς λέξεως **τούλάχιστον**: λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· (ἐνν. ἄλλοις δὲ ἴσως πιθανός) Ἡρόδ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Δὲν ἀκολουθεῖ δὲ κατόπιν τοῦ μὲν, καὶ ὅταν οὗτος λαμβάνεται (μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἥτοι) ὡς **βεβαιωτικὸς** (= ἀλήθεια, βεβαίως): καὶ μὰ τόδε σκηπτρον, τὸ μὲν οὔποτε φύλλα καὶ ὄζους φύσει (= τὸ ὅποιον βέβαια δὲν θὰ βγάλῃ ποτὲ) Ὁμ.

Τοιαύτην βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ μὲν καὶ εἰς τὴν φράσιν π ά ν υ μ έ ν ’ ο ὕ ν (= βεβαιότατα) κ.τ.τ.

2) Καὶ ὁ δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα χωρὶς νὰ προηγήται αὐτοῦ ὁ μὲν. Εἶναι δὲ τότε ὁ δὲ α') ἀντιθετικὸς σύνδεσμος (= ὅμως): ταῦτα πάντες αἰεὶ γλίχονται λέγειν, ἀξίως δ' εἰπεῖν οὐδεὶς δεδύνηται Θ. β') μεταβατικὸς, ἥτοι σύνδεσμος συνδέων ἀπλῶς κῶλον περιόδου ἢ περίοδον μὲ τὰ προηγούμενα (πρβλ. καί, § 126, 4): Ἐπεὶ δὲ καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο· ἤρουντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερῇ ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρῆσαν αἱ τάξεις τῶν ἱππέων Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Ὡς μεταβατικὸς σύνδεσμος χρησιμοποιεῖται ἐνίστε καὶ ὁ μέντοι. Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λόγος μεταβαίνει εἰς κάτι νέον καὶ πολὺ σπουδαιότερον τῶν προηγούμενων, χρησιμοποιεῖται ὡς μεταβατικὸς σύνδεσμος τὸ **ἀλλὰ μὴν** (= προσέτι δέ, ἐκτός δὲ τούτου) ἢ τὸ **καὶ μὴν**, ἰδίως εἰς ἀπαντήσεις ἢ παρατηρήσεις σχετικῶς μὲ τὰ ὑπὸ τοῦ ἄλλου λεχθέντα (= ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις): **ἀλλὰ μὴν** ἐκεῖνος γε αἰεὶ μὲν ἦν ἐν τῷ φανερωῷ Ξ. ἐνταῦθα Γαυλίτης εἶπεν καὶ μὴν, ὦ Κῦρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπὸ σφραγίδος (= ἀλλ' ὅμως) Ξ.

§ 132. Ὁ σύνδεσμος **ἀλλὰ** λαμβάνεται συνηθῶς:

1) ὡς καθαρῶς ἀντιθετικὸς ἐπὶ ἰσχυρᾶς ἀντιθέσεως δύο τινῶν ὅλως ἀντιθέτων ἢ ὅλως διαφόρων. Δι' αὐτοῦ δὲ ἀντιτίθεται συνηθῶς κάτι καταφατικὸν πρὸς κάτι προηγούμενον ἀποφατικὸν (**οὐκ—ἀλλὰ** ἢ **μὴ—ἀλλὰ** = δὲν—ἀλλὰ, ὄχι—ἀλλὰ, **μὴ—ἀλλὰ**: σχῆμα κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν): **οὐκ** ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, **ἀλλ'** ἐξ ἀρετῆς χρήματα Πλ. αὐξεν μὴ τὴν βασιλείω, **ἀλλὰ** τὴν σαυτοῦ ἀρχὴν Ξ.

Σπανιότερον ὅμως ἀντιτίθεται διὰ τοῦ **ἀλλὰ** καὶ κάτι ἀποφατι-

κόν πρὸς κάτι προηγουμένον καταφατικὸν (**ἀλλ'** οὐ ἢ **ἀλλὰ** μὴ = καὶ ὄχι) : δεῦρο νόμος (ἐστὶ) εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, **ἀλλ'** οὐ μαθήσεως (= καὶ ὄχι μαθήσεως) Πλ.

2) ἀπλῶς ὡς περιοριστικός, ἤτοι πρὸς περιορισμὸν τοῦ προηγουμένου νοήματος, τὸ ὁποῖον παρουσιάζεται κάπως ἐνθὺ (ἀλλὰ = μόνον) : τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς ἔχειν, **ἀλλὰ** τὰ πλάγια λυπεῖ Ξ.

Τοιαύτην περιοριστικὴν σημασίαν ἔχει κανονικῶς ὁ **ἀλλὰ** κατὸ πιν ἀποφατικῆς προτάσεως, ἡ ὁποία περιέχει τὴν λέξιν ἄλλος ἢ ἕτερος (ἀλλὰ = παρὰ μόνον) : ἐν τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία οὔτε φίλια οὔτε Ἑλληνίς, **ἀλλὰ** Θραῖκες Βιθυνοὶ Ξ.

Ἄλλὰ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ παρὰ μόνον λαμβάνεται συνήθως κατόπιν ἀρνήσεως οὐχὶ τὸ ἀπλοῦν **ἀλλά**, ἀλλὰ τὸ **ἀλλ'** ἢ : ἄνδρες οὐδαμοῦ φνυλάτιοντες ἡμᾶς φανεροὶ εἰσιν **ἀλλ'** ἢ κατ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν (= παρὰ μόνον) Ξ. Προήλθε δὲ ἡ φράσις αὕτη (ἀλλ' ἢ) ἐκ συμφύσεως δύο συντάξεων, ἤτοι ἐκ φράσεων, οἷα π. χ. οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε, **ἀλλὰ** τοῦτο—καί—οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε ἢ τοῦτο, προήλθεν ἔπειτα ἡ φράσις οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε **ἀλλ'** ἢ τοῦτο.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς α'. Ποικίλη εἶναι ἡ χρῆσις καὶ ποικίλαι αἱ σημασίαι τοῦ συνδέσμου **ἀλλά** καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω πρὸς τοὺς ἄλλοις ὁ **ἀλλά** λαμβάνεται 1) εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου, ἰδίᾳ κατόπιν ἀρνητικῆς ἢ ἐρωτηματικῆς προτάσεως, μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἀπεναντίας : πῶς οἶν αὐτὸς ὢν τοιοῦτος ἄλλους ἂν ἠ ἀσβεῖς ἢ παρὰ νόμους ἐποίησεν : **ἀλλ'** ἔβαναι μὲν τούτων πολλοὺς ἀρετῆς ποιήσας ἐπιθυμῶν Ξ. 2) μετὰ ὀρήματος προστακτικῆς ἐγκλίσεως ἐπὶ ἐντόνου προσταγῆς ἢ ἐντόνου προτροπῆς (ἀλλὰ = ἐμπρὸς λοιπόν, λοιπόν) : **ἀλλά** τίθεσθε (= λοιπὸν ἀκούσατέ με) Ὁμ. 3) μετὰ πρότασιν ἰδίᾳ ὑποθετικὴν ἢ αἰτιολογικὴν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ τοῦλάχιστον εἰ τοίνυν οὕτω γινώσκεις, ὦ παῖ, **ἀλλὰ** κράα γε εὖωχόν (= τοῦλάχιστον τρώγε ἀφθονα κρέατα) Ξ. ὦ θεοὶ πατῶροι, συγγίνεσθ' **ἀλλὰ** νῦν (= τοῦλάχιστον τώρα) ἔνν. εἰ μὴ πρότερον).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Ἡ φράσις οὐ μὴν **ἀλλά** (= ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις) εἶναι βραχυλογικὴ καὶ προήλθεν ἐκ παραλείψεως μετὰ τὸ οὐ μὴν κάποιου ὀρήματος, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὰ προγοόμενα ἢ νοεῖται ἔξωθεν : ὁ ἴπλος αἰπτεῖ εἰς τὰ γόνατα καὶ μικροῦ κάκεινον ἐξετραχίλισεν· οὐ μὴν **ἀλλ'** ἐπέμεινεν ὁ Κῦρος (= οὐ μὴν ἐξετραχίλισεν αὐτὸν ὁ ἴπλος ἢ οὐ μὴν κατέπεσεν ὁ Κῦρος, ἀλλὰ κλπ.) Ξ. Καθ' ὅμοιον τρόπον παρήχθησαν καὶ αἱ φράσεις οὐ μέντοι **ἀλλά** καὶ οὐ γὰρ **ἀλλά**.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς γ'. Ὁ σύνδεσμος **ἀλλά** ἀρχήθεν εἶναι προκλητικὸς τύπος.

του οὐδετέρου πληθυντικού ἄλλα τῆς ἀντωνυμίας ἄλλος. Ἡ ἀρχαῖκή αὐτῆ σημασία τοῦ ἄλλὰ διαφαίνεται εἰς φράσεις, οἷα π. χ. Ὅμ., Α 280: *Εἰ δὲ σὺ κρατερός ἐσοί, θεὰ δέ σε γείνατο μήτηρ, ἄλλ' ὅδε φέρετός ἐστι, ἐπεὶ πλεόνεσσιν ἀνάσσει* (= ἀ' εἰς ἄ λ λ α οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ., β' μὰ οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ. Βλ. § 124, 2).

Ὁ δὲ σύνδεσμος ὁμῶς (συγγενῆς ἐτυμολογικῶς τοῦ ἐπιρρημάτος ὁμοῦ) προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρημάτος ὁμοῦς (= ὁμοίως, συγχρόνως, ἐξ ἴσου): Βλ. Ὅμ., Α 196, Ξ 62 καὶ Μ 239 ἢ Ὅμ., λ 565.

Οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι μὲν, μὴν, μέντοι (= μέντοι), καίτοι (= καίτοι) ἀρχῆθεν εἶναι μόρια βεβαιωτικά (ἀλήθεια, βέβαια κλπ. βλ. § 124, 2).

3. Διαζευκτικοὶ σύνδεσμοι

§ 133. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες διαζευκτικῶς εἶναι ὁ **ἦ** καὶ ὁ **εἶτε**, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, καὶ ὁ **ἦτοι**, **ἐάντε**, **ἄντε**, **ἦντε**.

1) Ὁ διαζευκτικὸς **ἦ** εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται ὁμοίως ὅπως εἰς τὴν νέαν, ἦτοι ὅταν μὲν ἡ διάζευξις γίνεται χωρὶς ἔμφασις, τίθεται ἅπαξ μεταξὺ τῶν διαζευγνυομένων μελῶν, ὅταν δὲ ἡ διάζευξις γίνεται μὲ ἔμφασις, τίθεται πρὸ ἐνὸς ἐκάστου τῶν διαζευγνυομένων μελῶν. Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην περίπτωσιν ἀντὶ τοῦ **ἦ** — ἦ τίθεται προσέτι **ἦτοι** — ἦ ἦ ἦ **καί**: *χωρῶ τοῖς εἰρημένοις ἦ ζῆται βελτίω τούτων Ἰσοκρ. ἦ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἦ σιγῆν ἔχε. ἦτοι κείνόν γε δεῖ ἀπόλλυσθαι ἦ σὲ Ἡρόδ. ἦ ξένος ἦ καὶ τις πολίτης* Δημ.

Τὰ διαζευγνύμενα δύνανται νὰ εἶναι καὶ περισσότερα τῶν δύο (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): *εἰς δέ τις ἀρχὸς ἀνὴρ βουλευφόρος ἔστω, ἦ Αἴας ἦ Ἰδομενεὺς ἦ δῖος Ὀδυσσεὺς ἦε* (= ἦ) *σὺ, Πηλεΐδη Ὅμ.*

Σημεῖωσις. Τὸ μόριον **ἦ** χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, προσέτι

α) εἰς ἐπανόρθωσιν προηγουμένως λεχθέντος (ἐπανορθωτικὸς ἦ): *ἔροῦ δὲ τὴν κυναγὸν Ἄριεμιν, τίνας ποινὰς τὰ πολλὰ πνεύμαι ἔσχεν ἐν Ἀυλίδι ἦ ἔγω φράσω* (= ἦ καλύτερα θὰ τὸ δηλώσω ἐγὼ) Σοφ.

β) εἰς διασάφην προηγουμένης ἐρωτήσεως, ἡ ὁποία παρίσταται γενική πως καὶ ἀόριστος (διασαφητικὸς ἦ): *Τί τρηκάδες ἀφῆται, ᾧ Κρίτων; ἦ οὐ πρῶ ἔτι ἐστίν;* Πλ. Περβλ. *Τί κάθουσι ἐδῶ; ἦ περιμένεις κανίνα;*

γ) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως, εἰδ' ἄλλως, ἐν ἐναντία δὲ περιπτώσει: *οὐκ ἔξεσιν αὐτῶ εἰς τὸ ἱερόν εἰοῦναι, ἦ ἀποθάνεϊται. Ἡρόδ.*

(Πρβλ. *Γιὰ δῶσε μας τὴν κόρη σου· ἢ θεὰ πάμε σένα* = εἶδ' ἄλλως θὰ πάμε κλπ. Βλ. καὶ § 31,3 (συγκριτικὸν ἦ).

2) Διὰ τοῦ **εἶτε** — **εἶτε**, (ἐάντε — ἐάντε, ἄντε, ἦντε — ἦντε) συνδέονται διαζευκτικῶς δύο τινά, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀδιαφορία τοῦ λέγοντος ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν διαζευγνυμένων: **εἶτε** *Λύσανδρος εἶτε ἄλλος τις* Ξ. **ἐάντε** νῦν **ἐάντε** *αὐθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὐρήσητε* Πλ. (Βλ. καὶ ὑποθετικὰς προτάσεις).

4. Αἰτιολογικοὶ (παρατακτικοὶ) σύνδεσμοι.

§ 134. 1) Κανονικῶς λαμβάνεται ὡς παρατακτικὸς αἰτιολογικὸς σύνδεσμος ὁ **γὰρ** (= διότι), σπανίως δὲ ὁ **ὥς** (= διότι) καὶ ὁ **ἐπεὶ** (= καθόσον). Συνδέουν δὲ οὗτοι πάντοτε κῶλα περιόδον ἢ περιόδους (§ 124, 2): *μηδενὶ συμφορὰν ἀνειδίσης· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον Ἴσσοκ. ἦν νικῶμεν, φυλάξασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἄρπαγὴν τραπέσθαι ὥς ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτ' ἀνήρ ἐστιν, ἀλλ' ἀχθοφόρος* Ξ. *μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφεῖναι· ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγγεται τῶν συντρόφων* (= καθόσον καὶ εἰς τὰ θηρία κτλ.) Ξ.

2) Ὁ **γὰρ** συντάσσεται ὁμοίως καὶ ὡς διασαφητικὸς σύνδεσμος, ἦτοι ὡς σύνδεσμος εἰσάγων διασάφησιν ἢ ἐπεξηγήσιν τινα τῶν προηγούμενων (δ ι α σ α φ η τ ι κ ὸ ς **γὰρ** = δηλαδή): *Σωκράτης δ' ὥσπερ ἐγίγνωσκεν, οὕτως ἔλεγε· τὸ δαιμόνιον γὰρ ἔφη σημαίνειν* (= ἔλεγε δηλαδή ὅτι κτλ.) Ξ. Οὕτω κανονικῶς χρησιμοποιεῖται ὁ **γὰρ** κατόπιν δεικτικῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων *σημείον δέ, τεκμήριον δέ, τὸ μέγιστον κτλ.* (§ 23).

Σημείωσις α'. Τὸ **ἐπεὶ** ὅταν συνδέῃ παρατακτικῶς, λαμβάνει πολλὰκις τὴν σημασίαν τοῦ *καί* τοι: *ἐγὼ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀδύνατός (εἰμι)· ἐπεὶ ἐβουλόμην ἂν οὐδ' εἶναι* (= καίτοι ἐβουλόμην ἂν = μολονότι θὰ ἤθελα κλπ.) Πλ.

Σημείωσις β'. Πρὸ τοῦ αἰτιολογικοῦ **γὰρ** προτάσσεται πολλάκις ὁ ἐπιδοτικὸς **καὶ** (ἐπὶ ἀρνήσεως τὸ ἐπιδοτικὸν οὐδέ): *ἀνίχει δὲ οὗτος ὁ καὶ ἢ εἰς τὴν μετὰ τὸ γὰρ λέξιν (καὶ τότε τὸ καὶ γὰρ = διότι καὶ) ἢ εἰς ὅλην τὴν πρότασιν, ἢ ὅποια εἰσάγεται διὰ τοῦ γὰρ (καὶ τότε τὸ καὶ γὰρ = καὶ μάλιστα).* Ἐνίοτε λέγεται προσέτι *καὶ γὰρ καί*: *ἀποστελλεῖ τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρσίφορον τὸν Λάκωνα καὶ Μίνωνα τὸν Θετιάλον· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο* (= διότι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μένων τὸ ἤθελε) Ξ. *ὥστε (βασιλεῖς) οὐδὲν ἤχθητο αὐτῶν πολεμούντων· καὶ γὰρ Κῆρος ἀπέπεμαε τοὺς γιγνομένους δαίμονας βασιλεῖ (= διότι μάλιστα ὁ Κ. κλπ.). Οὐδεὶς πῶποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀεβές...*

λέγοντος ἤκουσεν· οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως διελέγετο (= διότι μάλιστα δὲν συνεζήτει περὶ κλπ.) Ξ.

§ 135. Πολλάκις ἡ πρότασις, ἡ ὁποία εἰσάγεται διὰ τοῦ γάρ, παρεμβάλλεται μεταξύ τῶν λέξεων τῆς αἰτιολογουμένης προτάσεως καὶ οὕτως ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ παρενθεσιν τοῦ λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται διὰ τῆς παρεμβالλομένης προτάσεως. Τότε ὁ γὰρ φαίνεται ὡσὰν νὰ συνδέῃ καθ' ὑπόταξιν καὶ νὰ ἰσοδυναμῇ πρὸς τὸν αἰτιολογικὸν σύνδεσμον ἐπεὶ ἢ ἐπειδὴ: Ξενοφῶν λαβῶν βοῦν ὑφ' ἀμάξης, οὐ γὰρ ἦν ἄλλα ἱερεῖα, σφαγιασάμενος ἐβοήθει (= ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχαν ἄλλα κτλ.) Ξ.

Ἡ τοιαύτη σύνταξις τοῦ γὰρ εἶναι λίαν συνήθης εἰς τὸν Ὅμηρον (ἰδίᾳ κατόπιν κάποιας κλητικῆς) καὶ εἰς τὸν Ἡρόδοτον: Φῆμιε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτῆρια οἶδας, τῶν ἐν γέ σφιν ἄειδε (= ἐπειδὴ πολλὰ ἄλλα κτλ.) Ὅμ. ἐνταῦθα Κῦρος, ἦν γὰρ τις χώρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης, τοῦτόν σφι χώρον προεῖπε ἐξημερῶσαι Ἡρόδ.

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας συντάξεις δύναται πολλάκις ὁ γὰρ νὰ ἀποδίδεται καὶ μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἥτοι μὲ τὸ βέβαια: ὑμεῖς δὲ πρὸς ἃ ἐγώ τε φιλοτιμοῦμαι καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάσεται, ἵστε γὰρ αὐτὰ ὥσπερ καὶ ἐγώ, συμβουλεύετε τὰ ἄριστα (= καὶ τὰ γνωρίζετε βέβαια αὐτὰ κτλ.) Ξ.

Σημεῖωσις α' Ἐκ τοιούτων συντάξεων προήλθεν, ὥστε ἡ βραχυλογικὴ φράσις ἄλλ' οὐ γὰρ νὰ σημαίῃ ἄλλ' ὁμως: ἐκαλλινόμην ἂν καὶ ἠβρονόμην, εἰ ἠπιστάμην ταῦτα· ἄλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι (= ἄλλ' ὁμως δὲν τὰ γνωρίζω). Ἡ φράσις δύναται νὰ συμπληρωθῇ οὕτως: ἄλλ' οὐ καλλίνομαι οὐδὲ ἀβρόνομαι· οὐ γὰρ ἐπίσταμαι.

Σημεῖωσις β' Τὸ γὰρ προήλθε διὰ συνθέσεως ἐκ τοῦ ἐγκλιτικοῦ γέ καὶ τοῦ ἄρ (ἄρα), τὰ ὁποῖα ἀμφότερα δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ γὰρ οὐδέποτε τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Ἀρχικὴ δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι ἡ βεβαιωτικὴ, τὴν ὁποῖαν συνθησάτα ἔχει εἰς ἀπαντήσεις: τὸ φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταῖόν; ταῦτόν γάρ (= τὸ ἴδιο βέβαια) Πλ. Ἐκ τῆς βεβαιωτικῆς δὲ σημασίας προήλθε κατόπιν ἡ αἰτιολογικὴ καὶ ἡ διασαφητικὴ. (πρβλ. § 124. 2).

5. Συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι.

§ 136. 1) Οἱ συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι ἄρα, δὴ, οὖν, γοῦν,

οὐκοῦν, οὐκουν, τοίνυν, τοιγαροῦν, τοιγάρτοι καὶ ὥστε συνδέουν μὲ τὰ προηγούμενα περιόδων κῶλα ἢ περιόδους.

2) Ἐκ τῶν συμπερασματικῶν συνδέσμων ὁ **ἄρα, δὴ, οὖν, γοῦν** καὶ **τοίνυν** οὐδέποτε τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως. (Βλ. κατωτέρω παραδείγματα καὶ πρβλ. § 125, τε, § 129, 2 καὶ § 135. Σημ. β').

§ 137. Οἱ σύνδεσμοι **ἄρα, δὴ, οὖν** καὶ **τοίνυν** ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸν σύνδεσμον τῆς νέας γλώσσης **λοικόν** καὶ χρησιμοποιοῦνται, ὅπως ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ **λοικόν**. Εἰδικῶς δὲ περὶ ἐκάστου αὐτῶν παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς.

1) Ὁ σύνδεσμος **ἄρα** κανονικῶς εἰσάγει συμπέρασμα λογικόν, ἥτοι συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ προηγούμενων κρίσεων ἢ ἐκ συλλογισμοῦ: *εἰ ἀναγκαῖον εἶη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, εἰλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι. Σὺ ἄρα τυραννεῖν οὐκ ἂν δέξαιο* (= σὺ λοιπὸν ἢ λοιπὸν σὺ) Πλ. *εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί· ἀλλὰ μὴν εἰσὶ βωμοί· εἰσὶν ἄρα καὶ θεοὶ* Λουκ.

Σημείωσις. Τὸ μόριον **ἄρα** (ποιητικῶς καὶ **ἄρ ἢ ῥά**) ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο, ἵνα δηλώσῃ τὴν ἄμεσον ἀκολουθίαν καὶ στενὴν σχέσιν δύο ἐννοιῶν, ἥτοι ἐσήμαινε *εὐθύς κατόπιν, φυσικῶς, ἀκριβῶς: ὡς εἰπὼν καὶ ἄρ ἔξετο* (= ἄμεσως κατόπιν ἐκάθισε) "Ὅμ. μνήσαιο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμέμωτος Αἰγίσθοιο, τὸν δ' (= ῥά) Ἀγαμεμονίδης ἔκταν" Ὀρέστης (= τὸν ὁποῖον ἀκριβῶς ἐφόνευσεν...) "Ὅμ.

Πολλάκις δὲ τὸ **ἄρα** λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **κατὰ τὰ φαινόμενα, καθὼς φαίνεται ἐκ τῶν ὑστέρων, καθὼς βλέπω τώρα** κ.τ.τ., ἥτοι, ἵνα δηλωθῇ κρίσις τοῦ λέγοντος σύμφωνος πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα νῦν πράγματι συμβαίνουν, ἀντίθετος δὲ πρὸς τοὺς ἰσχυρισμοὺς ἐνός ἄλλου ἢ πρὸς προηγούμενην πεπλανημένην γνώμην αὐτοῦ τοῦ λέγοντος: *οὐ περὶ τῆς ἑλευθερίας ἄρα τῆ Μήδω ἀνέστησαν Θ. ὡ πόποι, οὐκ ἄρα πάντα νοήμονες οὐδὲ δίκαιοι ἦσαν Φαιάκων ἡγήτορες* "Ὅμ.

Εἰς δὲ τὴν φράσιν **εἰ μὴ ἄρα**, ἢ ὁποῖα ἐκφράζει εἰρωνείαν, τὸ **ἄρα** λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἴσως: *πῶς ἂν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθείροι τοὺς νέους; εἰ μὴ ἄρα ἢ τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλεια διαφθορά ἐστίν* (= ἐκτός ἐάν ἴσως ἢ ἐπιμέλεια κλπ.) Ξ.

2) Τοῦ **δὴ** καὶ τοῦ **οὖν** ὡς συμπερασματικῶν συνδέσμων ἡ χρῆσις εἶναι ἐν γένει ἢ αὐτῇ, ἥτοι ταῦτα

α) εισάγουν κανονικῶς συμπέρασμα πραγματικόν, ἥτοι ἐπακολούθημα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἢ ἐκ τινος πραγματικοῦ γεγονότος (= φυσικὰ λοιπόν): *Οἱ Θαυμαστικοὶ ἔλεγον ὅτι οὐ πάποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο, εἰ μὴ τότε: ἐδόκει δὴ θεῖον εἶναι* Ξ. *ἐν Ἐφέσῳ ἤδη ὄντος αὐτοῦ (τοῦ Θίβρωνος) Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στρατεύμα: ὁ μὲν οὖν Θίβρων ἀπῆλθεν οὐκ ἄδεδε* Ξ.

β) χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἀνακεφαλαίωσιν προλεχθέντων ἢ πρὸς ἀνάληψιν καὶ συνέχισιν λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται μὲ κάποιαν παρεμβολομένην παρενθέσιν (πρβλ. § 135): *οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως ἐπεπράξαον* Θ. *ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κόμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι, (διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὄλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ ἡκατάβασις), τότε δὴ συλλεγόντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθεντο κλπ.* Ξ. *οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ ταῦτα ἦσαν* Ξ. *ὁ δὲ Πρῶξενος (ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσῶν καὶ τάξις αὐτῶ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν), εὐθύς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὄπλα* Ξ.

Σημεῖωσις α' Τὸ μόριον δὴ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο, ὡσάντις ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἓν παρὸν καὶ πρόδηλον γεγονός, ἥτοι ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικόν, χρονικόν καὶ βεβαιωτικόν (= τώρα, νά! πιά, δά!): *Τεῖκερ πέπον, δὴ τῶν ἀπέκτατο πιστὸς ἑταῖρος* (= νά! καθὼς βλέπεις, μὰς ἐσοτώθηκε — νά! μὰς ἐσοτώθηκε — τώρα μὰς ἐσοτώθηκε) "Ομ. Οὕτω νῦν δὴ = τώρα δά ἢ τότε πιά, τότε δὴ = τότε πιά, πάλαι δὴ = εἶναι πολὺς καιρὸς πιά, καὶ δὴ = λοιπὸν νά: *Βλέπον κάτω: καὶ δὴ βλέπω* (= λοιπὸν νά! κοιτάζω) "Αρφ.

Σημεῖωσις β'. Τὸ μόριον οὖν ἐχρησιμοποιεῖτο ἀρχῆθεν εἰς διαβεβαιώσεις, ἥτοι καὶ τοῦτο ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα βεβαιωτικόν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐν π ἄ σ η π ε ρ ι π τ ὴ σ ε ι, β ἔ β α ι α, ἄ λ η θ ι ν ἄ, π ρ ὶ ἄ γ μ α τ ι: *Νῦν δ' ἐπεὶ ἡμετέρον τε πόλιν καὶ γαῖαν ἰκάνεις, οὐτ' οὖν εὐθὺς δευῆσαι, οὔτε ἰεν ἄλλον (οὔτε φορέματα, σὲ βεβαιῶ, θά σοῦ λείψουν — οὔτε φορέματα βέβαια θά σοῦ λείψουν κλπ.)* "Ομ. *εἰ δ' εἰσίν, ὡσπερ οὖν εἰσι θεοὶ ἢ θεῖόν τι ὁ ἔσως, οὐδὲν κακὸν ἂν εἴη* (= ὡπως πράγματι εἶναι) Πλ. πάνν μὲν οὖν (= βεβαιότατα). Πρβλ. § 131,1 Σημ.

Βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ οὖν καὶ εἰς τὸ δ' οὖν, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπάγεται κάτι τι τὸ ἀδιαμφισβήτητον καὶ πραγματικόν κατόπιν ἄλλον προλεχθέντων, τὰ ὅποια ἐνέχουν κάτι, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ: *ἐνταῦθα ἀρκεῖται Ἐπίραξα ἢ Συννείσιος γυνὴ παρὰ Κῦρον: καὶ ἔλεγτο Κύρω δοῦναι χοῦματα πολλά. τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τετάρων μνηστῶν* (= ὡπωςδῆποτε τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Κῦρος ἐπλήρωσε τότε εἰς τὸ στρα-

τευμα κλπ.) Ξ. *Εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω, οὐκ οἶδα· αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς* (= ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁμοῦς θὰ προτιμήσω σᾶς) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς γ'. Τὸ μὲν οὖν πολλάκις λαμβάνεται εἰς ἀποκρίσεις μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ (ὄλως) τ ο ὕ ν α ν τ ῖ ο ν, (ὄλως) ἀ π ε ν α ν τ ῖ α ς: οἶ παρὰ σοὶ τοῦτων οὐδὲν ἐπίστανται; πάντα μὲν οὖν (=ἀπεναντίας ὅλα τὰ γνωρίζουν) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς δ'. Τὸ γοῦν (τὸ ὅποῖον προῆλθεν ἐξ ἐνώσεως τοῦ οὖν μετὰ τοῦ προηγουμένου γῆ = βεβαίως ἢ τοῦλάχιστον) σημαίνει ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων 1) βέ β α ἰ α, 2) πα ρ α δ ε ἰ γ μα τ ο ς χ ἄ ρ ι ν καί 3) τ ο ὕ λ ἄ χ ι σ τ ο ν, ὁ π ω σ δ ῆ π ο τ ε.

3) Οὐκοῦν, οὐκουν. Ταῦτα προῆλθον ἐκ συνεκφορᾶς τοῦ οὐ (οὐκ) καὶ τοῦ οὖν. Καὶ τὸ μὲν οὐκοῦν εἰσάγει συμπέρασμα καταφατικὸν (=λοιπὸν), τὸ δὲ οὐκουν εἰσάγει συμπέρασμα ἀποφατικὸν (=λοιπὸν δὲν): οὐκοῦν, ἔφη ὁ Φαρνάβαζος, ἀπλῶς ὑμῖν ἀποκρίνωμαι; (=λοιπὸν, εἶπεν ὁ Φ.) Ξ. οὐκουν μ' ἐάσεις; (=λοιπὸν δὲν θὰ μ' ἀφήσης;) Σοφ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Τὸ οὐκουν εἰς διαλόγους, ὅταν εἰσάγῃ ἀποφατικὴν ἀπόκρισιν, ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ οὐ δ α μ ῶ ς, οὐ δ ὄ λ ω ς: ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέτων βούλει γενέσθαι; Οὐκουν ἔγωγε Ξ.

4) Τὸ τοίνυν (ἐκ τοῦ τοῖ = βεβαίως καὶ τοῦ νῦν — νῦν = τώρα, λοιπὸν) εἰσάγει συμπέρασμα ὅπως τὸ δὴ καὶ τὸ οὖν, ἀλλὰ μὲ ἀσθενέστερον τόνον: Λέγε δὴ, τί φῆς εἶναι τὸ ὄσιον καὶ τὸ ἀνόσιον· λέγω τοίνυν ὅτι τὸ μὲν ὄσιόν ἐστιν, ὅπερ ἐγὼ νῦν ποιῶ (=λέγω λοιπὸν ὅτι κλπ.) Πλ.

§ 138. 1) Τὸ τοιγαροῦν καὶ τὸ τοιγάρτοι, (ποιητικῶς δὲ καὶ παρ' Ἡροδότῳ τοιγάρ), εἰσάγουν συμπέρασμα, τὸ ὅποῖον παρίσταται ὡς ἰσχυρὰ πεποιθήσις τοῦ λέγοντος (=γιαυτὸ ἀκριβῶς λοιπὸν, γιαυτὸ ἴσα-ἴσα): Προξενος ᾤετο ἀρχεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν· τοιγαροῦν αὐτῶ οἱ μὲν καλοὶ τε ἀγαθοὶ τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἀδικοὶ ἐπεβούλευον Ξ.

2) Τὸ ὥστε, ὅταν συνδέῃ κατὰ παρὰτάξιν (περίοδον ἢ συνηθέστερον κῶλον περιόδου), ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ ἐ π ο μ ἔ ν ω ς, γ ἰ α ὕ τ ὸ λ ο ι π ὶ ὄ ν, ὥ σ τ ε: καὶ εἰς μὲν τὴν ὕστεραίαν οὐχ ἤκε Τισσαφέρους· ὥσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον Ξ.

Β'. Σύνδεσις προτάσεων καθ' υπόταξιν.

1. Ειδικαί προτάσεις.

§ 139. Αί ειδικαί προτάσεις εισάγονται με τοὺς ειδικούς συνδέσμους **ὅτι** καὶ **ὥς**, (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ μετὰ τὸ **ὅ**, εἰς τοὺς ποιητὰς ἐν γένει καὶ μετὰ τὸ **οὐνεκα**, εἰς τοὺς τραγικούς καὶ μετὰ τὸ **οδοῦνεκα**, εἰς δὲ τὸν Ἡρόδοτον καὶ μετὰ τὸ **διότι** = **ὅτι**, πῶς, ποῦ) καὶ χρῆσιμεύουν

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ἀντικείμενον) ῥημάτων λεκτικῶν (λέγειν, ἀγγέλειν, κτλ.) ἢ αἰσθητικῶν (αἰσθάνεσθαι, ὁρᾶν, ἀκούειν, κτλ.) ἢ γνωστικῶν (γινώσκειν, εἰδέναι, κτλ.) ἢ ὡς ἐπεξηγήσις ἀντωνυμίας οὐδετέρου γένους, συνήθως δεικτικῆς (τοῦτο, ταῦτα — ὅ, § 23).

2) ὡς ὑποκείμενον ἀπροσώπων ῥημάτων (ἀγγέλλεται, ἀρκεῖ, κτλ.) ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς ἄλις (ἔστιν), δῆλον (ἔστιν), κτλ.

§ 140. Αἱ ειδικαί προτάσεις κατὰ τὸ περιεχόμενον τῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως, διὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1 ἄρνησις οὐ). Ὅταν ὅμως τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτᾶται, εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου, τότε συνήθως ἀντὶ τῆς (κυρίως) ὀριστικῆς τίθεται εἰς τὴν ειδικὴν πρότασιν ἐνδεικτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου (βλ. § 119, 2, Σημ. 3): **λέγει ὁ κατήγορος ὡς ὑβριστῆς εἰμι** (= πῶς εἶμαι) Λυσ. **Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν** (= ὅτι ἡ ἐκστρατεία θὰ γίνῃ...), ἴσως **εἴποιεν ἂν πολλοὶ ὅτι οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο** (= ὅτι δὲν ἠμπορεῖ ποτὲ νὰ γίνῃ) Ξ. (πρὸβλ. ὁ δίκαιος οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἄδικος). — **ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκε, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη** Ξ. **ἠγγέλθη αὐτῷ ὅτι Μέγαρα ἀφέστηκε** Θ. — **ἀρκεῖ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελαῖς** Ξ. **ταῦτα λέγω ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοὺς** (= αὐτὰ ἰσχυρίζομαι, ὅτι δηλαδὴ κτλ.). Πλ.

Σημείωσις α'. Εἰς τὰς φράσεις **οἶδ' ὅτι** (= τὸ ξέρω ἢ βέβαια), **εὐ οἶδ' ὅτι** (= τὸ ξέρω καλὰ ἢ βεβαιότατα), **δῆλον ὅτι** (= προδήλως, προφανῶς), αἱ ὁποιαὶ παρήχθησαν κατὰ παράλειψιν τοῦ ῥήματος ειδικῆς προτάσεως καὶ λαμβάνονται οὕτω παρενθετικῶς ὡς βεβαιωτικὰ ἐπιρρήματα, τὸ **ὅτι** δὲν ἔχει κατόπιν αὐτοῦ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἀναφέρεται: **ἀκούεται, εὐ οἶδ' ὅτι, καὶ**

ἡμεῖς Ἰάσονος ὄνομα Ξ. οὕτω σοι διαφερόντως ἤρεσκεν ἡ πόλις καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι **δῆλον** ὅτι Πλ. ('Εντεῦθεν προήλθε τῆς νέας γλώσσης τὸ ἐπίρρημα **δηλονότι** καὶ **δηλαδῆ**).

Σημεῖωσις β'. Ὁ εἰδικὸς σύνδεσμος ὡς διαφέρει τοῦ εἰδικοῦ ὅτι κατὰ τοῦτο, ὅτι διὰ τοῦ ὡς συνήθως εἰσάγεται κάτι, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπλῆ γνώμη ἢ ἰσχυρισμὸς τοῦ λέγοντος. Διὰ τοῦτο δὲ κανονικῶς τὸ ὡς τίθεται μετὰ τὸ ῥῆμα **διαβάλλειν, πείθειν**, κτλ.: *Τισσαφύρης διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ* (= ὅτι τάχα τὸν ἐπεβουλεύετο) Ξ.

Σημεῖωσις γ'. Εἰς τὰς εἰδικὰς προτάσεις ἢ εὐκτική τοῦ πλαγίου λόγου τοῦ μὲν ἐνεστώτος δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος πάλιν ἢ τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ δὲ παρακειμένου δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικὴν τοῦ παρακειμένου πάλιν ἢ τοῦ ὑπερσυντελικου: *ἔλεγεν ὅτι ἀδικοῦεν* (= ὅτι ἀδικοῦσιν ἢ ὅτι ἡδίκου). *ἔλεγον οὖν πεφευγὼς εἶη* (= ὅτι πέφευγεν ἢ ὅτι ἐπεφεύγει).

Σημεῖωσις δ'. Τὰ λεκτικὰ ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφοτον ὡς ἀντικειμένον. Οὕτω δὲ συντάσσεται κανονικῶς τὸ ῥῆμα **φημί** (καθὼς καὶ τὰ δοξαστικά ῥήματα **νομίζειν, ἠγείσθαι, οἴεσθαι**, κτλ.).

Τὰ δὲ αἰσθητικὰ καὶ τὰ γνωστικὰ ῥήματα συντάσσονται συνηθέστατα καὶ μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς). (Βλ. κατωτέρω τὰ περὶ ἀπαρέμφοτον καὶ μετοχῆς).

2. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις.

§ 141. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς αἰτιολογικοὺς συνδέσμους **ὅτι, διότι, ὡς** (= διότι ἢ ἐπειδὴ) καὶ μὲ τοὺς (κυρίως χρονικοὺς) συνδέσμους **ἐπεὶ, ἐπειδὴ** (καὶ σπανιώτερον **ὅτε** καὶ **ὁπότε** = ἀφοῦ, εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς καὶ μὲ τὸ **οὖνεκα** ἢ **ὀθούνεκα** = ἐπειδὴ, διότι).

2) κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως καὶ δι' αὐτὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγγλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1) ἢ σπανίως δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου (ἄρνησις **οὐ**). Πρβλ. εἰδικὰς προτάσεις): *Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν κελύσθαι τὰς σπονδάς, διότι ἐς χεῖρας ἤλθον* Θ. *Κῦρος τῷ Κλέαρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολέμιων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη* (= διότι ἐκεῖ ἦτο) Ξ. *Ἀκομαί σου παραμῆναι, ὡς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἐνὸς ἡδίων ἀκούσαιμι ἢ σοῦ* (= διότι ἐγὼ) Πλ.

Σημεῖωσις α'. Μὲ τὸ **ὅτι** κανονικῶς εἰσάγεται ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις

μετά τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικά ῥήματα (*χαίρω, ἠδομαι, θαυμάζω, κλπ.*) ἢ κατόπιν φράσεων, οἱ αἰσχροὶ (ἔστι), δεινόν (ἔστι), θαυμαστόν (ἔστι) κ.τ.τ.: *χαίρω, ὅτι εὐδοκίμεις Πλ. οἱ στρατηγοὶ εθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὐ φαίνεται* Ξ.

Ἀλλὰ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἀκολουθεῖ πολλάκις πρότασις, ἡ ὁποία εἰσάγεται μὲ τὸ εἰ (ὡς αἰτιολογικόν), ὅταν τὸ αἷτιον παρίσταται ὡς δυνάμενον νὰ ἀμφισβητηθῆ (ἀρνησις μὴ): *Σωκράτης εθαύμαζεν, εἴ τις ἀρετὴν ἐπαγγελόμενος ἀργύριον πράττειτο* (= εὗρισκε παράδοξον, ἀν κανεῖς) Ξ. *οὐ θαυμαστόν, εἰ μὴ τούτων ἐνεθυμήθησαν*; (= δὲν εἶναι παράδοξον, ποῦ δὲν) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Τὸ αἰτιολογικὸν ὡς πολλάκις ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ ὅτι οὕτω (= διότι ἔτσι ἢ διότι τόσον): *πολὺ δὲ (εὐδαμονίζω σε τοῦ τρόπου) ἐν τῇ νυκτὶ παρεστώσῃ ξυμφορᾷ, ὡς ῥαδίως αὐτὴν καὶ πρῶως φέρεις* (= ὅτι οὕτω ῥαδίως κλπ. = διότι ἔτσι ἀγογγύστως κλπ. ἢ = διότι τόσον ἀγογγύστως κλπ.).

3. Τελικαὶ προτάσεις.

§ 142. Αἱ τελικαὶ προτάσεις, ἤτοι αἱ προτάσεις αἱ ὁποῖαι δηλοῦν (τὸ τέλος, ἤτοι) τὸν σκοπὸν μιᾶς ἐνεργείας.

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς τελικοὺς συνδέσμους **ἵνα, ὅπως** καὶ **ὡς** (καὶ **ὄφρα** εἰς τοὺς ποιητὰς = γιανὰ, νὰ), μετ' ἀρνήσεως δέ, ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας, εἰσάγονται μὲ τὸ **ἵνα μὴ, ὅπως μὴ** καὶ **ὡς μὴ**, ἢ μὲ μόνον τὸ **μὴ** (= γιανὰ μὴ, νὰ μὴ).

2) ἐκφέρονται κατόπιν μὲν ἀρктиκοῦ χρόνου δι' ὑποτακτικῆς, κατόπιν δὲ ἱστορικοῦ χρόνου συνήθως δι' εὐκτικῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ὑποτακτικῆς: *κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσιν* (= γιανὰ ἀπομακρύνουν) Ξ. *Ξενοφῶν ἠγεῖτο πρὸς τὴν φανεράν ἔκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν τὸν νοῦν* (= γιανὰ ἔχουν τὴν προσοχὴν τους ἐστραμμένην) Ξ. *Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσε, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῆ* Ξ. *Μὴ φθόνει τοῖς εὐτυχοῦσι, μὴ δοκῆς εἶναι κακὸς* (= γιανὰ μὴ φαίνεσαι) Ἰσοκρ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς α'. Ἡ τελικὴ πρότασις ἐκφέρεται ἐνίοτε δι' εὐκτικῆς καὶ χωρὶς νὰ προηγηθῆ ἱστορικὸς χρόνος, εἴτε ἔνεκα ἔλξεως πρὸς προηγουμένην εὐκτικὴν ἢ ἵνα παρασταθῆ ὁ σκοπὸς ὡς μία ἀπλὴ σκέψις μόνον τοῦ λέγοντος: *νῦν δ' ὦρῃ δόρυιοι τάχιστά μοι ἔνδον ἐταῖροι εἶεν, ἵν' ἐν κλισίῃ λαρὸν τετυκοίμεθα δόρυον* "Ὁμ. ἴσως δέ που ἢ ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτειχίζει, ὡς ἄπορος εἴη ἡ ὁδὸς (= γιὰ νὰ εἶναι ἀδιάβατος) Ξ.

Ἐκφέρεται δὲ προσέτι ἡ τελικὴ πρότασις καὶ δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου πρὸς δῆλωσιν σκοποῦ, ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῆ, ὅταν προηγηθῆ αὐτῆς εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος ἢ ἐν γένει πρότασις, ἢ ὁποῖα δηλοῖ κάτι τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἔγινε: *εἰ γὰρ ὄφελον οἰοί τε εἶναι οἱ*

πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργάζεσθαι, ἵνα οἱοί τε ἦσαν αὐτὰ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα (= γιανὰ ἠμποροῦσαν) Πλ. *ἔδει τὰ ἐνέχοντα τότε λαβεῖν, ὡς μὴ ἐδύνατο ἐξαλατῶν* (= γιανὰ μὴ μποροῦσε τώρα) Ξ. (πρβλ. *ἔπρεπε νὰ ἦσουν ἐκεῖ, γιανὰ ἔβλεπες, τί ἔκανε*).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Μετὰ τὸν τελικὸν σύνδεσμον ὅπως καὶ ὡς τίθεται πολλακίς τὸ δυνητικὸν μόριον *ἄν* (ποιητ. *κέν, κέ*, § 119, 2), ὁπότε ὑπολαμβάνει ὑπόθεσις τις: *ἴθι μὴ μ' ἐρέθιζε, σαώτερος ὡς κε νήαι* (= ὡς ἂν ἀπέλθης = γιανὰ ἐπιστρέψης) "Ομ. τοῦτ' αὐτὸ νῦν δίδασκε, *ὅπως ἂν ἐκμάθω* (= γιανὰ τὸ μάθω καλὰ) Σοφ. *τοῖς νικῶσι πᾶσιν ἐδίδου βοῦν, ὅπως ἂν θύσαντες ἐσιτῶντο* (= γιανὰ συμποσιάζουν) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς γ'. Οἱ τελικοὶ σύνδεσμοι πάντες ἀρχῆθεν ἦσαν ἐπιρρημάτα.

1) Τοῦ *ἵνα* ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ἐκεῖ* ἢ συνηθέστερον ἀναφορικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ὅπου*. Πρβλ. "Ομ., Κ 128 *κείνους δὲ κίχρησμέθα πρὸ πυλῶων ἐν φυλάκῃσ'*, *ἵνα γάρ σφιν ἐπέφραδον ἠγερέθουσαι* (= διότι ἐκεῖ κλπ.), "Ομ., Ε 359 *δὸς δέ μοι ἵππους, ὄφρ' ἐς Ὀλύμπου ἴκωμαι, ἵν' ἀθανάτων ἔδος ἐοίην* (= ὅπου εἶναι κλπ.). 'Αλλ' εἰς φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., ν 363 *χρήματα μὲν μυχῷ ἄντρον θεσπεσίῳ θείομεν αὐτίκα νῦν, ἵνα περ ἰάθε τοι σὸα μύμη*, τὸ *ἵνα* ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκλαμβάνεται ὄχι μόνον ὡς ἀναφορικὸν τοπικὸν (= ὅπου νὰ μένουν), ἀλλὰ καὶ ὡς καθαρῶς τελικὸν (= γιανὰ νὰ μένουν).

2) Τοῦ μορίου *ὡς*, ἀρχῆθεν δεικτικὸν (= οὕτως, ἔτσι, § 124, 2), ἡ τελικὴ σημασία ἦτο δυνατὸν νὰ προέλθῃ ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., Υ 429 *ἄσσαν ἴθ'*, *ὡς κε ν θάσσαν ὀλέθρου πείραθ' ἴκηαι* (= ἔτσι νὰ φθάσης, γιανὰ νὰ φθάσης). Ὁμοίως τοῦ *ὅπως*, τὸ ὁποῖον ἐσήμαινεν ἀρχῆθεν *πῶς*, μὲ *ποιοῦν τρῶπον*, ἡ τελικὴ σημασία (= γιανὰ) προήλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., α 76 *περιφραζόμεθα πάντες νόστον, ὅπως ἔλθῃσι* (= πῶς νὰ ἔλθῃ—γιανὰ ἔλθῃ).

3) Τοῦ *ὅφρα*, ἀρχῆθεν χρονικοῦ ἀναφορικοῦ μορίου (= ἕως ὅτου), ἡ τελικὴ σημασία προήλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., Β 229 *λίητε, φίλοι, καὶ μείναι' ἐπὶ χρόνον, ὅφρα δαῶμεν, ἢ ἐτεὸν Κάλχας μαντεύεται ἧ καὶ οὐκί* (= ἕως ὅτου νὰ γνωρίσωμεν—γιανὰ νὰ γνωρίσομεν).

4) Τοῦ ἐνδοιαστικοῦ *μὴ* (= μήπως) ἡ τελικὴ σημασία (= γιανὰ μὴ) προήλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., Α 552 *ἀπόσιττε, μὴ τι νοήσῃ Ἥρη* (= μήπως καταλάβῃ τίποτε—γιανὰ μὴ καταλάβῃ τίποτε).

4. Ὑποθετικαὶ προτάσεις.

§ 143. Ὑποθετικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὑπόθεσιν, ἢτοι κάποιον ὄρον, ὑπὸ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ συμβαίῃ ἢ νὰ ἀληθεύῃ κάτι τι (ἂν θέλῃ, ἡμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ).

Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μὲ τὸ *εἰ* (= εἰάν, ἂν, σάν, ἄμα) καὶ μὲ τὸ *εἰάν* (*ἄν, ἦν*, τὰ ὁποῖα προήλ-

θον ἔξ ἐνώσεως τοῦ εἰ μὲ τὸ δυνητικὸν ἄν· βλ. § 142, 2, Σημ. β' καὶ πρβλ. τὰ Ὀμηρικὰ εἴ κεν, εἴ κε, αἶ κεν, αἶ κε = εἰάν).

Ἡ δὲ ἄρνησις εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι μὴ καὶ σπανιότατα οὐ, (ἐνῶ αὐταὶ κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι προτάσεις κρίσεως). Αἰτία τούτου εἶναι ὅτι αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις προῆλθον ἀπὸ προτάσεις εὐχετικὰς, αἱ ὁποῖαι ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας εἶχον τὴν ἄρνησιν μὴ' (βλ. § 124, 3 καὶ πρβλ. τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς νέας γλώσσης, ἐκ τῶν ὁποίων ὅσαι μὲν εἰσάγονται μὲ τὸ εἰάν ἢ ἄν ἢ σάν ἢ ἄμα ἔχουν ἄρνησιν τὸ δέν, ἀντίστοιχον τοῦ ἀρχαίου οὐ, ὅσαι δὲ εἰσάγονται μὲ τὸ νὰ ἔχουν ἄρνησιν τὸ μὴ: ἄν δέν τὸ ἔβλεπα, δέν θὰ τὸ πίστευα—νὰ μὴν τὸ ἔβλεπα, δέν θὰ τὸ πίστευα).

§ 144. Ἡ ὑποθετικὴ πρότασις λέγεται ἀπλῶς καὶ ὑπόθεσις (ἢ ἡγούμενον), ἢ δὲ πρότασις, τὴν ὁποῖαν αἴτιη προσδιορίζει, λέγεται ἀπόδοσις ἢ ἐπόμενον ἢ συμπέρασμα. Ὑπόθεσις δὲ καὶ ἀπόδοσις ὁμοῦ λαμβανόμενα λέγονται ὑποθετικὸς λόγος.

Ὑποθετικῶν λόγων ὑπάρχουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, τέσσαρα εἶδη.

1. Πρῶτον εἶδος. Τὸ ὑποτιθέμενον λαμβάνεται ὡς πραγματικόν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ὄντως τοῦτο εἶναι κάτι πραγματικόν. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς οἰουδήποτε χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις καθ' οἷανδήποτε ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως): εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοὶ (= ἂν πράγματι ὑπάρχουν βωμοί, τότε κτλ.) Λουκ. Κλέαρχος εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλυσεν τὰς σπονδὰς, τὴν δίκην ἔχει (= ἂν πράγματι, ὅπως ἰσχυρίζεσθε σεις, ἐπεχειρεῖ νὰ διαλύσῃ τὰς συνθήκας κτλ.) Ξ. εἰ Ἐκτορα ἀποκτενεῖς, καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖ Πλ. εἰ ψεύδομαι, ἐξέλεγε Πλ. εἰ ἄλλως γινώσκεις, δίδασκε Ξ.

2. Δεύτερον εἶδος. Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὴν πραγματικότητα, ἤτοι κάτι τὸ ἀντίθετον πρὸς ὅ,τι πράγματι συμβαίνει ἢ πράγματι ἐγίνε. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς δυνητικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν οἰδέποτε χρησιμοποιεῖται ἀόριστος εἰς τοιοῦτους ὑποθετικοὺς λόγους). φῶς εἰ μὴ εἴχο-

μεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν (= ἂν δὲν εἶχαμε, θὰ ἦμαστε) Ξ.
οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγαοίας, εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα (= δὲν θὰ τὸ ἔκα-
 μνε, ἂν δὲν τὸν διέτασσα ἐγὼ) Ξ.

3. **Τρίτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι μία ἀπλῆ σκέ-
 ψις τοῦ λέγοντος, ἦτοι κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπλῶς θέτει κα-
 νεὶς εἰς τὸν νοῦν του, χωρὶς νὰ ἐξετάζεται, ἂν τοῦτο εἶναι καὶ κάτι
 προσδοκώμενον. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ **εἰ** καὶ εὐκτικῆς,
 ἡ δὲ ἀπόδοσις διὰ δυνητικῆς εὐκτικῆς (§ 119, 2) ἢ σπανίως δι' ὀρι-
 στικῆς. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς
 παρατατικοῦ, ἡ δὲ ἀπόδοσις συνήθως δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρό-
 νου μετὰ τὸ θὰ ἢ τὸ ἤθελα, ἤθελες κτλ.): **οὐκ ἂν τις ζῶη, εἰ μὴ**
τρέφοιτο (= δὲν θὰ ἔξοῦσε κανεὶς, ἂν δὲν θὰ ἐτρέφετο) Ξ. **εἴ τις πε-**
ριέλοιτο τῆς ποιήσεως πάσης τό τε μέλος καὶ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ μέ-
τρον, λόγοι γίνονται τὸ λειπόμενον (= ἂν κανεὶς ἤθελεν ἀφαιρέσει
 κτλ.) Πλ.

4. **Τέταρτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τι ἢ τὸ προσ-
 δοκώμενον ἢ τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμε-
 νον. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ
εἰάν, (**ἂν**, ἦν, ποιητικῶς δὲ καὶ διὰ τοῦ **εἴ κε**, **εἴ κεν**) καὶ ὑποτα-
 κτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις

α') ὅταν μὲν τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ προσδοκώμε-
 νον, ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία
 ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον, συνήθως δὲ διὰ προστακτικῆς. (Καὶ εἰς τὴν
 νέαν γλῶσσαν παρομοίως): **Ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε, βλάψετε** ὑμᾶς
 αὐτοὺς (= ἂν μὲ θανατώσετε κλπ.) Πλ. **ἦν κακοῖσι συμμίσηγης, ἀπο-**
λεῖς καὶ τὸν ἔοντα νόον (= ἂν συναναστρέφουσαι, θὰ χάσης) Ξ. **ἦν θά-**
νης σὺ, παῖς ὄδ' ἐκφεύγει μόρον (= ἐκφεύξεται· πρβλ. § 104, 4). **ἦν**
πόλεμον αἰρήσθε, μηκέτι ἤκετε δεῦρο ἄνευ ὄπλων Ξ.

β') ὅταν δὲ τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ ἀορίστως
 ἐπαναλαμβανόμενον, ἦτοι κάτι τὸ χρονικῶς ἀόριστον, ἡ
 ἀπόδοσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἐνεστώτος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ
 ὁποία ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἐνεστώτα. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρο-
 μοίως): **Ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θηήσκειν** (= ἅμα
 ἔλθῃ...ὀσάκις ἔλθῃ...) Εὐρ. **ἦν τις τούτων τι παραβαίῃη, ζημίαν αὐτοῖς**
ἐπέθεσαν (= ἐπιτιθέασιν = ἐπιβάλλον συνήθως· πρβλ. § 108, 1) Ξ.

Σημείωσις. Ὅταν ἡ ἐπανάληψις ἀναφέρεται ὀρισμένως εἰς τὸ παρελθόν, ἢ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς ἐπαναληπτικῆς (§ 119, 2, Σημ. γ'), ἢ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς παρατατικῆς ἢ δι' ὀριστικῆς ἀορίστου μετὰ τοῦ ἄν. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην συνήθως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ ὑποθετικῆς χρονικῆς πρότασις, ἢ ὁποῖα ἐκφέρεται μὲ τὸ ἄμα ἢ ὁσάκις καὶ ὀριστικὴν παρατατικῆς): *Εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουσιν, εἰ δ' ἀναχωροῖεν, ἐπέκειντο* (= ὁσάκις μὲν ἐπετίθεντο οἱ Ἀθηναῖοι..., ὁσάκις δὲ ἐπέστρεφον...) Θ. *Εἴ τις αὐτῷ δοκοίῃ βλακείνῃ, ἔπαισεν ἄν* (= ἄμα κανεῖς τοῦ ἐφαινετο πῶς ἐχάζεσε, τὸν ἐκτυλοῦσε, § 117, 2, Σημ.).

Παρατηρήσεις τινὲς εἰς τοὺς ὑποθετικοὺς λόγους.

§ 145. Πολλάκις ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις ἢ ἡ ὑπόθεσις καὶ ἀφήνεται νὰ νοῆται αὕτη ἐκ τῶν συμφραζομένων. Ἐκ τοιούτων δὲ ἑλλειπτικῶν ἐκφράσεων ἀποσπασθὲν κατόπιν τὸ μόριον εἰ καὶ ἄλλα μόρια μετ' αὐτοῦ ἔλαβον διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σημασίας. Οὕτω

1) πολλάκις ἑλλεῖπει ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου ἡ ἀπόδοσις: *Εἴπερ γάρ κ' ἐθέλησιν Ὀλύμπιος ἀστεροπητῆς ἐξ ἐδέων στυφελίξαι· ὁ γὰρ πολὺν φέρτατός ἐστιν.* (Μετὰ τὸ στυφελίξαι νοητέον: δύναται ποιῆσαι τοῦτο — ἢ — ἡμεῖς οὐ δυνασόμεθα ἀντιστῆναι.) Ὅμ.

Ἡ τοιαύτη ἑλλειψις τῆς ἀποδόσεως συμβαίνει συνήθως εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, οἱ ὁποῖοι ἐκφέρονται μετὰ τινος πάθους (εἰ μὲν — εἰ δέ, ἐὰν μὲν — ἐὰν δέ). Τότε παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις τοῦ πρώτου ὑποθετικοῦ λόγου καὶ ὡς τοιαύτη νοεῖται ἔξωθεν ἢ φράσις καλῶς ἔχει ἢ καλῶς ἔξει ἢ κάτι ἄλλο τοιοῦτον: *Εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί... , εἰ δέ κε μὴ δώσωσι, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι ἢ τεὸν κλπ.* (= εἰ μὲν θὰ μοῦ δώσουν... οἱ Ἀχαιοί, πᾶσι καλὰ ἂν ὅμως δὲν μοῦ δώσουν κλπ.) Ὅμ.

2) ἄλλ' εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, αἱ ὁποῖαι αἱ ἀνωτέρω, παραλείπεται συνηθέστατα καὶ τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως τοῦ δευτέρου ὑποθετικοῦ λόγου, ὡς εὐκόλως νοούμενον ἐκ τῶν συμφραζομένων: *εἰ μὲν τοῖνυν καὶ διαγιγνώσκεις σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν· εἰ δὲ μή, τί σοι ὄφελος;* (= εἰ μὲν τοῖνυν... ἐδίδαξε, καλῶς ἔχει· εἰ δὲ μή ἐδίδαξε, τί σοι κλπ.) Ξ. καὶ *ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθῃται· εἰ δὲ μή, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον ἐνθύ-*

ρουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς (= καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται, καλῶς ἔχει — ἢ — οὐδόλως κολάζουσιν αὐτόν· εἰ δὲ μὴ π ε ῖ θ ε τ α ι, ὡσπερ ξύλον κλπ.) Πλ.

Ἐκ τοιούτων δὲ συντακτικῶν πλοκῶν ἀποσπασθὲν τὸ εἰ δὲ μὴ κατήντησε κατόπιν ἐπιρρηματικὴ ἔκφρασις (**εἰδεμῆ**) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄ λ λ ω ς, ἐ ν ἐ ν α ν τ ῖ α π ε ρ ῖ π τ ὴ σ ε ι κ τ λ. (μὲ τὴν ὁποίαν σημασίαν σφύζεται καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): **μὴ ποιήσῃς ταῦτα· εἰ δὲ μὴ αἰτίαν ἔξεις** (= ἄλλως θὰ κατηγορηθῆς) Ξ. Πρβλ. *Σώπασε· εἰδεμῆ θὰ σὲ βγάλω ἔξω*.

Σημείωσις α'. Τὸ εἰ μὴ καθ' ὅμοιον τρόπον ἀποσπασθὲν κατήντησεν ἐπιρρηματικὴ ἔκφρασις, ἣ ὁποία λαμβάνεται κατόπιν ἀρνήσεως μὲ τὴν σημασίαν τοῦ π λ ῆ ν, ἐκ τὸς μόνον, παρὰ μόνον: *Οὐδέ τις ἄλλος αἴτιος ἀθανάτων εἰ μὴ νεφεληγερέτα Ζεὺς* "Ομ. Ὑμ. *Οὐ χρήσιμος οὐδὲν ἢ ὀητορικῆ, εἰ μὴ εἷ τις ὑπολάβοι* κλπ. (= ἐκτὸς μόνον ἂν κανεῖς ἤθελε νομίσει κλπ.) Πλ. *Εἰ μὴ ἄρα* = ἐκτὸς ἐὰν ἴσως. Βλ. § 137, 1 Σημ.

Σημείωσις β'. Τὸ ἐὰν μόνον τῆς ἀρχαίας γλώσσης σημαίνει ἀ ρ κ ε ῖ μ ὄ ν ο ν ν ᾶ: *Ἐπαῖνον τεύξεται, ἐὰν μόνον τὸ ταχθὲν εὐ τολμᾷ τελεῖν* (= ἀρκεῖ μόνον νὰ τολμᾷ).

3) καὶ αἱ φράσεις **εἰς τις καὶ ἄλλος** ἢ **εἴπερ τις ἄλλος** (= περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον), **εἴπερ ποτὲ** ἢ **εἴποτε καὶ ἄλλοτε** ἢ **εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε** (= περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) κτλ. προήλθον ἐξ ἀποσπάσεως ἐξ ὑποθετικῶν λόγων, εἰς τοὺς ὁποίους παραλείπεται τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως: *ἀνθρώπου ψυχῆ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων, τοῦ θεοῦ μετέχει* (= περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μετέχει τοῦ θεοῦ. Τὸ πλήρες θὰ ἦτο: *ἀνθρώπου ψυχῆ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων μετέχει τοῦ θεοῦ, τοῦ θεοῦ μετέχει καὶ αὐτῆ*) Ξ. *Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰ πολεμικά, εἴπερ ποτὲ, μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο* (= τότε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) Θ.

4) καὶ αἱ φράσεις **ὡσπερ εἰ, ὡσπερ ἂν εἰ, ὡς εἰ, ὡσπερ ἂν, ὡς ἂν** κατήντησαν νὰ λαμβάνονται ὡς ἀπλᾶ (ἀναφορικά) ἐπιρρημματα, ἰσοδύναμα πρὸς τὸ ἀπλοῦν **ὡσπερ** ἢ **ὡς** (= καθῶς, σάν), ἔνεκα παραλείψεως εἰς ἔκφρασις παρομοιώσεως τοῦ ῥήματος τῆς ἀποδόσεως ἢ συγχρόνως τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς ἀποδόσεως: *Κῦρος εὐθὺς ἠσπάζετο τὸν πάππον, ὡσπερ ἂν εἴ τις πάλαι φιλῶν αὐτὸν ἀσπάζοιτο* (= ὡσπερ ἂν ἀσπάζοιτό τις, εἰ πάλαι φιλῶν

κτλ.) Ξ. Οἱ μύριοι ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρους παρὰ πᾶσαν ἐπιβουλευόμενοι τὴν ὁδὸν ὁμοίως διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν εἰ προπεμπόμενοι (= διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν διεπορεύθησαν, εἰ διεπορεύθησαν προπεμπόμενοι) Ἰσοκρ.

Οὕτω κατόπιν: ταῦτα ὥσπερ εἰ (ἢ ὥσπερεῖ) στοιχεῖά ἐστι (= τρόπον τινὰ στοιχεῖα εἶναι) Πλ. φοβεῖται ὥσπερ ἂν εἰ (ἢ ὥσπερανεῖ) παῖς (= ὥσπερ παῖς, σὺν παιδί) Ξ. νέες (= νῆες) ὠκεῖα ὡς εἰ (ἢ ὡσεῖ) πτερόν ἢ ἐ νόημα (= σὺν φτερωτὰ πουλιὰ κλπ.) Ὅμ. ταῦτα προσδέχεται ἂν ὡς ἂν οἰκεῖα (= ὥσπερ οἰκεῖα, σὺν ἰδικά του) Πλ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνεκφορῶν ἐπεκράτησε κατόπιν ἡ τοῦ ὡς ἂν (ὡσὺν) καὶ ἐκ τούτου προήλθεν ἔπειτα τὸ (σὺν) σὰ τῆς νέας γλώσσης μὲ τὰς ποικίλας σημασίας του (= ὅπως, καθὼς — ὅταν, ὁσάκις — ἐπειδὴ, ἀφοῦ — ἐάν, κλπ.).

5. Παραχωρητικαὶ προτάσεις.

§ 146. 1) Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν παραχώρησιν. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸ εἰ καὶ, ἂν καὶ (= ἂν καὶ, μόνον ὅτι), ὅταν ἢ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὅποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικὸν (εἰ καὶ ἰθνητός εἰμι), μὲ τὸ καὶ εἰ, καὶ ἂν, ἢ συνηθέστερον καὶ ἂν (= κί ἂν, καὶ νά, κί ἂν ἀκόμα) ἢ, ἐὰν ἢ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητική, μὲ τὸ οὐδ' εἰ, οὐδ' ἐάν, μηδ' ἐάν (= οὔτε κί ἂν), ὅταν ἢ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὅποῖον διὰ τὸν λέγοντα εἶναι ἀδύνατον ἢ ἀπίθανον (καὶ εἰ ἀθάνατος ἦν...). Ἡ σχέσις τῆς κυρίας προτάσεως πρὸς τὴν παραχωρητικὴν εἶναι ἀντιθετικὴ καὶ διὰ τοῦτο εἰς ταύτην πολλάκις ὑπάρχει ὁ ἀντιθετικὸς σύνδεσμος ὁμως.

2) Αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις οὐδὲν ἄλλο κυρίως εἶναι παρὰ ὑποθετικαὶ προτάσεις μὲ τὸ ἐπιδοτικὸν καὶ (ἢ οὐδέ, μηδέ) παρὰ τὸν ὑποθετικὸν σύνδεσμον (§ 126, 2 καὶ 127, 3, Σημ. α'). Διὰ τοῦτο καὶ αὗται ἀρνησιν μὲν ἔχουν τὸ μή, ἐκφέρονται δὲ καθ' ὃν τρόπον αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις: πάλιν μὲν, εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὁμως, οἷα νόσφ ξύνεστιν (= μ' ὅλον ὅτι δὲν βλέπεις) Σοφ. καὶ (= καὶ εἰ) μὴ πέποιθα, τοῦτο γόν ἐστ' ἐργαστέον (= κί ἂν δὲν εἶμαι πεπεισμένος) Ἀισχ. τῆς γῆς κρατοῦντες, καὶ εἰ θαλάττης εἴργονται, δύ-

ναίντ' ἄν καλῶς διαζῆν Ξ. ἀνὴρ πονηρὸς δυστυχεῖ, κὰν εὐτυχεῖ
Μέν.

6. Χρονικαὶ προτάσεις.

§ 147. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς χρονικοὺς συνδέσμους **ὄτε, ὁπότε** (καὶ σπανίως **ὄσάκις, ὀποσάκις**), **ὥς** (= ἅμα), **ἠνίκα, ὀπηνίκα** (= καθ' ἣν ὥραν, ὅτε), **ἐν ᾧ** (= καθ' ὃν χρόνον), **ἐπεὶ, ἐπειδὴ** (εἰς τὸν Ἡρόδοτον καὶ **ἐπεὶ τε** = ἀφοῦ), **ἕως, ἔστε, μέχρι, μέχρι οὐ** (= μέχρις οὗτου, ἐφόσον), **ἐξ οὗ, ἐξ οὗτου, ἀφ' οὗ, ἀφ' οὗτου** (= ἀφότου), **ἐπεὶ πρῶτον, ἐπειδὴ πρῶτον, ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, ὥς τάχιστα** (= εὐθύς ὥς), **πρίν, οὐ πρότερον... πρίν, οὐ πρόσθεν... πρίν**. (Εἰς τὸν Ὅμηρον χρονικοὶ σύνδεσμοι εἶναι προσέτι **εὔτε** = ὅτε, **ὥσπερ, ὅπως** = ὥς, ὅτε, **ἦμος** = ὅτε, **ἦος ἢ εἶος** = ἕως, **ὄφρα** = ἕως οὗτου).

2) ἐκφέρονται

α') δι' ὀ ρ ι σ τ ι κ ῆ ς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται ἐν ὄρισμένον καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις οὐ): **ὅτε αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὄν Ξ**. ταῦτα ἐλοιοῦν **μέχρι σκότος ἐγένετο Ξ**. οἶδα κἀκεῖνω σωφρονοῦντε, **ἔστε Σωκράτει συνηήτην** (= μέχρις οὗτου ἢ ἐφόσον συνανεστρέφοντο) Ξ.

β') δι' ὑ π ο τ α κ τ ι κ ῆ ς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πράξις προσδοκωμένη ἢ ἀορίστως ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμον ἀκολουθεῖ κανονικῶς ὁ δυνητικὸς **ἄν** (ποιητικῶς κὲν ἢ κέ), μὲ τὸν ὁποῖον οἱ χρονικοὶ σύνδεσμοι **ὄτε, ὁπότε, ἐπεὶ** καὶ **ἐπειδὴ** ἐνώνονται εἰς μίαν λέξιν (**ὅταν, ὁπότεν, ἐπὰν ἢ ἐπὴν, ἐπειδάν**· ἄρνησις μή): **αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἕως ἄν φῶς γένηται** (= ἕως οὗτου νά...) Πλ. **μαινόμεθα πάντες, ὁπότεν ὀργιζόμεθα** (= ὅταν ὀργιζόμεθα, ἦτοι κἀθ' ὅρα πὸν ὀργιζόμεθα) Ξ. **ἐπειδάν πυνθώμεθά τι γιγνόμενον, τρικαῖα θοροβούμεθα** (= ἅμα πληροφορηθῶμε) Δημ. (Ποβλ. § 144, 4, β').

γ') δι' εὐ κ τ ι κ ῆ ς (ἐπαναληπτικῆς), ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πράξις ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρελθόν· (ἄρνησις μή): **ὁπότε θύοι Κρίτων, ἐκάλει Ἀρχέδημον** (= ὁσάκις προσέφερε θυσίαν) Ξ. **περιεμένομεν ἐκάστοτε, ἕως ἀνοιχθεῖ τὸ δεσμοτήριον** (= περιεμέ-

νομεν κάθε φορά, ἕως ὅτου νὰ ἀνοιχθῆ, ὥσπου ἀνοιγόταν) Πλ. (πρβλ. § 119, 2, Σημ. γ' καὶ § 144, 4, β', Σημ.).

§ 148. Ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ **πρὶν**. Τὸ **πρὶν** ὡς χρονικὸς σύνδεσμος κανονικῶς συντάσσεται

1) μετὰ ὀριστικὴν ἢ μετὰ ὑποτακτικὴν, ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητική. (Με ὀριστικὴν τὸ **πρὶν** = ἕως ὅτου ἢ παρὰ ἀφοῦ): οὐ πρότερόν γε ἐπαύσαντο ἐν ὄργῃ ἔχοντες αὐτέν, **πρὶν ἐξημίωσαν** χρέμασιν (= παρὰ ἀφοῦ) Ξ. — μὴ ἀπέλθῃτε, **πρὶν ἀκούσῃτε** (= προτοῦ νὰ ἀκούσετε) Ξ. οὐ πρότερον (ὁ ποιητῆς) οἶός τέ (ἔστι) ποιεῖν, **πρὶν ἂν ἔνθεός τε γένηται καὶ ἔκφρων** (= προτοῦ νὰ γίνη) Πλ. (§ 147, 2, β').

Σημείωσις. Καὶ ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατική, τὸ **πρὶν** συντάσσεται σπανιώτερον μετὰ ὀριστικὴν, ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου: καὶ ἐθαύμαζον τοὺς Κορινθίους πρῆμναν χρονομένους **πρὶν** τινες ἰδόντες εἶπον ὅτι νῆες ἐκεῖναι ἐπιπλέοναι (= ἕως ὅτου τινὲς εἶδον καὶ εἶπον κλπ.) Θ. ὅ,τι ἐποίουν (οἱ βάρβαροι) ἡμφεγγούον (οἱ Ἕλληνες), **πρὶν** Νίκαρχος Ἀρχὰς ἤκεν (= ἕως ὅτου ἦλθεν) Ξ.

2) μετὰ ἀπαρέμφατον, συνήθως ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατική, σπανίως δὲ καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ἀποφατική (**πρὶν** = προτοῦ νὰ, προτοῦ): καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειροσόφος, **πρὶν** τινὰς αἰσθῆσθαι τῶν πολεμίῶν (= προτοῦ νὰ ἀντιληφθῶν) Ξ. οὐδὲ πρὸς δικαστηρίῳ ὄφθῃν οὐδεπώποτε, **πρὶν** ταύτην τὴν συμφορὰν γενέσθαι (= προτοῦ νὰ γίνη, προτοῦ ἔλθῃ αὕτη ἢ συμφορὰ) Λυσ.

Σημείωσις α'. Μετὰ εὐκτικὴν τὸ **πρὶν** συντάσσεται, ὅταν γίνεταί ἀφομοίωσις ἐγκλίσεως καθ' ἕλξιν ἢ ὅταν εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν ὑπάρχῃ ῥῆμα ἰστορικοῦ χρόνου ἢ εὐκτικὴ μετὰ ἂν, καὶ μετὰ τὸ **πρὶν** εἰσάγεται χρονικὴ πρότασις δηλοῦσα τὴν προϋπόθεσιν, ἣτις ἀπαιτεῖται, διὰ νὰ συμβῆ τὸ ὑπὸ τῆς κυρίας προτάσεως σημαινόμενον: ὄλοιο μὴ πω, **πρὶν** μάθοιμι (= ὄλοιο μὴ πω, πρὶν ἂν μάθω) Σοφ. Ἀσινάγης ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, **πρὶν** Κῦρος ἐμπλησθῆί θηρῶν (= πρὶν ἂν ἐμπλησθῆ) Ξ. (Εὐθύς λόγος: μηδέις βαλλέτω, πρὶν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῆ θηρῶν). οὐκ ἂν πρότερον ὀμῆσαι, **πρὶν** βεβαιώσαιο Πλ.

Σημείωσις β'. Καὶ τὸ μόριον **πρὶν** ἀρχῆθεν εἶναι ἐπίρρημα, βαθμοῦ συγκριτικοῦ, μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ πρότερον (πρβλ. Ὁμ., Α 25 τὴν δ' ἐγὼ οὐ λῶσω **πρὶν** μιν καὶ γῆρας ἔπεισιν). Ἄλλ' εἰς φράσεις οἷα π.χ. Ὁμ., κ 174 ὦ γίλοι, οὐ γάρ πω καταδούομεθ' ἀγνύμενοί περ εἰς Αἶδαο δόμοις, **πρὶν** μόροιμον ἡμαρ ἐπέλθῃ, ἠδύνατο τὸ **πρὶν** νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς ἐπίρρημα μετὰ τὴν ἀρχικὴν τὴν σημασίαν (= πρότερον θὰ ἐπέλθῃ) καὶ ὡς σύνδεσμος χρονικὸς μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ προτοῦ (= προτοῦ ἐπέλθῃ).

7. Ἀποτελεσματικά ἢ συμπερασματικά προτάσεις.

§ 149. Ἀποτελεσματικά ἢ συμπερασματικά ἢ ἀκολουθίας προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὸ ἀποτέλεσμα ἢ ἐπακολούθημα μιᾶς ἐνεργείας. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸν σύνδεσμον ὥστε ἢ μὲ τὸ ὥς (= ὥστε), ἐκφέρονται δὲ

1) διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1), ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς πραγματικὸν γεγονός ἢ ὡς δυνάμενον νὰ πραγματοποιηθῆ (κατὰ τὸ παρόν, § 119, 2, ἢ κατὰ τὸ παρελθόν, § 117, 2· ἄρνησις οὐ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε ἢ ποῦ (= ὥστε, μὲ ὁμοίαν ἐγκλίσειν): ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιὼν ἄπλειος, ὥστε ἀπέκρυσσε καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους Ξ. πλοῖα ὑμῶν πάρεστιν, ὥστε, ὄπη ἂν βούλησθε, ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε (= ὥστε μπορεῖτε νὰ ἐπιτεθῆτε) Ξ. κατεφαίνετο πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν ἔλαβεν ὁρμώμενος ὁ Κλέων τῷ στρατῷ (= ὥστε δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν τῶν ὁ Κλέων) Θ.

2) δι' ἀπαρεμφάτου, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς ἀπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος, ἦτοι ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν, ἂν καὶ πολ- λάκις τοῦτο εἶναι καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε νὰ ἢ γιανὰ ἢ ἀπλῶς νὰ μὲ ὑποτακτικὴν): ἔχω τριήρεις, ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον (= ὥστε ἤμπορῶ νὰ συλλάβω κτλ.) Ξ. ἐνετύγχανον τάφρους ὑδάτος πλήρεις, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο (γεφύρας) ἐκ τῶν φοινίκων κλπ. (= ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ διαβαίνουν, ὥστε δὲν ἤμποροῦσαν νὰ διαβαίνουν κτλ.) Ξ.

Σημεῖωσις α'. Τὸ μετὰ τὸ ὥστε ἀπαρέμφατον δύναται νὰ συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ δυνητικοῦ ἂν, καὶ τότε ἰσοδυναμεῖ μὲ δυνητικὴν εὐκτικὴν (§ 119, 2) ἢ μὲ δυνητικὴν ὀριστικὴν (§ 117, 2): ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθάνειν τὸν ἱατρὸν (= ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθάνοι) Πλ. ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γνῶναι (= ὥστε καὶ ἰδιώτης ἂν ἔγνω) Ξ.

Σημεῖωσις β'. Τὸ ὥστε μὲ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται προσέτι, ἵνα δηλωθῆ

1) ἐπιδικώμενον ἀποτέλεσμα, ἦτοι σκοπός· (ὥστε = γιανὰ): οἱ τριάκοντα ἐβουλήθησαν Ἐλενοῖνα ἐξειδιώσασθαι, ὥστε εἶναι σοφοὶ καταγνήην (= γιὰ νὰ ὑπάρχῃ εἰς αὐτοὺς) Ξ.

2) ὄρος ἢ συμφωνία ἢ προϋπόθεσις· (ὥστε = ὑπὸ τὸν ὄρον, μὲ τὴν συμφωνίαν — γιανὰ, ἂν πρόκειται νὰ): σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ἐποίησαντο καὶ πρὸς

Ἰθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν (= μετὰ τὴν συμφωνίαν νὰ θεωροῦν) Θ. πολλὰ χρήματα ἔδωκεν ἂν Φιλοτιδῆς, ὥστ' ἔχειν Ὁρεὸν (= γὰρ νὰ ἔχη — ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἔχη) Δημ.

Ἐπὶ τῆς τοιαύτης ὁμοῦ σημασίας ἀντὶ τοῦ ὥστε μετὰ τὸν Ὅμηρον χρησιμοποιεῖται συνηθέστερον τὸ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε, εἴτε μετὰ ἀπαρέμφατον εἴτε μετὰ ὀριστικὴν μέλλοντος χρόνον. Συνήθως δὲ τοῦ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε προηγείται εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν τὸ ἐπὶ τούτῳ ἢ ἐπὶ τοῖσδε (§ 97, IX, 3): ἀφιμένει σε, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= μετὰ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν ὁμοῦ, δηλαδὴ μετὰ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ κλπ.). Πλ. οἱ ἐν Ἰθάκῃ ξυνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐφ' ᾧτε ἐξίασιν ἐκ Πελοποννήσου (= μετὰ τὴν συμφωνίαν ὅτι θά) Θ. (Βλ. καὶ § 30, β', Σημ.).

8. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις.

§ 150. 1) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουσι (ἐ ν δ ο ι α σ μ ὶ ν ἦτοι) φόβον διὰ πιθανόν τι κακὸν ἢ ἐν γένει διὰ κάτι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται, μὴν ἀρρωστήσῃ τὸ παιδί της, φοβοῦμαι, μὴ τὸν δυσαρέστησα μετὰ αὐτὰ τὰ λόγια). Αἱ προτάσεις αὗται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μετὰ τὸ (ἐνδοιαστικὸν) μὴ ἢ μετὰ τὸ μὴ οὐ. Καὶ διὰ μὲν τοῦ μὴ (= μή, μὴν, μήπως, νὰ μὴ) εἰσάγονται, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως γίνῃ κάτι τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον, διὰ δὲ τοῦ μὴ οὐ (= μὴ δέν, μήπως δέν), ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως δέν γίνῃ κάτι τι, καθόσον αὐτὸ ἀκριβῶς τότε εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται, μὴ φύγῃς — φοβεῖται, μὴ δὲ γυρίσῃς πίσω).

2) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν α) μετὰ ῥήματα φόβου σημαντικά, ὡς φοβοῦμαι, δέδοικα ἢ δέδια, δκνῶ (= μετὰ κατέχει φόβος κλπ.), β) μετὰ ῥήματα ἢ λέξεις ἢ φράσεις, ποῦ ἐνέχουσι τὴν ἔγνοιαν τοῦ φόβου, ὡς ὑποπτεύω, φυλάττομαι, ὀρῶ (= κοιτάζω, προσεχω), — τρόμος ἔχει με, κίνδυνός ἐστι κ.τ.τ.

3) Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται

α) μετὰ ἀρχικὸν χρόνον κανονικῶς δι' ὑποτακτικῆς, σπανίως δὲ δι' ὀριστικῆς, ὅταν τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον τὸ φαντάζεται κανεὶς οὐχὶ ὡς ἐνδεχόμενον, ἀλλὰ ὡς κάτι πραγματικόν: Ἀθηναῖοι φοβοῦνται, μὴ Βοιωτοὶ δηλώσωσι τὴν Ἀττικὴν (= μήπως ἐρημώσουσι) Ξ. ἐγὼ δὲ αὐτὸ τοῦτο φοβοῦμαι, μὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐ δυνήθῳ δηλώσω περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῶν (= μήπως δέν δυνήθῳ) Δημ. — νῦν δὲ φοβούμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν (= μήπως ἔχομεν

ἀποτύχει). Θ. **δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ταύτην τὴν σοφίαν** (= μήπως δὲν ἔχω) Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ὅρα μὴ (ὄ ρ ᾶ τ ε μ ῆ) μεθ' ὑποτακτικῆς = πρόσθε μὴ (προσέχετε μὴ): **δράτε μὴ πάθωμεν**, ἅπερ πολλοὺς λέγουσι πεπονήσθαι Ξ. (πρβλ. **τήρα μὴ** σᾶς μεθύσουσιν καὶ σᾶς πιάσουσιν) — Ὅρα μὴ (ὄ ρ ᾶ τ ε μ ῆ) μεθ' ὀριστικῆς = κοίτα μὴ, σκέψου μὴ: **δρα μὴ παίζων ἔλεγε** (= μήπως ἀστενυόμενος ἔλεγε) Πλ.

β) μετὰ ἱστορικὸν χρόνον δι' ὑποτακτικῆς ἢ συνηθέστερον δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, § 119, 2, Σημ. γ'): **οἱ μέγροι Θερμοπυλῶν Ἕλληνες ἐφοβήθησαν, μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ** (= μήπως ἐπέθῃ) Θ. — **Μενέλαον ἔχε** (= εἶχε) **τρόμος, μὴ τι πάθειεν Ἀργεῖοι** (= μὴ πάθουν τίποτε) Ὅμ. **οὐδεὶς κίνδυνος ἐδόκει εἶναι, μὴ τις ἐκ τοῦ ὄπισθεν ἐπίσποιτο** (= μὴν ἐπιτεθῆῃ κανεῖς) Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀρχῆθεν ἦσαν αὐτοτελεῖς, ἤτοι ἀνεξάρτητοι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐδήλων κατὰ τι, τὸ ὁποῖον ἀπέκρουεν ὁ λέγων μετὰ φόβου. (Πρβλ. τὰ σημερινά: **Μὴν πάθω τίποτε μ' αὐτὸ τὸ φάρμακο. Μὴ σὲ δαγκάσῃ** αὐτὸ τὸ σκυλί κ.τ.τ.). Ἐπειδὴ ὁμως πολλάκις ἐπροτάσσετο πρὸ αὐτῶν τὸ ῥῆμα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὴν συναισθηματικὴν κατὰστασιν τοῦ λέγοντος (φοβοῦμαι, δέδοικα, ὑποπιτεύω κλπ.), εὐκόλον ἦτο στενωτέρον συγκεκριόμενα αὐταί μετ' αὐτοῦ νὰ ἐκλαμβάνωνται ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτοῦ τοῦ προτασσομένου ῥήματος, ἤτοι ὡς ἐξαρτώμενα ἐξ αὐτοῦ μὲ τὸ μόριον μὴ, τὸ ὁποῖον οὕτω κατήντησε συνδετικὸν μόριον (πρβλ. § 124, 2 καὶ 3). Πρβλ. 1) **δεῖδια: μὴ θήρῃεν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι** = φοβοῦμαι μὴ γίνω ἄγρα καὶ λεία τῶν θηρίων 2) **δεῖδια, μὴ θήρῃσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι** = φοβοῦμαι μήπως γίνω κλπ.

Αὐτοτελεῖς δὲ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται ὄχι μόνον μὲ τὸ μὴ ἢ μὴ οὐ καὶ ὑποτακτικὴν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ὅπως μὴ καὶ οὐ μὴ με ὑποτακτικὴν ἢ καὶ ὀριστικὴν τοῦ μέλλοντος: **μὴ ἀγροικότερον ἢ τὸ ἀληθὲς εἶπειν** (= μήπως εἶναι κάπως ἀγροικον κλπ.) Πλ. **μὴ οὐ τοῦτ' ἦ χαλεπόν, ὧ ἄνδρες, θάνατος ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺν χαλεπότερον πονηρίαν** (= μήπως δὲν εἶναι τοῦτο δύσκολον κλπ.) Πλ. καὶ **ὅπως μὴ ὁ σοφιστὴς ἐξαπατήσῃ ἡμᾶς** (= καὶ ἄς προσέξωμε. μήπως ὁ σοφιστὴς κλπ.) Πλ. **ἔωπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἴός τε ὦ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν** (= κατ' οὐδένα τρόπον ἢ ποτὲ δὲν θὰ παύσω) Πλ. **τοὺς πονηροὺς οὐ μὴ ποτε βελτίους ποιήσετε** (= τοὺς καχοὺς ποτὲ δὲν θὰ μπορέσετε νὰ τοὺς κίμετε καλοὺς) Αἰσχίν.

9. Πλάγια ἐρωτήσεις.

§ 151. 1) Πλάγια ἐρωτήσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτά-

σεις, αἱ ὁποῖα περιέχουν ἐρώτησιν, ἢ ὁποῖα ἔγινεν ἢ πρόκειται νὰ γίνῃ καὶ ἀνακoinoῦται εἰς κάποιον. (Πρὸβλ. *Θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ; = Με ρωτάει, ἂν θὰ ταξιδέψω καὶ ἐγώ. Ἔρθα νὰ σὲ ρωτήσω, ἂν θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ*).

Αὗται εἰσάγονται

α) ἔὰν μὲν εἶναι ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας (§ 122, 2, α') μὲ τὸ (ἐρωτηματικὸν) **εἰ** (= ἂν), αἱ δὲ διμελεῖς μὲ τὸ **εἰ** — ἦ (= ἂν — ἦ), **πότερον** ἢ **πότερα** — ἦ, **εἴτε** — **εἴτε** (= ἂν — ἦ). Εἰς δὲ τὸ δευτέρου μῆλος διμελοῦς πλαγίας ἐρωτήσεως ἢ ἄρνησις δύναται νὰ εἶναι οὐ ἢ μή.

Σημείωσις. Μετὰ τὸ ἀπορηματικὸν εἰ ἢ ἄρνησις εἶναι οὐ (εἰ οὐ), ὅταν ὁ ἐρωτῶν προσδοκᾷ ἀπάντησιν καταφατικὴν, **μὴ δέ**, ὅταν ὁ ἐρωτῶν ἀμφιβάλλῃ, ἂν ἢ ἀπάντησις, ἢ ὁποῖα θὰ δοθῇ, θὰ εἶναι καταφατικὴ ἢ ἀποφατικὴ: *ἔρωτάς, εἰ οὐ καλὴ μοι δοκεῖ εἶναι ἡ ἱστορικὴ* (= ἂν δὲν μοῦ φαίνεται) Πλ. *βούλεται ἐρῶσθαι, εἰ μαθῶν τίς τι μεμνημένος μὴ οἶδεν* (= μὴ τυχὸν δὲν γνωρίζει) Πλ. (πρὸβλ. § 122, 2, α', Σημ.).

β) ἔὰν δὲ εἶναι ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, μὲ τὰς ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας καὶ τὰ ἐπιρρήματα, μὲ τὰ ὁποῖα εἰσάγονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθελῆ ἐρωτήσεις (§ 122, 2, β') ἢ συνηθέστερον μὲ τὰς ἀντίστοιχους ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας καὶ ἐπιρρήματα, μάλιστα δὲ τὰ ἀοριστολογικὰ (**ὅστις, ὁποῖος, ὅπόσος** κτλ. = τίς, ποῖος, πόσος κτλ. — **ὅπου, ὅποι, ὀπόθεν** κτλ. = ποῦ, ποῖ, πόθεν κτλ., § 52, 3, β').

2) Πλάγια ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν

α) μετὰ τὰ ῥήματα ἐρωτᾶν, ἀπορεῖν, θαυμάζειν, σκοπεῖν ἢ σκοπεῖσθαι, λέγειν, δεῖκνόναι, αἰσθάνεσθαι, γιγνώσκειν καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

β) μετὰ τὰ ῥήματα ἐπιμελεῖσθαι, φυλάττεσθαι, πειρᾶσθαι καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

γ) μετὰ λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα σημασίαν.

3) Αἱ πλάγια ἐρωτήσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν ἐγκλίσεων, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφέρονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθελῆ ἐρωτήσεις. Ὅταν ὅμως αὗται ἀκολουθοῦν μετὰ ἱστορικὸν χρόνον, συνηθέστερον ἐκφέρονται δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγιολόγου (§ 119, 2, Σημ. γ'), μάλιστα δὲ αἱ ἀπορηματικὰ πλάγια ἐρωτήσεις: *Πρωταγόρας ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τὰ ἀγαθὰ δεινὰ καλῶν*. (Εὐθελῆ ἐρώτησις: οὐκ αἰσχύνει καλῶν;)

Πλ. οὐκ οἶδα, ὅπως ἔχει παιδείας βασιλεύς. (Εὐθεία ἐρώτησις: Πῶς ἔχει παιδείας;) Πλ. οὐ γινώσεται γ', ὅς εἰμ' ἐγώ. (Εὐθεία ἐρώτησις: Τίς εἰμι ἐγώ;) Εὐρ. θαυμάζω, ὃ Σώκρατες, ἡ πόλις, ὅπως ποτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκλινεν (Εὐθεία ἐρώτησις: Πῶς ποτε ἐκλινεν;) Ξ ἡρώτα Μειδίας, ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γένοιτο. (Εὐθεία ἐρώτησις: Ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γενοίμην;) Ξ. ἐπεχείρησας σαυτὸν ἐπισκοπεῖν, ὅστις εἴης; (Εὐθεία ἐρώτησις: Τίς εἰμι;) Ξ. ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἷς τις ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. (Τὸ ἐρωτῶσιν ἱστορικὸς ἐνεστώσ = ἠρώτησαν. Εὐθεία ἐρώτησις: Τίς ἐθέλει κτλ.) Ξ. Ἀριστιππος Σωκράτη ἤρετο, εἴ τι εἰδείη ἀγαθόν. (Εὐθεία ἐρώτησις: Οἶσθά τι ἀγαθόν;) Ξ. Ἡρακλῆς ἠπόρει, ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται. (Εὐθεία ἐρώτησις: Ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπωμαι;) Ξ. Εὐθύδημος διεσώπησε σκοπῶν, ὅτι ἀποκρίναιτο. (Εὐθεία ἐρώτησις: Τί ἀποκρίνωμαι;) Ξ.

Σημεῖωσις α'. Μετὰ τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φ ρ ο ν τ ῖ ζ ε ι ν, ἀκολουθεῖ συνήθως πλαγία ἐρώτησις εἰσαγομένη μὲ τὸ ὅπως καὶ ἐκφερομένη διὰ μέλλοντος ὀριστικῆς ἢ καὶ εὐκτικῆς μετὰ ἱστορικὸν χρόνον: τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως σῶαι ἔσονται οἱ οἴες Ξ. Κύρος ἐπεμέλετο, ὅπως οἱ δουλεύοντες μὴ ἄσιτοι ἔσονται Ξ.

Ἐνίοτε δὲ τὸ ὅπως μὲ ὀριστικὴν μέλλοντος λαμβάνεται εἰς ἀνεξάρτητον πρότασιν, ἵνα δηλωθῇ παραίνεσις ἢ ἔντονος προτροπῆ: "Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιτοι τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε (= κοιτάξτε λοιπὸν νὰ φανήτε ἄξιτοι κλπ.) Ξ.

Σημεῖωσις β'. Πλάγια ἐρωτήσεις καὶ ἐνδοιαστικαὶ ἢ τελικαὶ προτάσεις εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ ὅπως, ὅπως μὴ ἢ μὴ πολλάκις συμπίπτουν κατὰ τὴν σημασίαν. Πρβλ. οἱ νόμοι ἐπιμέλονται, ὅπως ἀγαθοὶ ἔσονται οἱ πολῖται (= θά εἶναι — γὰ νὰ εἶναι ἢ γὰ νὰ γίνωνν) Ξ. φυλάττω, ὅπως μὴ καὶ σὺ ἐλάττωσ τὰς βοῦς ποιήσης (= μήπως κάμης — γὰ νὰ μὴ κάμης) Ξ.

10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις.

§ 152. 1) Ἀναφορικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας (§ 52) ἢ ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα (οὗ, ὅπου, ὅθεν, ὡς, ὅπως κλπ.) καὶ μὲ ταῦτα ἄ ν α φ ἔ ρ ο ν τ α ι (ἦτοι ἀποδίδονται) εἰς κάποιον ὅρον ἄλλης προτάσεως ὁδητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐννοούμενον: ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὄρα. σίτω τοσοῦτω ἐχρητο Σωκράτης, ὅσον ἠδέως ἦσθι Ξ. ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος (= ἄ ν θ ρ ω π ο ς, ὃν κλπ.).

2) Μία αναφορική πρότασις δύναται νὰ ἀναπληροῖ κάποιον ὄρον ἄλλης προτάσεως κύριον ἢ δευτερεύοντα, ἥτοι μία αναφορική πρότασις δύναται νὰ λαμβάνεται

α) ὡς ὑποκείμενον: *νέος δ' ἀπόλλυθ' ὃν τινα φιλεῖ θεός*. (πρβλ. *Νέος ἀπόλλυται ὁ θεοφιλής*).

β) ὡς κατηγορούμενον: *οὗτός ἐστιν, δς ἀπέκτεινε τοὺς στρατηγούς* Ξ. (πρβλ. *Οὗτός ἐστιν ὁ φονεὺς τῶν στρατηγῶν*).

γ) ὡς ἀντικείμενον: *Κῦρος ἔχων οὖς εἴρηκα ὠρμάτω ἀπὸ Σάρδεων* Ξ. (πρβλ. *Κῦρος ἔχων τὸ σιράτευμα ὠρμάτω κλπ.*).

δ) ὡς προσδιορισμὸς οἰοσδήποτε: *ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, δς Φαριναβάζῳ ἐτύγχανε ξένος ὢν* Ξ. (παράθεσις' πρβλ. Ἀπολλοφάνης, ξένος Φαριναβάζῳ). Ὡ Κλέαρχε, ἀλόφηναι *γνώμην ὅ,τι σοι δοκεῖ* Ξ. (ἐπεξηγήσις = εἰπὲ γνώμην, δ η λ α δ ἡ τ ἰ ν ο μ ἰ ζ ε ι ς). *θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἶον εἰκός ἐστι φόβον ἐμπεσόντος γίνεσθαι* Ξ. (ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς' πρβλ. *θόρυβος καὶ δοῦπος μέγας ἦν*). *Τισσαφέρης σατραπῆς κατελέμφθη ὢν αὐτὸς πρόσθεν ἤρχε καὶ ὢν Κῦρος* Ξ. (προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν κτητικὴν' πρβλ. *σατραπῆς τῶν Ἰωνικῶν πόλεων*). *οἱ βάρβαροι ἔφευγον, ἧ ἕκαστος ἐδύνατο* Ξ. (ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς' πρβλ. *ἔφευγον πανταχόσε*).

§ 153. Αἱ αναφορικαὶ προτάσεις ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καὶ τῆς σχέσεως τοῦ νόηματος αὐτῶν πρὸς τὸ νόημα τῆς προτάσεως ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, διακρίνονται

1) εἰς αναφορικὰς **προσδιοριστικὰς** ἢ **διασαφητικὰς**. Οὕτω λέγονται αἱ αναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι χρησιμεύουν, ἵνα ἀκριβέστερον ὀρίσουν ἢ διασαφήσουν ἓνα ὄρον μιᾶς προτάσεως ὡς ἤδη ἐκλεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐννοούμενον. Αὗται κατὰ τὸ περιεχόμενον τῶν δύνανται νὰ εἶναι ἢ προτάσεις κρίσεως (ἄρνησις **οὐ**) ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας (ἄρνησις **μὴ**), καὶ ἐπομένως ἐκφέρονται διὰ πάσης ἐγκλίσεως: *λέγει προᾶγμα, δ (οὐ) γίνεταί, δ (οὐκ) ἐγένετο, δ (οὐ) γενήσεται, δ (οὐκ) ἂν γένοιτο, δ (οὐκ) ἂν ἐγένετο, — δ (μὴ) γένοιτο, δ (μὴ) ποιῶμεν, δ (μὴ) ποιεῖτε, (ὃ ποιήσατε), ὃ μὴ ποιήσητε* — *Οἱ ἡγεμόνες, οὖς ἔχομεν, οὐ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδὸν* Ξ. *Σωκράτης ἐδόκει τοιοῦτος εἶναι, οἷος ἂν εἶη ἄριστός τε ἀνὴρ καὶ εὐδαιμονέστατος* Ξ. *οὐκ ἔστιν ἥτις τοῦτ' ἂν ἔτιη* Εὐθ. εἰς καλὸν ἡμῶν

*Αντος *ὄδε παρεκαθέζετο, ᾧ μεταδῶμεν τῆς συζητήσεως* Πλ. Οἶμαι ἂν ἡμᾶς *τοιαῦτα παθεῖν, οἶα* τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ *ποιήσειαν* Ξ.

2) εἰς ἀναφορικὰς *αἰτιολογικάς*. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν αἰτίαν (ἄρνησις *οὐ*, ἐγκλίσεις δὲ αἱ τῶν αἰτιολογικῶν προτάσεων, § 141): *θανμαστόν ποιεῖς, ὅς ἡμῖν οὐδὲν δίδως* = ὅτι ἡμῖν οὐδὲν δίδως = διότι εἰς ἡμᾶς κλπ.) Ξ.

3) εἰς ἀναφορικὰς *τελικὰς*. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν σκοπὸν. Αὗται ἐκφέρονται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος (ἄρνησις *μή*· πρβλ. § 142): *ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἐλέσθαι, οἷ* τοὺς πατέρας νόμους *συγγράψουσι* (= οἱ ὁποῖοι νὰ συντάξουν, γιανὰ συντάξουν) Ξ. *ἡγεμόνα αἰτήσωμεν Κῦρον, ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἡμᾶς ἀπάξει* (= ὁ ὁποῖος νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ ὀπίσω — γιανὰ μᾶς ὀδηγήσῃ κλπ.) Ξ.

4) εἰς ἀναφορικὰς *ἀποτελεσματικάς*. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀποτέλεσμα. Αὗται ἐκφέρονται, ὅπως αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, ἢ διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων προτάσεων κρίσεως (§ 149, 1· ἄρνησις *οὐ*), ἢ δι' ἀπαρεμφάτου (§ 149, 2· ἄρνησις *μή*): *οὐδεὶς οὕτως ἀνόητός ἐστι, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται* (= ὥστε αἰρεῖται) Ἡρόδ. *ὁ Τίγρις ποταμός ἐστι νασιπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα* ἄνευ πλοίων *διαβῆναι* (= ὥστε οὐκ ἂν δυναίμεθα αὐτὸν κλπ.) Ξ. *οὐκ ἦν ὥρα, οἶα* τὸ πεδίον *ἄρδειν* (= ὥστε ἄρδειν) Ξ. *ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελεθεῖν* τὸ πεδίον (= τοσοῦτον, ὥστε διελεθεῖν) Ξ.

Σημείωσις. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἀποτελεσματικάς ἐκφερομένας διὰ τοῦ ὥστε μετ' ἀπαρεμφάτου, ἐκφέρονται καὶ δι' ὀριστικῆς μέλλοντος (ἄρνησις πάλιν *μή*): *Παῖδες μοι οὕτω εἰδίν, οἷ με θεραπεύουσιν* (= ὥστε θεραπεύειν με) Λυσ.

5) εἰς ἀναφορικὰς *ὑποθετικάς*. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν πρὸς ὑπόθεσιν (ἐγκλίσεις αἱ τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων, ἄρνησις δὲ *μή*):

α) *ἂ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι εἰδέναι* (= εἶ τινα μὴ οἶδα) Πλ. *ἂ μὴ προσήκει, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὄρα* (= εἶ μὴ τινα προσήκει). (Βλ. § 144, 1).

β) *οὐκ ἂν περχειροῦμεν πρᾶττεν, ἂ μὴ ἡπιστάμεθα* (= εἶ τινα

μη ἠπιστάμεθα) Πλ. οἱ παῖδες ἡμῶν, **δσοι ἐνθάδε ἦσαν**, ὑπὸ τούτων ἂν ὑβρίζοντο (εἴ τινες ἐνθάδε ἦσαν) Λυσ. (Βλ. § 144, 2).

γ) ἐγὼ ὀκροίην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, **ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη** (=εἴ τινα ἡμῖν δοίη) Ξ. (Βλ. § 144, 3). τὰ μέντοι ἐπιτήδεια, **δπου τις ἐντυγχάνοι**, ἐλάμβανον (=εἴ πού τις ἐντυγχάνοι) Ξ. (Βλ. § 144, 4, β' Σημ.).

δ) τῷ ἀνδρὶ, **δν ἂν ἔλησθε**, πείσομαι (=εἰάν τινα ἔλησθε) Ξ. τούτων γράφω, **ὀπόσα ἂν διαμνημονεύσω** (=εἰάν τινα διαμνημονεύσω) Ξ. (Βλ. § 144, 4, α'). ὁ κεραυνός, **οἷς ἂν ἐντύχη**, πάντων κρατεῖ (=εἰάν τισιν ἐντύχη) Ξ. (Βλ. § 144, 4, β').

Σημείωσις. Ὅταν ὁ λόγος εἶναι πλάγιος, τίθεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ὑποθετικὴν πρότασιν ἀπλῆ εὐκτικὴ καὶ ἀντὶ ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) ἂν: Σωκράτης ἐτεκμαίρετο τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχὺ μανθάνειν **οἷς προσέχοιεν καὶ μνημονεύειν ἃ μάθοιεν**. Ξ. (πρβλ. Αἱ ἀγαθὰ φύσεις ταχὺ μανθάνουσιν, **οἷς ἂν προσέχουσι**, καὶ μνημονεύουσιν, **ἃ ἂν μάθουσι**).

§ 154. Οὐχὶ σπανίως προτάσεις (συνηθέστερον κῶλα περιόδου ἢ περίοδοι) εἰσαγόμεναι μὲ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν **ὅς, ἣ, ὅ** συνδέονται λιάν χαλαρῶς μὲ τὰ προηγούμενα καὶ εἶναι κατὰ τύπον μόνον ἀναφορικαὶ προτάσεις, κατ' ἔννοιαν δὲ ἀνεξάρτητοι προτάσεις συνδέομεναι παρατακτικῶς μὲ τὰ προηγούμενα. Εἰς τὰς τοιαύτας ἀναφορικὰς προτάσεις ἢ ἀντωνυμία **ὅς (ἣ, ὅ)** ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν δεικτικὴν **οὗτος** (§ 45, 2) μὲ κάποιον παρατακτικὸν σύνδεσμον (**καί, δέ, ἀλλά** κλπ.): ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλानνον καὶ ἦκον ταχύ· **ᾧ** καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγύς που ἦν βασιλεὺς (=τοῦ τω δὲ καὶ δῆλον ἦν) Ξ. οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἢ βασιλῆήν καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα· **ὅς** τότε ἦμε ἐς Θερμοπύλας (=οὗ τ ο ς δὴ τότε ὁ Λεωνίδης) Ἡρόδ. πῶς οὖν ἂν ἐνοχος εἶη (Σωκράτης) τῇ γραφῇ; **ὅς** ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεοῦς, ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγγράπτο, φανερός ἦν θεοραπεύων τοὺς θεοῦς κλπ. (=οὗ τ ο ς γ ά ρ, ἀ λ λ' οὗ τ ο ς ἀντὶ μὲν κλπ.) Ξ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 52 καὶ ἐξῆς.

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

§ 155. 1) Τῶν λόγων τινὸς λαμβάνει εἰς ἄλλος γνῶσιν ἢ ἀμέσως, ἦτοι ἀπ' εὐθείας ἀκούων αὐτοὺς ἐκ τοῦ στόματος ἐκείνου, ἢ ἐμμέσως,

ἦτοι πληροφορούμενος αὐτοὺς παρὰ τρίτου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἤκουσε πρότερον. (*Βρέχει. Λέει πὸς βρέχει — Θὰ φύγω αὔριον. Ὁ Πέτρος εἶπε ὅτι θὰ φύγη αὔριον — Στείλε μου τὰ βιβλία. Ὁ Πέτρος εἶπε νὰ τοῦ στείλω τὰ βιβλία*).

2) Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν οἱ λόγοι τινὸς μεταδίδονται εἰς ἄλλον ὑπὸ τινος (π. χ. ὑπὸ τοῦ συγγραφέως)

α) αὐτολεξεί, ὅπως ἐλέχθησαν, εἰς ἀνεξάρτητον λόγον, μὲ πρόταξιν ἀπλῶς τῆς λέξεως λέγει, εἶπε, ἔφη κ.τ.τ. ἢ ἐρωτᾷ, ἠρώτησε ἢ ἤρετο κ.τ.τ. οἱ παρόντες τῶν Σκηψίων εἶπον· ψεύδεται σε οὗτος, ὡ Λεοκυλίδα. ἤρετο ὁ Μειδίας· ἐμὲ δὲ ποῦ χρῆ οἰκεῖν, ὡ Λεοκυλίδα; Ξ.

β) μεταβιβλημένοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον, ἀναλόγως τῆς μορφῆς τῆς διηγήσεως, καὶ εἰς ἐξηρημένον λόγον (μὲ μεταβιβλημένον τὸ πρόσωπον, τὸν χρόνον τοῦ ἡήματος, τὴν ἐγκλισην, κλπ. Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

3) Ὁ λόγος τινός, ὅταν μεταδίδεται εἰς ἄλλον ἐξηρημένος ἀπὸ ἓν λεκτικὸν ἢ αἰσθητικὸν ἢ γνωστικὸν ἢ ἐρωτηματικὸν ἡήμα, λέγεται πλάγιος λόγος.

4) Εἰς πλάγιος λόγος δύναται νὰ προσέχεται ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν κρίσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ ἐρωτηματικὴν, δύναται ὅμως νὰ προσέχεται ἐν μέρει μὲν ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν, ἐν μέρει δὲ ἀπὸ πρότασιν δευτερεύουσαν: λέγει ὡς ὑβριστῆς εἰμι. (Εὐθ. λόγος. Ὑβριστῆς εἶ) Δυσ. ἐκέλευον αὐτοὺς πορεύεσθαι. (Εὐθ. λόγος. Πορεύεσθε) Ξ. Κλέαρχος ἀηρώτα τοὺς ἀγγέλους, τί βούλοιντο. (Εὐθ. λόγος. Τί βούλεσθε;) — Ὁ Κλέαρχος εἶπεν, ὅτι Δέξιππον οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεποικῶς εἶη. (Εὐθ. λόγος. Δέξιππον οὐκ ἐπαινώ, εἰ ταῦτα πεποίγη). Ἀστυάγης ἀηγήρουσε μηδένα βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθεῖη θηρῶν. (Εὐθ. λόγος. Μηδεὶς θαλλέτω, πρὶν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῆθι θηρῶν) Ξ.

§ 156. Εἰς τὸν πλάγιον λόγον

Α') αἱ κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου

1) ἂν εἶναι προτάσεις κρίσεως, μετατρέπονται εἰς εἰδικὰς προτάσεις (μετὰ ἡήματα λεκτικὰ ἢ γνωστικά, § 139 κ. ε.) ἢ εἰς ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον, μετὰ ἡήματα λεκτικὰ) ἢ εἰς μετοχικὰς προτάσεις (μὲ κατηγορηματικὴν μετοχήν, μετὰ

ρήματα αισθητικά ἢ γνωστικά) : *ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκειεν εἰς τὰ φρέατα* Θ. (Εὐθύς λόγος. Οἱ Π. φάρμακα ἐσβεβλήκασιν εἰς τὰ φρέατα). *πάντες ἄν ὁμολογήσαιτε ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι* Λυσ. (Εὐθύς λόγος. Ὅμοιοι μέγιστον ἀγαθὸν ἐστὶ). Ἄβροκόμας ἤκουε *Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα* (= ὅτι Κῦρος ἦν ἢ εἶη) Ξ. (Εὐθύς λόγος : Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἐστὶ).

2) εἰς εἶναι προτάσεις ἐπιθυμίας (διαταγαί, ἀξιώσεις, εὐχαί, κ.τ.τ.), μετατρέπονται εἰς *ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις* (μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, μετὰ ῥήματα λεκτικά ἢ κελευστικά ἢ εὐχεντικά κ.τ.τ.) : *Μειδίας ἐκέλευσεν ἀνοῖξαι τὰς πύλας* Ξ. (Εὐθύς λόγος. Ἀνοίξατε τὰς πύλας) Ξ. *οἱ στρατιῶται ἠῤῥοντο Κῦρον εὐτυχήσαι*. (Εὐθύς λόγος. Εὐτυχήσεται Κῦρος).

3) εἰς εἶναι ἐρωτηματικά ἢ προτάσεις (ἤτοι εὐθείαι ἐρωτήσεις), μετατρέπονται εἰς *πλαγίαις ἐρωτήσεις* : *Ἀρίστιππος Σωκράτῃ ἤρειτο, εἴ τι εἶδείη ἀγαθόν* Ξ. (Εὐθύς λόγος. Οἴσθα τι, ὦ Σώκρατες, ἀγαθόν;) Βλ. § 151 κ. ε.

Β') αἱ δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρημέναι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου.

1) μετὰ ῥήμα ἀρκτικοῦ χρόνου διατηροῦν καὶ εἰς τὸν πλάγιον λόγον τὸν χρόνον καὶ τὴν ἔγκλισιν τοῦ εὐθέος λόγου : *λέγουσιν ὡς, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει* Πλ. (Εὐθύς λόγος. Ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλην κτλ.). *ὄρω σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα, ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη* Ξ. (Εὐθύς λόγος. Ποίαν ὁδὸν τράπωμαι; ἀπορῶ).

2) μετὰ ῥήμα ἱστορικοῦ χρόνου διατηροῦν πάντοτε μόνον τὴν δυνητικὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν δυνητικὴν εὐκτικὴν, τὴν δὲ ἄλλῃν ὀριστικὴν ἢ τὴν ὑποτακτικὴν (μετὰ τοῦ *ἄν* ἢ ἄνευ τοῦ *ἄν*) συνήθως μὲν τὴν μετατρέπουν εἰς εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου, τὴν διατηροῦν δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ διηγούμενος ἐκφέρει τὸ εἰς τὴν δευτερεύουσαν ταύτην πρότασιν περιεχόμενον νόημα οὐχὶ ὡς ἰδικὴν του σκέψιν, ἀλλ' ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ προσώπου, περὶ οὗ ὁ λόγος : *Κῦρος τῷ Κλέαρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίῶν, ὅτι* (= διότι) *ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη* Ξ. (Εὐθύς λόγος. Ἄγε, ὦ Κλέαρχε, τὸ στράτευμα... ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς ἐστὶ). *ἀπεκρίνατο ὅτι μανθάνοιεν, ἃ οὐκ ἐπίσταντο* Πλ. (Εὐθύς λόγος. Μανθάνομεν ἃ οὐκ ἐπιστάμεθα) — *ἠῤῥοντο σωτήρια θύσειν, ἐνθα πρῶτον εἰς φιλίαν*

γῆν ἀφίκοινο Κ. (Εὐθύς λόγος. Σωτήρια θύσομεν, ἔνθα ἂν πρώτων εἰς φίλιαν γῆν ἀφικώμεθα). **προεῖπον αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἦν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν** Θ. (Ἐδύνατο νὰ λεχθῆ καί: Προεῖπον αὐτοῖς μὴ . . . εἰ μὴ πλέοιεν καὶ μέλλοιεν . . . Εὐθύς λόγος. Μὴ ναυμαχεῖτε Κορινθίοις, ἦν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι κτλ.). **εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν.** (Ἐδύνατο νὰ λεχθῆ καί: Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ στρατεία λήξει, εὐθύς ἀποπέμψοι αὐτόν. Εὐθύς λόγος. Ἐπειδὴ ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψω σε).

Σημείωσις. Πολλάκις εἰς τὸν πλάγιον λόγον πρότασις αἰτιολογικὴ εἰσαγομένη μὲ τὸν **γάρ** ἢ ἄλλη τις δευτερεύουσα πρότασις ἐκφέρεται δι' ἀπαρεμφάτου ἀντὶ νὰ ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἢ ἐνκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου: ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς *Λακεδαίμονα ἐκέλευεν ἵνα* οὐ **γάρ** εἶναι κύριος αὐτὸς (= οὐ γὰρ ἦν — ἦ — εἶη κύριος αὐτός = διότι, καθὼς ἔλεγε, δὲν ἦτο κλπ.) Ξ. (εὐθύς λόγος. *Ἴ τ ε ε ἰ σ Λ α κ ε δ α ἰ μ ο ν α* οὐ **γάρ** εἶμι κύριος ἐγώ). *λέγεται δὲ καὶ Ἄλκμέωνι τῷ Ἀμφιάρῳ, ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτὸν μετὰ τὸν φόρον τῆς μητροῦς, τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν χοῦσαι οἰκεῖν* (= ὅτε δὴ ἤλᾶτο) Θ. μετὰ δὲ τοῦτον (*λέγεται*) βασιλεύσαι ἀνδρα *τηρόν*, τῷ (= ᾧ) *ὄνομα Ἄννου εἶναι* (= ᾧ ὄνομα Ἄννου ἦν) Ἡρόδ. (§ 53, 2, β).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

1. Τὸ ἀπαρέμφατον.

§ 157. 1) Τὸ ἀπαρέμφατον ἀρχῆθεν εἶναι ἀφρημένον ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν ἄκλιτον, πτώσεως δοτικῆς (καθαρῶς, ἦτοι τοῦ σκοποῦ, ἢ τοπικῆς. Πρβλ. § 28, 6 καὶ 7).

Μὲ τὴν ἀρχικὴν του δὲ σημασίαν τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ ἀποτελέσματος κανονικῶς λαμβάνεται τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τὰ ῥήματα **βαίνειν, φέρειν, διδόναι, καταλείπειν, αἰρεῖσθαι** (= ἐκλέγειν), **πέμπειν** καὶ ἄλλα συνώνυμα: *βῆ δ' ἵνα* κατὰ λαὸν Ἀχαιῶν (= ἔβη ἵνα = ἐβάδισε ἢ ἐκίνησε, γὰρ νὰ πάη) Ὅμ. *τὴν πόλιν φυλάττειν αὐτοῖς παρέδωκαν* (= νὰ τὴν φυλάγουν) Ἡρόδ. *τίς σφῶε ξυνήκε μάχεσθαι*; (= ὥστε μάχεσθαι = ὥστε νὰ φιλονικήσουν) Ὅμ.

Σημείωσις. Μὲ τὴν σημασίαν τοῦ σκοποῦ λαμβάνεται ἐνίοτε εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὸ ἄρθρον τοῦ: *Μίνως τὸ ληστικὸν καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ* (= ἵνα ἴωσιν ἢ ἵνα ἴωεν αἱ προσόδοι κλπ.).

2) Ἡ ὀνομαστικὴ φύσις τοῦ ἀπαρεμφάτου καταφαίνεται κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο δύναται νὰ συνεκφέρεται μετὰ τοῦ (οὐδετέρου) ἄρθρου κατὰ πᾶσαν πτώσιν: *νέοις τὸ σιγᾶν κρείττον ἔστι τοῦ λαλεῖν. νίκησον ὁργὴν τῷ λογίζεσθαι καλῶς.*

Ἡ δὲ ῥηματικὴ φύσις αὐτοῦ καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ προσδιορίζεται δι' ἐπιρρημάτων, ὅπως καὶ τὸ ῥῆμα, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει τὸ ἀντικείμενόν του εἰς τὴν αὐτὴν πτώσιν μὲ τοὺς ἄλλους τύπους τοῦ οἰκείου ῥήματος, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει χρόνους καὶ διάθεσιν, καὶ τέλος ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτοῦ τὸ δυνητικὸν μόριον ἄν' (§ 117, 2 καὶ 119, 2 κ.έ.): *τὸ ἀκριβῶς πείθεσθαι τοῖς νόμοις. οἶμαι οὐδενός γ' ἄν ἦτον φανῆναι δίκαιος* (= ὅτι φανείην ἄν) Ξ. *Κῦρος εἰ ἐβίω, ἄριστος ἄν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι* (= ὅτι ἐγένετο ἄν) Ξ.

§ 158. Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς εἰδικὴν πρότασιν (πρβλ. § 156, 1) καὶ τότε λέγεται **εἰδικὸν** ἀπαρέμφατον ἢ πρὸς οἰανδήποτε πρότασιν ἐπιθυμίας (πρβλ. § 156, 2) καὶ τότε λέγεται **τελικὸν** ἀπαρέμφατον.

Εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν, (ἢ ὅποια κυρίως εἰπεῖν στερεῖται ἀπαρεμφάτου), τὸ μὲν εἰδικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται δι' εἰδικῆς προτάσεως (ὅτι... πῶς...), τὸ δὲ τελικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται διὰ προτάσεως βουλευτικῆς, ἥτοι διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτακτικῆς: *Σωκράτης ἠγγεῖτο θεοῦ πάντα εἰδέναι* (= ὅτι ἴσασι = ὅτι γνωρίζουν) Ξ. *Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρεπεν* (= νὰ ἐπιμελῶνται) Ξ.

§ 159. **Σύναρθρον** τὸ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται κανονικῶς μὲν, ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ἀντικείμενον ἢ ὡς προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν πτώσιν, ἢ ὅταν συνάπτεται μὲ προθέσεις, πολλακίς δὲ καὶ ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ὑποκείμενον ἢ ὡς ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, ἢ ὡς ἐπεξήγησις: *τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀπεστέροσεν Αἰσχίν. νέοις τὸ σιγᾶν κρείττον ἔστι τοῦ λαλεῖν. τῷ ζῆν ἔστι τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐργηγορέναι τὸ καθεῦδεν* Πλ. Ἀγησίλαος *ἀντὶ τοῦ* ἐπὶ Καρίαν

είναι ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο (= ἀντὶ νὰ πάη) Ξ. *Σωκράτης ἐθανμά-
ζετο ἐπὶ τῷ εὐθύμῳ τε καὶ εὐκόλῳ ζῆν* (= διὰ τὸ ὅτι ἔζη) Ξ. *ὄρμη-
σαν εἰς τὸ διώκειν* (= εἰς καταδίωξιν) Ξ. *Κῦρος ἐφέρετο ὁρῶν μό-
ρον τὸ παίειν* Ξ. *τοῦτο ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλεον τῶν ἄλλων ζητεῖν
ἔχειν* Πλ.

§ 160. Τὸ ἀναρθρον ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται

1) ὡς ὑποκείμενον: *πόλεός ἐστι θάνατος ἀνάστατον γενέσθαι*
(= τὸ νὰ γίνῃ ἀνάστατος) Ληκ. *οὔτω χορὴ ποιεῖν* (§ 164).

2) ὡς κατηγορούμενον: *τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν.*

3) ὡς ἀντικείμενον: *φοβοῦμαι διελέγχειν σε* Πλ. (§ 163).

4) ὡς ἐπεξηγήσις: *εἰς ὁλωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πά-
της* (= δηλαδὴ τὸ νὰ ἀμύνεται τις) Ὅμ. (§ 23).

5) ὡς προσδιορισμὸς τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς. Οὔτω δὲ
λαμβάνεται συνηθέστατα τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὰ ἐπίθετα ἀγαθός, ἐπι-
τήρδης, ἱκανός, δεινός, ἄξιος, βῆδης, χαλεπός, ἡδὺς κ. ἄ. τ. *δεινὸς
λέγειν. βῆδια πάντα θεῶν τελέσαι.* (πρὸβλ. νιδὸς ἀμείνων παντοίας
ἀρετάς, ἡμὲν πόδας ἡδὲ μάχεσθαι = καὶ ὡς πρὸς τὸ μάχεσθαι) Ὅμ.
ἄξιος θαυμάσαι (= ἄξιος θαυμάζεσθαι. Οὔτω καὶ λέγεται ἐπίσης,
ἀλλὰ σπανιώτερον) Θ. Οὔτω καί: *οἶός τέ εἰμι ποιεῖν τι* (= εἶμαι
ἱκανός, δύναμαι νὰ πράττω τι).

6) ἀπολύτως, εἰς μικρὰς στερεοτύπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι
ἀναφέρονται εἰς τὸ ὅλον περιεχόμενον μιᾶς προτάσεως καὶ περιορίζουν
κάπως τὴν ἔκτασιν τοῦ νοήματος αὐτοῦ. Τοιαῦται ἐκφράσεις εἶναι:
ἐκὼν εἶναι (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν), *τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι*
(= ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοῦτον), *τὸ ἐπὶ τούτῳ εἶναι* (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ
τοῦτον), *τὸ νῦν εἶναι* (= ὅσο γὰρ τώρα), *ἐμοὶ δοκεῖν ἢ ὡς ἐμοὶ δοκεῖν*
(= ὅπως νομίζω ἐγώ, κατὰ τὴν γνώμην μου), *ὀλίγου δεῖν ἢ μικροῦ
δεῖν* (= λίγο λείπει ἢ ἔλλειψε, σχεδόν) ὡς *εἰπεῖν ἢ ὡς ἔπος εἰπεῖν* (= γιὰ
νὰ πῶ ἔτσι), ὡς *συντόμως εἰπεῖν ἢ συνελόντι εἰπεῖν* (= γιὰ νὰ μιλήσω
συντόμως) κ. ἄ. τ.: *ἐκὼν εἶναι οὐδὲν ψεύσομαι* Πλ. *λέγουσιν ἐμοὶ δο-
κέειν οὐκ ὀρθῶς* Ἡρόδ. *τὸ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὑπομνησθῆναι καὶ λέ-
γειν μικροῦ δεῖν* ὁμοίον ἐστὶ τῷ *ὄνειδίξειν* Δημ.

Σημείωσις. Καὶ τὸ ἀπολύτως λαμβανόμενον ἀπαρέμφατον δὲν εἶναι
τίποτε ἄλλο παρὰ ἀπαρέμφατον τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς, τὸ ὁποῖον
ὅμως προσδιορίζει σὺν μιᾶν λέξει, ἀλλ' ὀλόκληρον πρότασιν. Ἀμφότερα δὲ
πάλιν τὰ ἀπαρέμφατα ταῦτα κυρίως εἶναι ἀπαρέμφατα τοῦ σκοποῦ (§ 157, 1).

7) **ἀντὶ προστακτικῆς**, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀντὶ **εὐκτικῆς** (εὐχεταικῆς): *θαροῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι* (= θαροῶν μάχου) "Ομ. πρβλ. τεύχεα σιλήσας φερέτω κοίλας ἐπὶ νῆας, σῶμα δὲ οἴκαδ' ἐμὸν **δόμηναι** **πάλιν** (= δότω) "Ομ. — *Ζεῦ πάτερ, ἢ Αἴαντα λαχεῖν ἢ Τυδέος υἱὸν* (= λάχου = εἶθε νὰ λάβῃ τὸν κληρὸν) "Ομ. *θεοὶ πολλῖται, μὴ με δουλείας **τυχεῖν*** (= μὴ τύχοιμι ἐγὼ) Αἴσχ.

8) **ἐπιφωνηματικῶς**, εἰς ἀναφωνήσεις: *ἐμὲ τάδε παθεῖν, φεῦ!* (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!).

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 157, 1.

§ 161. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου. (Ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις). Ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου δύναται νὰ εἶναι

1) αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον. (Τ α υ τ ο π ρ ο σ ω π ί α): *φοβοῦμαι διελέγχειν σε* (ἐ γ ὼ φοβοῦμαι, ἐ γ ὼ διελέγχειν) Πλ. *καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε* (σὺ θέλε, σὺ ἀκούειν, σὺ πλουτεῖν) Μέν. *ἀδικεῖσθαι ὅφ' ἡμῶν νομίζει Κῦρος* (Κ ῦ ρ ο ς νομίζει, Κ ῦ ρ ο ς ἀδικεῖσθαι) Ξ.

2) τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον, ἢ ἄλλο ὄνομα. (Ἐ τ ε ρ ο π ρ ο σ ω π ί α): *Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτιρεπε* (= νὰ ἐπιμελῶνται, οἱ συνόντες) Ξ. *τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδωσαν Θυρρέαν οἰκεῖν* (= ἵνα οἰκῶσιν, οἱ Αἰγινῆται) Θ. *Ἀναξαγόρας τὸν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι* (= λέγει ὅτι ὁ ἥλιός ἐστι κλπ.) Πλ.

Σημείωσις Ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τινὰ ὡς γενικὸν καὶ ἀόριστον ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου συνήθως παραλείπεται, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑπάρχουν προσδιορισμοὶ αὐτῆς: *ἀδύνατόν ἐστιν πονηρὸν ὄντα καλοῦς γὰγαθοῦς φίλους κτήσασθαι* (= κτήσασθαι τ ι ν α ὄντα πονηρὸν = νὰ ἀποκτήσῃ τις ὦν πονηρός) Ξ. Ὅμοίως παραλείπεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τινάς ἢ τοὺς ἀνθρώπους βλ. π. χ. Ξεν. Ἀπομν. 1, 1, 9.

§ 162. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου, ἂν ὑπάρχῃ, καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐν γένει ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας κανονικῶς ἐκφέρονται κατὰ πτώσιν αἰτιατικήν. Ὅταν δὲ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος κατὰ πτώσιν γενικήν ἢ δοτικήν, τότε τὸ κατηγορούμενον ἢ προσδιορισμὸς τις τοῦ ἀντικειμένου τούτου δύναται μὲν νὰ ἐκφέρεται καὶ αὐτὸς κατὰ πτώσιν γενικήν ἢ δοτικήν, δύναται ὅμως

νά ἐκφέρεται καί κατ' αἰτιατικὴν: Σωκράτης ἤγειτο θεοὺς πάντα εἰδέναι Ξ. νομίζω ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ φίλους καὶ συμμάχους Ξ. οἱ πρόσβεις Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτου πρὸς τὸν πόλεμον γενέσθαι (πρβλ. γενοῦ ὡς προθυμότητος) Ξ.— Ῥετριεῖες Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθούς γενέσθαι (πρβλ. βοηθοὶ γένεσθε) Ἡρόδ. Κύρος παραγγέλλει τῷ Κλεάρχῳ λαβόντι ἦκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στρατεύμα· καὶ Ξενία ἦκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους Ξ.

Σημείωσις. Ἀρχῆθεν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου καθὼς καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐξεφέροντο κατ' ὀνομαστικὴν πτώσιν, ὅπως τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ παντός ἐν γένει ῥηματικοῦ τύπου: *θαροῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι*. πάντα τὰδ' ἀγέιλαι μηδὲ ψευδάγγελος (οὐ) εἶναι. Ὁμ. σὺ δέ, Κλεαρίδα, αἰφνιδίως τὰς πύλας ἀνοίξας ἐπεκθεῖν Θ.

Ἡ δὲ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις, ἥτοι ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου μὲ ὑποκείμενον κατ' αἰτιατικὴν (ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας), προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἀπὸ προτάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὑπῆρχον ῥήματα συντασσόμενα μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον. Εἰς προτάσεις δηλαδή, ὅποια π.χ. *μένειν αὐτοὺς ἐκέλευσε*, ἡ αἰτιατικὴ αὐτοῦς, ἡ ὁποία κυρίως εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἐκέλευσε (= τοὺς διέταξε νὰ μένουν), ἦτο δυνατόν νὰ συνδεθῇ στενώτερον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον *μένειν* καὶ νὰ νομισθῇ ὅτι εἰς αὐτὸ κυρίως ἀνήκει ὡς ὑποκείμενον (= διέταξεν αὐτοὶ νὰ μένουν). Ἀπὸ τοιαύτας λοιπὸν προτάσεις σὺν τῷ χρόνῳ παρήχθη ἡ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις, ἥτοι ἐπειδὴ εἰς αὐτὰς ἐνομίσθη ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου πρέπει νὰ ἐκφέρεται κατ' αἰτιατικὴν, ἤρχισε νὰ τίθεται αἰτιατικὴ μετ' ἀπαρεμφάτου καὶ κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὁποία δὲν συντάσσονται μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, ἀλλὰ μὲ γενικήν ἢ δοτικήν, ἢ κατόπιν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων: *οὐ σε ἔοικε κακὸν ὡς δειδύσασθαι* Ὁμ. (πρβλ. *ἔοικα τινι*). *δέομαι ὑμᾶς συγγνώμην ἔχειν* (πρβλ. *δέομαι τινος*) Λυσ. *παρήγγειλεν ὁ Κλεάρχος εἰς τάξιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας* (πρβλ. *τοῖς* ἄλλοις πᾶσι παρήγγειλεν ἐξοπλιζέσθαι) Ξ. *ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀσχασιότατην εἶναι* Ἰσοκρ. (πρβλ. ὁμολογεῖται Κυροσ κρατίστος γενέσθαι Ξ.) *κίνδυνός (ἐστι) πολλοὺς ἀπόλλυσθαι* Ξ.

Τέλος δὲ ἤρχισε νὰ χρησιμοποιεῖται ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις καὶ ἐπιταυτοπροσωπίας, ἰδίᾳ ἐπὶ ἐμφάσεως ἢ ἀντιθέσεως: *ἐμὲ παθεῖν ταῦτα, θεῶ!* Αἰσχ. *βουλοίμην δ' ἂν ἐμὲ τε τυχεῖν ὧν βούλομαι, τοῦτόν τε παθεῖν ὧν ἄξιός ἐστι* (ἐγὼ βουλοίμην — ἐμὲ τευχεῖν).

§ 163. Ἄναρθρον ἀπαρέμφατον (ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἥτοι) ὡς ἀντικείμενον δέχονται πλεῖστα ῥήματα.

1) Εἰδικὸν ἀπαρέμφατον (κατὰ πάντα χρόνον) ὡς ἀντικείμε-

νον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ λεκτικά καὶ τὰ δοξαστικά, ὡς λέγω, φημί, δμολογῶ κτλ., δοκῶ, νομίζω, οἶμαι κτλ. (ἄρνησις κανονικῶς οὐ, σπανιώτερον μή): τὸν μὲν καλὸν κάγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναι φημι, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον (= ἰσχυρίζομαι ὅτι εἶναι) Πλ. *ὅ,τι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὀρᾶν* θεοὺς τινας (= νόμιζε ὅτι ὀρῶσι θεοὶ τινες). *ἔλπιζε* τιμῶν τὸν θεὸν *πράξειν* καλῶς (= ὅτι πράξεις καλῶς=ὅτι θὰ εὐτυχίσης). *ἔλεγον οὐκ εἶναι* αὐτόνομοι (= ὅτι δὲν ἦσαν) Θ. *ἔλεγον μηδένα ἐθέλειν* ἐκόντα ἄρχειν (= ὅτι κανεῖς δὲν ἤθελεν) Πλ. (Βλ. καὶ § 140, Σημ. δ').

2) **Τελικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον, πλὴν μέλλοντος) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ ἐφετικά, τὰ κελευστικά ἢ προτρεπτικά, τὰ κωλυτικά ἢ ἀπαγορευτικά, τὰ δυνητικά καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ἔχουν παρομοίαν σημασίαν, ὡς ἐφίεμαι, ἐπιθυμῶ, ποθῶ, ἐθέλω, βούλομαι, φοβοῦμαι, δέδοικα (= ἐκ φόβου δὲν θέλω τι) κτλ., κελεύω, λέγω (διατάσσω), προτρέπω, συμβουλεύω, πείθω (προσπαθῶ νὰ πείσω), ἀπαγορεύω, κωλύω, δύναμαι, ἔχω, (= δύναμαι), πέφυκα (= εἶμαι πλασμένος, εἶμαι φύσει ἐπιτήδειος), ἐπίσταμαι, οἶδα, (= γνωρίζω ἢ εἶμαι ἰκανός), μανθάνω κτλ. (ἄρνησις μή): *Καλῶς ἀκούειν* μᾶλλον ἢ *πλουτεῖν θέλε*. φοβοῦμαι *διελέγχειν* σε Πλ. *ἐκέλευον σοὶ διδόναι* τὰριστιὰ τοὺς στρατηγούς (= εἰς σὲ νὰ δώσουν) Πλ. *οἱ Ἀθηναῖοι προεῖπον* τοῖς στρατηγοῖς *μὴ ναυμαχεῖν* (= διέταξαν νὰ μὴ) Θ. *οἱ στρατιῶται οὐκ ἐδύναντο καθεύδειν* (= νὰ κοιμηθοῦν) Ξ. *τὴν τῶν κρατούντων μάθε φέρειν* ἐξουσίαν (= μάθε νὰ ὑποφέρης).

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ὑπισχυοῦμαι, ἐπαγγέλλομαι, ὀμνυμι, ἐλπίζω, προσδοκῶ κανονικῶς συντάσσονται μὲ ἀπαρέμφατον μέλλοντος χρόνου, διότι ταῦτα ἀναφέρονται εἰς κάποιαν μέλλουσαν πράξιν, ἢ δὲ ἄρνησις ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τούτου κανονικῶς εἶναι μή, διότι διὰ τῶν εἰρημένων ὀημάτων ἐκφράζεται κυρίως κάποια ἐπιθυμία τοῦ ὑποκειμένου: *ἐπαγγέλλομεθα Ἀρσίου εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλεῖον καθιεῖν* αὐτὸν (= ὅτι θὰ τὸν καθίσωμεν ἢ νὰ τὸν καθίσωμεν) Ξ. *ᾤμοσαν μὴ προδώσειν* ἀλλήλους (= ὅτι δὲν θὰ προδώσουν ἢ νὰ μὴ προδώσουν) Ξ. (Βλ. καὶ § 115, Σημ.).

Τὸ ἄναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον.

Ἄπρὸσωπα ῥήματα

§ 164. Ἄπρὸσωπα (ἢ τριτοπρόσωπα) ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια (ἀποκλειστικῶς ἢ) συνήθως λαμβάνονται εἰς τὸ γ'

ἐνικὸν πρόσωπον ἄνευ προσωπικοῦ ὑποκειμένου, ὡς *χρή*, *δεῖ*, *μέλει*, *μεταμέλει*, *μέτεστι*, *παρεσκευάσται*, *παρεσκευάστο* κτλ. *δεῖ χρημάτων* (= ὑπάρχει ἀνάγκη χρημάτων) Δημ. *οὕτω χρῆ ποιεῖν* (= ἔτσι πρέπει νά) Ξ.

Μετὰ τοῦ ἀπρόσωπου ῥήματος συνάπτεται συνήθως προσδιορισμός κατὰ δοτικὴν δηλῶν τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ ἔννοια αὐτοῦ. (Δοτικὴ προσωπική, § 71, 5): *τοῖς καλοῖς κάγαθοῖς οὐδὲν δεήσει πολλῶν γραμμάτων* (διὰ τοὺς χρηστοὺς διόλου δὲν θὰ χρειασθοῦν πολλοὶ γραπτοὶ νόμοι) Ἰσοκρ. *μέλει μοί τιος* (= μὲ μέλει γιὰ κάτι τι). *οὐ μεταμέλει μοι* (= δὲν μετανοῶ) Πλ. *τοῖς ἄκουσιν ἁμαρτοῦσι μέτεστι συγγνώμης* Δημ. *ἐπειδὴ παρεσκευάστο τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο* (= ἀφοῦ εἶχον παρασκευασθῆ οἱ Κορινθιοὶ) Θ. (προβλ. *μὲ μέλει, μὲ γροιάζει* — *τοῦ κατέβηκε νά, τοῦ βουλήθηκε νά*).

2) Μὲ τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα καὶ μὲ ἀπρόσωπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἓν οὐσιαστικὸν ἢ ἀπὸ τὸ οὐδέτερον κάποιου ἐπιθέτου καὶ τὸ ῥῆμα *ἐστί*, ἢ ἀπὸ κάποιον ἐπίρρημα καὶ τὸ ῥῆμα *ἔχει*, συντάσσεται συνήθως *ἀναρθρον* ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον αὐτῶν. Οὕτω συντάσσονται

α') μὲ *τελικὸν ἀπαρέμφατον* (§ 158) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα *χρή*, *δεῖ*, *πρέπει*, *προσῆκει*, *δοκεῖ* (= φαίνεται καλόν), *μέλλει* (= πρόκειται), *εἴμαρται*, *εἴμαρτο*, *ἔστι*, *ἔνεστι*, *πάρεστι*, *οἶόν τέ ἐστι* (= εἶναι δυνατόν), *ἔξεστι* (= ἐπιτρέπεται), *ἐγχωρεῖ*, *ἐνδέχεται* συμβαίνει κλπ. καὶ αἱ ἀπρόσωποι φράσεις *καλῶς ἔχει*, *ἀναγκαιῶς ἔχει*, κλπ. *ἀνάγκη* (*ἐστί*), *ὄρα* (*ἐστί*), *καιρός* (*ἐστι*), *ἄξιόν* (*ἐστι*), *δυνατόν* (*ἐστι*), *ἀδύνατόν* (*ἐστι*), *ῥᾶδιόν* (*ἐστι*), *χαλεπόν* (*ἐστι*), *εἰκόσ* (*ἐστι* = φυσικὸν ἢ ἐπόμενον εἶναι) κλπ. (ἄρνησις *μή*): *δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους* (= πρέπει νὰ φοβῆται ὁ στρατιώτης) Ξ. *ἔδοξεν αὐτοῖς προῖέναι* (= τοὺς ἐφάνη καλὸν νὰ προχωρήσουν) Ξ. *ἔστιν ἰδεῖν* (= εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ τις) Ξ. *ὅμιν εὐδαίμοσιν ἔξεστι γενέσθαι* (= σεῖς μορεῖτε νὰ καταστήτε εὐδαίμονες) Δημ. *νῦν ἔξεστιν ὅμιν εὐεργετίας φανῆναι τῶν Λακεδαιμονίων* Ξ. *τῷ ἐσθλῷ ἐγχωρεῖ κακῷ γενέσθαι* Πλ. (§ 162) — *ὦρα ἀπιέναι* Πλ. *δίκαιον εὐπράγνια μεμῆσθαι θεοῦ* (= δίκαιον εἶναι... νὰ ἐνθυμῆται τις) Μεν.

β') μὲ *εἰδικὸν ἀπαρέμφατον* (§ 153) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα, λέγεται, ὁμολογεῖται, ἀγγέλλεται, ἄδεται, θρυλεῖται, νομίζεται, *δοκεῖ*

(= φαίνεται, νομίζεται) κ.ά. : **ὁμολογεῖται** τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην **εἶναι** (= ὅτι ἡ πόλις ἡμῶν ἐστὶ) Ἴσοχρ. Ἐπειτά μοι *λίαν πόρρω ἔδοξε* τῶν νυκτῶν **εἶναι** (μοῦ ἐφάνη ὅτι ἦτο) Πλ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Πολλάκις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου προσωπικῆς σύνταξης καὶ οὕτως ἐξαίρεται μᾶλλον τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐνεργεῖ ἢ πάσχει ὅ,τι σημαίνει τὸ ἀπαρέμφατον : πολλοῦ *δέω ἐγὼ ἐπιρῶ ἔμναυτοῦ ἀπολογεῖσθαι* (= πολὺ ἀπέχω ἐγὼ ἀπὸ τὸ νά κτλ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θά ἦτο : πολλοῦ *με δεῖ ἐπιρῶ ἔμναυτοῦ ἀπολογεῖσθαι*) Πλ. ὦ *Πρόδικε, δίκαιος εἰ βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ* (= ἔχεις ἠθικὴν ὑποχρέωσιν νά κτλ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θά ἦτο : ὦ *Πρόδικε, δίκαιόν ἐστὶ σε βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ*) Πλ. *δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι πρὸς ταῦτα* (Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θά ἦτο : *δίκαιόν ἐστι ἀπολογήσασθαι με πρὸς ταῦτα*) Πλ.

Ἡ προσωπικὴ σύνταξις εἶναι συνήθης ἐπὶ τοῦ **δοκεῖν**, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **φαίνεται ἢ νομίζεται** : *ἔδοξεν αὐτῷ σκηπτὸς πεσεῖν* (= τοῦ ἐφάνη πὼς ἔπεσε κεραινός) Ξ.

2. Ἡ μετοχή.

§ 165. 1) Ἡ μετοχὴ εἶναι ὀνηματικὸν ἐπίθετον, τὸ ὁποῖόν ὅμως δηλοῖ καὶ χρόνον καὶ διάθεσιν, ὅπως τὸ *δημα*· (πρβλ. *λύων, λύσασα, λύσον*· *λυόμενος, λυομένη, λυόμενον* — *λύσας, λύσασα, λύσαν*· *λυθείς, λυθείσα, λυθὲν* κτλ.)

Ἡ ὀνηματικὴ φύσις τῆς μετοχῆς καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τούτου, ὅτι δύναται νά συνάπτεται μετ' αὐτῆς τὸ δυνητικὸν μόριον **ἄν** : *ἐνθὲνδε ἄνδρες οὔτε ὄντα οὔτε ἄν γεγόμενα λογοποιοῦσιν* (= ἄ οὔτε ἔστιν οὔτε ἄν γένοιτο) Θ. *Φίλιππος ἐλὼν Ποτεΐδαιαν καὶ δυνηθείς ἄν αὐτὸς ἔχειν, εἴπερ ἐβουλήθη, παρέδωκε* (= εἰ καὶ ἠδυνήθη ἄν αὐτὸς ἔχειν) Δημ. (Πρβλ. § 157, 1 καὶ 2).

2) Ἡ μετοχὴ χρησιμοποιεῖται

α') ὅπως πᾶν ἐπίθετον, ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἢ ὡς κατηγορούμενον ἢ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς. (Ἐπιθετικὴ μετοχὴ — Κατηγορηματικὴ μετοχὴ).

β') ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς. (Ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ).

§ 166. Ἐπιθετικὴ μετοχὴ. 1) Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ ἐκφέρεται συνήθως μὲ τὸ ἄρθρον, δύναται δὲ νά ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν εἰσαγομένην μὲ τὸ **ὅς** ἢ **ὅστις**, (διὸ λέγεται καὶ ἀναφο-

ο ι κ η μετοχή): *οί νῦν ὄντες ἄνθρωποι* (= οἱ ἄνθρωποι, οἱ νῦν εἰσιν). *Κλέαρχος ἐπολέμει τοῖς Θοραξί τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποτον οἰκοῦσι* (= οἱ ὄκουν) Ξ.

2) Ἡ σύναρθρος ἐπιθετικὴ μετοχή, ὅπως καὶ πᾶν σύναρθρον ἐπιθετον, δύναται νὰ λαμβάνεται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικοῦ: *ὀ ἥδιστα ἐσθίων ἤκιστα ὄφρον δεῖται* (= πᾶς ὄστις ἥδιστα ἐσθίει) Ξ. (Ποβλ. § 26).

§ 167. Κατηγορηματικὴ μετοχή. Ἡ μετοχὴ ὡς κατηγορούμενον ἢ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27) δύναται νὰ ἀναφέρεται ἢ εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος ἢ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ: *ἐγὼ διατελῶ ταῦτα νομίζων* Ξ. *ὄρω σε φυλαττόμενον* Ξ.

Α') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν συντάσσονται

1) τὸ ῥήμα εἶναι καὶ ῥήματα ἢ φράσεις πρὸν σημαίνουν ἰδιαίτερον τινα ὄρισμένον τρόπον τοῦ εἶναι, ὡς τυγχάνω (= τυχαίνω, κατὰ τύχην εἶμαι, καὶ ἔπειτα = εἶμαι ἀπλῶς), λαμβάνω (= μένω ἀπαρατήρητος, εἶμαι κρυμμένος), φαίνομαι, φανερός εἶμι, δῆλός εἶμι (= εἶμαι φανερός, εἶναι φανερὸν ὅτι ἐγώ...), εἴχομαι (= ἔχω ἀπέλθει, εἶμαι φευγάτος), φθάνω (ἔρχομαι πρωτύτερα, προφτάνω), διάγω, διαχίγνομαι, διατελῶ (= περῶ τὸν καιρὸν, εὐρίσκομαι διαρκῶς εἰς...). Ἐπὶ τούτων συνήθως ἡ μετοχὴ ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα, τὸ δὲ ῥήμα τὸ δευτερεῦον, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν μετάφρασιν τὸ μὲν ῥήμα δύναται νὰ ἀποδίδεται μὲ ἐπίρρημα ἢ κάποιαν ἐπιρρηματικὴν φράσιν, ἢ δὲ μετοχὴ δύναται νὰ μετατρέπεται εἰς ῥήμα: *πατρικὸς ἡμῶν φίλος τυγχάνεις ὦν* (= τυχαίνει νὰ εἶσαι, κατὰ τύχην εἶσαι) Πλ. *ἐγὼ ὄχρόμην ἀπιῶν οἴκαδε* (= ἀνεχώρησα κ' ἐπῆγα, ἀνεχώρησα κατ' εὐθείαν εἰς τὸ σπίτι μου) Πλ. *οὔτω τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανε τρεφόμενον στοράτευμα* (= ἐτρέφετο λάθρα) Ξ. *δῆλος εἶ οὐκ ἐντετυχηκῶς τῶ ἀνδρὶ* (= προφανῶς δὲν ἔχεις...) Πλ. *πλείστον δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίρου ἀξίος εἶναι, δς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν* (= ὄστις πρῶτος εὐεργετεῖ...) Ξ. *ἐπὶ τῆς ἡμέρας πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν* (= διαρκῶς ἐμάχοντο) Ξ.

2) τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα, ὡς χαίρω, ἤδομαι, θαρῆς ἢ χαλεπῶς φέρω, ἀγανακτῶ, ἀχθομαι (= δυσαραστοῦμαι), αἰσχύνομαι, μεταμέλομαι κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ π ο ὄ ἢ τὸ ν ἄ καὶ τὸ οἰκειον ῥήμα: *Εὐθύδημος ἔχαι-*

ρεν ἀκούων ταῦτα (= ποὺ ἄκουε, γὰ ἀκούη) Ξ. **ἐλποῦντο οἱ δυνατοὶ κατὰ κήματα ἀπολωλεκότες** Θ. **τοῦτο οὐκ αἰσχύνομαι λέγων** (= ποὺ τὸ λέγω, γὰ τὸ λέγω) Ξ. **οἱ Ἀθηναῖοι μετεμέλοντο τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι** Θ.

3) τὰ ἐνάρξεως, λήξεως, ἀνοχῆς, καρτερίας καὶ καμάτου σημαντικά ῥήματα, ὡς ἄρχομαι, ἄρχω, ὑπάρχω (= ἀρχίζω πρῶτος), παύομαι, λήγω, ἀνέχομαι, καρτερῶ, ὑπομένω, ἀπαγορεύω (ἀόρ. ἀπείπον, πρκμ. ἀπείρηκα), κάμνω (= κουράζομαι) κ. ἄ. τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ νὰ καὶ τὸ οἰκείον ῥήμα): **ἄρξομαι ἀπὸ τῆς λαοικῆς λέγων** (= θὰ ἀρχίσω γὰ λέγω, ἦτοι θὰ ἀρχίσω τὴν ἐξέτασίν μου ἀπὸ) Πλ. **Σωκράτης οὐδέποτ' ἔληγε σκοπῶν, τί ἕκαστον εἶη τῶν ὄντων** (= ποτὲ δὲν ἔπαυε γὰ ἐξετάζει) Ξ. **οὐκ ἠνέσχετο σιγῶν** Ἡρόδ. **οὗτος ἀνὴρ οὐχ ὑπομένει ὠφελούμενος** Πλ. **ἀπείρηκα ἤδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων** (= ἔχω ἀποκάμει πλέον γὰ...) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ὠ σ ι ς. Τὸ ἐνεργητικὸν παύω συντάσσεται μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ: **οἱ περὶ Σαλαμίνα καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τοὺς Ἕλληνας ἔπαυσαν φοβουμένους πλήθος νεῶν τε καὶ ἀνδρῶν** (= τοὺς ἔπαυσαν γὰ φοβοῦνται, τοὺς ἔκαμαν γὰ μὴ φοβοῦνται πλέον) Πλ.

4) τὰ ῥήματα εὖ ἢ καλῶς ποιεῖν, κακῶς ποιεῖν, ἀδικεῖν, χαρίζεσθαι ἢ χάριν φέρειν, νικᾶν, κρατεῖν, ἠττάσθαι, λείπεσθαι (= ὑπολείπεσθαι, ὑστερεῖν) κ. ἄ. τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ καὶ ἢ ποὺ ἢ γὰ ἢ μὲ τὸ νὰ ἢ εἰς τὸ νὰ κ. ἄ. τ. καὶ μὲ τὸ οἰκείον ῥήμα): **εὖ γ' ἐποίησας ἀναμνήσας με** (= καλὰ ἔκαμες καὶ ἐμοῦ τὸ θύμισες, καλὰ ἔκαμες ποὺ ἐμοῦ κτλ.) Πλ. **ἀδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες** Θ. **ἐμοὶ χαρίζου ἀποκρινόμενος** (= κάνε μου τὴ χάρη γὰ). Πλ. **τοὺς φίλους πειρῶ νικᾶν εὖ ποιῶν** (= γὰ τοὺς νικᾶς εἰς τὸ γὰ τοὺς εὐεργετῆς) Ξ. **τούτου οὐχ ἠτήησόμεθα εὖ ποιῶντες (αὐτὸν)** (= δὲν θὰ φανῶμεν κατώτεροι εἰς τὸ γὰ τὸν εὐεργετοῦμεν) Ξ.

Β') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην ἄλλοτε μὲν εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἄλλοτε δὲ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ αἰσθήσεως, γνώσεως, μαθήσεως καὶ μνήμης σημαντικά, ὡς αἰσθάνομαι, ὄρω, περισρῶ (= ἀνέχομαι, ἐπιτρέπω), ἀκούω, πυνθάνομαι, εὐρίσκω, καταλαμβάνω (= εὐρίσκω), οἶδα, ἐπίσταμαι, γιγνώσκω, ἀγνοῶ, μανθάνω, μέμνημαι κ. ἄ. τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ

ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ τὸ πὼς ἢ νὰ ἢ ποὺ νὰ καὶ τὸ οἰκείον ῥήμα): *ἡμεῖς ἀδύνατοι ὁρῶμεν ὄντες περιγερέσθαι* (= ὅτι εἴμεθα, πὼς εἴμεθα) Θ. *ὁρῶμεν πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε* (= ὅτι εἶναι) Ξ. *οὐδένα ἡμεῖς ἴσμεν ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα τὰ πολιτικά* (= δὲν γνωρίζομεν κανένα ποὺ νὰ ἔχη ὑπάρξει ἀγαθὸς) Πλ. *καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῶς καθήμενους* (= τοὺς βρίσκουν νὰ κἀθίζονται) Ξ. *μέμνημαι τοιαῦτα ἀκούσας σου* (= ὅτι ἄκουσα). *μέμνημαι καὶ τοῦτο σου λέγοντος* (= πὼς ἐσὺ ἔλεγες) Ξ.

2) τὰ δεῖξεως, ἀγγελίας καὶ ἐλέγχου σημαντικά, ὡς δείκνυμι, δηλώ, (ἀπο)φάνω, ἀγγέλλω, (ἐξ)ελέγχω κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχή ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ πὼς καὶ τὸ οἰκείον ῥήμα): *ἐν τῷδε δείξω σοφὸς γεγώς* (= ὦν = ὅτι εἶμαι) Εὐρ. *ἀποδείξω τοῦτον μάρτυρας ψευδοῦς παρεχόμενον* (= ὅτι παρουσιάζει) Δημ. *ἀπηγγέλθη Φίλιππος Ἡραίων τεῖχος πολιορκῶν* (= ὅτι ὁ Φ. ἐπολιόρκει) Δημ. *βασιλεῖ Κῦρον ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἤγγειλα* (= ὅτι ἐπεστράτευε) Ξ. *ζαδίως ἐλεγχθήσεται ψευδόμενος* (= ὅτι ψεύδεται) Δημ.

Σ η μ ε ἰ ὠ σ ι ς α'. Μετὰ τὸ ῥήμα συνειδέναί, ὅταν μὲν τοῦτο συνεφέρεται μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (σύννοια ἐ μ α ν τ ῶ, σύννοση ἡ μ ἰ ν α ὑ τ ο ἰ ς κλπ. = γνωρίζω καλῶς καὶ εἶμαι πεπεισμένος κλπ.), ἀκολουθεῖ κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἢ κατὰ πῶσιν ὀνομαστικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος) ἢ κατὰ δοτικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν): *ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν ξύννοια ἐμαντῶ σοφὸς ὦν* (= γνωρίζω καλὰ καὶ εἶμαι πεπεισμένος πὼς δὲν εἶμαι) Πλ. *ἐμαντῶ ξυνηΐδην οὐδὲν ἐπισταμένῳ* Πλ.

“Ὅταν δὲ τὸ ῥήμα συνειδέναί ἔχη ἀντικείμενον ἄλλο ὄνομα καὶ ὄχι τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ὅποτε σ ὑ ν ο ἰ δ ἄ τ ι ν ι = γνωρίζω καλῶς μετὰ νους καὶ δύναμαι νὰ μαρτυρήσω), τότε κανονικῶς ἀκολουθεῖ μετ' αὐτὸ κατηγορηματικὴ μετοχὴ κατὰ δοτικὴν: οἱτοὶ ξυνώσασι *Μελήτῳ μὲν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι* (= ὅτι ὁ μὲν Μέλητος ψεύδεται κλπ.) Πλ.

Σ η μ ε ἰ ὠ σ ι ς β'. Τὰ ῥήματα ἀκούω καὶ αἰσθάνομαι συντάσσονται κατὰ τρεῖς τρόπους, ἤτοι 1) μὲ γενικήν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχήν, ὅταν δηλοῦνται ἄ μ ε σ ο ς ἄ ν τ ἰ λ η ψ ι ς, 2) μὲ αἰτιατικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχήν, ὅταν δηλοῦνται ἔ μ μ ε σ ο ς ἄ ν τ ἰ λ η ψ ι ς καὶ 3) μὲ αἰτιατικὴν καὶ (ειδικὸν) ἀπαρέμφατον, ὅταν δηλοῦνται ἐ ν ἄ β ἔ β α ι ο ν γ ε γ ο ν ὸ ς, κ ἄ π ο ι α φ ἤ μ η: *ἤκουσα δὲ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ γίλων διαλεγόμενον* (= τὸν ἤκουσα μὲ τὰ ἀυτὸ καὶ μου νὰ συζητῆ ἢ ποῦ συζητήτει κλπ.) Ξ. *ἤκουσε Κύρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα* (= ἄκουσε ἀ π ὸ ἄ λ λ ο υ ς ὅτι ὁ Κ. ἦτο) Ξ. *ἀκούω κόμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας* (= ἀκούω νὰ λένε πὼς ὑπάρχουν) Ξ. *ἦσθησι πόποτέ μου ἢ ψευδομαρτυροῦντος ἢ συκοφαντοῦντος*; Ξ. *Ἀραιοῖς, ὡς ἦσθετο*

Κῦρον πεπτωκότα, ἔφυγεν Ξ. ἠσθάνετο αὐτούς μέγα παρὰ βασιλεῖ Λαρεῖω δύνασθαι (= εἶχε τὴν γνώμην ὅτι) Θ.

Ὅμοίως μὲ διαφορὰν σημασίας συντάσσονται ἄλλοτε μὲ μετοχὴν καὶ ἄλλοτε μὲ ἀπαρέμφατον καὶ ἄλλα ῥήματα, ὡς:

	μετὰ μετοχῆς	μετ' ἀπαρεμφάτου
ἄρχομαι	= ἀρχίζω νά, εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀρχὴν μιᾶς ἐνεργείας ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν συνέχισιν αὐτῆς καὶ τὸ τέλος: <i>ἄρχομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων</i> (= κατὰ πρῶτον θὰ διδάξω).	= ἀρχίζω νά, πρώτην φορὰν καταπιάνομαι ἀπὸ κάτι τι: <i>πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν;</i> (= νά σέ διδάσκη) Ξ.
φαίνομαι	= ἀποδεικνύομαι, εἶναι φανερόν ὅτι, προφανῶς: <i>γανησεται ταῦθ' ὠμολογηκῶς</i> (= θὰ ἀποδειχθῆ ὅτι κλπ.).	= φαίνομαι πῶς, παρέχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι: <i>ὁ γελοιοποιὸς κλαίειν ἐφαίνεται</i> Ξ.
αἰδοῦμαι	= ἐντρέπομαι πού, μὲ ἐντροπήν μου κάμνω τι: <i>αἰσχύνομαι λέγων τοῦτο</i> (= πού τὸ λέγω).	= ἐντρέπομαι νά, ἀπὸ ἐντροπήν μου δὲν κάμνω τι: <i>αἰσχύνομαι εἰπεῖν τάληθῆ</i> (= νά εἶπω) Πλ.
γινώσκω	= γνωρίζω ὅτι, ἐννοῶ ὅτι.	= ἀποφασίζω νά, κρίνω ὅτι.
ἐπίσταμαι	= γνωρίζω, ἤξεύρω ὅτι: <i>Περικλῆς ἔγνω τὴν εἰσβολὴν ἔσομένην</i> Θ. <i>τοῦτον ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντα</i> Ξ.	= ἤξεύρω νά: <i>ὁ Ἀγησίλαος ἔγνω διώκειν τοὺς προσκειμένους</i> Ξ. <i>ὁ Φαρνάβαζος ἔγνω δεῖν τὴν γυναῖκα σατραπεύειν</i> Ξ. <i>ἐπίσταμαι θεοὺς σέβειν</i> Εὐρ.
οἶδα	= γνωρίζω ὅτι: <i>οἱ Ἕλληνες οὐκ ἤδεσαν Κῦρον τεθνηκότα</i> (= ὅτι εἶχε φονευθῆ) Ξ.	= γνωρίζω νά, ἤξεύρω νά: <i>οἶδα μάχεσθαι</i> (= νά μάχωμαι).
μανθάνω	= μανθάνω ὅτι, καταλαβαίνω πῶς: <i>ὁ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ μανθάνεις</i> ; Ἡρόδ.	= μαθαίνω νά: τοὺς προδότας <i>μισεῖν ἔμαθον</i> Αἰσχ.
μέμνημαι	= ἐνθυμοῦμαι ὅτι: <i>μέμνημαι ταῦτα ἀκούσας σου</i> Ξ.	= ἐνθυμοῦμαι νά, προσπαθῶ νά: <i>μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι</i> Ξ.
ἐπιλανθάνομαι	= λησμονῶ ὅτι, πῶς: <i>ἐπιληλήμεθα γέροντες ὄντες</i> .	= λησμονῶ νά: <i>ἐπελαθόμεθα εἰπεῖν</i> .

§ 168. 1) Ἡ ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἄλλοτε μὲν ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ποῦ ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **συννημμένη** ἐπιρρηματικὴ μετοχή, ἄλλοτε δὲ ἔχει ὄλως ἰδιαίτερον ὑποκείμενον, ἥτοι ὄνομα ποῦ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **ἀπόλυτος**.

Ἡ ἀπόλυτος μετοχὴ κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν γενικήν. (Γενική ἀπόλυτος): **Θεοῦ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει φθόνος, καὶ μὴ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει πόνος** Μεν.

2) Καὶ ἡ συννημμένη καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἀναλόγως τῆς ἰδιαίτερας σημασίας αὐτῆς εἶναι:

α) **αἰτιολογική** (ἄρνησις οὐ· πρβλ. § 141). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ἄτε (δὴ), οἶα (δὴ), οἶον (δὴ) ἐπὶ πραγματικῆς αἰτίας, ἢ τοῦ ὥς ἐπὶ αἰτίας κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως: *ὀλεῖσθε ἡδικηκότες τὸν ἄνδρα τόνδε* Σοφ. *ἄτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες πολλὰ ἀνδράποδα ἔλαβον* Ξ. *ἐνταῦθα ἔμενον ὥς τὸ ἄκρον κατεχόντες· οἱ δ' οὐ κατεῖχον* (= διότι ἐνόμιζον ὅτι κατεῖχον) Ξ. *ἐνταῦθα δὴ, ὥς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίον, ἀνεθορύβησαν* (= ἐπειδὴ, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς ὠμίλησεν ὁ Ἀ.) Ξ.

β) **τελική** (ἄρνησις μὴ· πρβλ. § 142 καὶ § 157) 1) Ὡς τοιαυτὴ λαμβάνεται μόνον ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος, συνήθως μὲ τὰ δήματα κινήσεως σημαντικὰ ἢ καὶ μὲ ἄλλα δήματα, ἀλλὰ τότε μὲ τὸ μόριον ὥς πρὸ αὐτῆς: ἐς *Δελφούς* **χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται** (= ἵνα χρήσῃται) Ἡρόδ. *ἔπεμψε τινα ἐροῦντα* (= ἵνα εἴπῃ) Ξ. *οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες* (= μὲ σκοπὸν νὰ πολεμήσουν) Θ.

γ) **χρονική** (ἄρνησις οὐ ἢ μὴ· πρβλ. § 147). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην κάποιου χρονικοῦ ἐπιρρηματος, ὥς ἅμα, αὐτίκα, εὐθύς, μεταξὺ, κ.ἄ.τ.: **ἀρσιτῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκοι** (= ὅτε ἡρίστα ὁ Ξ.) Ξ. *ἠγαγάζοντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι* (= ἐνῶ συγχρόνως ἔφρευγον) Ξ. *πολλαχοῦ με ἐπέσχε λέγοντα μεταξὺ* (= στὸ μεταξὺ ἐκεῖ ποῦ ἔλεγα) Πλ. *δρυὸς πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται. ταῦτα ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως* (= ὅτε ἔτι ἐδημοκρατεῖτο ἡ πόλις) Πλ.

δ) **ὑποθετική** (ἄρνησις μὴ· πρβλ. § 144 κ. ε.). *δίκαϊα δράσας συμμάχους ἔξεις θεοῦς* (= εἰάν δράσης). *οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν*

εὐδαιμονεῖν (= εἰ μὴ καίμοις). θεοῦ **θέλοντος** κἄν ἐπὶ ὀπίσ πλείοις (= εἰ θεὸς ἐθέλοι).

ε) **παραχωρητικὴ ἢ ἐνδοτικὴ**· (ἄρνησις οὐ· προβλ. § 146). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ἐπιδοτικοῦ καί ἢ τοῦ καίπερ, (σπανίως τοῦ καίτοι), εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς τοῦ πέρ, (τοῦ ὁποίου ἀρχικὴ σημασία εἶναι πολὺ): πολλοὶ **ὄντες** εὐγενεῖς, εἰσὶ κακοὶ (= ἄν καὶ εἶναι) Εὐρ. *ὄσπερ πρόσθεν προσεκύονον Ὀρόνταν, καὶ τότε προσεκύνησαν, καίπερ εἰδότες* ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο Ξ. *εἰσὶλθετε ὑμεῖς καίπερ οὐ διδόντος* τοῦ νόμου Δημ. *οὐ τι δυνήσεται, ἀχνύμενός περ, χραισμεῖν* (= ἄν καὶ θὰ λυπῆσαι πολὺ) Ὀμ.

στ) **τροπικὴ**· (ἄρνησις οὐ). Συνήθως κατ' ἐνεσιῶτα: *εἰσὶ δέ τινες τῶν Χαλδαίων, οἱ ληζόμενοι* ζῶσι (= διὰ τῆς ληστείας) Ξ. *τοῖς ἰππεῦσιν εἶρητο θαρροῦσι* διώκειν (= θαρροῦντες, μὲ θάρρος) Ξ. (προβλ. παίζοντα ἢ παίζοντας, γελῶντα ἢ γελώντας, περπατῶντα ἢ περπατώντας, κ.τ.τ.). Συνηθέστατα λαμβάνεται ὡς τροπικὴ ἢ μετοχὴ ἔχων, (ἔχουσα, ἔχον = μέ): *ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν Θυμοχάρης ἔχων* ναῦς *ὀλίγας* (= μὲ ὀλίγα πλοῖα) Ξ.

Σημεῖοις. Ἡ τροπικὴ μετοχὴ δύναται πολλάκις νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μὲ τὸ οἰκείον ῥήμα καὶ τὸν σύνδεσμον καί: **ληζόμενοι** ζῶσι (= ληστεύουν καὶ ἰζοῦν). *Κότιν εὐ ποιῶν* ἀποκτίνουσι ὁ Πύθων (= καλὰ ἔκαμε καὶ τὸν ἐφόνευσε) Δημ.

§ 169. Αἰτιατικὴ ἀπόλυτος. 1) Τῶν ἀπροσώπων ὀημάτων καὶ τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων (§ 164 κ. ἐ.) ἢ μετοχῇ, ὅταν λαμβάνεται ἀπολύτως, ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν αἰτιατικὴν ἐνικῆν (καὶ σπανιώτερον πληθυντικῆν): δέον, ὄν, παρόν, ἐξόν, χρεών, δοκούν, δόξαν, δόξαντα, μέλον, τυχόν, προσταχθέν, δεδογμένον, προσταχγμένον, εἰρηγμένον, γεγραμμένον κλπ.—δυνατὸν ὄν, οἶόν τε ὄν, ἀδύνατον ὄν, ῥάδιον ὄν, ἀδηλον ὄν κλπ.: *πολλάκις πλεονεκτῆσαι ὑμῖν ἐξόν* οὐκ ἠθελήσατε (= ἐνῶ ἦτο εἰς σᾶς δυνατὸν) Δημ. *δήλον ὅτι οἶσθα* (τίς τοὺς νεωτέρους βελτίους ποιῶ), **μέλον** γέ σοι (= ἀφοῦ βέβαια σὲ μέλει γιαντὸ) Πλ. *δόξαν δὲ ταῦτα ἐκήρουσαν οὕτω ποιεῖν* (= ἐπεὶ ταῦτα ἔδοξε = ἀφοῦ ἀπεφασίσθησαν ταῦτα) Ξ. *προσταχθέν* αὐτῷ ἀναγράψαι τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος ἀντὶ Σόλωνος αὐτὸν νομοθέτην κατέστησε (= ἐνῶ ἐδόθη εἰς αὐτὸν διαταγή) Λυσ. *παρεκελεύοντο* κορανῆ ὄνκ ὀλίγη χωόμενοι **ἀδύνατον ὄν** ἐν νυκτὶ ἄλλῳ τῷ σημήναι (= ἐπειδὴ ἦτο ἀδύνατον) Θ.

2) Κατ' αἰτιατικὴν ἀπόλυτον λαμβάνεται ἐνίοτε καὶ προσωπικῶν ὀρημάτων ἢ μετοχή, ἀλλὰ τότε προτάσσεται αὐτῆς πάντοτε τὸ μόριον ὡς: *τοὺς νέους οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴρουσιν ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὀμιλίαν ἄσκησιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν* (= διότι κατὰ τὴν γνώμην των εἶναι κλπ.) Ξ.

Σημείωσις α'. Ἡ γενικὴ ἀπόλυτος, ἥτοι ἡ ἐκφορὰ τῆς μετοχῆς κατὰ γενικὴν ἀπολύτως, δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλῶσσαν μας, ἀλλ' ἀνεπτύχθη κατόπιν ἕξ ἀποσπάσεως, ὅπως καὶ ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις (§ 162, Σημ.) Ποικίλα δὲ συντάξεις κατὰ γενικὴν ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου. Οὕτω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν *λέγοντος ἐμοῦ ἀκροῶνται οἱ νέοι* (πρβλ. Πλάτ. Ἀπολ. 36), ἡ γενικὴ ἐμοῦ μὲ τὸν μετοχικόν της προσδιορισμὸν λέγοντος εἶναι ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν εἰς τὸ ἀκροῶνται (§ 67, 4 = ὀμιλοῦντα ἐμὲ μὲ ἀκούουν οἱ νέοι). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν *Σαρπηδὸν δ' ἄχος γένητο Γλαύκου ἀπίοντος* (Ὀμ., Μ 392) ἡ γενικὴ Γλαύκου μὲ τὸν μετοχικόν της προσδιορισμὸν ἀπίοντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν (τῆς αἰτίας) εἰς τὸ ἄχος γένητο (= εἰς τὸν Σαρπηδόνα λύπη ἐγενήθη ἀπὸ τὸν Γλαῦκον ἢ γιὰ τὸν Γλαῦκον, πού ἀπῆρχετο § 91, 3). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν *τέλος ἐτειχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος* (Θουκ. 2, 32) ἡ γενικὴ τοῦ θέρους τούτου μὲ τὸν μετοχικόν της προσδιορισμὸν τελευτῶντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν τοῦ χρόνου (§ 91, 2 = ἐτειχίσθη δὲ καὶ ἡ Ἀταλάντη κατὰ τοῦτο τὸ θέρους, ὅτε ἐτελεύτα).

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις εὐκόλον ἦτο ἡ μετοχή, ἡ ὁποία ἐκφράζει τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ νοήματος, τὸ ὁποῖον ἐκφράζεται δι' ὀλοκλήρου τοῦ κατὰ γενικὴν προσδιορισμοῦ (λέγοντος ἐμοῦ — Γλαύκου ἀπίοντος — τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος) νὰ νοηταί ὡς ἀποτελοῦσα αὐτὴ τὸ κύριον μέρος αὐτοῦ μὲ τὴν γενικὴν τοῦ ὀνόματος (ἐμοῦ — Γλαύκου — τοῦ θέρους τούτου) ὡς ὑποκείμενον αὐτῆς, ὁ δὲ ὅλος κατὰ γενικὴν προσδιορισμὸς νὰ νοηταί ὡς αὐτοτελὴς καὶ ἀνεξάρτητος (ἐν ᾧ ἐγὼ λέγω, ἀκούουν οἱ νέοι — ὁ δὲ Σαρπηδὸν ἐλυπήθη, ὅτε ὁ Γλαῦκος ἀπῆρχετο — ὅτε δὲ τὸ θέρους τούτο ἐτελείωνε, ἐτειχίσθη ἡ Ἀ.). Κατὰ τὰ τοιαῦτα δὲ παραδείγματα ἤρχισε νὰ χρησιμοποιηταί κατόπιν ἡ γενικὴ τῆς μετοχῆς ἀπολύτως, ἥτοι χωρὶς νὰ εἶναι (ὅπως εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα) ὑποκείμενον αὐτῆς τὸ ἀντικείμενον τοῦ ὀρηματος τῆς προτάσεως ἢ κάποιος προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν εἰς ἓνα ἄλλον ὄρον αὐτῆς· πρβλ. π.χ. *τοῦτο λέγοντος Ξενοφῶντος πᾶρσνται τις* Ξ.

Ὅμοιως παρήχθη καὶ ἡ αἰτιατικὴ ἀπόλυτος μετοχῶν ἀπροσώπων ὀρημάτων ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων δι' ἀποσπάσεως ἀπὸ φράσεως, εἰς τὰς ὁποίας ἡ μετοχὴ κατ' οὐδέτερον γένος ἦτο παράθεσις, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει ὀλοκλήρον πρότασιν (§ 23), ὡς π.χ. *ἄηλον ὅτι οἶσθα τοῦτο μέλον γέ σοι* (= π ρ ἄ γ μ α ὀ

μέλει γέ σοι) Πλ. οὐκ ἐσώσαμεν σε, οἶόν τε ὄν καὶ δυνατὸν (= οὐκ ἐσώσαμεν σε, καὶ οὐκ ἐπράξαμεν ἔργον οἶόν τε ὄν κλπ. = ἔργον, ὃ οἶόν τε ἦν κλπ.) Πλ. (πρβλ. ἦ τις Ἀχαιῶν ὄϊγι χειρὸς ἐλὼν ἀπὸ πύργου, λυγρὸν ὄλεθρον = παρέχων οὕτω λυγρὸν ὄλεθρον Ὅμ., Ω 735).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ε β'. Περὶ ὀνομαστικῆς ἀπολύτου βλ. Σχῆμα ἀνακόλουθον.

Σύνδεσις μετοχῶν πρὸς ἀλλήλας.

§ 170. Δύο ἢ περισσότεραι μετοχαὶ ὁμοίωτοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν

1) συνδέονται μετὰ ξύτων διὰ παρατακτικῶν συνδέσμων, ὅταν εἶναι ὁμοειδεῖς, ἤτοι ὅταν προσδιορίζουν καθ' ὅμοιον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὄρον τῆς προτάσεως: οὗτοι **προσελθόντες καὶ καλέσαντες** τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν Ξ. Κλέαρχος ἤδει **ἀπειρηκότητας** τοὺς στρατιώτας **καὶ αἰήτους ὄντας** Ξ.

2) Ἐκφέρονται ἀσυνδέτως,

α) ὅταν εἶναι ἑτεροειδεῖς, ἤτοι ὅταν προσδιορίζουν κατὰ διάφορον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὄρον τῆς προτάσεως: **προϊόντες** λελήθαμεν ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον **πεπιτωκότες** Πλ. (Ἡ πρώτη μετοχὴ χρονικὴ, ἡ δευτέρα κατηγορηματικὴ).

β) ὅταν ἡ μία προσδιορίζῃ τὴν ἄλλην: Κῦρος **ὑπολαβὼν** τοὺς φεύγοντας **συλλέξας** στρατεύματα ἐπολιόρκει Μίλητον Ξ. (= ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συνέλεξε στρατεύματα, καὶ συλλέξας στρατεύματα ἐπολιόρκει).

Ἡ ἑτέρα ἐκ τῶν μετοχῶν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην δυνατὸν νὰ ἀποτελῇ μετὰ τοῦ ῥήματος μίαν ἔννοιαν. τὴν ὁποίαν προσδιορίζει ἡ ἑτέρα: ἡ πόλις **ἀγωνιζομένη** περὶ πρωτείων **κινδυνεύουσα** διατετέλεκεν Δημ. (πρβλ. ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων **ἀεὶ ἐκινδύνευεν**).

γ) κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, χάριν ἐμφάσεως: τὰ δέκα τάλαντα **ὄραντων, φρονούντων, βλεπόντων** ἔλαθον ἑμῶν ἐφελόμενοι Αἰσχίν.

3. Τὰ ῥηματικά ἐπίθετα εἰς -τος καὶ -τέος.

§ 171. 1) Τὰ εἰς -τος, (-τη, -τον) ῥηματικά ἐπίθετα, (τὰ ὁποῖα ἀρχῆθην ἐλαμβάνοντο ἀδιαφόρως καὶ μὲ ἐνεργητικὴν καὶ μὲ παθητικὴν διάθεσιν), σημαίνουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν

α') ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου ἢ τοῦ ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου, ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου: λυτὸς (= λελυμένος), γραπτὸς (= γεγραμμένος), δυνατὸς (= δυνάμενος, ἰσχυρός), ῥυτὸς (= ὁ ῥέων), θνητὸς (= ὁ θνησκων, ὁ ὑποκείμενος εἰς θάνατον), ἀπρακτος (= ὁ μὴ πράξας), ἀστράτευτος (= ὁ μὴ στρατευσάμενος)· (πρβλ. τὰ σημερινά: κλειστός, στρωτὸς — νερὸ καυτὸ = ποὺ καίει, ἀνύπαρκτος = ὁ μὴ ὑπάρχων — ἀπρογευματίστος = ὁ μὴ προγευματίσας).

β') τὸν δυνάμενον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα: δρατὸς (= ὁ δυνάμενος δοῦσθαι), βατὸς (= ὁ δυνάμενος βαίνεισθαι), τρωτὸς (= ὁ δυνάμενος τιρῶσθαι).

Ἡ τοιαύτη σημασία τῶν εἰς -τος, προήλθε κυρίως ἐκ τῶν ἀντιθέτων ἀόρατος, ἀθάτος, ἀτρωτος κλπ. (ἄ τ ρ ω τ ο ς, κυρίως = ὅστις δὲν ἐτρώθη ἀκόμη· ἔπειτα = ὁ μὴ δυνάμενος νὰ τρωθῇ).

γ') τὸν ἄξιον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα: θαυμαστὸς (= ἄξιοθαύμαστος), ἐπαινετὸς (= ἄξιος ἐπαινεῖσθαι), μεμπτὸς (= ἄξιος νὰ τύχῃ μομφῆς): ὁ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ Πλ.

2) Τὰ εἰς -τέος (-τέα, -τέον) ῥηματικά ἐπίθετα (εὐχρηστα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἰδίᾳ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν) σημαίνουν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα: ὁ ποταμὸς ἐστὶν ἡμῶν διαβατέος (= ὀφείλομεν νὰ διαβῶμεν τὸν ποταμὸν) Ξ. οἰσιτέον τὴν τύχην (= δεῖ φέρειν τὴν τύχην) Εὐθ. (Πρβλ. μαθητῆς ἐπανεξεταστέος, ἐνοίκιον προπληρωτέον, ἀφαιρετέος, διαιρετέος κλπ.).

§ 172. Μὲ τὰ εἰς -τέος, (-τέα, -τέον) ῥηματικά ἐπίθετα εἶναι συνήθεις δύο συντάξεις, ἥτοι:

1) ἀ π ρ ὄ σ ω π ο ς σ ὦ ν τ α ξ ι ς, ὅταν ἐξαίρεται ἡ πράξις, ἢ ὁποία ὀφείλει νὰ γίνῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον τίθεται κατ' οὐδέτερον γένος ἐνικοῦ (ἢ σπανιότερον πληθυντικοῦ) ἀριθμοῦ, τὸ δὲ ὄνομα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἡ πράξις, τίθεται ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ: τοὺς φίλους ἐνεργητέον (ἐστὶ) (= δεῖ ἐνεργετῆν τοὺς φίλους) Ξ. μεθεκτέον (ἐστὶ) τῶν πραγμάτων πλείοσιν (= δεῖ πλείονας μετέχει τῶν πραγμάτων Θ. πεισιτέον (ἐστὶ) τῷ νόμῳ (= δεῖ πείθεσθαι τῷ νόμῳ) Πλ.

2) π ρ ὄ σ ω π ι κ ῆ σ ὦ ν τ α ξ ι ς, ὅταν ἐξαίρεται τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ πάθῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύντα-

ξιν ἔκεινο τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἡ πρᾶξις, τίθεται κατὰ πῶσιν ὀνομαστικὴν, τὸ δὲ ῥηματικὸν ἐπίθετον συμφωνεῖ μὲ αὐτὸ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν καὶ πῶσιν: **οἱ συμμαχεῖν ἔλθόντες εὖ ποιητέοι**· (πρβλ. *δεῖ εὖ ποιεῖν τοὺς ἐθέλοντας συμμαχεῖν*) Ξ. *εἶπερ βούλει τιμᾶσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως, ὠφελιτέα σοι ἢ πόλις ἐστί*· (πρβλ. *δεῖ σε ὠφελεῖν τὴν πόλιν*) Ξ. (Βλ. καὶ § 71, 5).

Σημεῖωσις α'. Κατ' ἀπρόσωπον σύνταξιν λαμβάνονται ἐνίοτε καὶ τὰ οὐδέτερα τῶν εἰς -τός ῥηματικῶν ἐπιθέτων, ἀντιστοιχοῦν δὲ ταῦτα τότε πρὸς τὸ δυνατόν ἢ ἄξιον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ οἰκείου ῥήματος: *οὐδὲ τοῖς πολεμίοις ἰππεῦσι προσβατὸν ἦν κατὰ τοῦτο* (= οὐδὲ τοῖς πολεμίοις δυνατόν ἦν προσβαίνειν.) Ξ. *ἄρα βιωτόν ἐστιν ἡμῖν μετὰ διεφθαρμένον σῶματος*; (= ἄρα ἄξιόν ἐστιν ἡμῖν ζῆν κλπ.) Πλ. (πρβλ. *τοῦτο ποιοῦντι ἄρα ἄξιόν σοι ζῆν* ἔσται; Πλ.).

Σημεῖωσις β'. Κατὰ σύμφυρον πρὸς τὴν ταυτόσημον σύνταξιν τοῦ δεῖ μὲ αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον (§ 164, 2, α') τίθεται πολλάκις μετὰ τὴν ἀπρόσωπον σύνταξιν μὲ τὸ εἰς -τέον ῥηματικὸν ἐπίθετον αἰτιατικῇ ἀντιδοτικῆς (§ 71, 5), ἢ γίνεται μετάβασις ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς -τέον εἰς ἄλλοῦν ἀπαρέμφατον: *τὸν βουλούμενον εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνην διωκτέον* (ἀντί: τῷ βουλομένῳ εὐδαίμονι εἶναι κλπ.) Πλ. (πρβλ. *δεῖ διώκειν σωφροσύνην τὸν βουλούμενον* κλπ.) — πανταχοῦ *ποιητέον, ἃ ἂν κελεύῃ ἡ πόλις καὶ ἡ πατρίς ἢ πείθειν αὐτὴν* (= πανταχοῦ δεῖ ποιεῖν ἢ πείθειν.) Πλ.

Παρατηρήσεις τινὲς περὶ τῶν ἀρνητικῶν μορίων.

§ 173. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα, ὅπως καὶ ἡ νέα, ἔχει δύο ἀρνητικὰ μόρια, τὸ οὐ (= δὲν) καὶ τὸ μή· καὶ

1) τὸ μὲν οὐ (ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ δὲν) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων ἀῖρει, ἥτοι ἀρνεῖται τὴν πραγματικότητά ἐνὸς ἰσχυρισμοῦ: (*ἔστι Ζεὺς* = ὑπάρχει Ζεὺς) — *οὐκ ἔστι Ζεὺς* (= δὲν ὑπάρχει Ζεὺς) Ἄρφ.

2) τὸ δὲ μή (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων ἀποκροῦει τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς σκέψεως, ἥτοι μιᾶς ἐπιθυμίας: (*ἔρωτῶ ταῦτα*; = νὰ ἐρωτῶ ταῦτα;) — *ταῦτα μὴ ἐρώτα* Ξ.

Σημεῖωσις. Ὅτι διαφέρει τὸ οὐ ἀπὸ τὸ μή διαφέρουν καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν γινόμεναι ἀρνητικαὶ λέξεις οὔτε, οὐδέ, οὐδεῖς, οὐπω, οὐκέτι, οὔποτε, κλπ. — μήτε, μηδέ, μηδεῖς, μήπω, μηκέτι, μήποτε, κλπ.: *Ἐγὼ θρασὺς καὶ ἀναιδὴς οὐτ' εἰμί, μήτε γενομένη* (§ 121).

§ 174. Γενικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν **οὐ** χρησιμοποιεῖται εἰς ἅς περιπτώσεις εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται τὸ **δέν**, τὸ δὲ **μὴ** εἰς ἅς περιπτώσεις καὶ εἰς τὴν νέαν χρησιμοποιεῖται τὸ **μὴ**, ἦτοι

1) τοῦ **οὐ** χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις κρίσεως, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 1 καὶ 2, § 119, 2, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρημέναις, (ὡς τὰς εἰδικὰς § 140, τὰς αἰτιολογικὰς § 141, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἓν ὄρισμένον γεγονός, § 147, 2, α', τὰς κυρίως ἀναφορικὰς § 153, 3 κλπ.).

2) τοῦ **μὴ** χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις ἐπιθυμίας, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 3, § 118, § 119, 1, § 120, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρημέναις (ὡς τὰς τελικὰς § 142, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐπανάληψιν, § 147, 2, β' καὶ γ', τὰς ἀποτελεσματικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα, § 149, 2, τὰς ἐνδοιαστικὰς § 150, τὰς ἀναφορικὰς τελικὰς § 153, 3 κλπ.).

§ 175. Τοῦ **μὴ** εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν) χρῆσις γίνεται προσέτι εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις (§ 143), καθὼς καὶ εἰς τὰς δευτερευούσας ἐν γένει προτάσεις καὶ τὰς μετοχὰς, αἱ ὁποῖαι ἐνέχουν σημασίαν ὑποθετικὴν (§ 146, § 147, 2, β', § 153, 5, § 168, 2, β' - δ'): **εἰ μὴ καθέξεις γλῶσσαν, ἔσται σοι κακά. ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι** (= εἰ τίνα μὴ οἶδα). **ὄ μὴ δαρεις ἀνθρώπος οὐ παιδεύεται** (= εἰάν τις μὴ δαρῆ).

§ 176. Μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κανονικῶς

1) μὲ τὸ εἰδικὸν χρησιμοποιεῖται ἡ ἀρνησις **οὐ** (§ 163, 1): **οἱ Αἰγινῆται ἔλεγον οὐκ εἶναι ἀτόνομοι** Θ. **οἰμαί γ' οὐδενὸς ἂν ἦτιον φανῆναι δίκαιος** (= ὅτι οὐδενὸς ἂν φανείην) Ξ. (βλ. καὶ § 162, 2, Σημ.).

2) μὲ τὸ τελικὸν χρησιμοποιεῖται ἡ ἀρνησις **μὴ** (§ 163, 1, § 164, 2, α'): **τὴν Κίρκουσαν ἐβούλοντο μὴ προέσθαι Κορινθίους** Θ.

Σημείωσις α'. Μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει πρὸ αὐτοῦ τὸ μὴ, συντάσσονται κανονικῶς τὰ ῥήματα εἶργειν, κωλύειν, ἐναντιοῦσθαι, ἐμποδῶν εἶναι κ.τ.φ.φ., φεύγειν (= ἀποφεύγειν), ἐύλαβεῖσθαι κ.τ.φ.φ., ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν κ.τ.φ.φ., ἀπαγορεύειν, ἀπειλεῖν κ.τ.φ.φ. Ἀλλὰ τὸ μὴ τὸ συνημμένον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κατόπιν τῶν εἰρημένων ῥημάτων δι' ἡμᾶς φαίνεται πλεονάζον.

ξ ο ν καὶ περιττόν: ὁ φόβος τὸν νοῦν ἀπειργεῖ μὴ λέγειν ἢ βούλεται (= ἀπειργεῖ λέγειν = τὸν ἐμποδίζει νὰ λέγῃ) Πλ. — Κριτίας καὶ Χαρικλῆς ἀπειπέτην Σωκράτει τοῖς νόοις μὴ διαλέγεσθαι (= ἀπειπέτην διαλέγεσθαι = τοῦ ἀπηγόρευσαν νὰ συζητῇ) Ξ.

Ἡ τοιαύτη μετὰ τὰ ἀνωτέρω ῥήματα πλεοναστικῆ χρῆσις τοῦ μὴ προέρχεται ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ ἀντιστοίχου εὐθέως λόγου: (ὦ Σώκρατες, μὴ διαλέγων τοῖς νόοις — ἀπαγορευόμεν σοι, ὦ Σώκρατες, μὴ διαλέγεσθαι τοῖς νόοις).

Πολλάκις δὲ τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων μετὰ τὸ μὴ, ἐκφέρεται μετὰ τὸ ἄρθρον τό: τοὺς φιλοὺς εἶργον τὸ μὴ κακουργεῖν τὰ ἔργα τῆς πόλεως (= εἶργον κακουργεῖν) Θ.

Ὅταν δὲ κανὲν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων εὐρίσκειται εἰς ἀρνητικὴν πρότασιν ἢ εἰς πρότασιν ἐρωτηματικὴν, ἢ ὅποια ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀρνητικὴν (§ 122, 3, γ'), τότε τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ κατόπιν αὐτοῦ, ἐκφέρεται μετὰ τὸ μὴ οὐ πρὸ αὐτοῦ, καὶ δι' ἡμᾶς ἄλλοτε μὲν φαίνονται πλεονάζοντα ἀμφοτέρω τὰ ἀρνητικά ταῦτα μόρια, ἄλλοτε δὲ τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν: τίνα οἶει ἀπαρνήσεσθαι μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια; (= μὴ δένα οἶον ἀπαρνήσεσθαι καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια = πῶς θὰ ἀρνηθῇ ὅτι γνωρίζει καὶ αὐτὸς κλπ.). Πλ. Ἀσινάγης οὐδὲν ἐδύνατο ἀντέχειν μὴ οὐ χαρίζεσθαι ταῦτα Κῦρω (= ἀντέχειν μὴ χαρίζεσθαι) Ξ. οὐκ ἀνατίθεται μὴ οὐχὶ πάνν ἱκανῶς τοῦτο ἀποδεδειχθαι (= μὴ ἀποδεδειχθαι, οὐκ ἀποδεδειχθαι = ὅτι δὲν ἔχει ἀποδειχθῆ) Πλ.

Τέλος ἀπαρέμφατον μετὰ τὸ μὴ οὐ πρὸ αὐτοῦ ἀκολουθεῖ κανονικῶς καὶ κατόπιν ἀρνητικῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων, οἷαι οὐκ ἐγγωρεῖ, ἀδύνατον ἐστίν, αἰσχροὺν ἐστίν (= οὐ καλὸν ἐστίν) κ.τ.τ. οὐχ ὀσιόν σοί ἐστι μὴ οὐ βοηθεῖν δικαιοσύνη (= μὴ βοηθεῖν) Πλ. πᾶσιν αἰσχύνῃ ἢ μὴ οὐ σπουδάζειν (= σπουδάζειν) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Περὶ συνεκφορᾶς τῶν δύο ἀρνητικῶν μορίων (οὐ μὴ — μὴ οὐ) βλ. καὶ § 114, 2 καὶ § 150.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς γ'. Κατόπιν ῥημάτων τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀρνητικὴν ἔννοιαν, οἷα τὰ ῥήματα ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν, ἀμφισβητεῖν, ἀπιστεῖν κ.τ.τ., δύναται νὰ ἀκολουθῇ ὄχι μόνον ἀπαρέμφατον (μετὰ πλεονάζον) μὴ πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰδικὴ πρότασις ἐκφερομένη ἀρνητικῶς μετὰ ἄρνησιν οὐ, ἢ ὅποια πλεονάζει δι' ἡμᾶς: οὐκ ἂν ἀρνηθεῖεν ἔτιοι ὡς οὐκ εἰσι τοιοῦτοι (= ὡς εἰσι = ὅτι εἶναι) Πλ.

§ 177. Τὸ ἀρνητικὸν μόριον οὐ πολλάκις νοεῖται τόσον στενῶς συνδεδεμένον μετὰ κάποιαν ἐπομένην εὐθέως κατόπιν αὐτοῦ λέξιν (ῥήμα, οὐσιαστικόν, ἐπίθετον, ἐπίρρημα), ὥστε λαμβάνεται ὡς ἰσοδύναμον μετὰ στερητικῶν ἀ: οὐ φημι (= ἀρνοῦμαι), οὐ βιωτὸς (= ἀβίωτος), οὐχ ὀσίως (= ἀνοσίως), κλπ.: οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἵνα τοῦ πρόσω (= ἡρνοῦντο νὰ προχωρήσουν, δὲν ἔλεγον νὰ πᾶνε μπρὸς) Ξ. ὑπώ-

πτενον ἀλλήλους Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι **κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ ἀπόδοσιν** (= διὰ τὴν μὴ ἀπόδοσιν) Θ.

Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ὅτι ἐνίοτε (ὅπως π.χ. εἰς ὑποθετικάς προτάσεις) φαίνεται ὅτι χρησιμοποιεῖται τὸ οὐ ἄντι τοῦ μή: **εἰ δ' ἂν ἐμοὶ τιμὴν Προιάμος Προιάμοί τε παῖδες τίνειν οὐκ ἐθέλουσιν** (= ἀρνοῦνται) Ὅμ.

Μετὰ τὰ ἐπίθετα ὅμως καὶ τὰς μετοχὰς καὶ μετὰ οὐσιαστικά, ὅταν ταῦτα εὐρίσκωνται εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας ἢ εἰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ὑποσημαίνουν κάτι τὸ ὑποθετικόν, συνάπτεται ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὸ στερητικὸν ἄ τὸ μή ἄντι τοῦ οὐ: **μὴ χαῖρε κέρδει τοῖς μὴ καλοῖς** (= τοῖς αἰσχροῖς) Σοφ. **οἱ σοφισταὶ τοῖς μὴ ἔχουσι χορήματα διδοῖναι οὐκ ἤθελον διαλέγεσθαι** (= εἴ τινες μὴ ἔχοιεν) Ξ. **οὐκ οἶδα δεινὸν δ' ἐστὶν ἢ μὴ ἐμπειρία** (= ἡ ἄγνοια = εἴ τις μὴ οἶδε) Ἄρφ.

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ μή ἄντι τοῦ οὐ, ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὸ στερητικὸν ἄ, μετὰ ἐπίθετα, μετοχὰς καὶ οὐσιαστικά ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ εἶναι νῦν ἢ κανονική (πρβλ. ὁ μὴ πλούσιος, ὁ μὴ συνηθισμένος, μὴ θέλοντας, ἢ μὴ ἀνανέωσις τῆς ἐγγραφῆς, κλπ.).

§ 178. Ὅταν τὸ οὐ προτάσεται ζεύγους προτάσεων, αἱ ὁποῖαι συνδέονται πρὸς ἀλλήλας ἀντιθετικῶς διὰ τοῦ μὲν — δέ, ἡ δὲ δευτέρα ἐκ τῶν δύο τούτων προτάσεων εἶναι ἀρνητική, τότε ἀναφέρεται εἰς τὸ νόημα οὐχὶ μόνον τῆς πρώτης ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' εἰς τὸ νόημα καὶ τῶν δύο, εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν δύναται νὰ ἀποδίδεται τότε τὸ οὐ διὰ τῆς φράσεως «δὲν εἶναι: ἀληθές ἐστι» ἢ «ἄς μὴν πῆ κανεῖς πῶς» κ.τ.τ.: **Λέριοι πάντες κακοὶ οὐχ ὁ μὲν, ὅς δ' οὐ** (= ἄς μὴν πῆ κανεῖς πῶς ὁ ἕνας εἶναι καὶ ὁ ἄλλος δὲν εἶναι) Φωκυλ.

Σ η μ ε ἰ ὠ σ ι ς α'. Περὶ τῶν φράσεων οὐ κ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐ δ ε ἰ ς ὅστις οὐ (= πᾶς τις) βλ. § 52, 1, Σημ. γ' καὶ 5 Σημ.

Ἐν γένει δέ, ὅταν εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν ὑπάρχουν δύο ἀλλεπάλληλοι ἀπλαῖ ἀρνήσεις (οὐ-οὐ, μή-μή), ἢ δύο ἀρνήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν πρώτη εἶναι σύνθετος (οὐ δέ, οὐ δ ε ἰ ς, κλπ. — μ η δέ, μ η δ ε ἰ ς, κλπ.), ἡ δὲ δευτέρα ἀπλή (οὐ ἢ μή), αἱ ἀρνήσεις αὗται ἀναιροῦν ἀλλήλας, οὕτως ὥστε ἐκφράζουν τὸ ἀντίστοιχον καταφατικὸν νόημα ἐντονώτερον: **ἐγὼ οὐκ οἶμαι οὐ δεῖν ἑμᾶς ἀμύνεσθαι** (= ἐγὼ οἶμαι πάντως δεῖν) Λυσ. **οὐδεις οὐκ ἀποθανεῖται** (= πᾶς τις ἀνεξαίρετος).

Ἀντιθέτως, ὅταν εἰς μίαν πρότασιν κατοῖν ἀπλῆς ἀρνήσεως (οὐ ἢ μή) ἀκολουθῆ μία ἢ περισσότεραι ἀρνήσεις σύνθετοι (οὐ δέ, οὐ δ ε ἰ ς, κλπ., μ η δέ, μ η δ ε ἰ ς, κλπ.), αἱ ἀρνήσεις αὗται δὲν ἀναιροῦν ἀλλ' ἐνισχύουν ἀλ-

λήλας, καίτοι εἰς ἡμᾶς φαίνεται ὅτι ὑπάρχει πλεονασμός ἀρνήσεων: ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν οὐδέν κρείσσον οἰκείου φίλου (= δὲν ὑπάρχει τίποτε καλύτερον) Εὐθ. μὴ θῆσθε νόμον μηδένα (= μὴ θέσετε κανένα νόμον) Δημ. σικκρά φίσις οὐδέν μέγα οὐδέποτε οὐδένα οὔτε ἰδιώτην οὔτε πόλιν δρᾶ Πλ. τὸ καλόν, ὃ μηδέποτε αἰσχρόν μηδαμοῦ μηδενὶ φανείται Πλ.

Γενικῶς δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅταν μία ἀρνητικὴ πρότασις παρεκτείνεται, συνεχίζεται μὲ λέξεις ἀρνητικὰς. (Οὕτω δὲν δύναται νὰ λεχθῆ εἰς τὴν ἀρχαίαν π.χ. ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστι τι κρείσσον κλπ. ἢ μὴ θῆσθε νόμον τινὰ κ.τ.τ.).

Σημείωσις β'. Ἡ φράσις μόνον οὐ ἢ μόνον οὐχὶ σημαίνει ὅτι εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ μόνον ποὺ δὲν ἢ σχεδόν: ὁ παρῶν καιρὸς, ὡ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μόνον οὐχὶ λέγει φωνῆν ἀφιεῖς, ὅτι τῶν πραγμάτων ἡμῖν ἀντιληπτέον ἔστιν Δημ.

Ὡς ἰσοδύναμον δὲ πρὸς τὸ σχεδὸν λαμβάνεται καὶ τὸ ὅσον οὐ: ὁ μέλλων καὶ ὅσον οὐ παρῶν πόλεμος Θ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

§ 179. **Σχήμα λόγου** λέγεται ιδιορρυθμία τοῦ λόγου εἴτε ὡς πρὸς τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν τῶν ὄρων τῆς προτάσεως, εἴτε ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἢ ἐντὸς τῆς περιόδου, εἴτε ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν λεκτικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἔκφρασιν ἑνὸς διανοήματος, εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἐκάστοτε σημασίαν μιᾶς λέξεως ἢ μιᾶς φράσεως.

Ἐκ τῶν σχημάτων λόγου τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ πλεῖστα εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ σχήματα λόγου τῆς νέας γλώσσης, μάλιστα δὲ ὅσα παρατηροῦνται εἰς τὰ λαϊκὰ τραγούδια.

α) Σχήματα γραμματικά.

§ 180. **Σχήματα γραμματικά**, ἤτοι σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν, συνήθη εἶναι τὰ ἑξῆς:

1) Τὸ σχῆμα κατὰ τὸ νοούμενον. Κατὰ τοῦτο ἡ συμφωνία ἑνὸς ὄρου μιᾶς προτάσεως πρὸς ἓνα ἄλλον προηγούμενον σχετικὸν ὄρον τῆς αὐτῆς προτάσεως ἢ περιόδου γίνεται οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γραμματικοῦ τύπου τοῦ προηγούμενου ὄρου, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νοούμενου ὑπ' αὐτοῦ: *τὰ μειράκια τάδε πρὸς ἀλλήλους οἴκοι διαλεγόμενοι θαμὰ ἐπιμέμνηται Σωκράτους* (= οἱ νεανίσκοι οὔδε κλπ.) Πλ. *τὸ στρατόπεδον οὕτως ἐν αἰτία ἔχοντες τὸν Ἅγιν ἀνεχώρουν* (= οἱ ἄνδρες τοῦ στρατεύματος κλπ.) Θ. Πρβλ. *Ὁ κόσμος φκειάνουν ἐκκλησιᾶς* (= οἱ ἄνθρωποι). *Τρία κοράσια τὸν κερνοῦν κι' οἱ τρεῖς ξανθομαλλοῦσες* (= τρεῖς κόρες).

2) Τὸ σχῆμα συμφύσεως. Οὕτω καλεῖται ἡ ἀνάμειξις δύο διαφόρων συντάξεων· εἰς τὸν νοῦν δηλαδὴ τοῦ λέγοντος ἔρχονται ταυτοχρόνως δύο ταντόσημοι μὲν, ἀλλὰ διάφοροί πως ἐκφράσεις τοῦ αὐτοῦ διανοήματος, ἀντὶ δὲ νὰ λεχθῇ ἡ μία ἐξ αὐτῶν, λέγεται κάτι τὸ (συμπεφυρμένον, ἤτοι) μεικτὸν ἐξ ἀμφοτέρων:

Ἰ *Ἀλκιβιάδης* μετὰ *Μαντιθέου ἀπέδρασαν* Ξ. (πρὸβλ. Ἰ *Ἀλκιβιάδης* καὶ *Μαντιθέου ἀπέδρασαν* — Ἰ *Ἀλκιβιάδης* μετὰ *Μαντιθέου ἀπέδρα*). τῆς γῆς ἢ ἀρίστη Θ. (πρὸβλ. γῆ ἢ ἀρίστη — τῆς γῆς τὸ ἄριστον μέρος). *Εἴθ' ὄφελος* τότε *λιπεῖν βίον* Εὐθ. (πρὸβλ. εἴθ' ἔλιπες τότε βίον — ὄφελος τότε *λιπεῖν βίον*, § 117, 3 καὶ Σημ.) Πρὸβλ. ὁ Ἰ *Ἀπρίλλης* μετὰ τὸν Ἰ *Ἐρωτα* *χορεύουν καὶ γελοῦνε* Λ. Σολωμός. *Σκλάβος* ραγιαδῶν *ἔπεσες* (= σκλάβος ραγιαδῶν ἔγινας — στὰ χέρια ραγιαδῶν ἔπεσες).

Τὸ σχῆμα συμφύσεως εἶναι συνηθέστατον, εἰς αὐτὸ δὲ ὀφείλονται καὶ πολλὰ ἄλλα σχήματα τοῦ λόγου.

3) Τὸ σχῆμα ἀνακολουθίας ἢ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα. Κατὰ τοῦτο ἐντὸς μιᾶς προτάσεως ἢ κάπως μακρᾶς περιόδου τὰ ἐπόμενα δὲν εὐρίσκονται ὑπὸ συντακτικῆν ἔποσιν ἀκόλουθα, ἤτοι εἰς κανονικὴν συνέχειαν μετὰ τὰ προηγούμενα. Ὑπάρχει δὲ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα συνήθως εἰς μετοχικὰς συντάξεις. Οὕτω:

α) μετοχὴ ἀπόλυτος τίθεται κατ' ὀνομαστικῆν, ἐνῶ κατὰ τὰ κεκατονισμένα (§ 168, 1) ἔπρεπε νὰ τεθῆ αὕτη κατὰ γενικὴν πτώσιν. (Ὀνομαστικὴ ἀπόλυτος. Αὕτη συνήθως ὀφείλεται εἰς σύμφυτον): *ἐπιπεσῶν τῇ Φαοναβάζου στρατοπεδείᾳ* τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ *Μυσῶν ὄντων πολλοὶ ἔπεσον* Ξ. (πρὸβλ. ἐπιπεσῶν... πολλοὺς ἀπέκτεινε — ἐπιπεσόντος αὐτοῦ... πολλοὶ ἔπεσον).

β) συνημμένη ἢ σχετικὴ μετοχὴ (§ 168, 1) ἀναφερομένη εἰς ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται κατὰ μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, τίθεται εἰς πτῶσιν ὀνομαστικῆν. Τοῦτο συνήθως συμβαίνει εἰς μικρὰς κάπως περιόδους, ὅταν μεταξὺ τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ ὀνόματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται αὕτη, παρεμβάλλονται πολλὰ, οὗ ἕνεκα λησιμονεῖται κάπως ἢ συντακτικὴ συνέχεια τοῦ λόγου καὶ ἢ συμφωνία τῆς μετοχῆς πρὸς τὰ προηγούμενα γίνεται κατὰ τὸ νοούμενον: *αἰδῶς μ(ε) ἔχει ἐν πότιμῳ τυγχάνουσα* (ἀντί: *τυγχάνουσαν*· ἀλλά: *αἰδῶς μ' ἔχει* = αἰδοῦμαι) Εὐθ. *ἐξῆν αὐτῷ* *μισθῶσαι τὸν οἶκον ἀπηλλαγμένους πολλῶν πραγμάτων* (ἀντί: *ἀπηλλαγμένῳ*· ἀλλά: *ἐξῆν αὐτῷ* = ἠδύνατο οὕτως) Λυσ. *καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια* *τάς τε ἄλλας πόλεις...*, *ἄς πρότερον εἶχον, ἐλευθεροῦν καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἰ *Ἀντανδρον* καὶ κρατυνάμενοι αὐτήν... τὴν Λέσβον κακῶσειν* (ἀντί: *καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια... κρατυνάμενων* κλπ. ἀλλά: *ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια* = διανοοῦντο οὗτοι) Θ.

Σημείωσις. Παραδείγματα ἀνακολούθου σχήματος εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν (οὐχὶ βεβαίως ἐπὶ μετοχῶν) εἶναι π.χ. Ὁ *Διᾶκος*, *ὁὐν τ' ἀγροῖκεσε*, *πολὺ τοῦ κακοφάνη*. Ἐγὼ δὲ *μὲ νοιάζει* *διόλου* κ.τ.τ. (Πρβλ. καὶ § 28, 1, Σημ.).

4) Τὸ Βοιωτικὸν ἢ Πινδαρικὸν σχῆμα (σύνθηδες ἰδίαι εἰς τὸν Πίνδαρον). Κατὰ τοῦτο ὑποκείμενον πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ γ' προσώπου, ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, συντάσσεται μὲ ῥῆμα ἐνικοῦ ἀριθμοῦ: *Μελιγάρους ὕμνοι ὑστέρων ἀρχαῖ λόγων τέλλεται* (ἀντί: τέλλονται· πρβλ. Ἀττικὴν σύνταξιν, § 12, Σημ.).

5) Τὸ σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος. Κατὰ τοῦτο εἰς ὅρος μιᾶς προτάσεως, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ἓν ὅλον, ἀντὶ νὰ τεθῆ κατὰ γενικὴν διαιρετικὴν (§ 29, 1), ἐκφέρεται ὁμοιοπτότως πρὸς ἄλλον ἢ ἄλλους ὅρους τῆς προτάσεως, οἱ ὁποῖοι δηλοῦν μέρος τοῦ ὅλου: *οἱ στρατηγοὶ βραχέα ἕκαστος ἀπελογήσατο* (ἀντί: τῶν στρατηγῶν ἕκαστος) Ξ. *τὰς ἀπορίας τῶν φίλων τὰς μὲν δι' ἄγνοιαν ἐπειροῶτο Σωκράτης γνώμη ἀκείσθαι, τὰς δὲ δι' ἔνδειαν διδάσκων κατὰ δύναμιν ἀλλήλοις ἐπαρκεῖν* (ἀντί: τῶν ἀποριῶν... τὰς μὲν... τὰς δέ...) Ξ. (πρβλ. *Παίρνει τὸν κατήφορο, τὴν ἄκρη τὸ ποτάμι* = τὴν ἄκρη τοῦ ποταμοῦ).

6) Τὸ σχῆμα ἔλλξεως ἢ ἢ ἔλλξις. Κατὰ τὸ σχῆμα τοῦτο εἰς ὅρος τῆς προτάσεως ἔλκεται, ἤτοι ὑφίσταται συντακτικὴν ἐπίδρασιν ἀπὸ ἄλλον ὅρον τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλης σχετικῆς προτάσεως, καὶ ἐκφέρεται ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τοῦτον, καὶ οὐχὶ ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ νόημα ἢ ἢ σειρά τοῦ λόγου. Οὕτω:

α) τὸ συνδετικὸν ῥῆμα (§ 7 καὶ § 10) συμφωνεῖ κατ' ἀριθμὸν οὐχὶ πρὸς τὸ ὑποκείμενόν του ἀλλὰ πρὸς τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου: *αἱ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο* (ἀντί: ἐκαλέοντο) Ἡρόδ.

β) τὸ ῥῆμα δευτερευούσης προτάσεως τίθεται κατὰ τὴν ἔγκλισιν τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας: *ἔρδοι τις, ἣν ἕκαστος εἰδεῖν τέχνην* (ἀντί: ἣν οἶδε ἢ ἣν ἂν εἶδῃ) Ἄρφ. (Πρβλ. *Ἦθελα νὰ ἤμουν δημοφροσ, νὰ ἤμουν καὶ παλληκᾶρι* = νὰ εἶμαι).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἔλλξεως τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν βλ. § 52,5.

7) Τὸ σχῆμα ὑπαλλαγῆς. Κατὰ τοῦτο εἰς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς, ὁ ὁποῖος συμφώνως πρὸς τὸ νόημα τοῦ λόγου ἀνήκει εἰς γενικὴν (κτητικὴν), ἢ ὁποῖα προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικόν, ἀντὶ νὰ συμφωνῇ συντακτικῶς πρὸς τὴν γενικὴν ταύτην, συμφωνεῖ (κατὰ πτώ-

σιν) μὲ ἄλλο οὐσιαστικόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ γενικὴ (κτητικὴ) ἔξαρτᾶται: **Θάσιον οἶνον σταμνίον** (= Θασίου οἶνον) Ἄρφ. **τοῦμόν αἷμα πατρός ἐπίετε** (= τοῦ ἐμοῦ πατρός τὸ αἷμα κλπ.) Σοφ. (Ποβλ. **Ἦ ἀντρειωμένα κόκκαλα** ξιθάψτε τοῦ γονιοῦ σας).

8) Τὸ σχῆμα προλήψεως ἢ ἡ πρόληψις. Κατὰ τοῦτο τὸ ὑποκείμενον ἐξηρητημένης προτάσεως ἐλκόμενον ὑπὸ τοῦ ὅηματος τῆς κυρίας προτάσεως (π ρ ο λ α μ β ἄ ν ε τ α ι καὶ) προληπτικῶς τίθεται ὡς ἀντικείμενον τῆς κυρίας προτάσεως: **δημοκρατίαν γε οἶσθα τί ἐστι** (= οἶσθά γε, τί ἐστι δημοκρατία) Ξ. (ποβλ. **Σὲ ξέρω τί ἀνθροπος εἶσαι. Ποιῶς εἶδε τὸν ἀμάραντο, σὲ τί γχορεμὸ φυτρώνει;**).

β) Σχήματα λόγου σχετικὰ μὲ τὴν θέσιν τῶν λέξεων.

§ 181. Προεισαγωγή. Ἡ θέσις τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλῶσσαν μας ἦτο γενικῶς εἰλεῖν ἀδιάφορος, ὅπως δύναται νὰ συμπεράνη κανεὶς πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τῆς μεγάλης περὶ τὴν τοποθέτησιν τῶν λέξεων ἐλευθερίας, ἢ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότερον γραπτὸν μνημεῖον τῆς γλώσσης μας. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐκανονίσθη κάπως αὕτη κατὰ τὴν συνήθειαν, ἢ ὁποία προέκυψεν ἐκ παραδόσεως.

1) Εἰς προτάσεις κρίσεως, ὅταν ὁ λόγος εἶναι ὅλως ἀπαθῆς, ἡ θέσις τοῦ ὅηματος συνήθως εἶναι ἐντὸς τῆς προτάσεως, ἢ δὲ συνήθως σειρὰ τῶν ὄρων αὐτῆς εἶναι α' τὸ ὑποκείμενον, β' τὸ ὅημα, γ' τὸ κατηγορούμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον καὶ οἱ ἐπιρροηματικοὶ ἢ μετοχικοὶ προσδιορισμοί: **Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Εὐαρχὶς ἀνέδθηκε δεκάτην Ἀθηναίᾳ. Τισσαφάρονος διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν Ξ.**

Τὰ ὅηματα ὅμως, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀποφασίζεῖν καὶ τὸ ὅημα εἶναι ὡς ὑπαρκτικόν, συνήθως τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως: **Ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ. Ἦν δέ τις Ἀπολλογάτης Κυζικηρὸς Ξ.**

2) Ἡ συνήθης σειρὰ τῶν ὄρων τῆς προτάσεως μεταβάλλεται, πρῶτον μὲν ὅταν ὁ λόγος ἐκφέρεται μετὰ τινος πάθους καὶ εἰς ὅρος αὐτῆς ἐξαιρέται καὶ τονίζεται ἰδιαιτέρως (ἔμφασις ἢ διαστολή), δεῦτερον δὲ ὅταν ὑπάρχη σειρὰ προτάσεων εἰς συνεχῆ λόγον καὶ εἰς ὅρος μιᾶς προτάσεως σχετίζεται μᾶλλον μὲ τὰ προηγούμενα, (ὁπότε οὗτος τίθεται πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως) ἢ μᾶλλον

μὲ τὰ ἐπόμενα, (ὁπότε τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς): **Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιάδε** Ξ.

Κατὰ τὰς εἰρημένας περιπτώσεις δύναται νὰ τίθεται α' τὸ ἀντικείμενον, β' τὸ ῥῆμα καὶ γ' τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί: **Ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες μετὰ Συνερέσιος εἰς χωρίον ἐχυρὸν** Ξ. Ἡ α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς (καθὼς καὶ γενικὴ ἀπόλυτος), β' τὸ ῥῆμα, γ' τὸ ὑποκείμενον: **Ἐντεῦθεν προϊόντων ἐφαίνετο ἵχνη ἵππων** Ξ. Ἡ τέλος, α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς, β' τὸ ὑποκείμενον καὶ γ' τὸ ῥῆμα καὶ τὸ ἀντικείμενον ἢ ἄλλοι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος: **Μετὰ ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέταρας κλπ.** Ξ.

3) Οἱ ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοὶ ὁμοίωτοι ἢ ἑτερόωτοι (§ 21 καὶ § 29) κανονικῶς τίθενται μετὰ τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον προσδιορίζουν: **Χειρῖσοςφος Λακεδαιμόνιος. Γλοῦς ὁ Ταμῶ. ἵχνη ἵππων.**

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς εἰς τὸν ἀπαθῆ λόγον κανονικῶς τίθεται πρὸ τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ: **σοφὸς ἀνὴρ. ὁ σοφὸς ἀνὴρ.** (Βλ. καὶ § 57, 1 καὶ 2).

4) Ἐγκλιτικοὶ τύποι ἀντωνυμιῶν καὶ μόρια, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὸ νόημα ὀλοκλήρου τῆς προτάσεως, συνήθως τίθενται ὅσον τὸ δυνατόν πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς: **εἰ θεοὶ τι δοῶσιν αἰσχρόν, οὐκ εἰσὶ θεοὶ** Εὐρ. **τότε μοι λέγει ὁ ἀδελφὸς Πλ. οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο** Ξ.

Ἔνεκα τούτου τὸ δυνατικὸν **ἄν**, ἐπειδὴ συνήθως ἐτίθετο πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως μετὰ τοὺς συνδέσμους εἰ, ὅτε, ἐπεὶ κλπ., ἠνώθη κατόπιν μετ' αὐτῶν καὶ οὕτω προέκυψαν τὰ μόρια **εἰ ἄν, ὅταν, ἔπει ἄν, ἔπει ἄν κλπ.**

5) Εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν γλώσσαν) εἰς τὴν ἀρχαίαν τὸ ῥῆμα δύναται ν' ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὴν λέξιν, ἢ ὁποῖα εἰσάγει τὴν δευτερεύουσαν πρότασιν, καὶ νὰ τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς: **κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσι** (= γιὰ νὰ ἀπομακρύνουν τοὺς λύκους κλπ.) Ξ. **ὅτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφρόνης ἐν Σάρδεσιν ἐτυχεν ὄν** (= ὅταν ἔγινε αὐτὴ ἡ μάχη κλπ.) Ξ.

6) Μιᾶς δευτερευούσης προτάσεως ἢ θέσις ἐντὸς τῆς περιόδου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ εἴδους αὐτῆς. Οὕτως αἱ μὲν εἰδικαὶ προτάσεις καὶ αἱ

πλάγια ἐρωτηματικά, ἐπειδὴ ἐπέχουν θέσιν ἀντικειμένου τοῦ ὀήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τίθενται κατόπιν αὐτοῦ: *λέγει ὡς ὑβριστῆς εἰμι* Λυσ. *Κῦρος ἤρετο ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα* Ξ. Ὁμοίως μετὰ τὴν κυρίαν πρότασιν τίθενται αἱ αἰτιολογικαί, αἱ τελικαί καὶ αἱ ἀποτελεσματικαί προτάσεις, διότι αὗται ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἐπισηματικὸν προσδιορισμὸν, τοῦ ὁποίου ἡ θέσις κανονικῶς εἶναι μετὰ τὸ ὀήμα: *τίθημί σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει* Πλ. *κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύνωσι* Ξ. *πολλὴν κραυγὴν ἐποίουν, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν* Ξ.

Ἀντιθέτως δὲ αἱ ὑποθετικαί καὶ αἱ παραχωρητικαί προτάσεις κανονικῶς προηγοῦνται τῆς κυρίας προτάσεως, ἐπειδὴ δηλοῦν κάτι τι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς βᾶσις τοῦ νοήματος αὐτῆς: *εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί. εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὁμοῦ*.

Αἱ ἀναφορικαί προτάσεις κανονικῶς ἀκολουθοῦν μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται: *Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὄρα* (Βλ. § 152 κ.έ.).

Αἱ δὲ χρονικαί προτάσεις κανονικῶς προηγοῦνται μὲν, ὅταν δηλοῦν τὸ προτερόχρονον, ἔπονται δέ, ὅταν δηλοῦν τὸ ὑστερόχρονον, προηγοῦνται δὲ ἢ ἔπονται, ὅταν δηλοῦν τὸ σύγχρονον. (Βλ. παραδείγματα § 147 κ.έ.).

Μεταβάλλεται δὲ ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω κανονικὴ καὶ συνήθης θέσις τῆς δευτερευούσης προτάσεως, ὅταν πρόκειται νὰ ἐξαριθμῇ τὸ νόημα τῆς: *ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, καὶ σὺ γνώσει* Ξ. *ὅ,τι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὄραν θεοὺς τινας* Ξ.

§ 182. Ἐκ τῆς παρὰ τὰ κεκανονισμένα καὶ ἰδιορρυθμοῦ ἐν γένει θέσεως τῶν λέξεων προκύπτουν τὰ ἐξῆς σχήματα λόγου:

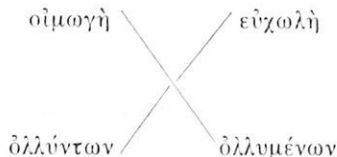
1) τὸ ὑπερβατόν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία λέξις ἀποχωρίζεται ἀπὸ ἄλλην, μὲ τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται εἰς στενὴν λογικὴν καὶ συντακτικὴν σχέσιν, διὰ τῆς παρεμβολῆς ἄλλης ἢ ἄλλων λέξεων. Οὕτως ἡ ἔννοια τῶν ἀποχωριζομένων λέξεων ξεαίρεται: *εὖ πράγμα συντεθέν ὄψεσθε* Δημ. *μὴ λέγετε, ὡς ὑφ' ἐνὸς τοιαῦτα πέπονθ'* ἢ *Ἑλλὰς ἀνθρώπου* Δημ. (Πρβλ. *Πίνω τὸ ὠραιοστάλαχτο* τῆς πλάκας *τὸ φαρμάκι. Μὲ τῆ δική σου ἤρθα σὶνὸν κόσμον τῆ λατρεία* Κ. Παλαμᾶς).

2) Τὸ πρῶτο ὑστερόν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν

σειράν τοῦ λόγου ἀπὸ δύο τινὰ (φράσεις ἢ ἐννοίας ἐν γένει) λέγεται πρῶτον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χρονικῶς καὶ λογικῶς εἶναι δεύτερον: *εἴματα ἀμφιέσασα καὶ λούσασα* "Ομ. *λέγω τὴν Ἐρεχθίδος τροφήν καὶ γένεσιν* Ξ. (Προβλ. *ξεντύθη ὁ νιός, ξεζώθηκε καὶ σὶ πηγάδι μπηκε*).

3) Τὸ χιαστὸν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν σειράν τοῦ λόγου δύο λέξεις ἢ φράσεις, ἀναφερόμεναι εἰς δύο ἄλλας προηγούμενας λέξεις ἢ φράσεις, ἔχουν θέσιν ἀντίστροφον ἐκείνων (α—β: β'—α'): *οἰμωγή τε καὶ εὐχολή πέλεν ἀνδρῶν ὀλλύντων καὶ ὀλλυμένων* "Ομ. *περὶ πλείους ποιοῦ δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον μέγαν ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἡ δὲ ἀθάνατος* Ἴσσοκ.

Καλεῖται δὲ χιαστὸν τὸ σχῆμα τοῦτο, διότι ἡ ἀντιστοιχία τῶν μελῶν τῶν δύο ζευγῶν τῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων, ἂν ταῦτα γραφοῦν εἰς δύο σειράς, τὸ ἐν ὑπὸ τὸ ἄλλο παρίσταται χιαστὸν.

(προβλ. *Ἡ Γκιώνα λέει τῆς Λιάκουρας καὶ ἡ Λιάκουρα τῆς Γκιώνας*).

4) Ὁ κ ὑ κ λ ο ς. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία πρότασις ἢ περίοδος τελειώσῃ μὲ τὴν ἰδίαν λέξιν, μὲ τὴν ὁποίαν ἀρχίζει: *σοὶ ἦν κλέπτῃς ὁ πατήρ, εἶπερ ἦν ὅμοιος σοὶ* Δημ. (προβλ. *Σταθῆτε ἀντρεῖά σὰν Ἑλλήρες καὶ σὰν Γραικοὶ σταθῆτε*).

5) Ἡ παρονομασία ἢ παρήχησις ἢ τὸ ἐτυμολογικὸν σχῆμα. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν παρατίθενται πλησίον ἀλλήλων ὁμοίηοι λέξεις, συνήθως συγγενεῖς ἐτυμολογικῶς: *κενὰς χαρίζει χάριτας* Δημ. *Πανσανίου δὲ πανσαμένον* Πλ. *τηφλὸς τὰ τ' ὅτα τὸν τε ροῦν τὰ τ' ὄμματ' εἰ* Σοφ. (προβλ. *Χάρες, χαρὰ ποῦ μοῦ ἔφερες καὶ λύπη ποῦ μοῦ πῆρες*).

6) Τὸ ὁμοιοτέλευτον ἢ ὁμοιοκατάληκτον. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὸ τέλος ἐπαλλήλων προτάσεων τίθενται λέξεις καταλήγουσαι ὁμοίως: *τοὺς πλείους ὡς ἡμᾶς ἐπωλεῖτε, τοῖς ἐναντίοις ἐβοηθεῖτε, τὴν χώραν μου κακῶς ἐποιεῖτε* Δημ. (Τὸ σχῆμα τοῦτο εἶναι νῦν συνηθέστατον ἢ μᾶλλον κανονικὸν εἰς τὰ νέα ποιήματα).

γ) Σχήματα σχετικά με τὸν βαθμὸν τῆς πληρότητος τοῦ λόγου.

§ 183. Προεισαγωγή. Τὰ λεκτικά στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται ἐκάστοτε πρὸς ἔκφρασιν ὁρισμένων νοημάτων, δὲν εἶναι πάντοτε ἀκριβῶς τόσα, ὅσα καὶ τὰ ἐκφραζόμενα ἀντίστοιχα νοήματα. Πλεισταίως παραλείπονται ὅτε μὲν ὀλιγώτερα, ὅτε δὲ περισσότερα λεκτικά στοιχεῖα καὶ νοοῦνται ἔξωθεν, εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως ἢ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας, εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (Σ χ ἦ μ α ἐ λ λ εῖ ψ ε ω ς ἐν γένει ἢ β ρ α χ υ λ ο γ ῖ α. Βλ. § 16 κ. ἐ.). Οὐχὶ σπανίως δὲ πάλιν προστίθενται εἰς τὸν λόγον λεκτικά στοιχεῖα χωρὶς διὰ τούτων νὰ ἐκφράζεται ἐν νέον νόημα ἐπὶ πλέον ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐκφράζονται διὰ τῶν ὑπολοίπων λεκτικῶν στοιχείων. Ἐκφράζεται ὅμως οὕτω τὸ ὅλον νόημα ζωηρότερον καὶ ἐναργέστερον: τὰς αἰτίας *προὔγραφα πρῶτον* Θ. *ἔσαγαγόντες με εἰς τὸ μέγαρον ἔσω* ἐδείκνυσαν κολοσσούς ξυλίβους Ἡρόδ. (Σχῆμα π λ ε ο ν α σ μ ο ὕ ἐν γένει. Πρβλ. *Τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου. Πάλι τὸ ξανάπλυε*).

§ 184. I. Βραχυλογία. Κατὰ τὸ σχῆμα τῆς βραχυλογίας

1) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἢ ὁποῖα παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν προηγουμένων ἀμετάβλητος. (Σχῆμα ἀ π ὀ κ ο ι ν ο ὕ): οὗτος *τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέομαι*. Πλ. *φράζει ἅ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ἅ μὴ* (ἐνν. δεῖ ποιεῖν) Ξ. *ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι; οὐ δῆτα* (ἐνν. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι) Πλ.

2) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἢ ὁποῖα παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν προηγουμένων ἢ τῶν ἐπομένων οὐχὶ ὅπως ἐκεῖ ἐκφέρεται, ἀλλὰ μεταβλημένη (κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἢ τὴν πτώσιν, ἂν εἶναι ὄνομα· κατὰ τὸ πρόσωπόν, τὸν ἀριθμὸν, τὴν διάθεσιν κλπ., ἂν εἶναι ῥῆμα κ.ο.κ. Σχῆμα ἐξ ἀ ν α λ ὄ γ ο υ): *ἐξεφόβησαν τοὺς πολλοὺς οὐκ εἰδότες τὰ πρᾶσσόμενα, καὶ ἔφηνον* (ἐνν. οἱ πολλοὶ) Θ. *οὗτος μὲν ὕδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω* (= οὗτος μὲν πί νει κλπ.) Δημ. *ξυμμαχίαν ἐποιήσασθε τοῖς Ἀθηναίοις βοηθεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων καὶ μὴ αὐτοί, ὥσπερ νῦν, τοὺς πέλας ἀδικῶσι* (= ὅταν ὑπ' ἄλλων ἀ δι κ ῶ ν τ αῖ κλπ.) Θ.

Ὅμοιως ἐξ ἐνὸς ῥήματος παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως νοεῖται ἀπαρέμφατον τοῦ ἰδίου ῥήματος ἢ μετοχὴ (κατηγορηματικὴ): *Ὅττω καὶ αὐτὸς ἐποιεῖ καὶ τοῖς ἄλλοις παρήγει* (ἐνν. ποιεῖν) Ξ. *Ἀντίοχος ἀφείς τὸ ἐς Χίον ἐπλεῖ ἐς τὴν Καῦρον* (= τὸ ἐς Χίον π λ εῖ ν) Θ. *Ἀθη-*

ναῖοι ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιούσι καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας θροῦν
 μᾶλλον ἢ τὴν αὐτῶν ὄραν (ἐνν. δηουμένην) Θ.

Ὅμοίως ἐκ προηγουμένης λέξεως ἢ φράσεως, ἡ ὁποία ἔχει ἔννοιαν
 ἀρνητικὴν, νοεῖται ἀντίστοιχος λέξις ἢ φράσις καταφατική: *μηδεὶς*
θανυμάση μου τὴν ὑπερβολήν, ἀλλὰ μετ' εὐνοίας ὁ λέγω θεωρησάτω
 (= ἀλλὰ π ἄ ς τ ι ς θεωρησάτω) Δημ. *Λύσανδρος καταδύειν οὐδὲν*
εἶα στοργγύλον πλοῖον· εἰ δέ που τριήρη ἴδοιεν ὀρμουῦσαν, ταύτην πει-
ρᾶσθαι ἄπλουν ποιεῖν (= πειρᾶσθαι ἐκέλευε) Ξ.

Ὅμοίως ἐκ μιᾶς συνθέτου λέξεως νοεῖται ἡ ἀπλὴ λέξις, ἡ ὁποία
 ἐνυπάρχει ἐντὸς αὐτῆς: τοὺς παρὰ *Κλέαρχον* ἀπελθόντας ὡς *ἀπιόν-*
τας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα εἶα *Κῦρος τὸν Κλέαρ-*
χον ἔχειν (= καὶ πρὸς βασιλέα ἰ ό ν τ α ς) Ξ. *Κορινθίοισι ἦν ὀλι-*
γαρχία καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν (= καὶ οὗ-
 τοι, οἱ ὀλίγοι) Ἡρόδ.

3) Ἐν ῥῆμα ἔχει δύο τοῦ αὐτοῦ εἵδους προσδιορισμοὺς (ἀντικεί-
 μενα ἢ ἐμπρόθετα), ἐνῶ λογικῶς τὸ ῥῆμα τοῦτο ἀρμόζει εἰς τὸν ἕνα
 μόνον ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὸ ἕτερον ἀρμόζει ἄλλο ῥῆμα, τὸ ὁποῖον ση-
 μαίνει σχετικὴν μὲν ἀλλὰ διάφορον ἐνέργειαν, ἢ τὸ αὐτὸ ῥῆμα μὲ
 διάφορον σημασίαν (σ χ ἦ μ α ζ ε ὕ γ μ α): *ἔδουσί τε πίονα μῆλα οἴ-*
νόν τ' ἔξαιτον (= πί ν ο υ σί τε οἶνον) Ὅμ. *Θέτις μὲν εἰς ἅλα ἄλιτο,*
Ζεὺς δὲ ἐὸν πρὸς δῶμα (ἐνν. ἔβη) Ὅμ. *ἔνθ' ἔλέτην δίφρον τε καὶ*
ἀνέρε· (ἐ λ έ τ η ν δίφρον = ἔγιναν κύριοι τοῦ δίφρου· ἐ λ έ τ η ν ἀνέρε
 = ἐφόνευσαν τοὺς δύο ἄνδρας) Ὅμ. (πρβλ. *Νὰ τὸν ποιίσω κρῦο*
νερὸ καὶ δροσερὸ χορτάρι = καὶ ν ἄ τ ὸ ν τ α ῖ σ ω δροσερὸ χορτάρι).

Σ η μ ε ἰ ὼ σ ι ς. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς ἐλλείψεως ὑπάγονται προσεῖτα τὰ
 κυρίως ἠητορικά σχήματα τῆς ἀ πο σ ι ω π ἣ σ ε ω ς καὶ τῆς ὑ πο σ ι ω π ἣ
 σ ε ω ς ἢ πα ρ α σ ι ω π ἣ σ ε ω ς.

§ 185. II. Πλεονασμός. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ πλεονασμοῦ ἐν γέ-
 νει ὑπάγονται

1) τὸ σ χ ἦ μ α ἐκ πα ρ α λ λ ἡ λ ο υ. Κατὰ τοῦτο ἐν νόημα ἐκ-
 φράζεται συγχρόνως καὶ καταφατικῶς καὶ ἀρνητικῶς: *ψεύδεται καὶ*
οὐκ ἀληθῆ λέγει. Λυσ. (πρβλ. *Σὺν τὰ σοπαίηνης καὶ τὰ μὴ μιλῆς*).

2) ἡ πε ρ ἰ φ ρ α σ ι ς. Κατὰ τοῦτο τὸ σχῆμα μία ἔννοια, ἐνῶ
 δύναται νὰ ἐκφρασθῇ μὲ μίαν λέξιν, ἐκφράζεται μὲ περισσοτέρας, πα-
 ραστατικώτερον καὶ χαρακτηριστικώτερον: *Ἴτε παῖδες Ἑλλήνων* (=

Ἑλληνες) Αἰσχ. *Δήμητρος καρπός* (= σῖτος) Ξ. (πρβλ. *Παιδιά Μωραϊτόπουλα* = Μωραΐτες).

3) Τὸ σχῆμα ἐν διὰ δυοῖν. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἐκφοράζεται μὲ δύο λέξεις συνδεδεμέναι παρατακτικῶς διὰ τοῦ καὶ ἢ τοῦ τε — καί, ἐνῶ συμφώνως πρὸς τὸ νόημα ἔπρεπε ἢ μία ἐξ αὐτῶν ν' ἀποτελεῖ προσδιορισμὸν τῆς ἐτέρας. Οὕτω τὸ ἐν παρίσταται ὡς δύο καὶ ἡ σχετικὴ ἔννοια παρίσταται ἐναργέστερον ὡς παρουσιαζομένη ὑπὸ δύο μορφάς: *τὴν παῖδα ὁ Ἄμασις ἐκόσμησε ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῶ* (= ἐσθητι χρυσῆ) Ἡρόδ. *δακνόμενος ὑπὸ τῆς δαπάνης καὶ τῆς φάνης* (= ὑπὸ τῆς περὶ τὴν φάνην δαπάνης) Ἄρφ. (πρβλ. *Ἄστροπελέκι καὶ φωτιά γὰ πέση στήν ἀνλή σου* = ἀστροπελέκι πύρινο).

Σημείωσις. Τοῦ σχήματος τοῦ πλεονασμοῦ εἶδη εἶναι καὶ μερικὰ ἄλλα σχήματα κυρίως ἠητορικά, ὡς ἡ ἀναδιπλωσις, ἡ ἀναστροφὴ κλπ., τῶν ὁποίων ἡ πραγματεία κυρίως ἀνήκει εἰς τὴν ἠητορικήν.

δ) Σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν σημασίαν λέξεων ἢ ὀλοκλήρων φράσεων.

§ 186. Προεισαγωγή. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως εἰς τὴν νεάν, αἱ πλεῖστα λέξεις λαμβάνονται οὐχὶ πάντοτε μὲ τὴν ἰδίαν, ἀλλὰ μὲ διάφορον ἐκάστοτε σημασίαν (ἡ γ ο ὕ μ α ἰ τ ι ν ι = προπορεύομαι τινος, ἡ γ ο ὕ μ α ἰ τ ι ν ο ς = ἄρχω τινός, ἡ γ ο ὕ μ α ι ν ι κ ἄ ν = νομίζω ὅτι νικῶ).

Ἐκ τῶν διαφόρων σημασιῶν μιᾶς λέξεως μία λέγεται πρῶτη ἢ ἀρχικὴ ἢ κυρία σημασία (π.χ. φύλλον δένδρου), αἱ δὲ ἄλλαι λέγονται δευτερεύουσαι ἢ μεταφορικαὶ σημασίαι (φύλλον τετραδίου, φύλλον θύρας, κτλ.).

Ἡ μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων γίνεται κατὰ τρεῖς κυρίως τρόπους.

1) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **εὐρύνεται**, ἤτοι ἐπεκτείνεται μεταδιδομένη ἀπὸ μίαν ἔννοιαν εἰς ἄλλην ἢ ἄλλας λόγῳ κάποιας ὁμοιότητος, ἢ ὁποῖα ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἐννοιῶν αὐτῶν. (Τὸ φύλλον χάριτος ἔχει ἕκτασιν καὶ σχετικὴν λεπτότητα, ὅπως καὶ τὸ φύλλον δένδρου. Συνήθως ὅστις ἡγεῖται, ἤτοι προπορεύεται ἄλλων, οὕτως ἀρχεῖ αὐτῶν).

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας τῶν λέξεων λέ-

γεται σχῆμα μεταφορᾶς ἢ μεταφορά, διότι ἡ λέξις, ἡ ὁποία μεταβάλλει τὴν σημασίαν, τρόπον τινὰ μεταφέρεται ἀπὸ τὴν μίαν ἔννοιαν εἰς τὴν ἄλλην.

Πολλάκις δὲ ἡ μεταφορὰ τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως ἀπὸ μιᾶς ἐννοίας εἰς ἄλλην ἐντελῶς διαφόρου φύσεως γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει ἀσημάντου ὁμοιότητος αὐτῶν καὶ τότε λέγομεν ὅτι ὑπάρχει σχῆμα κατὰ χροίσεως ἢ κατὰ χρησις: **στόμα ποταμοῦ. ὀφθαλμὸς κλήματος ἀμπέλου. γέροντες πρίνινοι** (= πουρναρήσιοι, ἦτοι λίαν εὐρωστοί) Ἄρφ. (πρβλ. **Δόντια** χτεριοῦ. **Χέρια** οιδερένια = πολὺ δυνατά).

2) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **στενοῦται**, ἦτοι περιορίζεται. Ἐνῶ δηλαδὴ ἀρχῆθεν ἡ λέξις αὕτη ἐκφράζει τὰς ἐννοίας πολλῶν ὁμοειδῶν ὄντων, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται, ἵνα δηλοῖ εἰδικῶς ἓν μόνον ὄρισμένον ἐκ τῶν ὁμοειδῶν τούτων ὄντων: τὸ ἄστν = αἶ Ἀθῆναι, ἐνῶ ἀρχῆθεν ἄστν = πόλις ἓν γένει. ὁ ἰσθμὸς = ὁ ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου, ἐνῶ ἀρχῆθεν διὰ τῆς λέξεως ταύτης δηλοῦται πᾶς ἰσθμὸς. (Πρβλ. Ἡ Πόλις = ἡ Κωνσταντινούπολις. Ὁ Ἅγιος = ὁ ἅγιος Σπυρίδων ἐν Κερκύρα, ὁ ἅγιος Γεράσιμος ἐν Κεφαλληνία, ὁ ἅγιος Διονύσιος ἐν Ζακύνθῳ κ.τ.τ.).

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως καλεῖται **σχῆμα κατ' ἐξοχήν**, ἐπειδὴ κατ' αὐτὴν ἡ λέξις, ἐνῶ ἀρχῆθεν λαμβάνεται περὶ πολλῶν ὁμοειδῶν, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται περὶ ἑνὸς μόνου ἐξ αὐτῶν (κατ' ἐξοχήν, ἦτοι) **ἐξαιρικῶς**.

3) Ἐνίοτε ἡ σημασία μιᾶς λέξεως φαίνεται ὅτι **φθείρεται**, ἐκπίπτει, ἦτοι ἐνῶ ἐξ ἀρχῆς ἡ λέξις αὕτη σημαίνει κάτι τι καλόν, καταλήγει νὰ σημαίη κατόπιν κάτι τι κακόν: **εὐήθης** = μωρός, ἐνῶ ἀρχῆθεν εὐήθης = ὁ ἔχων καλὸν ἦθος, ἀγαθός, ἄδολος ἄνθρωπος (πρβλ. **ἀγαθὸς ἢ ἀγαθούλης** = κουτός).

Σημείωσις. Ἡ κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων ἔχει λόγον ψυχολογικόν, ἦτοι τὴν μικρὰν ἢ μεγάλην ὁμοιότητα μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐννοιῶν, καὶ γίνεται εὐθὺς ὡς παρασχεθῆ ἀφορμὴ νὰ ὀνομασθῆ ἐν νέον πρᾶγμα ἢ νὰ χαρακτηρισθῆ ἐν πρόσωπον ἢ ἐν πρᾶγμα, τὸ ὅποιον παρουσιάζει κάποια ὁμοιότητα πρὸς κάτι ἄλλο γνωστὸν καὶ ὀνομασμένον ἤδη.

Ἡ δὲ κατὰ τοὺς δύο τελευταίους τρόπους μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων δὲν εἶναι ἔργον τῆς στιγμῆς, ἦτοι δὲν γίνεται ἀμέσως, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ, καὶ ἡ μὲν διὰ τῆς στενώσεως διὰ λόγους ἱστορικούς,

γεωγραφικούς, κοινωνικούς κλπ., ἡ δὲ διὰ τῆς φθορᾶς διὰ ψυχικὴν ἀδυναμίαν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι συνήθως μίαν ἀρετὴν τῶν ἄλλων θέλουν νὰ τὴν ἀποδίδουν εἰς ψυχικὸν ἐλάττωμα καὶ εἰς ἔλλειψιν αὐτῶν πνευματικῆν. Οὕτω α') ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων τῆς Ἀττικῆς προκειμένου περὶ τῶν Ἀθηναίων, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, συχὰ μετέχειρίζοντο τὰς φράσεις ἔρχομαι εἰς τὸ ἄστυ — ἔρχομαι ἐκ τοῦ ἄστεως, ἔνεκα δὲ τῆς ἀντιθέσεως τῶν κωμῶν αὐτῶν πρὸς τὰς Ἀθήνας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἄστυ, ἦτοι πόλις, εὐκόλως ἐνόουν περὶ τίνος ἄστεως ἐπρόκειτο, κατήντησε κατόπιν ὥστε παρ' αὐτῶν καὶ παρὰ τῶν γειτόνων τῶν καὶ τέλος καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐν γένει νὰ λαμβάνεται ἡ λέξις τὸ ἄστυ ὡς ἰσοδύναμον μὲ τὴν λέξιν Ἀθηναίαι. Ὁμοίως β') ἐπειδὴ παρατηρήθη ὅτι οἱ ἐνήθεις (= οἱ ἀγαθοὶ κατὰ τὸ ἦθος ἄνθρωποι) εἶναι συνήθως ἀπονηρευτοὶ καὶ ἐνκόλως ὑποκείμενοι εἰς ἀπάτην, κατέληξεν ὥστε νὰ ὀνομάζονται οὕτω κατόπιν οἱ ἄπλοὶ τὸν νοῦν καὶ μωροί.

§ 187. Ἐκ τῆς ποικίλης σημασιολογικῆς χρήσεως τῶν λέξεων ἡ φράσεως προκύπτουν τὰ σχετικὰ μὲ τὴν σημασίαν αὐτῶν σχήματα, ἦτοι οἱ διάφοροι λεκτικοὶ τρόποι.

1) Τὸ σχῆμα κατὰ συνεκδοχὴν ἢ ἡ συνεκδοχῆ. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') τὸ ἐν ἀντὶ τῶν πολλῶν ὁμοειῶν: Ὁ **Συρακόσιος** πολέμιος τῷ **Ἀθηναίῳ** (= οἱ Συρακόσιοι — τοῖς Ἀθηναίοις) Θ. (πρβλ. *Χαίρεται ὁ Τοῦρκος σι' ἄλλογο κι' ὁ Φράγκος στοῦ καράβι*).

β') τὸ μέρος ἐνὸς ὅλου ἀντὶ τοῦ ὅλου ἢ τὰνάπαλιν: ἴθι **στέγης** εἴσω (= οἰκίας) Σοφ. (πρβλ. *Κάθε κλαδί καὶ κλέφτης = κάθε δένδρο κλπ.*).

γ') ἡ ὕλη ἀντὶ τοῦ κατασκευαζομένου ἐκ τῆς ὕλης ταύτης: **κάτεθεντο τὸν σίδηρον** (= τὰ ὄπλα) Θ. (πρβλ. *Νὰ τρώῃ ἡ σκουριά τὸ σίδερο καὶ ἡ γῆ τὸν ἀντριωμένο*).

δ') τὸ παράγον κάτι τι ἀντὶ τοῦ παραγομένου ὑπ' αὐτοῦ: **πλήσον κρατῆρα μελίσσης** (= τοῦ μέλιτος) Σοφ.

2) Ἡ μετωνυμία ἢ ὑπαλλαγή. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') ὁ ποιήσας κάτι τι ἐν γένει ἀντὶ τοῦ ποιηθέντος ὑπ' αὐτοῦ: Ὁμηρος, **Ἡσίοδος** (= τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Ἡσιόδου). **Δημοσθένης** (= οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθένους). (πρβλ. ὁ **Σολωμός**, ὁ **Βαλαωρίτης** = τὰ ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ κλπ.).

β') ὁ ἐφευρὼν κάτι τι ἢ κύριος ἐνὸς πράγματος ἀντὶ

τοῦ πράγματος τούτου: *σπλάγγνα ὑπέριεχον Ἑφάιστοιο* (= τοῦ π υ ρ ό ς, τοῦ ὁποίου θεός ἐνομιζέτο ὁ Ἑφαιστος) Ὅμ. (πρβλ. *Συνενοοῦνται μὲ τὸν Μαρκόνη* = μὲ τὸν ἀσύρματον τηλέγραφον, τοῦ ὁποίου ἐφευρέτης εἶναι ὁ Μαρκόνης).

γ') τὸ περιέχον ἀντὶ τοῦ περιεχομένου ἢ τὰνάπαλιν: ἐς δάκρυα ἔπεσε τὸ θέντρον (= οἱ θεαταὶ) Ἡρόδ. *Ἐπιθανόμην τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐλθὼν εἰς τὸν χλωρὸν τυρὸν* (εἰς τὸ μέρος τῆς ἀγορᾶς, ὅπου πωλοῦν τὸ χλωρὸ τυρὶ) Λυσ. (πρβλ. *Νὰ γεντοῦν πολλῶν λογίων τραπέξι* = φαγητά).

δ') τὸ ἀφιερωμένον ἀντὶ τοῦ ἀντιστοίχου συγκεκριμένου ὀνόματος ἢ ἀντὶ ἐπιθέτου, καὶ τὰνάπαλιν: *νεότης πολλῇ ἦν ἐν Πιλοποννήσῳ* (= νέοι ἄνδρες) Θ. *ὀμηλικίη ἐστὶν ἐμοί* (= ὀμηλιξ) Ὅμ. *λῆρος* (= ληριώδης, φλύαρος) Πλ. (πρβλ. *Τὸ σπαθὶ τῷχει καμάρι ἢ λεβεντιά* = οἱ λεβέντες. *Ἐῖμασθε μιὰ ἡλικία μὲ τὸν Πέτρο*).

3) Ἡ ἀντονομασία. Κατὰ τοῦτο ἀντὶ ἐνὸς κυρίου ἢ προσηγορικοῦ ὀνόματος λαμβάνεται κάποια συνώνυμος ἢ ἰσοδύναμος λέξις ἢ περιφρασις, ἢτοι λαμβάνεται

α') τὸ πατρωνυμικόν: *Πηλείδης* = ὁ Ἀχιλλεύς. *Ἀτρεΐδαι* = ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Μενέλαος.

β') ἡ περιφρασις, ἢ ὁποία δηλοῖ τὴν καταγωγὴν ἢ μίαν σπουδαιότητα καὶ γνωστοτάτην προᾶξιν ἢ ιδιότητα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος προσώπου: *ὦ παῖ Ἰππολίκων* (= ὦ Καλλιὰ) Πλ. *ὁ τῆς Τροίας πορθητῆς* (= ὁ Ὀδυσσεύς). *βίη Ἡρακλημύη* (= ὁ ἰσχυρὸς Ἡρακλῆς) Ὅμ. (πρβλ. *Ὁ γυιὸς τῆς καλόγριας* = ὁ Καραϊσκάκης. *Ἡ ἐξοχότης σου* = σὺ ἐξοχώτατε).

4) Ἡ ἀντίφρασις. Κατὰ τοῦτο μίᾳ ἔννοια ἢ ἐν νόημα ἐκφράζεται οὐχὶ μὲ τὴν κυρίαν λέξιν ἢ φράσιν, ἀλλὰ μὲ κάποιαν ἄλλην, ἢ ὁποία ἔχει παρομοίαν σημασίαν ἢ καὶ ἐναντίαν. Εἶδη τοῦ σχήματος τῆς ἀντιφράσεως εἶναι

α') ἡ λιτότης. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐκφράζεται κατὰ τὸ ἔλασσον, ὑποδηλοῦται ὅμως τὸ μεῖζον: *οὐχ ἤκιστα* (= μάλιστα). *οὐκ ἀγνοῶ* (= γινώσκω καλῶς). (Πρβλ. *Ξόδιφα ὄχι λίγα γι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν*).

β') ἡ εἰρωνεία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μετὰ προσποιήσεως χρησιμοποιεῖ κανεὶς λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖα ἔχουν ἔννοιαν ὅλως διάφορον ἢ ἐναντίαν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν

του, ἵνα ἀστερευθῆ ἢ σκώψῃ ἢ χλευάσῃ κάποιον ἄλλον: *ὡς ἡδὺς εἶ!* (ἀντί ὡς ἀηδὴς εἶ) Πλ.

γ') ὁ εὐφημισμός. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἔνεκα φόβου, ὁ ὁποῖος προέρχεται συνήθως ἀπὸ κάποιαν πρόληψιν ἢ δεισδιαιμονίαν, χρησιμοποιεῖ κανεὶς ἄνευ προσπονήσεως λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν καλὴν καὶ εἰδοίωνον ἢ ἄχρουν σημασίαν, ἀντὶ τῶν ἐναντίων: *Εὐμένιδες* (= αἱ Ἑρινύες). *Εὐξείνος πόντος*. (πρβλ. *τὸ γλυκάδι* = τὸ ξίδι, *τὸ καλὸ σπυρὶ* = ὁ ἄνθραξ).

Συνήθης εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ ῥ. πάσχειν ἀπλῶς ἀντὶ τῶν ῥημάτων τελευτῶν, *ναυαγεῖν, ἤττασθαι* κττ.: *μὴ τι ναῦς πάθη* (= μὴ ναυαγήσῃ) *Εὐρ* (Ὁμοίως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν).

5) Ἡ ὑπερβολή. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μὲ χάριν λέγει κανεὶς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὸ ἀληθές καὶ τὸ σύνηθες, ἵνα οὕτω παραστήσῃ ἕν σχετικὸν νόημα ζωηρότατα καὶ ἐναργέστατα: *πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ πᾶς χρόνος οὐχ ἱκανὸς λόγον ἴσον παρασκευάσαι τοῖς τοῦτον ἔργοις* Λυσ. (πρβλ. *Σὰ δύο βουνά εἶναι οἱ πλάτες του, σὰν κάστρο ἢ κεφαλή του*).

6) Ἡ ἀλληγορία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μὲ χάριν χρησιμοποιεῖ κανεὶς μεγάλας καὶ τολμηράς μεταφοράς (§ 185, 1) οὕτως, ὥστε νὰ φαίνεται ὅτι λέγει πράγματα ἐντελῶς διάφορα ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του: *κνάμων ἀπέχεσθαι* (= μὴ πράττειν τὰ πολιτικά· οἱ κνᾶμοι ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν κλήρωσιν τῶν ἀρχόντων). *μὴ γεύεσθαι μελανούρων* (= μὴ ὀμιλεῖν κακοῖς ἀνθρώποις) Πυθαγόρου λόγια. (Πρβλ. *Ἄναψε ὁ γιαλὸς καὶ κἀγκαν τὰ ψάρια* φράσις λεγομένη περὶ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κατελήφθη ἀπὸ μεγάλης ὀργῆς. *Τ' ἄσπρισε τὰ γένεια του ὁ Ἄϊ-Νικόλας* = ἔχινόρισε τοῦ Ἀγίου Νικολάου).

Π Ι Ν Α Ξ
Π Ρ Α Γ Μ Α Τ Ω Ν Κ Α Ι Λ Ε Ξ Ε Ω Ν

- Αίτιατική, σελ. 26, § 28, 3 — μετά ούσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 34, § 36 — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 35 § 39 — ἐπιρρηματικῶς σελ. 72 § 90 — α ἰ τ ι α τ ι κ ἢ ἀ π λ ο τ ο ς, σελ. 161, § 169.
- Ἀντικείμενον, σελ. 53, § 60 κ. ἐ. — ἔξωτερικόν, ἔσωτερικόν ἢ σύστοιχον, σελ. 55, § 65 κ. ἐ.
- Ἄντωνυμῖαι, σελ. 36, § 40 κ. ἐ.
- Ἀπαρεμφατική σύνταξις, σελ. 151, § 161 κ. ἐ.
- Ἀπαρέμφατον, σελ. 148, § 157 κ. ἐ.
- Ἀπρόσωπα ῥήματα, σελ. 153, § 164
- Ἄρθρον, σελ. 48, § 53 κ. ἐ.
- Ἄρηντικά μόρια, σελ. 107, § 121 — σελ. 165, § 173 κ. ἐ.
- Ἄτικῃ σύνταξις, σελ. 16, § 12, Σημ.
- Γενική, καθαρὰ ἢ ἀφαιρετική, σελ. 26, § 28, 4 καὶ 5 — κατηγορηματική, σελ. 17, § 14, β' — μετά ούσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 28, § 29 κ. ἐ. — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 34, § 37 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 73, § 91 — γ ε ν ι κ ἢ ἀ π λ ο τ ο ς, σελ. 160, § 168 καὶ σελ. 162, § 169, Σημ. α'.
- Δίπτωτα, ῥήματα βλ. Ῥήματα.
- Δοτική, καθαρὰ ἢ ὀργανική ἢ τοπική, σελ. 27, § 28, 6, 7, 8 — μετά ούσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 33, § 35 — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 35, § 38 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 74, § 92 — δοτικὴ προσωπική, σελ. 60, § 71.
- Δυνητική, εὐκτική, σελ. 105, § 119, 2 — ὀριστική, σελ. 103, § 117, 2.
- Δυνητικὸν ἄν, σελ. 105, § 119, 2, Σημ. β'.
- Ἐγκλίσεις, σελ. 102, § 116 κ. ἐ. — εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις, σελ. 102, § 117 κ. ἐ. — εἰς τὰς ἐξηγημένους προτάσεις σελ. 127, § 139 κ. ἐ.
- Ἐλλειψις, σελ. 18, § 17 κ. ἐ. καὶ σελ. 177, § 184 κ. ἐ.
- Ἐλξις, σελ. 46, § 52, 5 καὶ Σημ. καὶ σελ. 172 § 180, 6.
- Ἐπεξήγησις, σελ. 21, § 21, 2 κ. ἐ.
- Ἐπίθετα ῥηματικά εἰς -τος ἢ -τέος, σελ. 163, § 171 κ. ἐ.
- Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, σελ. 22, § 24 κ. ἐ.

Ἐπιρρήματα, συντασσόμενα μετὰ τινος τῶν πλαγίων πτώσεων, σελ. 34 § 37 κ. έ. — μὲ διαφόρους σημασίας, σελ. 75, § 93, 2.

Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί, σελ. 72, § 89 κ. έ.

Ἐπιφωνήματα, σελ. 92, § 100 κ. έ. — συντασσόμενα μετὰ γενικῆς σελ. 35, § 37, 2.

Ἐρωτήσεις, εὐθείαι, σελ. 107, § 122 — πλάγαι, σελ. 140, § 151 — ῥητορικαὶ ἐρωτήσεις, σελ. 108, § 122, 3

Εὐκτική, σελ. 104, § 119 — ἐπαναληπτική ἢ τοῦ πλαγίου λόγου, σελ. 106, § 119, 2, Σημ. γ'.

Θέσις λέξεων, σελ. 173, § 181 κ. έ.

Κατηγορημα, σελ. 13, § 6, 2 καὶ § 7.

Κατηγορούμενον, σελ. 13, § 7, 2 — ἐπιρρηματικόν, προληπτικόν, σελ. 15, § 10α, Σημ.

Κῶλον (περιόδου), σελ. 12, § 5, β', Σημ.

Λεκτικοὶ τρόποι, σελ. 181, § 187.

Μέσα ῥήματα' βλ. Ῥήματα.

Μετοχή, σελ. 155, § 165 κ. έ. — ἐπιθετική, σελ. 155, § 166 — ἐπιρρηματική, σελ. 160, § 168 — κατηγορηματική, σελ. 156, § 167 κ. έ. — ἐπιρρηματικὴ ἀπόλυτος ἢ συννημένη, σελ. 160, § 168.

Ἵνομαστική, σελ. 26, § 28, 1 — ἀπόλυτος, σελ. 171, § 180, 3, α'.

Ἵνοματικοὶ προσδιορισμοί, σελ. 21, § 21 κ. έ.

Παθητικὰ ῥήματα' βλ. Ῥήματα.

Παράθεσις ἢ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμός, σελ. 21 § 21, 1.

Παραθετικὰ ἐπίθετα, σελ. 30, § 31 κ. έ.

Περίοδος (λόγου), σελ. 12, § 5, β', Σημ.

Πλάγιος λόγος, σελ. 145, § 155 κ. έ.

Πλεονασμὸς (λόγου), σελ. 178, § 185 — ἀρνήσεων, σελ. 166, § 176, 2, Σημ. α' καὶ γ'.

Προθέσεις, σελ. 77, § 94 κ. έ.

Προσδιορισμοί, σελ. 20, § 20 — ὀνοματικοὶ ὁμοίопτωτοι, σελ. 21, § 21 κ. έ. — ὀνοματικοὶ ἑτερόπωτοι, σελ. 28, § 29 κ. έ. — ἐπιρρηματικοὶ σελ. 72, § 89 κ. έ.

Πρότασις (τί λέγεται), σελ. 11, § 2 — εἶδη προτάσεων σελ. 11, § 3 κ. έ.

Προτάσεις κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι σελ. 12, § 5, α καὶ σελ. 114, § 125 κ. έ. — δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρημέναι, σελ. 12, § 5, β καὶ σελ. 127, § 139 κ. έ. — αἰτιολογικαί, σελ. 128, § 141 — ἀναφορικαί, σελ. 142 § 152 κ. έ. — ἀποτελεσματικαί, σελ. 138, § 149 — εἰδικαί, σελ. 127, § 139 — ἐνδοιαστικαί, σελ. 139, § 150 — παραχωρητικαί, σελ. 135, § 146 — τελικαί, σελ. 129, § 142 — ὑποθετικαί, σελ. 130, § 143 — ἄχρονικαί, σελ. 136, § 147.

- Πτώσεις**, άργική σημασία έκάστης πτώσεως, σελ. 25, § 28 — αί πλάγια πτώσεις έπιρρηματικώς, σελ. 72, § 90 κ. έ.
- Ρήμα** συνδετικόν, σελ. 13, § 7, 2 και σελ. 14, § 10 κ. έ.
- Ρήματα**, ένεργητικά, σελ. 52, §, 59 κ. έ., μονόπρωτα, σελ. 55, § 65 κ. έ. δίπρωτα, σελ. 62, § 72 κ. έ. — μέσα, σελ. 65, § 79 κ. έ. — παθητικά, σελ. 69, § 83 κ. έ. — οὐδέτερα, σελ. 72, § 88 — άπρόσωπα, σελ. 62, § 71, 5 και σελ. 153, § 164.
- Ρηματικά επίθετα**, σελ. 62, § 71, 5 και σελ. 163, § 171 κ. έ.
- Σύγκρισις** ύπεροχής ή άντιθέσεως, σελ. 31, § 33.
- Συγκριτικά επίθετα**, σελ. 30, § 31 κ. έ.
- Σύμφυρις**, σελ. 170, § 180, 2.
- Συμφωνία** όρων προτάσεως, σελ. 15, § 12 κ. έ.
- Σύνδεσις προτάσεων** είδη αυτής, σελ. 111, § 124 — κατά παράταξιν, σελ. 12, § 5, α' και σελ. 114, § 125 κ. έ. — καθ' ύπόταξιν, σελ. 12, § 5, β' και σελ. 127, § 139 κ. έ.
- Σύνδεσμοι**, συνδέοντες κατά παράταξιν, σελ. 114, § 125 κ. έ. — καθ' ύπόταξιν, σελ. 127, § 139 κ. έ.
- Συνθετικοί λόγοι**, σελ. 111, § 124 κ. έ.
- Σχήματα** λόγου, σελ. 170, § 179 κ. έ. — γραμματικά, σελ. 170, § 180 — θέσεως λέξεων, σελ. 175, § 182 κ. έ. — πληρότητος του λόγου, σελ. 177, § 183 κ. έ. — σημασίας λέξεων ή φράσεων, σελ. 181, § 187 κ. έ.
- Υπερθετικά επίθετα**, σελ. 32, § 34.
- Υποκείμενον**, σελ. 13, § 6, 1 — ψυχολογικόν, σελ. 26, § 28, 1, Σημ. — άπαρεμμάτου και' αίτιατικήν, σελ. 151, § 162 κ. έ.
- Χρόνοι** (του όήματος), σελ. 93, § 102 κ. έ. — χοήσις και σημασία των χρόνων εις την όριστικήν, σελ. 94, § 104 κ. έ. — εις τας άλλας έγκλίσεις, σελ. 109, § 123.

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἐπίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλὼν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Η', 1956 (V) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 55.000

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ & ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ Α Σ Π Ι Ω Τ Η - Ε Λ Κ Α Α.Ε.

